HALKI CİDDİYE ALAN DERGİ

59

YAŞAM KÜLTÜRÜ DERGİSİ | TEMMUZ-AĞUSTOS 2019

la civert

DOSYA

Coğrafya kader mi?

İnsan yaşadığı yere benzer

Türkiye'nin ruhu: Üçüncü yılında 15 Temmuz

Burhanettin Duran: "Türkiye olmak dünyanın tüm meselelerini yaşamak demek"

Ortadoğu'nun yok olan kültürel mirası

Fatmanur Altun: "Vatan sevgisi evlat sevgisinin bir uzantısı"

Meşruiyetin bekçisi: Muhammed Mursi

Tarık Şebik: "15 Temmuz tiyatrodur diyenleri utandırdık"

TEMMUZ-AĞUSTOS 2019-59
FİYATI 10 TL | KKTC FİYATI 13 TL
LACIVERTDERGI.COM

ISSN 2148-399X

9 772148 399001 59

Bankkart

Seni düşünür o

Sizin için bir karttan daha fazlasını düşündük!

Bankkart'la kredi kartı ve banka kartını birleştirip içine sizi düşünen birçok özellik ekledik. Teknolojisiyle ve avantajlarıyla Bankkart'ın hayatınızı kolaylaştıracak dünyasına sizi de bekleriz.

Kredi kartı ve banka kartı tek kartta!

Ziraat Bankası

Seni düşünür o bankkart

/bankkart

0850 258 00 00
Müşteri İletişim Merkezi
www.bankkart.com.tr

Dünyanın Her Yerinde
Ziraat Hep Yanınızda!

0850 220 00 00
Müşteri İletişim Merkezi
www.ziraatbank.com.tr

Ziraat Bankası
Bir bankadan daha fazlası

/ziraatbankasi

52
Türkiye olmak, dünyanın tüm meselelerini yaşamak demek...
RÖPORTAJ ::
Lacivert Yazı İşleri :: Burhanettin Duran

08 101
COĞRAFYA KADER Mİ?
15 TEMMUZ - 15 Temmuz Şehitlerimiz **Zeynel Yaman** Kutlu geceden arda kalan **Röportaj** 15 Temmuz yeni Türkiye'nin temelidir **Turgay Yerlikaya** Medya ve darbe ilişkisi: 15 Temmuz darbe girişimi ve bir araç olarak medya **Röportaj** Tarık Şebik **Nazlı Nur Baykan** Yeşilçam'dan 15 Temmuz'a bir babalık hikâyesi **COĞRAFYA KADER MI? - Röportaj** Burhanettin Duran **Bercan Tutar** 21'inci yüzyılı Türkiye'nin geleceği şekillendirecek **Betül Özel Çiçek** Coğrafya kısmettir **Birol Biçer** Kaos ve darbe florası zengin bir coğrafya **Cem Sancar** Aşk deyince dur düşün **Röportaj** Teoman Duralı **Cengiz Tomar** Ortadoğu'nun yok olan kültürel mirası **Murat Yeşiltaş** Türkiye'nin S-400 tercihi ve muhtemel sonuçları **Selahaddin E. Çakırgil** Vatan denilen coğrafya **Hilmi Demir** Selefilik ve düşünce krizimiz

102 103
DÜNYA GÜNDEMİ
Dünyadan ilginç portreler, geçen ayın gözden kaçan olayları
Birol Biçer

28
Medya ve 15 Temmuz ilişkisi
Turgay Yerlikaya

44
Söyleşi: Vatan sevgisi evlat sevgisinin bir uzantısı
Ayşe E. Atila :: Fatmanur Altun

64
Coğrafya kısmettir
Betül Özel Çiçek

EDİTÖR Mustafa Akar

Merhaba

Hepimiz bu topraklara benziyoruz ve Anadolu'nun büyük anlatısı içinde bize biçilen rolün farkındayız.

mustafa.akar@lacivertdergi.com

15 Temmuz deyince aklıma, bacağından beş ayda kırk altı kez ameliyat olan fakat yaralı bacağı bir türlü kurtarılamayan, buna rağmen "Ayaksız yaşanır ama vatansız yaşanmaz" diyen Sabri Gündüz geliyor...

15 Temmuz deyince aklıma, hain darbe girişiminden bir ay önce yolda karşılaşıp "En kısa zamanda oturup bir çay içelim" diyen Halil Kantarcı ve onunla bir daha içemediğimiz o çay geliyor...

15 Temmuz deyince aklıma, kendini defalarca tankların altına atan ve onları kahramanca engelleyen Sabri ağabey geliyor. Ve daha bir sürü isim, bir sürü güzel hikâye, yarım kalmış hayatlar, kahramanlıklar, vefa, güzel ahlak...

İbn Haldun'a atfedilen o meşhur söz tam da bu yüzden çok önemli. Sözün ifade ettiği anlamlardan en güzeli de bana sorarsanız coğrafya ile kader arasında kurulan bağlantıdadır derim. Elbette şairin dediği gibi "İnsan yaşadığı yere benzer." Bir de gelenekte şifa ile ilgili anlatılarda, insana iyi gelecek, onu hastalıklardan beri tutacak bitkilerin doğduğu yerin 90 kilometre çapındaki alanda yetiştiği gerçeği vardır.

İnsan yaşadığı yere benziyor, yaşadığı yer de insana benziyor gitgide. Hepimiz bu topraklara benziyoruz ve Anadolu'nun büyük anlatısı içinde bize biçilen rolün farkındayız.

Bu sayıda 15 Temmuz'u üçüncü yılında analım istedik yine. *Lacivert Dergi* her temmuz ayında hain darbe girişiminin unutulmaması için bir anlamda hatırlatıcı olma görevini de üstleniyor. Öte yandan, 15 Temmuz'la birlikte bir kez daha bizim için büyük anlamını yenileyen, bu coğrafyada yaşamak gerçeğinin de altını çizelim dedik: 15 Temmuz'u unutma, unutturma!

84 YOK OLAN KÜLTÜREL MİRAS
Cengiz Tomar

104 ÖZGÜRLÜĞÜN GENEL ÇERÇEVESİ
Ekrem Demirli

108 SİNSİ TEHLİKE: "WATTPAD"
Zeynep Temizer Atalar

116 MONTESQUIEU'NÜN KAYIP MEKTUPLARI
Hakkı Öcal

122 SİNEMADA İSTANBUL
Mesut Aytekin

128 DÜŞÜNEN SPORCU
Serkan Akkoyun

Sahibi
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
YASEMİN GEBEŞ

Genel Yayın Yönetmeni
MUSTAFA AKAR

Yazı İşleri Müdürü
BİROL BİÇER

Görsel Tasarım
SEMA TÜRK

Editör
H. SENA KARTAL, RAŞİT ULAŞ

Muhabir
MELEK SENA SUBAŞI

Sosyal Medya Sorumlusu
YUNUS ARSLAN

Fotoğraflar
CANAN YETİŞTİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve İnternet Yayın Sorumlusu
ŞEFİK ÇALIK

Genel Müdür Yardımcısı
YONCA ERTÜRK ÖZEREN

Pazarlama Müdürü
FERHAL ŞENCAN

Üretim Takip Müdürü
EYÜP ÇURLU

Reklam Satış Genel Müdür Yardımcısı
FUNDA BAYKAL

Reklam Satış Grup Koordinatörü
EMEL ÖZEN

Reklam Satış Müdürü
FATİH GÜNEŞ

Reklam Rezervasyon
T (0212) 354 4118/354 3395
F (0212) 354 3350/354 3375

Etkinlik Satış Müdürü
BİHTER EROL ÇALTILLI

Pazarlama Yönetmeni
ZEYNEP DOĞAN

TURKUVAZ GRUBU HİZMETLERİ
Marka ve Pazarlama Grup Başkanı
SİNAN KÖKSAL

ABONE OPERASYON MÜDÜRÜ
UFUK KOCAOĞLU

Çağrı Merkezi **444 88 81**
abone@turkuvazabone.com, www.turkuvazabone.com
www.facebook.com/TurkuvazMedyaAboneHizmetleri
twitter.com/#!/TurkuvazAbone
Turkuvaz Dergi T **(0212) 354 30 00**
Yazışma Adresi Turkuvaz Dergi Grubu
Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153, 34349 Beşiktaş, İstanbul
Yayının Türü Yerel Süreli
Yayıncı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Yönetim Yeri Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153 80700 Beşiktaş, İstanbul
Dağıtım Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
Matbaa Genel Müdürü
MEHMET KAMİLOĞLU
Basımcı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Basıldığı Yer Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. 4 Sancaktepe, İstanbul
T (0216) 585 90 00 | www.turkuvazmatbaacilik.com

Dergi İşletme Müdürü
HAKAN DEMİRCİ

İmtiyaz ve yayın hakkı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları LACİVERT dergisine, yayımlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Bu dergi meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder.

info@lacivertdergi.com @lacivert_dergi
instagram.com/lacivert_dergi

3 Soru 3 Cevap

RÜMEYSA KADAK *AK PARTİ İSTANBUL MİLLETVEKİLİ*

HAYATTA İKİ TEMEL DERDİM VAR: İNSANLARIN YÜZÜNÜ GÜLDÜRECEK İŞLER YAPMAK VE ENTELEKTÜEL ÇALIŞMALARIN YAYILMASINA VESİLE OLMAK. BUGÜN SİYASETTE, BEŞ SENE ÖNCE ÇEVRE İÇİN SOKAKLARI TEMİZLERKEN VEYA İKİ SENE ÖNCE MÜNAZARA KULÜBÜNDE BAŞKANLIK YAPARKEN NASIL HİSSEDİYORSAM AYNI TATMİNİ HİSSEDİYORUM. FARKLI MEKÂNLARDA DA ÇALIŞSAM DERDİM DEĞİŞMİYOR.

Geleneksel siyaset anlayışına yeni bir boyut kazandırdık

Genç yaşta birçok başarınız var ve bu başarılarınızdan birinde de, bir münazara etkinliğinde Başkan Erdoğan'ın dikkatini çektiğiniz söyleniyor. Bu nasıl gerçekleşti?

Çok şükür üniversite yıllarımda çok güzel ekiplerle çok etkili projelerde bulunma fırsatım oldu. Marmara Üniversitesi'nde eğitimime devam ederken üniversite konsey başkan yardımcısı görevime devam ediyor, üniversite dışında ise hem derneklerde sosyal sorumluluk projelerine katılıyor hem de münazara çalışmalarında aktif görev alıyordum. Daha sonra düzenlediğimiz uluslararası münazara turnuvası ödül töreninde bir konuşma yapma fırsatım oldu. Başkanımızla o programda tanışma fırsatı buldum. Kendisinin teveccühleriyle bir yıl MKYK'da görev alma fırsatım oldu. Sonrasında ise İstanbul 3. Bölge milletvekili seçildim. Sayın Başkanımızın hiçbir siyasi bağlantısı olmayan genç bir aktiviste güvenip görev vermesi bence çok değerli. Hayatta iki temel derdim var: İnsanların yüzünü güldürecek işler yapmak ve entelektüel çalışmaların yayılmasına vesile olmak. Bugün siyasette, beş sene önce çevre için sokakları temizlerken veya iki sene önce münazara kulübünde başkanlık yaparken nasıl hissediyorsam aynı tatmini hissediyorum. Farklı görevlerde de olsam, farklı mekânlarda da çalışsam derdim değişmiyor, iki temel tutkumu yerine getirme fırsatı buluyorum.

Kazandırdığı tüm deneyimlerden öte, siyasetin bana kattığı en büyük katkı yaptığım çalışmaların, projelerin daha çok kişiye ulaşmasına olanak sağlaması oldu. Sayın Başkanımızın gösterdikleri teveccühün, gençlere duyduğu güvenin hakkını vermek için de çok çalışıyoruz. Umuyorum insanlara dokunan, verimli işler yapmamız, bir boşluk doldurabilmemiz nasip olur!

3SORU 3CEVAP

Siyasete gençlerin ilgisinin azaldığının söylendiği dönemlerde siz aktif siyasetin merkezinde yer alıyorsunuz. Sizce gençliğin siyasete bakışı nasıl?

Ülkemiz siyasetle ilgilenen insan sayısının yüksek olduğu bir ülke olarak tanımlanıyor ve siyaset sürekli gündemimizde. Ben gençlerin siyasete uzaklaştığını düşünmüyorum. Bence gençler geleneksel siyaset anlayışına yeni bir boyut kazandırmış durumda. Özellikle Y ve Z nesli, tartışmadansa üretimin, slogandansa projenin konuşulduğu bir siyaset ortamı, daha az kavganın olduğu, daha çok çözüm ve üretimin olduğu bir Türkiye hayal ediyor. Belki tam da bu sebepten ötürü AK Parti gençlerden en çok oy alan siyasi parti.

Çok şükür biz gençler temel insan hakları ihlallerinin yaşadığı dönemlere tanıklık etmedik. Bu sebeple her ne kadar zaman zaman kutuplaşıyor gibi görünsek de ben bu durumları herkesin fikrini açıkça ifade ettiği dönemler olarak tanımlıyor; genç neslin, ülkemizi büyüklerimizden duyduğumuz ama yaşamadığımız için hayal etmekte zorlandığımız temel insan hakları ihlallerinin yaşandığı dönemlere geri götürmemeye niyetli olduğunu biliyorum.

Genç nesil, o dönemleri görmese dahi gençlerin bugün sahip olunan özgürlük seviyesine duyduğu memnuniyeti oldukça fazla ve bundan sonra da bu özgürlükleri kaybetmeye hiç niyetleri yok. O sebeple, ben de kendi neslimdeki her genç ve yapıcı yaklaşımlarla çalışan her siyasetçi gibi siyasetin ayrıştırıcı değil, kucaklayıcı, birleştirici ve yapıcı yönüne odaklanmayı doğru buluyorum. Tabi gençlerin siyasete aktif ve resmî olarak katılmaya nasıl baktığını sorarsanız; bence hayal edemiyorduk bile! Sayın Başkanımız bize hayalini dahi kuramadığımız bir fırsat verdi. Bugün parlamentoda dört farklı partiden, beşi AK Parti mensubu olmak üzere toplam sekiz genç milletvekilimiz var. Gençlerin siyasete katılımının önündeki engellerin kaldırılmasıyla birlikte daha fazla genç arkadaşımızın siyasette aktif rol alacağını düşünüyorum. Sadece genç oldukları için değil, dinamik fikirleriyle parlamentoya ve yasama faaliyetlerine katkı sağlayacakları için tüm siyasi partilerin daha fazla gence öncelik vermesini umuyorum.

> UMUYORUM İNSANLARA DOKUNAN VERİMLİ İŞLER YAPMAMIZ, BİR BOŞLUK DOLDURABİLMEMİZ NASİP OLUR!

Sosyal medya hesaplarınızı aktif kullanan bir siyasetçisiniz ve bu şekilde gençlerle de iletişiminizi sıkı tutuyorsunuz. Sizce siyasetçilerin gençlerle iletişimleri nasıl olmalı ve bu konuyu daha da geliştirmek için neler yapılmalı?

Sosyal medya hesaplarımı yaşıtım diğer gençlerden daha aktif kullanmıyorum aslında. Sosyal medya, internetle büyüdüğümüz ve günümüzde birçok ihtiyacımızı onlar sayesinde giderdiğimiz için yeni dünya düzeninde çok önemli bir yer tutuyor. Artık ülkemizdeki ve dünyadaki tüm gelişmeleri sosyal medyadan takip ediyoruz, sadece bir gönderi ile milyonlarca insana ulaşabiliyor, haberleri oradan alıyor ve sosyal medya sayesinde birçok fırsattan haberdar oluyoruz.

Fakat her şeyden öte, siyasetçiler için ayrıca önemli olduğunu düşünüyorum. Bence sosyal medya günümüzün tebdil-i kıyafeti. Eskiden nasıl padişahlar tebdil-i kıyafetle sokağa iniyor, halkın görüşlerini bizzat dinliyorlarsa günümüzde de siyasetçiler bir "tık"la herkesin görüşlerini tüm gerçekliğiyle görüp değerlendirebiliyor. Bence bu muazzam bir fırsat! Sadece gençlerle değil, sosyal medya vesilesiyle bana ulaşan, benim görüp ulaştığım herkesle iletişimimi sıkı tutmaya çalışıyorum. Sosyal medya bana çok önem verdiğim üç konuda fırsat sağlıyor:

1. Herkesle doğrudan kolaylıkla iletişime geçebiliyorum. İnsanların bana ulaşmak için ya da benim onlara ulaşmam için uğraş vermemize gerek olmuyor.

2. İnsanların yüzüme söylerken çekineceği düşüncelerini rahatlıkla görebiliyor, gerçek görüşlerine doğrudan erişebiliyorum.

3. Düşünce ve projelerimi anında binlerce insana iletme fırsatım oluyor.

Siyasetçilerin gençlerle iletişimi nasıl olmalı sorusuna cevap vermem doğru olmayabilir. Bunun stratejik olarak planlanacak bir detay olmadığını düşünüyorum. Gençler samimiyeti ve çözüm odaklı çalışmaları seviyor. Günümüzde gençler sadece gençlik projeleriyle de ilgilenmiyor. Sağlıktan çevreye, ekonomiden kadına birçok konuda dertli gençlerimiz. Bu konularda dertlerine derman olduğunuzu, bunu samimi bir şekilde gerçekleştirdiğinizi görürlerse hiçbir siyasetçinin gençlerle iletişimde sıkıntı yaşayacağını düşünmüyorum.

DOSYA: 15 TEMMUZ

SON YILLARIN HİKÂYESİNİ YAŞAYAN BİZLER İÇİN, İÇİMİZDE HÂLÂ DİPDİRİ DURAN 15 TEMMUZ DESTANI GELECEK NESİLLERİN ÖVGÜYLE, MİTOLOJİK BİR KAHRAMANLIK SERÜVENİ GİBİ DİNLEYECEĞİ YAŞANMIŞLIKLARDAN BİRİ.

ZEYNEL YAMAN

O GECE; BİR HALKIN, EN BÜYÜK AİLESİ OLAN VATANINI KORUMA BİLİNCİDİR.

NAZLI NUR BAYKAN

15 TEMMUZ'DA MEDYADA KATI BİÇİMDE KENDİSİNİ GÖSTEREN TÜRKİYE KARŞITLIĞI SADECE BATI'YA HAS BİR DURUM DEĞİLDİR. FETÖ UNSURLARI DA BU SÜREÇTE HEM YAZILI-GÖRSEL HEM DE YENİ MEDYANIN İMKÂNLARINI SINIRSIZ BİÇİMDE KULLANMIŞLARDIR.

TURGAY YERLİKAYA

5-10 YIL SONRA GAZETELERİN ÜÇÜNCÜ SAYFASINDA, TELEVİZYONLARDA, HABERLERDE "ŞEHİDİMİZİN ÇOCUĞU UNUTULDU MU?" HABERİYLE KARŞILAŞMAMAMIZ LAZIM.

TARIK ŞEBİK

DOSYA 08 42

15 TEMMUZ

ÖMER HALİSDEMİR
(1974-2016)

15 Temmuz FETÖ merkezli askerî darbe girişimi sırasında, Özel Kuvvetler Komutanlığında görevliyken komutanlığı ele geçirmeye çalışan darbeci Tuğgeneral Semih Terzi'yi göğsünden vurarak öldüren ve ardından diğer darbe yanlısı askerler tarafından vurularak öldürülen kahraman şehit koruma astsubayı.

15 TEMMUZ DİRENİŞİ TÜRKİYE'NİN RUHUDUR VE TÜRKİYE ELBETTE TÜRKİYE'DEN İBARET DEĞİLDİR. 15 TEMMUZ'DAKİ MİLLET ZAFERİ; ÜMMETİN DUASI, BEKLENTİSİ, YÜZ AKIDIR.

SİBEL ERASLAN

ÜLKEMİZİN BİR DAHA 15 TEMMUZ BENZERİ İHANET GİRİŞİMLERİ İLE KARŞI KARŞIYA KALMAMASI, TEMEL DUALARIMIZ ARASINDA.

EKREM KIZILTAŞ

15 TEMMUZ TSK'DAKİ ÖRGÜT UNSURLARININ TEMİZLENMEYE BAŞLANMASININ MİLADI OLMUŞTUR.

ABDURRAHMAN ŞİMŞEK

15 TEMMUZ, TÜRKİYE'NİN NATO'YA ÜYELİĞİNDEN BU YANA BAŞARISIZLIĞA UĞRATILMIŞ İLK DARBE GİRİŞİMİ. ARKASINDA NATO'NUN OLDUĞU DARBE GİRİŞİMLERİNDEN BAHSEDİYORUM Kİ HEPSİNİN ARKASINDA NATO VARDI.

FERHAT ÜNLÜ

15 TEMMUZ

ŞEHİTLERİMİZ

001. ABDULLAH TAYYİP OLÇOK
002. ADİL BÜYÜKCENGİZ
003. AHMET KARA
004. AHMET KOCABAY
005. AHMET ORUÇ
006. AHMET ÖZSOY
007. AKIN SERTÇELİK
008. AKİF ALTAY
009. AKİF KAPAKLI
010. ALİ ALITKAN
011. ALİ ANAR
012. ALİ İHSAN LEZGİ
013. ALİ KARSLI
014. ALİ MEHMET VUREL
015. ALPASLAN YAZICI
016. ALPER KAYMAKÇI
017. ASKERİ ÇOBAN
018. AYDIN ÇOPUR
019. AYHAN KELEŞ
020. AYŞE AYKAÇ
021. AYTEKİN KURU
022. BARIŞ EFE
023. BATTAL İLGÜN
024. BATUHAN ERGİN
025. BEYTULLAH YEŞİLAY
026. BİROL YAVUZ
027. BURAK CANTÜRK
028. BURHAN ÖNER
029. BÜLENT AYDIN
030. BÜLENT KARALI
031. BÜLENT YURTSEVEN
032. CELALETTİN İBİŞ
033. CEMAL ABUATUYE
034. CEMAL DEMİR
035. CENGİZ POLAT
036. CENNET YİĞİT
037. CUMA DAĞ
038. CÜNEYT BURSA
039. ÇETİN CAN
040. DAVUT KARAÇAM
041. DEMET SEZEN
042. DURSUN ACAR
043. EDİP ZENGİN
044. EMİN GÜNER
045. EMRAH SAĞAZ
046. EMRAH SAPA
047. ENGİN TİLBEÇ
048. ERDEM DİKER

15 TEMMUZ

049. ERHAN DURAL
050. ERHAN DÜNDAR
051. ERKAN ER
052. ERKAN PALA
053. ERKAN YİĞİT
054. EROL İNCE
055. EROL OLÇOK
056. EYYÜP OĞUZ
057. FAHRETTİN YAVUZ
058. FARUK DEMİR
059. FATİH DALGIÇ
060. FATİH KALU
061. FATİH SATIR
062. FAZIL GÜRS
063. FERAMİL F. KAYA
064. FERDİ YURDUSEVEN
065. FERHAT KOÇ
066. FEVZİ BAŞARAN
067. FIRAT BULUT
068. FİKRET M. ÖZTÜRK
069. FUAT BOZKURT
070. GÖKHAN ESEN
071. GÖKHAN YILDIRIM
072. GÜLŞAH GÜLER
073. HAKAN GÜLŞEN
074. HAKAN ÜNVER
075. HAKAN YORULMAZ
076. HAKİ ARAS
077. HALİL HAMURYEN
078. HALİL IŞILAR
079. HALİL İ. YILDIRIM
080. HALİL KANTARCI
081. HALİT GÜLSER
082. HALİT YAŞAR MİNE
083. HASAN ALTIN
084. HASAN GÜLHAN
085. HASAN KAYA
086. HASAN YILMAZ
087. HİKMET BAYSAL
088. HURŞUT UZEL
089. HÜSEYİN GORAL
090. HÜSEYİN GÜNTEKİN
091. HÜSEYİN KALKAN
092. HÜSEYİN KISA
093. İSMAİL KAYIK
094. İBRAHİM ATEŞ
095. İBRAHİM YILMAZ
096. İHSAN YILDIZ
097. İLHAN VARANK
098. İSMAİL KEFAL
099. İZZET ÖZKAN
100. JOUAD MERROUNE
101. KADER SİVRİ
102. KEMAL EKŞİ
103. KEMAL TOSUN
104. KÖKSAL KARMİL
105. KÖKSAL KAŞALTI
106. KÜBRA DOĞANAY
107. LOKMAN BİÇİNCİ
108. LOKMAN OKTAY
109. LÜTFİ GÜLŞEN
110. MAHİR AYABAK
111. MAHMUT COŞKUNSU
112. MAHMUT EREN
113. MAHMUT EŞİT
114. MEDET EKİZCELİ
115. MEHMET AKİF SANCAR
116. MEHMET ALİ KILIÇ
117. MEHMET ÇETİN

118. MEHMET DEMİR
119. MEHMET GÜDER
120. MEHMET GÜLŞEN
121. MEHMET KARAASLAN
122. MEHMET KARACATİLKİ
123. MEHMET KOCAKAYA
124. MEHMET ORUÇ
125. MEHMET Ş. ŞEFKATLİOĞLU
126. MEHMET ŞENGÜL
127. MEHMET Ş. UZUN
128. MEHMET YILMAZ
129. MERİÇ ALEMDAR
130. MESUT ACU
131. MESUT YAĞAN
132. METE SERTBAŞ
133. METİN ARSLAN
134. MUCİP ARIGAN
135. MUHAMMET AKSU
136. MUHAMMET AMBAR
137. MUHAMMET F. DEMİR
138. MUHAMMET O. KILINÇ
139. MUHAMMET YALÇIN
140. MUHARREM K. YILDIZ
141. MUHSİN KİREMİTÇİ
142. MURAT AKDEMİR
143. MURAT ALKAN
144. MURAT DEMİRCİ
145. MURAT ELLİK
146. MURAT İNCİ
147. MURAT KOCATÜRK
148. MURAT MERTEL
149. MURAT NAİBOĞLU
150. MUSTAFA ASLAN
151. MUSTAFA AVCU
152. MUSTAFA CAMBAZ
153. MUSTAFA DİREKLİ
154. MUSTAFA KARASAKAL
155. MUSTAFA KAYMAKÇI
156. MUSTAFA KOÇAK
157. MUSTAFA SERİN
158. MUSTAFA SOLAK
159. MUSTAFA TECİMEN
160. MUSTAFA YAMAN
161. MUTLUCAN KILIÇ
162. MUZAFFER AYDOĞDU
163. MÜNİR MURAT ERTEKİN
164. MÜNİR ALKAN
165. NECATİ SAYIN
166. NECMİ B. DENİZCİOĞLU
167. NEDİP CENGİZ EKER
168. NİYAZİ ERGÜVEN
169. OĞUZHAN YAŞAR
170. ONUR E. AYANOĞLU
171. ONUR KILIÇ
172. ORHUN GÖYTAN
173. OSMAN ARSLAN
174. OSMAN EVSAHİBİOĞLU
175. OSMAN YILMAZ
176. OZAN ÖZEN
177. ÖMER CANKATAR
178. ÖMER HALİSDEMİR
179. ÖMER İPEK
180. ÖMER TAKDEMİR
181. ÖMER CAN AÇIKGÖZ
182. ÖNDER GÜZEL
183. ÖZCAN ÖZSOY
184. ÖZGÜR GENÇER
185. ÖZKAN ÖZENDİ
186. RAMAZAN KONUŞ

15 TEMMUZ

187. RAMAZAN MEŞE
188. RAMAZAN SARIKAYA
189. RECEP BÜYÜK
190. RECEP GÜNDÜZ
191. RESUL KAPTANCI
192. RÜSTEM R. PERÇİN
193. SAİT ERTÜRK
194. SALİH ALIŞKAN
195. SAMET CANTÜRK
196. SAMET USLU
197. SEDAT KAPLAN
198. SEHER YAŞAR
199. SELİM CANSIZ
200. ŞENER DURSUN
201. SERDAR GÖKBAYRAK
202. SERHAT ÖNDER
203. SERKAN GÖKER
204. SEVDA GÜNGÖR
205. SEVGİ YEŞİLYURT
206. SEYİT AHMET ÇAKIR
207. SUAT AKINCI
208. SUAT ALOĞLU
209. SULTAN S. KARAKOÇ
210. SÜMER DENİZ
211. ŞENER DURSUN
212. ŞENOL SAĞMAN
213. ŞEYHMUS DEMİR
214. ŞİRİN DİRİL
215. ŞUAYİP ŞEREFOĞLU
216. ŞÜKRÜ BAYRAKÇI
217. TAHSİN GEREKLİ
218. TEVHİT AKKAN
219. TİMUR AKTEMUR
220. TOLGA ECEBALIN
221. TURGUT SOLAK
222. TÜRKMEN TEKİN
223. UFUK BAYSAN
224. UHUD KADİR IŞIK
225. ÜMİT ÇOBAN
226. ÜMİT GÜDER
227. ÜMİT YOLCU
228. VAHİT KAŞÇIOĞLU
229. VAROL TOSUN
230. VEDAT BARCEĞCİ
231. VEDAT BÜYÜKÖZTAŞ
232. VELİT BEKDAŞ

15 TEM-MUZ

233. VOLKAN CANÖZ
234. VOLKAN PİLAVCI
235. YAKUP KOZAN
236. YAKUP SÜRÜCÜ
237. YALÇIN ARAN
238. YASİN B. YÜCE
239. YASİN N. AĞAROĞLU
240. YASİN YILMAZ
241. YILDIZ GÜRSOY
242. YILMAZ ERCAN
243. YUNUS EMRE EZER
244. YUNUS UĞUR
245. YUSUF ÇELİK
246. YUSUF ÇELİK
247. YUSUF ELİTAŞ
248. ZAFER KOYUNCU
249. ZEKERİYA BİTMEZ
250. ZEYNEP SAĞIR
251. ZİYA İLHAN ÇAĞDAŞ

15 TEM-MUZ

TÜRKSAT A.Ş.

15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı makamını, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Milli İstihbarat Teşkilatını, Türk Silahlı Kuvvetlerini ve emniyet teşkilatını, Başbakanlık makamını, Türksat'ı teslim almayı amaçlayan ve bunun için devlet kurumlarını ve halkı bombalamaktan çekinmeyen bir yapı ile karşı karşıya kalındı.

Bu hain darbe teşebbüsü sadece devlete değil, millet iradesine de karşıdır. Temel hak ve özgürlüklerimizi ve bizi biz yapan değerleri elimizden almaya kasteden bir girişimdir.

Bayrağımıza, kamu kurumlarımıza, hak ve özgürlüklerimize kasteden bu girişim, milletimizin kahramanca savunması ile püskürtülmüştür.

Milletimiz hem devletini, hem de egemenliğini korumayı bir görev bilmiş, alçak darbecilerin silahlarına engel olarak, canı pahasına milli iradeye ve bu aziz vatana sahip çıkmıştır.

O gece 2 kahraman çalışma arkadaşımız **Ahmet Özsoy** ve **Ali Karslı**, hainlere direnirken şehit olmuştur. Çalışanlarımız görev bilincinin ötesinde kendi canlarını ortaya koyarak mücadele ettiler. Onlara minnet borçluyuz.

15 Temmuz'da hem Türkiye hem Türksat olarak karşı karşıya kaldığımız darbe girişiminin, milletimizin kararlılık ve basireti ile püskürtülmesinin, bu eylemi düzenleyenlere karşı milletimizde oluşan ortak tavrın önemini daha iyi anlamaktayız.

Milletimizin kararlılığına denk bir şekilde, şehitlerimizin, gazilerimizin ve şirketimiz çalışanlarının, o karanlık gecede hain teröristlere karşı verdiği mücadeleyi kurumsal kültürümüzün dayanağı hâline getirerek hatırda tutmayı, gelecek nesillere aktarmayı görev bileceğiz.

Şehitlerimiz ve gazilerimiz, 15 Temmuz gecesi cesaretleriyle, dirayetleriyle, kararlı ve dik duruşlarıyla tarih yazdılar.

Hiç şüphesiz ki, şehitlerimiz, kalplerimizdeki yerlerini daima muhafaza edecektir. Artık, her yıl 15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri Anma Günü'nde kendilerini gönülden yâd edecek, hatıralarını gelecek nesillere aktaracağız.

15 TEMMUZ 2016
BİZ BİRLİKTE
GÜÇLÜYÜZ
Hain darbe girişiminin üçüncü yıl dönümünde,
aziz şehitlerimiz ve kahraman gazilerimizi
saygı ve minnetle anıyoruz.
AYDINLI
Pierre Cardin
cacharel
U.S. POLO ASSN.
SINCE 1890
YERLİ ÜRETİM

Kutlu geceden arda kalan

ZEYNEL YAMAN

TİANANMEN MEYDANI'NDA TANKIN KARŞISINDA DURAN GENCİN GÖRÜNTÜSÜYLE KAHRAMANLIĞI ÖĞRETMEYE ÇALIŞANLARIN 15 TEMMUZ GECESİNİ TAHKİR ETMEYE KALKIŞMASI, ÖNÜMÜZE KOYDUKLARI KADÜK HARİTALARA BAŞKALDIRMAMIZDAN DUYDUKLARI RAHATSIZLIKTANDIR.

"kavgadan önce kartal'da bahçıvandı,
kavgadan sonra kartal'da bahçıvan..."
(Kartallı Kâzım'ın hikâyesi)
Nâzım Hikmet

KİMİ EVLADIYLA BİRLİKTE, KİMİ EVLADINA BİLE HABER VEREMEDEN ŞEHİT DÜŞTÜ

15 TEMMUZ

SON YILLARIN HİKÂYESİNİ YAŞAYAN BİZLER İÇİN, İÇİMİZDE HÂLÂ DİPDİRİ DURAN 15 TEMMUZ DESTANI GELECEK NESİLLERİN ÖVGÜYLE, MİTOLOJİK BİR KAHRAMANLIK SERÜVENİ GİBİ DİNLEYECEĞİ YAŞANMIŞLIKLARDAN BİRİ...

Kahramanlık hikâyeleriyle yoğrulan tarihimizin pencerelerinden, gurur dolu aydınlığın ardından gelen hüzünlü sonbahar matemi sızıyor sofralarımıza... Duyduğumuzda göğsümüzü kabartan efsanelerin ardına ekilen suni idealler, dipsiz kuyuda kafamızı delice kemiren sorularla hırçın mücadelelere girişiyor. Ne kadar can versek de, hakikate çekilmek istenen sinsi perdeleri kaldırmaya gücümüz yetmiyor.

Çocukken en heyecanlı en zevkli anlarımızdan biriydi, elektriğin yeni geldiği köy evlerinde aksakallı dedelerimizden dinlediğimiz Hayber Kalesi'nin fetih hikâyesi... Hz. Ali'nin o gözümüzde ölçülemeyen cüssedeki mübarek atı Düldül'le adeta İstanbul Boğazı genişliğindeki hendeklerin üzerinden atlayıp, kale kapısını koluna kalkan yaparak kazandığı zaferin hikâyesini her dinlediğimizde, çocuk gözlerimde biriken coşku, göğsümden ayaklarıma kadar beni adeta bir zırh gibi sarıyordu. Büyüdükçe zihnime giren kelimeler, efsanelerin yerini almaya başladıkça, aslında sayıca bir avuç insanın açtığı yoldan, bugün coşkulu bir ummana erişmesinin hikmetini kavramaya yöneltti.

Savaşlar ve barışlar tarihi olarak aktarılan tarihimizde istatistik ve kronolojiler arasında yer bulan nice hadiselerin kahramanlarını hayal ettim yıllarca... "Ulubatlı Hasan var mıdır, yok mudur?" diye tartışan kitap kurtlarına inat, o bayrağı diken cesur gönüllere duayı her daim borç bildim. Tarih geride kalanın anlattığı veya geriden gelenin kazançlarının dillendirildiği kâğıtlar yığını değil miydi? Gidenin ardından en azından dua etmek, onun anısına hürmetin en küçük payesiydi oysa.

Unutkan toplulukların kahramanlık hikâyeleri birikse de, kahramanlara ihtiyacı hiç dinmez. Ders alarak yoluna devam etmeyen kavimler, kökleriyle bağlarını incelttikçe, kendilerini kurtaracak isimsiz yüreklere daha da muhtaç olmaya devam ederler. Bu nedenle, son iki yüzyılımızın her on yıllık diliminde, kitap sayfalarında yer bulamayan nice isimsiz yiğitler vardır ki, kimseler bilmez.

Tarihte az rastlanacak bir kahramanlık hikâyesi

Son yılların hikâyesini yaşayan bizler için, içimizde hâlâ dipdiri duran 15 Temmuz destanı da, gelecek nesillerin övgüyle, mitolojik bir kahramanlık serüveni gibi dinleyeceği yaşanmışlıklardan biri... Yedi düvelin ayrı ayrı hesap görmeye çalıştığı bu elde kalan son vatan toprağını, yüreğinde ve bedeninde olan ne varsa siper ettiği cesaretiyle savunmaya çıkan yiğitlerin hurafesiz bir hakikat efsanesi...

Üçüncü yılını idrak ettiğimiz 15 Temmuz destanı, modern yüzyılda eşine az rastlanacak cesaret sahnelerinin, abartıya gerek duymaksızın yaşandığı gecenin adıdır. Köpekten korktuğu için yanına aldığı çakıl taşları ve biber gazıyla, gelişmiş tanklara karşı gövdesiyle duran Sabri'nin, öleceğini bile bile hain darbenin komutanını, mermisiyle yere seren Ömer Halisdemir'in ve daha nicelerinin vatana sahip çıktığı gündür.

En fakirinden zenginine, yaşlısından gencine, en üstten en alta kadar herkesin bir olduğu, kutlu bir gecedir. Aynı uğurda birlikte saf tutmaya iten irade mayasının yüzyıl sonra yeniden bozulmadan tutmasının sebebini, gidecek bir yeri olmayanlara uzatılan namlular karşısında yüreklere çöken sekinede aramak gerek. Korkmanın fayda getirmeyeceği ana erişince, korkusuzluğu bile korkutacak kadar cesur bir bedene dönüşmek, tarihin omuzlara taktığı nişanedir bu millet için.

Üçüncü yılını idrak etti-ğimiz 15 Temmuz destanı, modern yüzyılda eşine az rastlanacak cesaret sahnelerinin abartıya gerek duymaksızın yaşandığı gecenin adıdır.

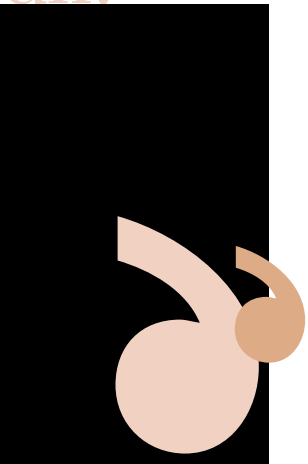

ÜÇÜNCÜ YILINI İDRAK ETTİĞİMİZ 15 TEMMUZ DESTANI, MODERN YÜZYILDA EŞİNE AZ RASTLANACAK CESARET SAHNELERİNİN ABARTIYA GEREK DUYMAKSIZIN YAŞANDIĞI GECENİN ADIDIR.

Tarihin sayfalarını taçlandıranlar

Bu nişanenin örnekleriyle doludur tarih yaprakları. Koca bir medeniyetten bir avuç Anadolu'muza hapsolduğumuz o büyük savaşta isimsiz kahramanların cesaretleri sayesinde yok olup gitmekten kurtulmadık mı? Çanakkale cephesinde cansiperane savunmasından sonra, kuşatma altındaki Antalya'yı kurtarmak için göreve yollanan yüzbaşı Mustafa Ertuğrul da bunlardan biri...

Birkaç kısa menzilli kara topuyla dönemin en güçlü gemilerini, askerî bir dehayla batırarak Fransız ve İngilizlere ağır yenilgi yaşatan genç yüzbaşının cesareti ve taktik zekâsı, dünya savaş tarihinde üst sıralara yazıldı. Öyle ki dünyanın ilk uçak gemisini batıran Mustafa Ertuğrul, sonrasında devam eden kahramanlıklarını bir payeye dönüştürme çabası içine girmeden bu dünyadan göçüp gitti.

Bazen dramatik olarak nihayete eren hikâyelerimiz de vardır. Hicaz'da topçu olarak görev yapan Mülazım Mustafa, çevresinde kaçan gidenlerin sözlerine inat, kutsal emanet saydığı görevini ve topunu terk etmediği için elim şekilde can vermiştir.

15 Temmuz gecesi de Anadolu'ya ayak bastığımız günden beri yaşanan nadir ve müstesna fedakârlıklar arasında yerini aldı. Düşman bellediğimiz "küffar"a karşı en zor koşullarda bile cesaretimizi toplayarak bir çelik duvara döndüğümüz anların en zorunu, aynı ekmeği bölüştüğümüz kimselerle karşı karşıya geldiğimizde yaşadık. Milletin emaneti üniformayla yücelik makamındaki Mehmetçik kılığına giren hain emellere karşı bedeniyle, öfkesiyle karşı durusun kırılma hattının adı olarak zihinlere yerleşti.

Öyle bir geceydi ki hesapsız sualsiz, hayallerini, heveslerini ve elindekini geride bırakarak, iradesine ve geleceğine sahip çıkmaya çalışan, her kuşaktan insanın tek bir sedayla yürüdüğü kutlu bir yolculuktu. Üzerinden ne kadar geçerse geçsin, o geceye dair hatıralar gözümüze geldiğinde, gözyaşlarımız kendiliğinden dökülüverir. Ömer Halisdemir, İlhan Varank, Erol Olçok, Abdullah Tayyip Olçok, Mustafa Cambaz ve daha niceleri.. Neler yapmadılar ki? Kimi tankın önünde durdu, kimi mermilere bedenini siper etti. Kimi evladıyla birlikte, kimi evladına bile haber veremeden. Şehit düştüler. O gece acı acı çalan cep telefonlarını başka sesler açtı. "Abla bu telefonun sahibi, çok yiğit biriydi. Şehitlik makamına erişti" sesleriyle çınladı âlemler.

Öyle bir mücadeleydi ki, hem yüce bir görevi ifa ettiler, hem de büyük bir sorumluluğu sırtımıza yüklediler. Bu sorumluluğu ne kadar idrak edebildiğimiz sorusunun zihinlerimizde her daim bizi rahatsız etmesi gerekir. Cephede, er meydanında her şeyimizi ortaya koyarak sürdürdüğümüz bin yıllık yürüyüşü, geriye kalanların günlük hevesleri nedeniyle kaybetme lüksümüz asla yoktur. İki yüzyıl boyunca sahada kazanmamıza rağmen masada kaybettiren makûs talihin değişmesine hep birlikte el vermek zorundayız.

Türkülerimiz, şiirlerimiz ve ağıtlarımızla içimizde yaşayan bu kutsal emaneti, farklı bedellerle ciro etmeye kalkmamalıyız. Ancak bu şekilde fedakârlıklarımız, yeni nesillere en büyük örneklikler olarak, millet mayasını ebediyete kadar kaim kılacaktır. Anadolu'dan izimizi silmek isteyen emperyalist emelleri kadını erkeğiyle durduran aşkın üzerine yazılan kirli senaryoların, bizi millet-devlet çatışmasına sürüklemesinden aldığımız dersler sayesinde, tarihi kayıplarımızı telafi etmeye gayret etmeliyiz. Her geçen gün baskısı daha da artan kültürel ve sosyo-politik darboğazı, eskisi gibi püskürtebilecek iradeyi diri tutmak için, ekmeği alıp başımıza koyar gibi baş tacı etmeliyiz. Unutmamalıdır ki, alıp koparsak bir kesiti mazimizden, asr-ı zamana koca bir ibret tablosu olur.

Akıl ve vicdan iğnesini kendimize batırmamız, bu kutlu fedakârlığı görmezden gelen veya küçümseyenlere hakikat çuvaldızını tutma hakkını bize verecektir. Çin'in Tiananmen Meydanı'nda tankın karşısında duran gencin görüntüsüyle kahramanlığı öğretmeye çalışanların, 15 Temmuz gecesini tahkir etmeye kalkışması, önümüze koydukları kadük haritalara başkaldırmamızdan duydukları rahatsızlıktandır.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin cephede kazanıldığı gün (aralarında çok tanınan isimlerin yer aldığı) İstanbul'un salon aydınları, "yenilmiş" milletin kaderini güvendikleri ecnebi ülkelerin "şefkatli" ellerine bağlamamız gerektiğini anlatan gazeteleri baskıya veriyordu.

Dönemin süper güçlerini kızdırmadan, onların insafına kendimizi bırakmamızı salık verenler, sonuçlar değiştiğinde geriye kalan bakiyenin mirasını pay etme yarışına giriştiler. Surlara bayrağı dikerek tarihe geçen Ulubatlı'nın hikâyesi gönüllerde yer bulurken, ganimet için gerilerden gelerek köşelere kurulanların akıbeti, vergi defterlerinin bir satırında kaybolup gidiverir.

TURKISH AIRLINES
Miles&Smiles

Miles&Smiles 30. yılında 30 milyon Mil hediye ediyor!

Çekilişe katılarak her ay 100.000 Mil kazanan
30 kişiden biri olma fırsatını kaçırmayın.

30yearsofsmiles.com | 444 0 849

15 TEMMUZ
DEMOKRASİ VE
MİLLİ BİRLİK
GÜNÜ

KAHRAMAN ŞEHİTLERİMİZİ RAHMETLE YAD EDİYOR; GAZİLERİMİZİ SAYGIYLA ANIYORUZ.

BORSA İSTANBUL GRUBU

BORSA İSTANBUL | TAKAS İSTANBUL | MERKEZİ KAYIT İSTANBUL

RÖPORTAJ :: SENA SUBAŞI

“15 TEMMUZ YENİ TÜRKİYE’NİN TEMELİDİR”

15 Temmuz 2016’da gerçekleştirilen darbe girişiminin üzerinden üç yıl geçti. Halkımızın büyük direnişiyle bastırılan bu darbe girişiminin neden olduğu infial milletimizin zihninde gündemini hâlen korumakta... 15 Temmuz’da milletimizin ve temsilcilerinin kararlılığı ve gözüpekliği ile hüsrana uğratılan bu hain kalkışma üzerine bugüne dek heyecanla çok şey söylendi. *Lacivert* bu defa darbe girişiminin ve ona karşı kazanılan millî direniş zaferinin üçüncü yılın soğukkanlılığında Türkiye için neler ifade ettiğini, ne anlama geldiğini, neler öğrettiğini ülkemizin saygın gazeteci ve yazarlarına sordu.

“15 Temmuz direnişi Türkiye’nin ruhudur”

Sibel Eraslan

Star Gazetesi Yazarı

15 Temmuz aziz milletimizin var olma kararı ve kararlılığıdır. Bizleri imha etmeye kalkışan şer güçlerin, yine milletimizin bilinçli karşı duruşuyla geri püskürtüldüğü gündür. 15 Temmuz girişimi, Türkiye’mize karşı açılmış düpedüz bir savaştır ve bu hain işgal kalkışması milletin sağlam iradesiyle durdurulmuş, kazanılmıştır. Çok şükür. 15 Temmuz “millet olmak” bilincimizdir. 15 Temmuz direnişi, millî ve yerli duruşun ne demek olduğunu hayatını feda ederek öğretenlerin direnişidir. 15 Temmuz darbesinin altında daha evvel şahit olduğumuz darbelerin sebebi olarak deklare edilen “iyi gitmeyen siyasi iradeye el koyarak tashih etme” niyeti yoktu.

15 Temmuz darbe girişimi, siyaseti ve siyasetçiyi tashihe yönelik değildi, millete yönelikti. Milleti tashihe değil milleti imhaya, yok etmeye niyetliydi. Nitekim milletimiz, canına kast eden tankları, elleriyle durdurmuştu. 15 Temmuz direnişi, gerçek bir halk devrimi ve millî liderlik hareketidir. Sayın Reisimiz Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısıyla caddelere, hava meydanlarına, yollara çıkmıştık. Memleketimizi, millet düşmanlarına teslim etmemiştik. 15 Temmuz şanlı direnişi, aynı zamanda şehadet bilincimizdir. Şehadet ve feda bilincini omuzlarında taşıyan gençliğimize binlerce şükran sunarız. Şehitlerimiz de gazilerimiz de başımızın tacıdır. Şehitlerimiz bize Çanakkale’nin nefesini getirdiler. Şehitlerimiz bizi Bedir Günü’ne taşıdılar. 15 Temmuz direnişi hain ve ikiyüzlü FETÖ terör örgütüne indirilmiş Osmanlı tokadıdır.

15 Temmuz direnişi Türkiye’nin ruhudur ve Türkiye elbette Türkiye’den ibaret değildir. 15 Temmuz’daki millet zaferi; ümmetin duası, beklentisi, yüz akıdır. 15 Temmuz gecesi, Kudüs’ten Bosna’ya, Arap dünyasından Arakan’a kadar İslam âleminin âminleri Türkiye için yükselmiştir. Allah al sancağımızda parlayan İslam’ın hilalini kıyamete kadar hiç soldurmasın. 15 Temmuz direnişi, İslam âlemine umuttur. Son iki yüzyılı izmihlal, yenilgi ve bozgunla geçiren İslam âlemi, darbeler aracılığıyla kendilerine dayatılan imha biçimlerini neredeyse itaat ve ümitsizlik kültürüne dönüştürerek kanıksamış haldeydi. Libya’da ve Mısır’da yaşanan feci darbelerden sonra, Türkiye’nin “elleriyle tank durduran” direnci, tüm Doğu toplumlarının üzerine serpilmiş ölü toprağını silkelemiştir. İslam âlemi 15 Temmuz ile birlikte, yeni bir “diriliş bilinci”yle uyanmıştır.

15 Temmuz yeni Türkiye’nin temelidir.

15 TEMMUZ

“Ev kira ama vatan bizim...”

Ekrem Kızıltaş
Takvim Gazetesi Yazarı

Hesaplaşması süren ve daha da süreceğini bildiğimiz 15 Temmuz, birilerine naif ya da kırılganmış gibi görünsek de esas itibariyle çok sağlam bir bünyeye sahip olduğumuzu hatırlatıyor öncelikle. 7 Şubat 2002’de burunlarını gösterip, Gezi Parkı olaylarında arka planda kalsalar da işin içinde oldukları malum olan ve 17-25 Aralık’ta iyice afişe olan FETÖ mensuplarının bu türden bir hainliğe kalkışacağını tahmin edebilenler vardı muhakkak. Ancak, beklenmeyen bir girişimdi 15 Temmuz.

15 Temmuz’u 16 Temmuz’a bağlayan gecenin 03.00’ünde harekete geçmeyi planlamış olsalar da, bazı sebeplerle erken başlamak zorunda kalmaları ve Türkiye’nin hemen her yerinde insanımızın onlara karşı yapılması gerekeni tam da yapılması gereken yer ve zamanda yapması, işin hikmetli yönlerinden. Cumhurbaşkanımızın çağrısı ile coşan milletimizin cadde ve meydanlara inerek tanklara, helikopterlere ve hatta uçaklara karşı gözünü budaktan sakınmadan kazandığı zafer ise, anlatılması güç muhteşem bir olay.

15 Temmuz’da milletçe kazandığımız zaferin en önemli tarafı da, iradesine kast edenlere karşı harekete geçen insanımızın, varlıklısından ‘ev kira, ama vatan bizim’ diyenine kadar bütün farklılıkları bir kenara koyarak bir bütün hâlinde saldırganlara karşı koyması ve onları alt etmesiydi. Farklılıklarımızın zenginlik sebebi olduğunu net olarak anladığımız ve birçok kişinin artık pek de ümitvar olmadığı gençliğin gerektiğinde vatan, millet ve devlet için nasıl şahlanacağına da sevinçle şahitlik ettiğimiz bir süreçti 15 Temmuz.

Üç yıl sonra geriye baktığımızda altı çizilmesi gereken hususlardan biri de, birilerinin bizi yok etmek için planladığı 15 Temmuz ihanetinin birçok hususta kendimize gelmemize ve geleceğe daha emin adımlarla yürüyebilmek için gerekenlerin yapılmasına zemin sağlaması. 40 yıldır hazırlık yaptıkları anlaşılan hainlerin tasfiyesi sonrası devlet mekanizmasının sağlıklı bir şekilde çalışmaya başlaması, kazanımların başta geleni. Bunun yanında sistemin yerine tam olarak oturması açısından on yıllardır değinmeye bile imkân bulamadığımız bazı hususlarda atılan dev adımları ve dost-düşman konusunda gözleri iyice açılan Türkiye’nin kendi ayakları üzerinde durma kararlılığının iyice pekişmesini de unutmamak gerek.

Ülkemizin bir daha 15 Temmuz benzeri ihanet girişimleri ile karşı karşıya kalmaması, temel dualarımız arasında. Bu tür girişimlere niyetlenebilecekleri tespiti ve gelişme imkânı bulamadan tasfiyesi de, millet olarak üzerimize düşen bir vazife.

15 Temmuz, TSK’daki örgüt unsurlarının temizlenmesinin miladı olmuştur”

Abdurrahman Şimşek
Sabah Gazetesi Yazarı

Milletin sokaklara dökülmesi çok efsanevi bir şey, hiç olmayan bir şey. FETÖ ile mücadele aslında 15 Temmuz’da başlamadı. 7 Şubat 2012’ye kadar giden kökleri var. Bizim gazete istihbarat servisi olarak pek çok imamı bulup görüntülediğimiz, deşifre ettiğimiz FETÖ’nün faaliyetlerini ifşa ettiğimiz süreçler söz konusu. Devletin de bürokratik manada derinden derine mücadelesi vardı. Devletin FETÖ’yle bürokratik olarak mücadele etmeye başlamasından sonradır ki FETÖ zaten bu kalkışmaya kadar uzandı. TSK’daki örgütten biz hep bahsediyorduk.
O yüzden bazı şehirlerde hendek kazma kalkışmaları oldu. FETÖ unsurları bu hendek kalkışmalarını kullanarak kendileriyle hesaplaşılmasını engellediler.

Hatırlarsanız 15 Temmuz’dan önce Suriye’ye de girememiştik, Fırat Kalkanı Operasyonu 15 Temmuz’dan sonra oldu. İçerideki çatışmalar, hem FETÖ ile mücadele noktasında bizi bekletti, sekteye uğrattı hem de Suriye’ye girişi de engelledi FETÖ’nün devletteki varlığı. 15 Temmuz TSK’daki örgüt unsurlarının temizlenmeye başlanmasının miladı olmuştur. Büyük oranda örgütün beli kırılmıştır, hâlâ da tehlike var. Devlette hâlâ FETÖ unsurları var, bunların değişik eylem yapma potansiyelleri var. Bu duruma karşı devlet de zaten teyakkuzda.

HEM MÜCADELENİN İÇİNDE OLUP HEM ŞEHİDİNE YANIP HEM BU GEVŞEKLİĞE, KÖTÜLÜĞE TAHAMMÜL ETMEYE ÇALIŞMAK GERÇEKTEN ZOR AMA BU HAİNLERE, GAFİLLERE RAĞMEN "OKÇULAR TEPESİ"Nİ TERK EDECEK DEĞİLİZ.

"81 milyonun gözü önündeki işgal girişimi için 'tiyatro' diyebiliyorlar"

Fadime Özkan

Star Gazetesi Yazarı

"3'üncü yılında 15 Temmuz"u düşününce, o gün ile bugünü şöyle hızlıca kıyaslayınca, şehitlerimizi, gazilerimizi, sanki tek beden-tek ruhmuş gibi sokakları doldurup işgali durduran aziz milletimizi hatırlayınca boğazıma bir yumru geldi oturdu.

Gururluyum elbette, ama kederlendim de.

Baksanıza! Sanki 15 Temmuz hiç yaşanmamış, Fetullahçı görünümüyle aramıza sızan yabancı istihbarat örgütü ülkeyi içerden işgale kalkışmamış, bizim silahımızı uçağımızı, tankımızı tüfeğimizi bize doğrultmamış gibi, bir gecede 251 şehit vermemişiz gibi konuşan, davranan, efelenen, unutalım gitsin diyen birileri var aramızda.

Daha üç yıl geçti üzerinden, sadece üç yıl. Şehitlerin kokuları uçmadı daha evlerinden. Sevdikleri onların sözlerini, seslerini, yüzünün sevdikleri bir hâlini, bakışını, gülüşünü en ince ayrıntısına kadar hatırlıyor daha. Aralarına uzun yıllar girmedi daha ama sanki hiç yaşamamışlar, sanki bir vatan uğruna toprağa düşmemişler gibi geçiştiriveriyor birileri onları. "Tamam, tamam fazla da şey yapmayın" diyorlar. "Şimdi hatırlayıp da ağzımızın tadını kaçırmayalım", "Durduk yere FETÖ'nün ve sahiplerinin desteğinden olmayalım", "Kamuoyu da yoruldu zaten, unutalım gitsin" diyorlar. 81 milyonun şahitliğinde yüz binlerce insan bizzat yaşadığı bir işgal girişimi için "tiyatro" diyebiliyorlar. Darbecilere merhamet edip şehitlere alenen laf ediyorlar. Yeniden örgütlenip, güç birliği edip, yeni takiyye yöntemleriyle bir kez daha sızmaya çalışıyorlar aramıza. Zayıf noktalarımızı, en zayıf olanımızı, zaaf alanlarımızı yokluyorlar.

Ve biz, geride kalanlar...

"Ayrıştı, kutuplaştı, bozuldu, çözüldü" denilen bir toplumun genci ve yaşlısıyla, kadını ve erkeğiyle, Türkü ve Kürt'üyle, Alevi'si ve Sünni'siyle, sarhoşu ve abdestlisiyle nasıl yeniden, öyle bir ağızdan millet olup ayağa kalktığını görenler... Bu vatanın bize nasıl bir kez daha vatan olduğunu bilenler... 16 Temmuz sabahına erişenler, ertesi aya, yıla, sonraki yıla ve işte 3'üncü yıla erişenler, nasıl da şaşkınız.

Böyle olması, bu kadar aşikâr bir saldırıyla ilgili olarak tekrar ve tekrar ispata mecbur kaldığımız için şaşkınız. Üzgünüz. Türkiye'nin tek yürek olduğunu, tek yürek tek bilek olunca nasıl da güçlü ve güzel olduğunu gördükten sonra bu ayrışmaları, bu alayları, bu yalanları, iftiraları da görmek vallahi üzüyor insanı. Hem mücadelenin içinde olup hem şehidine yanıp hem bu gevşekliğe, kötülüğe tahammül etmeye çalışmak gerçekten zor ama bu hainlere, gafillere, gevşeklere rağmen "okçular tepesi"ni terk edecek değiliz.

Bu milletin ne kadar büyük olduğunu, Allah'ın izniyle neden dize getirilemeyeceğini, hep şerefiyle var ve bağımsız olacağını biliyor ve inanıyoruz çünkü. Türkiye'nin sadece Türkiye olmadığını, bütün bir mazlum coğrafyanın kaderinin Türkiye'nin kaderine bitişik olduğuna da...

15 TEMMUZ

BU MiLLET BiR OLURSA ONUN ADI DESTAN OLUR

Aziz şehitlerimizi rahmetle,
kahraman gazilerimizi minnet ve saygıyla anıyoruz.

TOKİ
T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
TOPLU KONUT İDARESİ BAŞKANLIĞI

EMLAK KONUT
GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI TOKİ İŞTİRAKİDİR

/ekgyoas emlakkonut.com.tr

“NATO’nun Türkiye’deki ilk başarısız darbe girişimi”

Ferhat Ünlü

Sabah Gazetesi Yazarı

15 Temmuz pek çok açıdan değerlendirilmesi gereken bir olay. Türkiye’nin NATO’ya üyeliğinden bu yana başarısızlığa uğratılmış ilk darbe girişimi. Arkasında NATO’nun olduğu darbe girişimlerinden bahsediyorum ki hepsinin arkasında NATO vardı. Millet o gün devleti ele geçirmeye çalışan sahte bayrak operasyonu dediğimiz operasyon yöntemiyle Türkiye Cumhuriyeti’nin bütün kurumlarına yerleştirilmiş örgüte, örgütün devlete kalkışmasına “dur” dedi. Devlet zayıf düştüğü anda millet devlete omuz verdi ve “Bu ordu benim ordum. NATO’nun ordusu değil, FETÖ’nün ordusu hiç olamaz. Ben asıl orduyum, milletim ve ben bu duruma el koyuyorum” diyerek tarihimizdeki belki de en büyük kırılmalardan birini gerçekleştirdi.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana yaşanan en büyük olaylardan biri, belki de birincisi. Çok değerli insanlar vardı o gün, şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Mesela Ömer Halisdemir, 15 Temmuz’un Hasan Tahsin’i oldu adeta. Semih Terzi gibi darbeciler açısından önemli bir ismi vurdu. Dolayısıyla hem dış politik perspektiften hem de FETÖ’yle mücadelenin aslında kırılma noktası olarak, ayrıca Türkiye darbeler tarihinin yine bir kırılma noktası, NATO’nun Türkiye’deki ilk başarısız darbe girişimi olarak tarihe girdi.

Belki de yeni Türkiye’nin Armageddon’uydu. Çok ciddi silahlı mücadelelere tanık olunan devlet içindeki milli güçlerin ve milletin duruma el koyduğu hafızalardan silinmeyecek bir olaydır 15 Temmuz. Şehitler rahmetle anılacaktır. Fakat bizim millet olarak şöyle bir huyumuz var. Acılarımızı tabii ki unutmayız ama biraz acıları unutup geleceğe bakma eğilimindeyiz. Acıları bazen kolay da unutabiliyoruz. 15 Temmuz, gözümüzün önünde gerçekleşmiş, her şeyin kameralara yansıdığı asla unutulmaması gereken hain bir kalkışmadır. Bir kalkışma da değildir aslında, bir terör harekâtıdır. Teknik olarak çokça tartışılması gereken akademik manada da yönleri vardır. Dolayısıyla 15 Temmuz ile ilgili genel kanaatlerim bunlardır.

“15 Temmuz: Türkiye’nin ABD ile hesaplaşma anı”

Halime Kökçe

Star Gazetesi Yazarı

15 Temmuz 2016’nın Türkiye’nin darbeler tarihi içindeki müstesna yeri kuşkusuz, çok büyük bir kalkışma olmasına rağmen gerçekleşememiş olması ve bir “girişim” olarak kalmasıdır. Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı’nın dağılma sürecinde travmatik bir hâl alan Avrupa ve Rusya korkusu üzerinden nüfuz sahibi olan Amerika, bir başbakan ve iki bakanın asıldığı 27 Mayıs darbesi dâhil Türkiye’deki tüm darbelerin arkasındaki güç olmuştur. 15 Temmuz’da bu gücü tüm çıplaklığıyla gördük çünkü kullandığı araç doğrudan kendisine bağladığı bir örgütün üyeleriydi. Bu yönüyle baktığımızda 15 Temmuz’u Türkiye’nin ABD ile hesaplaşma tarihi olarak da okuyabiliriz. ABD’nin on yıllarca çok büyük emeklerle yetiştirdiği, kendine mal ettiği bu örgütü Türkiye, hem deşifre etti hem de tasfiye etti. ABD’ye bugüne kadar verilmiş en büyük zararlardan biriydi bu.

Peki, ABD bundan ne tür bir zarar gördü? Mevcut Başkan’ın tarzıyla da uyumlu olduğu için çok dikkat çekmiyor olmakla birlikte ABD, bir hegemonya aracı olarak kullandığı yumuşak güç enstrümanlarını kaybediyor. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası oluşturmuş olduğu Soğuk Savaş konseptinde Türkiye ABD için kritik bir ülkeydi. Ekonomik avantajı ve yumuşak güç araçları ile Türkiye’de hem Batıcı seküler elit kesim hem de muhafazakâr yapılar üzerinde görünür görünmez bir etkiye sahip oldu. Komünizmle mücadele işinin dini cemaatlere ihale edilmesi, FETÖ yapılanmasının da dini muhafaza kisvesiyle bu ihalede başrol oynaması bu sayede oldu.

15 Temmuz gecesi Türkiye, yüz yıllık bu bağımlılık ilişkisini de kopartıp attı aslında. Bugün siyaset sahnesindeki aktörlerin pozisyon alışlarını da bu çerçevede okumak gerekir. Bir tarafta Türkiye’nin bağımsızlaşmasını diğer tarafta ABD’nin himayesinde kalmasını isteyenler...

HERKES UYUR
SEN GÜZELLEŞİRSİN.
Yeni Bellona Kolajen Serisi yataklar için geliştirilen
Umorfil Beauty Fiber'in içinde bulunan
doğal protein Kolajen,
cildinizin beslenmesine yardımcı olur.
Size de güzellik uykunuzun
keyfini çıkarmak kalır.
BELLONA
KOLAJEN
SERİSİ
KOLAJEN
COTTO FORM
SÜNGER
POCKET
IN BONNEL

MEDYA VE DARBE İLİŞKİSİ:

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE BİR ARAÇ OLARAK MEDYA

DR. TURGAY YERLİKAYA

> 15 Temmuz'da medyada katı biçimde kendisini gösteren Türkiye karşıtlığı sadece Batı'ya has bir durum değildir. FETÖ unsurları da bu süreçte hem yazılı-görsel hem de yeni medyanın imkânlarını sınırsız biçimde kullanmışlardır.

DARBE AKTÖRLERİ İLK EVREDE BASINI KONTROL ETMEK İSTER

15 TEMMUZ

LİDERİN ÇAĞRISIYLA SOKAKLARA DÖKÜLEN VE 15 TEMMUZ DARBESİNİ TERSİNE ÇEVİREN İNSANLARIN ZAFER KAZANMASINDA YENİ TEKNOLOJİLERİN VARLIĞI YADSINAMAZ.

15 Temmuz darbe girişimi, sivil ve askeri bürokraside oluşturduğu güç temerküzü ile Türkiye'deki demokrasi ortamını hedef alan FETÖ menşeli bir kalkışma hareketidir. Dünyanın farklı ülkelerinde yürüttüğü örtük faaliyet alanları ile kendisini kamufle eden örgüt, 15 Temmuz itibari ile Türkiye açısından sadece iç değil dış boyutları da olan bir tehdit hâline gelmiştir. 15 Temmuz, üçüncü senesinde geriye dönük olarak bakıldığında, tüm boyutlarıyla incelenmesi, daimi surette yad edilmesi ve kolektif bilinçte canlı tutulması gereken bir hadisedir.

Bu yazıda 15 Temmuz sürecinin hem geleneksel hem de yeni medya üzerinden ilerleyen boyutları ile geriye dönük bir incelemesi yapılacak ve Türkiye tarihinde darbe süreçlerinde medyanın işlevine dair bir değerlendirme yapılacaktır. Ayrıca darbe süreci ve sonrasında hem geleneksel hem de yeni medyanın darbe açısından ne anlam ifade ettiği, yabancı basının 15 Temmuz ve sonrasında nasıl tutum takındığı ele alınacaktır.

Darbe süreçlerinde medyanın tutumu

Darbe süreçlerinde kitle iletişim araçlarının kontrol altına alınması oldukça yaygın bir eğilim olmanın yanı sıra bir mecburiyettir. Demokratik olmayan yöntemlerle meşru iktidarı devirmeye dönük darbe girişimini yöneten aktörler ilk evrede basını kontrol etmek istemekte ve basın aracılığıyla kitleler nezdinde bir bilinç oluşturmaya çalışmaktadırlar. Kronolojik olarak bakıldığında 27 Mayıs darbesinin aktörleri darbeyi gerçekleştirdikleri ilk aşamada İstanbul ve Ankara Radyosu'nu ele geçirmiş ve darbe bildirisini radyodan tüm Türkiye'ye duyurmuşlardır. Benzer biçimde 12 Mart muhtırası ve 12 Eylül darbesi de radyo ve TRT'den okunmuş ve geniş kitleler bu girişimden haberdar edilmiştir.

Özel TV kanallarının ortaya çıkması ve medyanın çeşitlenmesi ile birlikte basın-yayın araçlarının işlevinde de bir değişiklik olmuştur. Medya, darbelerde artık sadece bir duyuru aracı değil bizzat darbelerin kitlelerdeki meşruiyetini üretme aracı olmuş ve sosyo-psikolojik bir işlev görmeye başlamıştır. Nitekim 28 Şubat darbesinde geniş bir etkileşim ağına sahip olan medya, doğrudan duyuru aracı olmanın yanı sıra sürecin psikolojik açıdan inşa edildiği bir alan olmuştur.

2000'li yılların başında internet teknolojilerindeki gelişmelerin ardından sosyal medyanın ortaya çıkışı ile birlikte içerik üretimi (geleneksel medyanın aksine) herkes için mümkün olmuş ve bu imkân her açıdan değerlendirildiği gibi 15 Temmuz darbe girişiminde de kullanılmıştır. Darbe süreci ve öncesine bakıldığında FETÖ'nün konvansiyonel ve yeni medyayı tam da 28 Şubat darbesinde olduğu gibi zemin hazırlamak amacıyla kullandığı ve her türlü manipülatif içeriği bu mecralar üzerinden servis ettiği gözlemlenmiştir.

Başta Fuat Avni karakteri olmak üzere binlerce "fake" (uyduruk-gizli) hesap üzerinden darbe girişimi öncesi ve sonrasında sosyal medyada etkin biçimde hareket edilmiş ve kitlelerde

15 Temmuz, üçüncü senesinde geriye dönük olarak bakıldığında, tüm boyutlarıyla incelenmesi, daimi surette yad edilmesi ve kolektif bilinçte canlı tutulması gereken bir hadisedir.

15 TEMMUZ, ÜÇÜNCÜ SENESİNDE GERİYE DÖNÜK OLARAK BAKILDIĞINDA, TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENMESİ, DAİMİ SURETTE YAD EDİLMESİ VE KOLEKTİF BİLİNÇTE CANLI TUTULMASI GEREKEN BİR HADİSEDİR.

istenilen yönde bir bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır. Gezi Parkı şiddet eylemleri ve 17-25 Aralık operasyonları, yerel ve genel seçimler gibi kritik olaylarda dezenformasyon yaparak toplumsal alanda infial ve karmaşa yaratmayı hedeflemişlerdir.

Türkiye'de ifade özgürlüğüne kısıtlamaların getirildiği, yazılı ve görsel basın başta olmak üzere sosyal medyaya da doğrudan veya dolaylı şekillerde müdahalelerde bulunulduğu, DEAŞ'a yardım edildiği gibi asılsız bir yığın iddia 15 Temmuz öncesinde FETÖ tarafından gündemde tutulmuş ve medya üzerinden kitleler manipüle edilmeye çalışılmıştır.

Yeni medya: Bir imkân yahut bir tehdit

Kullanımının milyonları aşmasıyla internet ve sosyal medya, günümüzde toplumsal hayatın vazgeçilmez bir parçası ve kitleleri etkileyen bir araç hâline gelmiştir. Hızlı bir şekilde örgütlenme sağlayan ve kitlesel olayların oluşumunda rol oynayan sosyal medyanın önemi giderek artmaktadır. Sosyal medyayla birlikte konvansiyonel siyaset yapma tarzlarında yaşanan değişiklik yeni iletişim modellerini ortaya çıkartmış ve bu durum geleneksel olanı derinden etkilemiştir. Sadece siyaset alanında değil toplumsal hayatın bütününde de radikal değişiklikler yaratan yeni medya araçları ve internet teknolojileri bugüne kadar yaşanmış büyük çaplı değişimleri de etkilemiştir.

Nihai kertede bütün boyutlarıyla medya, liberal demokrasilerin yaşadığı krizlerin ilacı olarak görülmüş ve katılımcı kültürün vazgeçilmez unsuru olarak tarif edilmiştir. Nitekim 2004-2005'te Ukrayna'da gerçekleşen "Turuncu Devrim", Aralık 2010'da Tunus'ta başlayan ve sonrasında Mısır, Suriye, Yemen ve Bahreyn'i içerisine alan devrim/karşı devrim hareketleri, 2011'de ABD'de kapitalizmin ürettiği krizlerin bir yansıması olarak ortaya çıkan "Occupy" (İşgal et!) eylemleri ile 2013'te Türkiye'de meydana gelen Gezi Parkı protestolarının önemli ölçüde bu mecralarda kotarılması, yeni medya araçlarının demokrasi açısından önemli araçlar olduğu argümanını güçlendiren örnekler olarak gösterilmiştir.

Medyanın ve özellikle yeni internet teknolojilerinin oluşturduğu sosyal ağların bugün otoriter yönetimlerin kendi güçlerini tahkim etme, terörizm ve radikalleşmenin artmasına olanak sağlama, "fake news" (uydurma haberler) üzerinden kitleleri manipüle etme gibi amaçlarla kullanılması ise medyanın demokrasi açısından ne denli bir tehdit olduğunu da ortaya koymaktadır. Nitekim demokrasi açısından büyük tehdit arz eden darbe girişimleri de medyanın etkili bir araç olarak kullanıldığı hadiselerdir.

15 Temmuz darbe girişiminde medya

Kamuoyu oluşturma açısından etkili bir araç konumunda olan medya, 15 Temmuz'da da darbecilerin hedefi hâline gelmiştir. Darbeyi gerçekleştiren teröristler geçmiş örneklere benzer biçimde TRT'yi ele geçirmişler ve darbe bildirisini zorla okutmuşlardır. Aynı şekilde izlenme ve etki derecesi bakımından önemli bir mecra olan CNN Türk kanalı darbeci askerler tarafından basılmış ve yayın durdurulmuştur. TRT ve CNN'in yanı sıra TÜRKSAT gibi mecralara nüfuz etme çabasıyla darbeciler halkta karşılık bulabilecek herhangi bir mukavemeti engellemeyi ve psikolojik üstünlüğü ele geçirmeyi hedeflemiştir.

Biz sizi tanıyoruz
TAM 81 YILDIR

Biz sizi, her zorluğa meydan okuyuşunuzdan,
şartlar ne olursa olsun dik duruşunuzdan ve
birlikte çok güzel oluşunuzdan tanıyoruz.
Biz size inanıyoruz,
sizi her zaman destekliyoruz.

Çünkü biz tam 81 yıldır
bu Halkın Bankası'yız.

halkbank.com.tr | 0850 222 0 400 Dialog

HALKBANK

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ, SİVİL VE ASKERİ BÜROKRASİDE OLUŞTURDUĞU GÜÇ TEMERKÜZÜ İLE TÜRKİYE'DEKİ DEMOKRASİ ORTAMINI HEDEF ALAN FETÖ MENŞELİ BİR KALKIŞMA HAREKETİDİR.

Kuşkusuz 15 Temmuz sürecini tersine çeviren olay ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gece boyunca tüm bilgi kirliliğini ortadan kaldıran ve halkın darbecilere mukavemetini tetikleyen "FaceTime" üzerinden yaptığı konuşmadır. Erdoğan'ın internetin yarattığı bu olanakla Türkiye halkına seslenme imkânı bulması, teknolojinin istenildiği takdirde ne denli önemli bir araç olabileceğini ortaya koymuştur.

Geriye dönük olarak bakıldığında, 15 Temmuz'u tersine çeviren ve liderin çağrısıyla sokaklara dökülen insanların zafer kazanmasında yeni teknolojilerin varlığı yadsınamaz. Fakat teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi deterministik bir biçimde okumak ve teknoloji üzerinden bir zafer değerlendirilmesi yapmak aşırı iyimser bir analiz olacaktır.

Medyanın dünü ve bugünü düşünüldüğünde şu tespiti yapmak yanıltıcı olmayacaktır: Medya araçları, tarihsel süreç içerisinde toplumsal değişimin önemli bir parametresi olsa da nihai kertede değişim siyasi, sosyolojik ve ekonomik unsurlarla yakından ilişkilidir. Tıpkı 15 Temmuz darbe girişimini bertaraf eden en önemli unsurun liderin inandırıcılığında bir araya gelmiş vatanseverlerin püskürtme girişimi olduğu gerçeği gibi.

Yabancı medyanın tavrı

15 Temmuz sürecinde Batı medyasının ilk evrede "bekle-gör" stratejisi ile hareket ettiği tespitini yapmak gerekir. İdeolojik perspektif fark etmeksizin Türkiye'ye yönelik 15 Temmuz algısı sonraki süreçte negatif seyretmiş ve Türkiye'ye ilişkin görüşler eleştiri sınırlarının ötesinde bir tür karşıtlığa dönüşmüştür. 15 Temmuz öncesinde gündemde olan Türkiye karşıtlığı 15 Temmuz girişiminde de kendisini açık biçimde göstermiştir. Darbe girişiminin ardından Erdoğan'ın gücünü pekiştirdiği ve diktatör olma yolunda oluşan konjonktürden yararlandığı yönündeki iddialar Batı basınında yoğun biçimde işlenmiştir. Batı basınında söz konusu algıyı yerleştirmek adına Hitler ile Erdoğan arasında benzerlikler kurulmuş, Erdoğan'ın da tıpkı Hitler'in -Alman parlamentosunun kundaklandığı- "Reichstag Yangını" sonrasında yaptığı gibi seçilmiş bir diktatör olma adına oluşan durumdan faydalandığı iddia edilmiştir. Türkiye karşıtı bir koalisyonun kullanımıyla yaygınlaşan bu söylem önemli oranda destek bulmuştur. Avusturya aşırı sağ Özgürlük Partisi (FPÖ) lideri Heinz Christian Strache'ın Reichstag göndermesi yaparak Erdoğan ile Hitler'i karşılaştırması bu yaygın manipülasyonların küresel boyutunu gösteren bir örnektir.

Türkiye'nin İslamcı siyasal elitler eliyle neo-Osmanlıcı bir politika izlediği iddiası darbe girişiminden sonra da sıklıkla dile getirilmiştir. Batı basını ve entelektüel çevrelerinde 15 Temmuz sonrasında oluşan konjonktürün Türkiye'nin İslamizasyonuna katkı sağlayacağı ve Türkiye'nin farklı bir noktaya evrileceği darbe sonrası yapılan tasfiye girişimleri ile ilişkilendirilmiş ve yapılan operasyonlara gölge düşürülmek istenmiştir. Batı'da sürdürülen ve 15 Temmuz'da da katı biçimde kendisini gösteren Türkiye karşıtlığı sadece Batı'ya has bir durum değildir. Söz konusu karşıtlığı diasporada kurduğu ilişkilerle ve yazdırdıkları sipariş raporlarla destekleyen FETÖ unsurları da bu süreçte hem yazılı-görsel hem de yeni medyanın imkânlarını sınırsız biçimce kullanmışlardır.

15 Temmuz sürecinde Türkiye'nin demokrasi ve bağımsızlığını savunanların Batı basınında tahfif edilmesi, görmezden gelinmesi ve çarpıtılarak yanlış yorumlanması Türkiye'deki süreci eksik ve art niyetli okumanın bir göstergesi olarak görülmelidir. Nitekim Batı basınının Fransa'daki "Yeşil Yelekliler" ve "Occupy" hareketleri ile Gezi Parkı, Arap Baharı ve 15 Temmuz gibi önemli olaylar karşılaştırıldığında objektif olmayan tavırları açık biçimde görülmektedir.

Hemen indir
App Store'dan İndirin
Google Play 'DEN ALIN
Turkcell
Zeka Gücü Projesi!
Binlerce özel yetenekli çocuğa ulaştığımız
Turkcell Zeka Gücü Projesi, ulaşamadığımız hiçbir
çocuğumuz kalmasın diye web'den sonra şimdi mobilde!

15 TEMMUZ | **SÖYLEŞİ**

"15 TEMMUZ TİYATRODUR" DİYENLERİ UTANDIRACAK BİR DURUŞ SERGİLEDİK

SÖYLEŞİ :: MUSTAFA AKAR :: TARIK ŞEBİK

15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilen darbe girişimine karşı canını hiçe sayarak tankların, topların, tüfeklerin karşısına geçen, mermilere hedef olan vatan evlatları içinden 251'ini şehit verdik. Bu 251 kahraman unutulmadığı gibi geride bıraktıkları eşleri, çocukları, yakınları da ihmal edilmedi. İşi sadece devlete bırakmak istemeyenler "Şehitlerimizin emaneti emanetimizdir" diyerek 15 Temmuz Şehitler Derneği adlı sivil inisiyatifi kurarak şehit yakınlarıyla ilgilendiler. Ancak bu kadarıyla kalmadılar. 15 Temmuz şehitlerinin hatırasının yaşatılması ve o gecenin temsil ettiği yüksek değerlerin aktarılması için de harekete geçtiler. Bu çaba bu günlerde açılan 15 Temmuz Müzesi ile taçlanıyor. 15 Temmuz Şehitler Deneği Yönetim Kurulu Başkanı Tarık Şebik 15 Temmuz şehitleri ve yakınları için yapılanları, 15 Temmuz Müzesi'nin işlev ve amacını, 15 Temmuz'un yaşatılmaya çalışılan sosyal ve kültürel mirasını *Lacivert*'e anlattı.

15 Temmuz Derneği kimler tarafından kuruldu?

Derneğimiz malum hain darbe girişiminin hemen ardında 2016 Ağustos ayının 20'sinde kuruldu. 15 Temmuz direnişi şehidi İlhan Varank'ın kardeşi -o zamanın Cumhurbaşkanı Baş Danışmanı şimdi ise Sanayi ve Teknoloji Bakanı- Mustafa Varank, şehidimiz Erol Olçok'un kardeşi Cevat Olçok, Hasan Kaçan, Zeynep Bayramoğlu ve benim de içinde bulunduğum bir kurucu kadro ile yola çıktık. Derneğin yönetiminde kimler olduğuna gelecek olursak; alanında tecrübeli, bu hayır havuzuna damla damla su taşıyacak insanlar var. Hayır işlerinde öne çıkan bir isim olan Ömer Seyfi Aktülün, kendisi için yürüyen vakıf denebilecek bir isim olan İsmail Hakkı Turunç, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Ayşe Kardaş Ergezen, Yusuf Tekin, Zafer Demez, Banu El gibi... Hem sivil toplum kuruluşlarını bilen, 15 Temmuz'un kültürel yönünü işleyecek ve sosyal yönüyle ilgilenen birçok ismin olduğu bir dernek bu. Siyaset, iş dünyası ve medya gibi çeşitli alanlarda çalışan isimler yer alıyor.

Faatliyetlerinize ne zaman başladınız?

15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra Kısıklı'da bir sahne kurulmuştu. O sahneyi organize edenler olarak oradaydık ve şunu gördük: Devlet şehit ailelerimizin, gazilerimizin her şeyiyle ilgileniyordu. İnsanlar bir düşünüyorsa devlet daha fazla düşünüyor ve uyguluyordu. Bu ilginin hızlı bir şekilde sivil inisiyatife dönüşmesi gerektiğini gördük. Yani topluma mâl edilebilecek sivil ayağı oluşmalıydı. Yine o sıra gördük ki bu meselenin bir sosyal yönü, bir de kültürel yönü var. O sahneyi kurgularken bu işin bir kültürel ayağının olması gerektiğini fark ettik. 15 Temmuz'un bir marşı, bir sözü ve bir resmi olmalıydı. Sivil inisiyatifin gerekliliğini fark etmemiz böyle oldu ve hızlı bir şekilde derneği kurduk.

Peki, bahsettiğiniz isimlerin hepsi orada mı derneğe katıldı?

Omurgası orada ortaya çıktı. Derneği kurma fikri olgunlaşınca 15 Temmuz'u anlatmak için kimlerin yardımcı olacağına baktık. Tüm dünyadaki mazlumlarla ilgili işler yapan ve Cumhurbaşkanımızın 45 yıllık yol arkadaşı olan

15 TEMMUZ

ETKİNLİKLERİMİZE 61 FARKLI ŞEHİRDEN ŞEHİT AİLELERİMİZ GELİYOR

İsmail Hakkı Turunç gibi isimlere ulaştık, davet ettik.

Devamında neler oldu, neler yapıldı?

Bu işin sosyal yönü çok önemli. 5-10 yıl sonra gazetelerin üçüncü sayfasında, televizyonlarda, haberlerde; "Şehidimizin çocuğu unutuldu mu?" haberiyle karşılaşmamamız lazım dedik. 15 Temmuz zamanı tüm imkânlar seferber edildi ancak devletin, bakanlıkların başka işleri de var. Dolasıyla biz sivil inisiyatif olarak 15 Temmuz şehit ailelerine ve gazilerine yöneltelim ve bunun sosyal yönünü olabildiği kadar dinamik tutalım dedik. Ailelere destek amacıyla bir psikolog ekibi oluşturduk.

15 Temmuz'dan sonraki üç ay içinde kurucu ekibimizle beraber tüm şehit ailelerini ziyaret etmeye başladık. Aslında tüm kurumlar onları ziyaret ediyordu ama biz farklı olarak psikolog ekibiyle birlikte ziyaretlere başladık. Bu ekip şehit aileleri ile tanışıp ziyaretlere başladı. Yine şehit aileleri için Antalya'da aile kampı düzenlemeye başladık.

Merkezimiz İstanbul'da olmasına rağmen derneğimiz Ankara Kazan'a, Hatay Dörtyol'a, Artvin Yusufeli'ne kadar şehit aileleri ile temas içinde. Antalya'daki kampımıza 61 farklı şehirden geliyor şehit ailelerimiz. Şehit sayısı 251 ama eşleri, çocukları, anne-babaları ve kardeşleriyle bizim için bir şehidin en az iki evi var. Tam bir eski komşuluk misali şehidimizin kimi var ise biliriz.

Kampta neler yapıyorsunuz?

İlk kampımız Emine Erdoğan hanımefendinin himayeleriyle gerçekleşmişti. Emine hanım, ailelerle tek tek ilgilendi. Kamplarda Kemal Sayar ve Mücahit

15 TEMMUZ MİLLETİN CESARETLE, KAHRAMANLIKLARLA YAZDIĞI BİR TARİH. BUNU ŞAHLANDIRACAK, GELECEK NESİLLERE AKTARACAK SÖYLEMLERE SAHİP OLMAMIZ LAZIM.

Öztürk gibi uzmanların katıldığı "Zor zamanlarla mücadele" başlıklı bir seminer düzenledik. Nihat Hatipoğlu'nun şehitlik mertebesini anlattığı bir program düzenledik. Şehit çocuklarımızı da eğlendirdik. Üç gece dört gün dolu dolu kamplar yaptık. Şimdi üçüncüsünü yapacağız. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden aileler birbirlerini yakinen tanıma imkânı buluyor bu sayede. Aynı acıyı yaşamış aileler burada birbirlerini daha iyi tanıyor. Aynı zamanda Ankara ve İstanbul'da piknikler gibi çeşitli etkinliklerde bulunuyoruz. Şehitlerimizin yanı sıra gazilerimize yönelik faaliyetler de yapıyoruz. Yani 15 Temmuz'un sosyal yönünü olabildiğince diri tutuyoruz.

Peki, 15 Temmuz Derneği'nin asıl faaliyeti ne?

Parolamız; "Şehitlerimizin emaneti emanetimizdir." Bir şehidin çocuğu okula kaydolacaksa yahut başka işleri varsa hepsinde hayatlarını kolaylaştıracak şekilde yardımcı oluyoruz. Derneğimizin sosyal boyutu bu bahsettiklerim ama öte yandan kültürel bir yönü de var. 15 Temmuz'un kültürel boyutta da kalıcı olması lazım. Örneğin bu yıl Diyanet'le 3'üncü 15 Temmuz Çalıştayı'nı yapacağız.

İlk çalıştayımızı Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, SETA ve *Sabah Gazetesi* ile, ikincisini ise İstanbul Üniversitesi'yle beraber yaptık. Üçüncüsünde ise FETÖ'nün millete ve ümmete verdiği zararları ele alacağız. Bu sempozyumlar akademik çevre için çok önemli. O günün şartlarında basını, kanaat önderi, siyasetçisi bir olduk Yenikapı'daki mitingde hem içeride hem dışarıda birliğimizi gösterdik. Olayın siyasi yönü de var tabi. "15 Temmuz tiyatrodur, kontrollü darbedir" diyenlerin aksine, onları utandıracak bir duruş sergiledik.

DARBE DAVALARINA GELMEK, 15 TEMMUZ'DA MEYDANA ÇIKMAK VE SONRASINDA "DEMOKRASİ NÖBETLERİ" TUTMAK KADAR ÖNEMLİ.

Hâlâ şöyle söylemlere sahip insanlar var; "Dünyaya bunun bir tiyatro olduğunu anlatmalıyız ve bu zulüm bitmeli" diyorlar. Bunda muhalefetin çok suçu var. Bu düşüncede olanlar için ne gibi söylemler geliştiriyorsunuz?

Kesinlikle. Olayı devletin, milletin meselesi olmaktan çıkarıp bir partinin olayına çeviriyorlar. Komplo söylemleri ne kadar önde olursa o derece dezenformasyon ortaya çıkar. Düzenlediğimiz sempozyumlarla, yurt içi ve dışından gelen akademisyen ve uzmanlarla "darbenin psikolojisi", "darbeyi yapan FETÖ kimdir" konulu sempozyumlar ve yayınlar yapıyoruz. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Köse başkanlığında 15 Temmuz üzerine yapılacak yüksek lisans ve doktora tezlerini destekleyeceğimiz bir program ve akademik kurul oluşturduk. 15 Temmuz'u ele alan kitap, çizgi roman gibi ne varsa alıyoruz ve İngilizceye çevrilmesi için teşvik ediyoruz. Önemli bir yazarla 15 Temmuz üzerine bir roman çalışması konusunda görüşüyoruz. Film çalışmaları için de bir girişimimiz oldu ama iyi bir sinemacının yapması gerektiğini fark ettik. Amerika'da Avrupa'da 15 Temmuz'u anlamak üzere çalışmalar yapıyoruz. Avrupa Parlamenterler Meclisi'nde illegal terör başlığıyla FETÖ'yü anlattık. Türkiye'den önemli hukukçular ve uluslararası hukuk uzmanlarıyla gidip orada anlatıyoruz. Üniversitelerde yapılan programlara bilgi ve belge sunuyoruz. Yine önemli bir işimiz var. *Ortak Hafıza* isimli bir dergi çıkarıyoruz. Bu dergi ile 15 Temmuz'u anlatıyor, dünyadan darbe örneklerini de inceliyor ve kıyaslıyoruz. Köşe yazarlarına, akademisyenlere kaynakça teşkil edecek bir çalışma olacak.

Bu faaliyetlerle temel hedefiniz nedir?

15 Temmuz Derneği'nin birinci amacı şehit ve gazi ailelerinin ilişkisini, dostluklarını kuvvetlendirmek. İkinci amacı ise 15 Temmuz'u hafızalarda tutmak, ortak hafızada kalmasını sağlamak. O gece tanka, helikoptere, G-3 mermisine çıplak ellerimizle, vücudumuzla karşı koyduk. Bunlar sözde çok kolay. Çanakkale zaferi ve şehitleri için düzenlenen programlara katıldığımızda hep şunu görüyordum; kurşunu bitmiş, süngüsüyle düşmana doğru koşan askerlerin hikâyesidir Çanakkale. Çanakkale zaferinde çok fazla hikâye duyduk ama biz bunu yaşamadık. Bunun ne olduğunu biz 15 Temmuz'da gördük, o gece bize tarihimizi hatırlattı.

15 Temmuz'da direnen insanların silahı dahi yoktu ama cepheye koşuyorlardı. Ben o gün Kısıklı'daydım, ardından köprüye indim. Önümüzde insanlar vuruluyor, kan geliyordu ama plastik mermi kullanılıyor sanıyorduk. Bu Allah'ın takdiri, insanların inanmışlığı... İnsanlar yere düşüyordu ama bırakın azalmayı, insanlar oluk oluk akmaya devam etti. O gün, normal zamanda oturup birlikte kahve içmeyeceğimiz, sohbet etmeyeceğimiz insanlarla beraber oradaydık. Yediden yetmişe diyoruz ya; çalışandan işçisine, köylüsünden patronuna herkes oradaydı. Orada genciyle ihtiyarıyla beraber olunca hepsinin vatanına milletine sahip çıktığını gördük.

15 Temmuz davalarının mahkemeleri sonuçlanmaya ve cezalar belli olmaya başladı. Bunlarla da ilgileniyorsunuz sanırım.

Derneğin bir de hukuk komisyonu var. Avukatlarımız Türkiye'nin neresinde 15 Temmuz davası varsa bizzat müdahil olup katıldılar. Suçüstü olan, şehidi olan, gazisi olan direkt taraf olduğumuz davalardan bahsediyorum.

15 TEMMUZ

Tarık Şebik

FOTOĞRAF :: İSA ARSLAN

YEDİDEN YETMİŞE DİYORUZ YA; ÇALIŞANDAN İŞÇİSİNE, KÖYLÜSÜNDEN PATRONUNA HERKES ORADAYDI. ORADA GENCİYLE İHTİYARIYLA BERABER OLUNCA HEPSİNİN VATANINA MİLLETİNE SAHİP ÇIKTIĞINI GÖRDÜK.

KİM EN İYİ YALAN SÖYLÜYORSA O EN İYİ FETÖ'CÜ

Ben darbe davalarının çoğunda sabahtan gidip akşama kadar kalmış, şehit aileleriyle beraber zaman geçirmiş birisiyim. Yargı sisteminin nasıl işlediğini görmek çok önemli. Kendi masasında oturarak yazmakla olmuyor. Ben darbe davalarında muhalif kesimden hiç kimseyi görmedim. Haberini bile görmedim. Sadece muhalif kanattan şimdi milletvekili olan biri geldi davaya; onun da Silivri'de başka bir davası varmış, salonları karıştırıp bizim davaya girmiş. Adamların dünyası bu kadar.

Düşünün; orada şehidin eşi var, çocuğu var ve babaları ölmüş. Öldüren sanıklardan biri orada ve saatlerce, günlerce yalan kusuyor ve sen müdahale ettiğinde dışarıya atılıyorsun. Yargı sistemi böyle! Hani muhalif olanlar diyorlar ya; "yargı özgür değil, insan hakları yok, basın susturuluyor" diye. Bunu yaşamış biri olarak anlatıyorum. Ben yargıda böyle bir şey görmediğim gibi tam tersi, devletin soğuk yüzünü gördüm. Bu yüzden yurt dışında bu darbe davalarını anlattığımızda "bakın burada süreç böyle" demek çok önemli.

Sanığın ifadesini baştan sona alırlar. Merak eden komisyon varsa gelir ve dinler. Kamera kaydı da var. Hepsi kendini savunuyor zaten...

Ben bakıyorum; kim en iyi yalan söylüyorsa o en iyi FETÖ'cü. Kim çok iyi takiyye yapıyorsa o klasik FETÖ'cü. Suçu yükseldikçe, hakkında iddianamesi, ceza müeyyidesi artan kim varsa en yalan savunmayı o yapıyor. Toptancı bakış açısıyla "Bunların hepsine idam, hepsine müebbet hapis" demiyoruz. Hakikaten şehit aileleri de böyle söylüyor: "Suçu olmayan ceza almasın." Bunu söylemek çok büyük bir şey... Öbür tarafa baktığımızda toptancı bir bakış açısıyla meseleye bakılıyor. Onlar "tiyatro" diyorlar ama bizim gazimizin kolu yok. Tiyatro bitince herkes hayatına devam eder. Nasıl bir tiyatro ki bu katılan insanlar artık hayatta değil. Yargı kılı kırk yararak inceledi ve bence her şeye rağmen hızlı bir şekilde iddianameler yazıldı, sonuca gelindi. Davaların üçte birlik kısmından daha azı sonuca

ulaşmadı şu anda. İki hafta evvel Ankara'daydık. Genelkurmay çatı davasında suçlulara ceza lar verildi. Şuna bakın ki orada beraatlar vardı. Demek ki muhalif bir parti liderinin "Sadece erler ceza alıyor, komutanlar almıyor" dediği gibi değil.

15 Temmuz darbe girişiminin üzerinden yıllar geçtikçe, özellikle muhalif kesim, işin ciddiyetini azaltacak bir algı oturtmaya çalışıyor, ne dersiniz?

Her sattığımız ürünün mutlaka bir alıcısı oluyor. "Başı kesilen asker" yalanı da böyle... Bir doktor çıkıp "Evet, ben böyle birine müdahale ettim" diyemedi, ismini söyleyemedi. Yine de CHP'nin Genel Başkanı darbeye "tiyatro" diyor, öbürü "beş günlük askerin başı kesildi" diyor. Biz o gün kahramanca mücadele eden doktorlara ödül verdik, röportajlar yaptık, sohbet ettik. Olayı her boyutuyla izliyoruz.

Dediğim gibi alıcısı var bunların. Muhalefet, sırf muhalefet yapmak için körü körüne bir şeyi savunmamalı. 15 Temmuz milletin cesaretle, kahramanlıklarla yazdığı bir tarih. Bugünü akamete uğratacak, sulandıracak bir şey söylemeyi bırakın; bunu şahlandıracak, gelecek nesillere aktaracak söylemlere sahip olmanız lazım çünkü bu topraklarda yaşıyorsunuz, bu topraklarda nefes alıyorsunuz, bu topraklardan oy isteyerek o ülkeyi yönetmek istiyorsunuz. Fakat siz bu ülkenin insanlarına inanmadığı bir şey söylüyorsunuz. Müthiş bir propaganda dili var. Burada bırakın münevverleri, kanaat önderlerini, herhangi bir vatandaşın bile bu yalanlara inanmaması, araştırıp bakması lazım. Bir kanaat önderi, bir partinin başkanı bunu yapamaz.

15 Temmuz Müzesi fikri nasıl ortaya çıktı ve şu an ne gibi çalışmalar yapılıyor?

15 Temmuz darbe girişiminden bir sene sonra 15 Temmuz müzesi yapma fikrini kafamıza koyduk ve dedik ki "Bunu öyle yapalım ki müzeyi sadece bir grup yapıyor" demesinler. Bir çalıştay yaptık. Çalıştayımızda askeri havacılık müzesinin komutanları, müze müdürü, Eczacıbaşı, Koç gibi holdinglerden gelen müze müdürleriyle konuştuk. Sadece müze yöneticileriyle değil, müzelere ürün satan kişilerin, akademisyenlerin de olduğu bir kitleyle yaptık bu çalıştayı. 15 Temmuz Müzesi nasıl olmalı, nasıl yönetilmeli konusunu tartıştık burada. Bunları yaptıktan sonra Cumhurbaşkanlığı himayesinde 15 Temmuz Şehitler Makamı anıtının mimarı Hilmi Şener'in koordinesinde şehitler makamının yanına yapmaya başladık bu müzeyi.

5-10 YIL SONRA GAZETELERİN ÜÇÜNCÜ SAYFASINDA, TELEVİZYONLARDA, HABERLERDE "ŞEHİDİMİZİN ÇOCUĞU UNUTULDU MU" HABERİYLE KARŞILAŞMAMAMIZ LAZIM DEDİK.

Bu müze ile neler amaçlanıyor?

Türkiye'de birçok darbe yaşandı ve bu darbelerde birçok sorun oldu. O sorunlardan biri de; darbe yapanlar ifşa edilmedi, ceza almadı. Bu çok önemli olduğu için müze fikrini de çok önemsedik. İnşallah bu topraklar bir daha darbe görmeyecek ama kafasında hâlâ darbe yapma düşüncesi olan biri varsa onların aldığı cezaları ve toplum tarafından yuhalandıklarını, rencide edildiklerini görürse bu düşüncesinden vazgeçer.

Muğla'da Cumhurbaşkanı'na suikast girişimi davasında süreç devam ediyor. Hatırlar mısınız, sanıklardan biri "Hero" yazılı tişört giydi, giymeden önce de kendini yere attı. Algı yapıyor. Önce kendisini yere atıyor, gündemi kendine çekiyor. Bir gün sonra "Hero" tişörtü giyiyor. Tek bir görselle verdi mesajını. Biz o davalara girdiğimizde hainler ifade verirken dışarıda kimse yokken verdikleri ifadelerle dışarıda bir kitlenin olup yuhaladığını ya da salonun dolu olduğu görünce haleti ruhiyesi de, verdiği ifadesi de değişiyor. Darbe davalarına gelmek, 15 Temmuz'da meydana çıkmak ve sonrasında "demokrasi nöbetleri" tutmak kadar önemli. O zaman bu darbeciler toplum tarafından nasıl görüldüklerini anlıyorlar ve o küçük resim onlara yetiyor.

Müze nasıl bir işlev görecek?

Bu müze, 15 Temmuz darbesini yapanları ifşa etmiş olacak ama bu kadarla kalmayacak. Bu müze aslında darbeler tarihini anlatacak. Açılışını Cumhurbaşkanımız yapacak. 800 metrekarelik müze iki katlı olarak hayata geçirilecek inşallah. Biz bu müzeyi 15 Temmuz Derneği olarak işletirken kafamızda şu olacak: Gençlerimizi müzeye tek tek getirerek anlatmak usulüyle, klasik bir seyir değil, insanlık tarihindeki zulümleri anlatacağız. Menderes'in asılması, 1980 Darbesi, 28 Şubat gibi darbeler de yer alacak.

Yeni müze anlayışında artırılmış gerçeklik dediğimiz gösterim teknikleriyle de hikâyeler anlatılacak. 251 şehidimizin şehit olurken giydikleri ayakkabılar da sergilenecek. Yurt dışından gelen ziyaretçiler için de bir nokta yapacağız. İngilizce ve Arapça olarak sunum yapılacak. Görsel yönü çok güçlü olacak.

Kültürel anlamda 15 Temmuz müzesi hem müze severlerin gelip de bakalım diyebileceği hem de yaşananları ve anlamını kültürel anlamda gelecek nesillere aktaracağımız bir nokta olacak. Yapacağımız programlarla önce İstanbul sonra da tüm Türkiye'deki gençlere müzeyi gezdirmeyi düşüyoruz. Sonrasında ise bir mobil müze kurup dünyayı dolaştırmayı da hedefliyoruz. ■

HER PROJEYLE BİRLİKTE BÜYÜYORUZ

Kurulduğu günden bugüne emin adımlarla ilerleyen **Halk GYO**,
İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İUFM) projesinin
en büyük paydaşlarından biri.

Konut projeleri, düzenli kira geliri elde ettiği otel ve ofis binalarından
oluşan portföyünü etkin, kârlı bir strateji ile yöneten ve büyüten **Halk GYO**,
aynı vizyonla ülkemize ve geleceğe yatırım yapmaya devam ediyor.

HALKGYO

halkgyo.com.tr

HALKBANK

Yeşilçam'dan 15 Temmuz'a bir babalık hikâyesi

NAZLI NUR BAYKAN

> Dünyada her zaman inanılacak sağlam şeyler bulunur çünkü inanılacak sağlam şeyler, aslında her birimizin içinde beslediği büyüttüğü ortak değerlerdir. Yeri ve günü geldiğinde açığa çıkar, teşekkür beklemez... Tüm retorikler, gündelik siyasetler ve çıkarlar bir gün elbette son bulur, hatırlanan ise yine isimsiz kahramanların dirilttiği "değerler" olacaktır.

15 TEMMUZ

Vapurla karşı yakaya geçerken aslında bir bilinmeze yelken açtığını bildiğimiz Haşmet bey; "Korkma, dünyada her zaman inanılacak sağlam şeyler bulunur" der *Ah Güzel İstanbul* filminin final sahnesinde Ayşe'ye. Aslında Haşmet, insanın bu dünyada daima inanılacak sağlam şeyler aradığını hatırlatır bize. Evet, insan daima inanacak sağlam şeyler arar.

İnsan olmanın özü bu olsa gerek: Varlığımızı sağlam şeylere dayandırma çabası... Yaşadığımız ömrü anlamlı kılma gayreti. O ya da bu şekilde... Kimi anlamlar, kimi zamanlarda ortaya çıkar, tutunacak bir dal olur. Toplum dediğimiz tılsımlı varlıksa, o anlamı alır, nesillerden nesillere aktarır, farklı denklemlerin içine, farklı hikâyelere dâhil eder ve farklı biçimlerde yeniden üretir.

Babalık makamı

"Baba" o anlamlardan biridir. Babalık, tarihin en eski metinlerinde rastlanabilecek, çoğunlukla ataerkil toplumlarla beraber kutsallığı tescillenmiş bir "kurum"dur. Ancak, antropolog ve sosyologların doğa bilimlerine yaklaşma çabasıyla yaptığı bu tanımlar babalık makamını hiçbir zaman tam olarak açıklayamaz. İçinde yaşadığımız kültürün çok meşhur bir sözü "ana gezindiğin bağ, baba yaslandığın dağ" derken, belki de babanın toplumsal anlamını çok daha iyi açıklar.

Baba, içinde doğup büyüdüğümüz kültürün vazgeçilmez unsurlarından biridir. Çoğu zaman güzellemelere mazhar olmayan, her zaman annelik makamının bir adım gerisinde duran, ama aynı zamanda daima belirli, sarsılmaz bir otoriteyi temsil eden, dişi kuşun inşa ettiği yuvanın çatısı, duvarları hatta kapısı olan adamdır baba. Gündelik hayatta babalığın çeşitli görünümleri vardır. Örneğin, kimi zaman babalık, kendini garip ve kimsesiz hissedenlerin sesi olan popüler ikonlara yüklenen anlam olur. Yersiz yurtsuzluğun dile gelmiş hâli olan Ferdi Baba, Müslüm Baba, Orhan Baba gibi...

Bu isimler, sistem dışına itilenlerin, sistem tarafından ezilenlerin gür sesi olarak anlamını bulur ve babalık saygısına mazhar olurlar. Çoğu zaman, babalık makamı, tıpkı arabeskin baba örnekleri gibi, popüler kültürle sıradan hayatların birleştiği noktalarda bir "teselli" gibi ortaya çıkar, bütünler, bir araya getirir. Benzer bir örnek, 1960'ların ikinci yarısından 1970'lerin sonlarına kadar uzanan süreçte Yeşilçam'da yaşanır. Özellikle Ertem Eğilmez ve Arzu Film önderliğinde sıradan insanın hikâyesi "aile" temasıyla birlikte sinemaya taşınırken, birbirinden müşfik, zaman zaman asık suratlı ama hep merhametli baba portreleri ortaya çıkar.

Bu babalar, filmlerin toplumsal bir kabul ve teveccüh görmesini sağlayan, sıradan insanla Yeşilçam sinemasını birbirine bağlayan "mayalardan" biri olur. Hulusi Kentmen'in kaşlarını çatarken, birdenbire pos bıyıklarının altından gülümsemesi kimin içini rahatlatmaz? Ya da Nubar Terziyan'ın omzuna başını yaslayan Türkan Şoray'ın yerine hangimiz koymamışızdır kendimizi?

Yeşilçam, 70'lerin "çok bağırışlı çok nefessiz çok aşksız çok kitapsız" (Tarık Tufan, *Anna*) fabrikalarında, büyük kentlerde hayata tutunmaya çalışan gurbet kuşlarına tutunacak bir dal, inanılacak sağlam bir değer olur böylece. Arzu Film; *Sev Kardeşim*, *Ah Nerede*, *Tatlı Dillim*, *Oh Olsun*, *Bizim Aile*, *Aile Şerefi*, *Neşeli Günler*, *Gülen Gözler*, *Ateş Parçası* gibi filmlerde aile, komşuluk, aşk gibi temaları işlerken, tüm bu konuların toplumda bir yer edinmesinde etkili olan roller "baba" karakterlerdir.

Sinemanın gücü

Peki, sinema nasıl olur da bize, gündelik telaşlar içinde tutunacağımız "sağlam bir değer" sunar? Sinema kuramcıları bunun sinemanın kendinden menkul bir özelliğinden, deviniminden kaynaklandığını söyler. Sinema, kendi içinde sahip olduğu devinimden dolayı, kendi iç ritmi, olay örgüsü ve zamanı ve mekânları ile gerçeğin bir simülasyonu olarak ortaya çıktıktan sonra, kendi başına bir gerçeklik ihtiva etmeye başlar. Bu, sinemanın diğer sanat dallarına nazaran sahip olduğu en büyük güçtür. 1970'lerin "Biz bir aileyiz, biz güzel bir aileyiz" diyen Ertem Eğilmez filmleri de, böyle bir anlama sahip olmuştur.

1960'larda başlayan büyük iç göç hareketleri, kentleşme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan gecekondulaşma 1970'lerde sinemada yankısını aile filmleri olarak bulur. Kırdan kente göç eden kalabalık nüfus, karmaşık kent hayatının getirdiği yalnızlıkla, yabancılıkla Yeşilçam filmlerine dayanarak mücadele eder.

"Bak beyim,
sana iki çift lafım var"

Bu yıllarda pek çok sinema eleştirmenine göre Arzu Film, seyirci için dolayısıyla seyirciye göre şekillenen filmler yapan bir şirket olmakla eleştirilirken, pek çokları için bu durum, büyük oranda 60'ların sonundan ve 70'lerin sonlarına doğru şekillenen Yeşilçam sinemasının yerli ve millî bir sinema örneği olarak anılmasının da önünü açar.

Nitekim yıllar sonra, savunmasız bir topluma tankları, paletleri ve silahlarıyla saldıran darbecilere karşı, yine Yaşar Usta'lar sokaktadır, ailelerini korumak için.

NİTEKİM YILLAR SONRA, SAVUNMASIZ BİR TOPLUMA TANKLARI, PALETLERİ VE SİLAHLARIYLA SALDIRAN DARBECİLERE KARŞI, YİNE YAŞAR USTA'LAR SOKAKTADIR, AİLELERİNİ KORUMAK İÇİN.

İNSAN OLMANIN ÖZÜ BU OLSA GEREK: VARLIĞIMIZI SAĞLAM ŞEYLERE DAYANDIRMA ÇABASI... YAŞADIĞIMIZ ÖMRÜ ANLAMLI KILMA GAYRETİ.

Bu anlamda Arzu Film, bir aile sineması olarak da özetlenebilir. O ailenin başında, her zaman müşfik, zaman zaman asık suratlı ama çokça merhametli baba figürü vardır. O baba kimi zaman Tarık Akan'ın çatık kaşlı ama pos bıyıkları altında daima gizli bir gülümseme gizleyen babası Hulusi Kentmen, kimi zaman Türkan Şoray'ın başını omzuna yaslayıp ağladığı Nubar Terziyan, kimi zamansa fakirliğini ilmek ilmek yamayan, buna rağmen ailesinin başında dimdik duran Münir Özkul'dur.

Yeşilçam babaları, daima serttir, ama merttir. "Bak Beyim, sana iki çift lafım var" diye söze giren Yaşar Usta, merhametsiz bir fabrikatöre karşı ailesini korurken, sanki bütün bir toplumu, acımasız ve merhametsiz bir düzene karşı korumaya çalışmaktadır. Aynı sahnenin devamında Yaşar Usta; "Yıkamayacaksın, dağıtamayacaksın, mağlup edemeyeceksin bizi. Çünkü biz birbirimize parayla pulla değil, sevgiyle bağlıyız. (...) Biz bir aileyiz, biz güzel bir aileyiz. Bunu yıkmaya gücün yeter mi sanıyorsun? Dokunma artık aileme, dokunma çocuklarıma... Eğer onların kılına zarar gelirse ben, ömründe karıncayı bile incitmemiş olan ben, Yaşar Usta, hiç düşünmeden çeker vururum seni anlıyor musun" diye devam ederken, aslında farkında olmadan her birimizin içinde ideal bir baba portresi inşa eder.

Böylece toplumsal bilinçdışı olarak tanımlanan ortak hafızamız, yerli bir sinema sahnesinin kendinden menkul gerçekliğiyle inşa olur. *Bizim Aile*'nin bu sahnesi, büyük küçük herkesin aklında yer eden, belki de Yeşilçam sinemasının alametifarikası bir sahnedir.

Yeşilçam'ın 1970'lerin gerçekliğinden beslenerek zihinlerde inşa ettiği baba portresi, 90'larda ise televizyonun renkli aile dizilerine aktarılarak devam eder. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte, sinemanın gerçekliği evlere taşınır. *Süper Baba*, *İkinci Bahar*, *Baba Evi*, *Ekmek Teknesi* gibi çoğunluğun gönlünde taht kurmuş farklı yapımlarda Yeşilçam'ın müşfik, onurlu, mert babaları varlığını 90'ların ve 2000'lerin dünyasında hem de bu kez hanelerin içinde sürdürmeye devam eder.

Bu durum, belirli bir baba imgesinin toplumsal hafızamızda varlığını kalıcı bir biçimde sürdürmeye devam etmesi anlamına gelir. Nitekim yıllar sonra, savunmasız bir topluma karşı, tankları, paletleri ve silahlarıyla saldıran darbecilere karşı da, yine Yaşar Usta'lar sokaktadır, ailelerini korumak için. 15 Temmuz'u "inanılacak sağlam değerler"den biri kılan da tam olarak bu noktadır.

İnanılacak sağlam şeyler

15 Temmuz, son günlerde sıkça siyasi ve ideolojik tartışmalara malzeme yapılırken, es geçilen, unutulan görmezden gelinen bir husus var. O da, sokağa çıkan, direnen, yalnızca bedeniyle tanklara silahlara siper olan, "yapmayın evladım siz bu vatanın askeri değil misiniz, ben de sizin bir babanız sayılırım, neden kendi vatandaşlarınıza silah doğrultuyorsunuz" diyerek gerçeği haykıran sıradan insanın, en çok da babaların hareketi.

O gece, yine siyasi ideolojik tartışmalara malzeme edilirken es geçildiği üzere, bir toplumun, o ya da bu tarafa çekilmeksizin, kimseye müdana etmeksizin dualarıyla, eylemleriyle, sloganlarıyla bir araya geldiği gecedir. Birlik ve beraberliğin yalnızca soyut kitap cümlelerinden ibaret olmadığını, gerçek olduğunu gösteren, ispatlayan bir direniş hareketidir. Tam da bu yüzden çok kıymetlidir. Tıpkı, acımasız bir fabrikatöre karşı ailesini koruyan Yaşar Usta gibi, o gece; bir halkın, en büyük ailesi olan vatanını, uluslararası destek gören bir darbeye karşı koruma bilincidir.

Bu bilinç, kimi zaman küçümsenen popüler kültürle nesilden nesle aktarılan bir "değer"dir. Yeşilçam'ın değer bilen babaları, romantik birer melodram ögesi olmaktan işte tam da böyle gecelerde çıkar ve inanılacak sağlam bir değer inşa eder.

Evet, Haşmet Bey doğru söyler; dünyada her zaman inanılacak sağlam şeyler bulunur. Belki de tam da bu yüzden Haşmet beyin bu sözü hepimize teselli verir. Çünkü inanılacak sağlam şeyler, aslında her birimizin içinde beslediği büyüttüğü ortak değerlerdir. Yeri ve günü geldiğinde açığa çıkar, teşekkür beklemez.

Tüm retorikler, gündelik siyasetler ve çıkarlar bir gün elbette son bulur, hatırlanan ise yine isimsiz kahramanların dirilttiği "değerler" olacaktır.

15 TEMMUZ

Demokrasi ve Milli Birlik Günü

Bütün Şehitlerimizi ve Gazilerimizi Saygıyla Anıyoruz

Türksat olarak, ülkemizin teknolojik gelişimine öncülük etmek ve milletimizin hizmetinde kesintisiz bir iletişim ağına sahip olmak vizyonuyla 2004 yılında başlayan yolculuğumuzun 15. yılında, 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında vatanını ve kurumunu canı pahasına savunurken şehadet şerbetini içen aziz şehitlerimiz Ahmet Özsoy ve Ali Karslı'yı rahmet ve minnetle yad ediyor, kahraman gazilerimize de şükranlarımızı arz ediyoruz.

T.C. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

www.turksat.com.tr

TÜRKSAT

çocuklarla
KOŞAN KADINLAR

FATMANUR ALTUN KİMDİR?

1979 Kocaeli doğumlu olan Fatmanur Altun, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Doktora eğitimini "Türkiye'de Seküler ve İnanç Temelli Sivil Toplum Kuruluşlarının 'Toplumsal Fayda' Yaklaşımı" başlıklı teziyle 2018'de Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Sosyoloji ve Antropoloji Ana Bilim Dalı'nda tamamladı. Akademik çalışmalarının yanında yayıncılık sektöründe, Anlayış, Dünya Bülteni gibi dergilerde mütercim, editör ve köşe yazarı olarak faaliyet gösterdi. 2012-2016 yılları arasında İBB Kültür A.Ş.'de yönetim kurulu üyeliği yaptı. Hâlen Marmara Üniversitesi Sosyoloji bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. TÜRGEV yönetim kurulu başkanlığının yanı sıra Türk Hava Yolları ve KADEM Vakfı'nda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve dört çocuk annesi Altun İngilizce, Arapça ve Osmanlıca bilmektedir.

SÖYLEŞİ :: AYŞE EYYÜPKOCA ATİLA :: FATMANUR ALTUN

Vatan sevgisi belki de evlat sevgisinin bir uzantısı

Dr. Fatmanur Altun'un yasaklar ve engellemelere rağmen "olmak için" verdiği mücadele; çiçekteki bir tohumun göreceli olan gelişimiyle karşılaştırılabilir. Altun'un hayatında başından beri direnç ya da engeller olmasaydı şimdiki kendisi de olmazdı belki. Bir nehir dağlardaki dar bir geçit tarafından engellendiğinde öyle bir güçle akıyor ki kayaların en zorlusu bile aşınıyor. Dört çocuk, inanç, aşk, acı ve sabırla, çağa, çağın zulmüne, haksızlıklarına, baskılarla sürdürülen egemenliğine karşı direnmiş bir isim o...

Alanında yetkin bir akademisyen, yönetici, yazar, mütercim, sivil toplum faaliyetleri alanında etkin ve aynı zamanda da dört çocuklu bir annesiniz. Normal şartlarda bu kadar şeyi birçok –postmodern- engele rağmen başarmış bir kadını ayakta alkışlarlar fakat bir baskı var üzerinizde. Nedir bunun sebebi?

Türkiye'de ciddi bir çatışma alanı var. Biz bunu 70'lerde "sağ-sol kavgası" diye okuduk. Sonrasında bir noktada Alevi-Sünni, bir noktada Kürt-Türk çatışması olarak pazarlandı bize. İlk gençlik yıllarımıza denk gelen zamanlarda da laik-dinci çatışması gibi bir paketleme söz konusu oldu. Tabii biz o ilk gençlik yıllarımızda oradaki karşı karşıya getirilme durumunun önceki yıllarla olan benzerliğini çok iyi anlayabilmiş değildik. Orada bir örüntü olduğunu sonraki yıllarda fark ettiğimizi düşünüyorum. Özelikle 15 Temmuz'dan sonra artık belli şeylerin kristalize olmaya başladığını ve safların netleştiğini görüyorum.

Şöyle ki, uzun yıllardan bu yana bu ülkede temelde iki kamp var. Bir tarafta bu ülkenin hayrına çalışan, bu ülkenin çıkarını düşünen ve bağımsızlığını her şeyin önüne koyan insanlar var. 20'nci yüzyıl başında bu kamp bu ülkede Kurtuluş Savaşı'nı verdi, bu ülkenin bağımsızlığı ve istiklali için kanını döktü. Çünkü buradan başka gidecek yerleri olmadığını düşünüyorlar ve vatan toprağını bu bilinçle sahipleniyorlardı. Bu kampın karşısında ise bağlılığı dışarıya olan, dışarısı ile iş birliği içinde olan, Batı ile ilişkileri yürütmek isteyen ve bunun üzerinden kendisine çıkar sağlayan, nemalanmak isteyen bir azınlık var. Kurtuluş Savaşı başlamadan önce bu kamp Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde mandacılıkla gündeme geliyordu. Kurtuluş Savaşı'nı gereksiz bir macera gibi görüyorlardı ve bu mücade-

TOPLUMUN MODERNLEŞTİRİLME SÜRECİNDE ŞEHİRLİ, OKUMUŞ KADININ BAŞÖRTÜLÜ OLMASI GİBİ BİR ŞEY SÖZ KONUSU DEĞİLDİ. BUNA KARŞILIK BİZ BAŞÖRTÜMÜZ İLE ÇIKIP KONUŞUYOR, ÜNİVERSİTEDE HOCA OLMAYA KALKIYOR, YAZI YAZIYOR, YÖNETİCİLİK YAPIYORUZ.

leye hazır olan insanları aşağılıyorlardı. Ne var ki bu kamp o dönemde mağlup oldu. Kurtuluş Savaşı verildi ve bağımsız bir devletimiz oldu yeniden. Fakat sahibinin sesi olan, bu ülkenin çıkarları aleyhine çalışan mandacı ekibin tam anlamıyla tasfiye edilemediği anlaşılıyor. 15 Temmuz'da bu millete silah doğrultanlar, halkın üzerine bombalar yağdıranlar bu kampa ait unsurlardı.

Bu ülkede bu kavga hiç bitmedi ve öyle zannediyorum bir müddet daha devam edecek. Yabancı kaynaklara atfedilen meşhur bir söz vardır; "Türkiye, Türklere bırakılamayacak kadar değerlidir" şeklinde. Buradan hareket edersek yerli ve millî unsurlarla, işbirlikçi unsurların bu topraklarda kavgasının devam edeceğini görmek zor değil. İyi olan bir şey varsa özellikle 15 Temmuz kalkışmasından sonra artık toplum olarak da yüksek bir bilince sahibiz ve olayları bu çerçevede değerlendirebiliyoruz. Bunun da bizim için büyük bir güç olduğunu düşünüyorum.

Özel olarak sizin şahsınıza yönelik düşmanlıkları niye peki?

Bahsettiğim iki kampın alamet-i farikaları var. Yerli ve millî kampta yer alanlar bu ülkenin çıkarını her şeyin önüne koyuyor, çocuklarının geleceğini burada görüyor ve bunun gereklerini yerine getirmeye çalışıyor. Mandacı kampta yer alanlar ise kendilerinin ve çocuklarının geleceğini burada görmüyor, kendi toplumlarıyla bağları kopuk, bu vatanın insanını sevmiyorlar ve bu toprağın değerleri ile hiçbir ilişkileri yok, aksine bu değerlerle bir çatışma hâlindeler. 2000'li yıllarda bu çatışma yaşam tarzı çatışması olarak pazarlandı bizlere. Bugün bakıyorsunuz, çatışma yaşam tarzının dışına çıkmış vaziyette. Fark ediyorsanız muhafazakâr da olsa seküler de olsa herhangi biri bu ülkenin çıkarı için konuştuğunda hemen bahsettiğim kesim tarafından linç ediliyor sosyal medyada. Linç yapan kesim mesela, dolar yükselince sevinip, dolar düşünce üzülüyor. Sadece bu ülkeye düşmanlık içindeler.

Biz bu ülkenin çıkarı için, selameti için çalışan kamptayız. Bu ülkenin bağımsızlığını, zenginleşmesini ve ilerlemesini her şeyin önüne koyuyoruz. Kendi geleceğimizi ve çocuklarımızın geleceğini bu topraklarda görüyoruz çünkü. Bu ülke ilerlesin, bu ülkenin çocukları gelecekte birtakım güç ve sermaye odaklarının kölesi hâline gelmesin, özgür, mutlu ve huzurlu olsunlar diye çalıştığımız için sahibinin sesi olan, mandacı odakların otomatik olarak düşman listesine giriyoruz. Bu durum savunduğumuz değerlerle alakalı, kişisel olarak almıyorum.

Yoluna bu kadar ket vurdukları birinin tüm zincirleri koparmış olmasını hazmedemiyorlar sanki...

28 Şubat tam manasıyla bir nesil budamasıydı. Büyük bir çoğunluk tam da hedeflendiği üzere budandı fakat ben ve benim gibiler bir biçimde bu tezgâhın dışına çıkabildik. O gün benimle birlikte bu zulme uğrayanlar bugün 40'lı yaşlardalar. Aslında 40'lı yaşlar insanın topluma en fazla katkı yaptığı, üretiminin zirveye çıktığı, tecrübesinin belli bir noktaya ulaştığı ve dünyayı algılama noktasında da yetkin bir göze sahip olduğu bir çağdır. Oysa birçok alana baktığımızda insan eksikliğimizin olduğunu görüyoruz. Bunun kaynağına baktığımızda ise karşımıza 28 Şubat çıkıyor. Çünkü 28 Şubat zulmü sokakta yürüyen başörtülüden önce, üniversiteye gidebilecek yetkinliğe gelmiş, potansiyeli olan başörtülü kadınları ve muhafazakâr insanları hedef aldı. Bizim geleceğimizi budamaya çalıştılar ve biz bu budama sürecinden çıkabilen tek tük insanlar olarak onlara, yaptıkları onca zulme karşı "yok etmeyi başaramadınız!" mesajı verdik. Bu tabii ekstra bir nefret sebebi...

Bir de başınız örtülü ise liyakatinizin sorgulanması meselesi var...

Toplumun modernleştirilme sürecinde şehirli, okumuş kadının başörtülü olması gibi bir şey söz konusu değildi. Başörtüsü adeta marjinal bir simge gibi algılandı ve algılattırıldı. Buna karşılık biz en genel manada cüret ediyoruz aslında. Başörtümüz ile çıkıp konuşuyor, üniversitede hoca olmaya kalkıyor, yazı yazıyor, yöneticilik yapıyor, kurumlarımızda önderlik, liderlik yapıyoruz. Böyle yaparak uzun yıllar boyunca insanların önüne konmuş olan prototipi yıkmış oluyoruz. Bu sebeple bambaşka bir nefretin öznesi hâline geliyoruz. Tabii bu cüretkâr tipin, topluma bir model olarak varlık bulmaması için bir an önce etkisiz hâle getirilmesi gerekir, diye düşünüyorlar herhalde.

Demoralize oluyor musunuz peki üstünüze gelindikçe?

Hayır, moralimi asla bozmuyorum. Çünkü bu kötülükle daha önce de karşılaştım. Bugün sosyal medyada beni linç eden o kötülük, hayatıma o kadar büyük etkiler yaptı ve bana o kadar büyük bir zulüm yaşattı ki bugün yaşadıklarım devede kulak bile değil.

Evdeki kadın, anne Fatmanur Altun'un nasıl bir rutini var gün içerisinde? Çocuklarına neler anlatır, evinde hangi işleri yapar?

Evimin ihtiyaç hâlinde her işini yaparım. Şu anda yoğunluktan dolayı ev işlerine fazla vakit ayıramıyorum ama kategorik olarak bir ayrım yok zihnimde. Bence bir evde yaşayan herkes sırası geldiğinde evinin her işi ile alakadar olabilmeli. Bunu küçük yaşlardan itibaren çocuklarımıza da öğretmeliyiz. Bunun dışında,

BU ÜLKE İLERLESİN, BU ÜLKENİN ÇOCUKLARI GELECEKTE BİRTAKIM GÜÇ VE SERMAYE ODAKLARININ KÖLESİ HÂLİNE GELMESİN, ÖZGÜR, MUTLU VE HUZURLU OLSUNLAR DİYE ÇALIŞTIĞIMIZ İÇİN SAHİBİNİN SESİ OLAN, MANDACI ODAKLARIN OTOMATİK OLARAK DÜŞMAN LİSTESİNE GİRİYORUZ.

toplumsal rollerimize göre çeşitli şapkalarımız var. Benim en sevdiğim şapkam annelik şapkam. Evimin kapısına yaklaşınca hemen annelik şapkamı takıyorum. Kapıdan girdiğimde çocuklarımın cıvıl cıvıl seslerini duymak, bana "anne!" diye koşmaları günün bütün yorgunluğunu alıyor.

Bu çok büyük bir nimet... Dileyen herkese Allah (c.c) nasip etsin diye dua ediyorum. Çünkü çocuklu hayat beni kötücül düşüncülerden, art niyetlerden uzak tutuyor ve insanlara olan inancımı artırıyor. İnsanlara inanan biriyim ve bunu çocuklarıma bağlıyorum. Çünkü insanın özünde iyi bir varlık olduğunu görebiliyorum onlara bakınca. Kötülük sonradan, birbirimize bakarak öğrendiğimiz bir şey. Yaşamın henüz başında olan o bozulmamış ruhlardan, çocuklarımdan besleniyorum. Çatımızın altında ima, riya, nefret, kötücül düşünceler ve maskeler yok.

Bu fırsatı deneyime dönüştüremeyenler var bir de...

Onlar için gerçekten bütün kalbimle üzülüyorum. Ortada o kadar çok kaybeden oluyor ki o zaman. Çocuk kaybediyor, siz kaybediyorsunuz, toplum kaybediyor, dünya kaybediyor. Oysa çocuk bir hayat pınarı... Orada ne bir bozulma ne bir sahtelik var. Her şey dupduru ve müthiş bir pozitif enerji var. Ayrıca bizim dinimizde annelik veya babalık kavramları ayrı ayrı geçmez. Ebeveynlik kavramı vardır. Hz. Yakup (a.s) örneği vardır mesela. Kuranı Kerim'de uzun uzadıya anlatılmış bu kıssa, bir babanın hikâyesidir. Evladı için acı çeken, onun için ağlayıp gözlerini kaybeden ve sonrasında onun kokusunu kilometrelerce öteden duyabilen bir baba figürüdür bu. Dolayısıyla annelik de babalık da çok kutsaldır.

KÖTÜLÜK OLUR AMA BU KADAR BENDEN SENDEN GÖRÜNEREK VE MASKELER TAKARAK, KALBİNİ VE ZİHNİNİ DIŞARIYA TESLİM ETMEK NASIL MÜMKÜN OLABİLİR, NASIL KENDİ HALKINA SİLAH SIKILABİLİR? BUNU ÇOCUKLARIMA ANLATMAK HİÇ KOLAY OLMADI.

Fakat burada ebeveyn-çocuk ilişkisini belirleyen bir şey var; kaliteli zaman geçirmek ve emek. Çocukların anne babaları ile vakit geçirmeye ve sohbet etmeye ihtiyacı var. Hep gençlerin iletişime açık olmadıkları ile ilgili şikâyet edilir ya, aynayı gençlere tutmayı çok sevdiğimizden olsa gerek. Hep merak ederim, iletişime açık olmadığı düşünülen gençlerin anne babalarının onlarla olan iletişimi ne düzeyde? Aynayı çevirip kendimize bakalım bir kere, biz çocuğumuzla ne kadar konuşuyoruz, onun dünyasını ne kadar biliyoruz? Eskiden çocuk köyde kasabada yaşayıp, dağda bayırda gezip toplumun bir parçası olarak büyüyordu. Komşu teyze ile bakkal amca ile konuşarak heybesine bir şeyler dolduruyordu.

Günümüz çocukları böyle değil. Her sabah kalkıp işçi gibi okula gidiyorlar. Okuldaki müfredat, zaten onların dünyası ile ilgilenmiyor ki. Sürekli onların beyinlerine bir şeyler doldurmakla ilgileniyor. Sen ne hissediyorsun diye soran bir müfredat gördünüz mü? Çocuk kendisi ile ilgilenmeyen, kendisini nesneleştiren bir eğitim sisteminin içerisinde büyüyor. Sonra akşam eve geliyor, anne ve baba yorgun, hep "Şimdi git, sonra!" ile karşılaşıyor. Bunlar bence hem ebeveyn için hem de çocuk için çok büyük meseleler.

15 Temmuz darbe teşebbüsü, biz yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de kâbus dolu bir geceydi. O geceyi ve sonrasını çocuklarınıza nasıl izah ettiniz?

Küçüklere; kötülerin ülkemizi ele geçirmeye çalıştıklarını, iyi insanlarınsa sokağa çıkarak bir şekilde onları durdurmaya çalıştıklarını söyledim. Çocuklarım uzun zaman televizyonda bir şey görünce "Bunlar kötüler mi anne?" diye soruyorlardı. Çocuklara anlatmak nispeten kolaydı aslında. Çocuklar için masallar ve destanlar çok kolay anlaşılan şeylerdir çünkü. O gece hakikaten dünya tarihini değiştirebilecek bir destan yaşandı. Tankın karşısında ayakta dimdik durarak bayrak sallayan o adam bir ikon haline dönüştü. Onun gibi binlerce kahraman vardı o gece Türkiye'de. Tankın önünde yatanlar, üzerine çıkanlar, tankları durdurmaya çalışanlar, uçaklara levye atanlar, o kadar çok ikon vardı ki o gece, dünyada başka hiçbir millet bunu yapmaz.

Bu sebeple o geceyi çocuklara iyiler ile kötülerin mücadelesi olarak anlatmak nispeten kolay oldu ama yaşı biraz daha büyük çocuklarıma anlatmak daha zor oldu. Çünkü o kötülüğü bize yapan insanların adı Hans, George vs. değildi. Bu insanların adı Mehmet, Mustafa'ydı. Benim çocuklarımla aynı adı taşıyanlar vardı aralarında. O yüzden kafaları çok karıştı, anlamakta zorlandılar. Hiç unutmuyorum, en çok sordukları soru şuydu: "Nasıl yaaa?" Kötülük olur ama bu kadar benden senden görünerek ve maskeler takarak, kalbini ve zihnini dışarıya teslim etmek nasıl mümkün olabilir, nasıl kendi halkına silah sıkılabilir, nasıl kendi uçağınla kendi halkına bomba atılabilir? Biz büyükler bile hayretler içerisindeyken bunu çocuklarıma anlatmak hiç kolay olmadı.

Çocuklarını sevmek ile vatanını ve milletini sevmek arasında nasıl bir bağ kurarsınız diye sorsam...

Nene Hatun'un çok meşhur bir sözü var: "Bebem annesiz büyür ama vatansız büyümez." Bu sözü çok sahici buluyorum. İnsan, vatanını evladı kadar belki ondan daha fazla seviyor... 15 Temmuz'u yaşamasaydım bunu bu kadar algılayamazdım belki ama 15 Temmuz'u yaşadıktan sonra o duyguyu ben de hissettim. Vatan savunması için gerekiyorsa canını verirsin, çünkü vatan sevgisi belki de evlat sevgisinin bir uzantısı...

Kendi anneniz ile kurduğunuz bağ için geçmişinize döndüğünüzde aklınıza gelen en çarpıcı imge ne oluyor?

Bahçesinde meyve ağaçları olan müstakil bir evde büyüdük biz. En sevdiğimiz şey ağaçlara tırmanmaktı. Uykudan gözümüzü açtığımız anda hemen bahçeye koşardık. Annem uyanıp, kahvaltıyı hazırlayınca bizi sofraya çağırırdı. Uykudan uyanıp üzerine bir de oyun oynadığımızdan, sofraya oturur oturmaz iştahla

kahvaltı yapardık. Ağaçlara çıkmayı çok seviyordum bir de. Saklambaç oynarken bile ağaç dallarına saklanırdım. Ağaçlar bizim oyunlarımızın parkurları gibiydi.

Bir gün sabah uyanmışım, belki de uykumda hatırlamıyorum gece ya da sabaha doğru evimizin önünde olan çok sevdiğim büyük badem ağacına tırmanmışım geceliğim ile. Ağacın gövdesinin bitip dallarının başladığı yerde güzel ve konforlu bir oyuntu vardı. Oraya oturup, uyumaya devam etmişim. Gözümü açtığımda, aşağıda bir kalabalık görüyorum fakat annem o kadar kaygılı bir şekilde yukarı bakıyor ki, o bakışı unutamıyorum. Sonrasında dayım ağaca tırmanıyor ve annem hiç ses etmeden sadece bakıyor. Sessiz olmasının ve herkesi uyarmasının nedeni uykudan uyanıp düşmemden korkması... Annemin gözündeki o endişeli imge hiç silinmedi benim hafızamdan. Kendi deneyimimi de üzerine ekleyince annelikle ilgili tek bir kelime kullan deseler, kesinlikle kullanacağım kelime "endişe" olurdu.

Çocuklarınızın sizi hangi imgelerle hatırlamalarını isterdiniz peki?

Çocuklarımın benimle çok anılarının olmasını, zihinlerindeki bana dair bavulların dopdolu olmasını istiyorum. Hayat boyu beni her düşündüklerinde akıllarına birlikte geçirdiğimiz zamanlara dair yeni bir imge gelsin, bitmeyen bir anı depoları olsun isterim yani. Birlikte geçirdiğimiz vakitlerin, ilerleyen hayatlarında, ayaklarının yere sağlam basması için kuvvetli bir dayanak olacağına inanıyorum.

Doğurganlık ve annelik ilişkisini çatışma bağlamında ele alan ve bu durumu kadının "cam tavanı" ilan eden birtakım politikalar yürütülüyor modern dünyada. Ne dersiniz annelik kadının cam tavanı mıdır sahiden?

Bir olması gereken var, bir de olan. İçinde yaşadığımız şu kapitalist dünyada evet, annelik bir cam tavan ama kadın olmak da bir cam tavan. Bu kendiliğinden olan bir şey değil, öyle olmasını istedikleri ve buna karar verdikleri için. Bu bir strateji... İçinde yaşadığımız sistemin aile düşmanı olduğunu düşünüyorum. O yüzden de iki kişilik aileyken sorun olmayan şeyler çocuk dünyaya geldiğinde sorun olmaya başlıyor. Sistem siz tekken ihtiyaçlarınızı belli oranda karşılayabiliyor fakat ortaya bir çocuk çıktığında onun ihtiyaçlarını karşılamak noktasında gönülsüz oluyor. Sistemin istemediği şey siz değilsiniz, çocuk. Çocuğu istemediği için de çocuklu bir kadının ihtiyaçlarını görmezden geliyor ve onu yok sayıyor. Böylelikle ortaya zulüm çıkıyor. Kadın çalışmak isteyince, işveren çocuğu olur diye işe almak istemiyor, "çocuk sahibi olmayacaksın" diye anlaşmalar yapılmaya başlanıyor, çocuk sahibi olduktan sonra verimin düştü diye işten çıkartıyor. Çünkü sistem çocuğu tanımsız bir nesne gibi görüyor.

Biz de zannediyoruz ki kadın için çocuk cam tavan. Kadını engelleyen çocuk değil, aslında çocuk sahibi olduğu için dışına itildiği sistem. Çocuk yetiştirmek evet çok zor bir iş ama şu anda yaşadığımız kadar zor olmak zorunda da değil. Çocuk başa çıkılamayacak bir varlık değil ki. Kadının iş gücünden faydalanmak istiyorsanız, iş yerlerine kreş yaparsınız. Bir iş yerinde lavabo ve yemekhane nasıl bir ihtiyaçsa bu da bir ihtiyaç... Sistem, aile düşmanı olduğu için kasıtlı olarak bu ihtiyacı görmezden geliyor. Kadına, "iş ile çocuğu bir arada yürütemiyorum" duygusu veriliyor.

BAŞÖRTÜMÜZ İLE ÇIKIP KONUŞUYOR, ÜNİVERSİTEDE HOCA OLMAYA KALKIYOR, YAZI YAZIYOR, YÖNETİCİLİK YAPIYOR, KURUMLARIMIZDA ÖNDERLİK, LİDERLİK YAPIYORUZ. BU SEBEPLE BAMBAŞKA BİR NEFRETİN ÖZNESİ HÂLİNE GELİYORUZ.

Evreni ve kendini okuyabilen kadınlar değerlerine, kültür miraslarına ve fıtratlarına karşı rikkat sahibi oluyorlar. Bu rikkate sahip olunca da muhakkak ilham aldıkları mitler veya şahsiyetler oluyor. Sizin yürüdüğünüz yolun ilham kaynağı nedir?

Benim idol olarak gördüğüm ve haddim olmayarak benzemek istediğim Hz. Hatice (r.a) örneği var. Çünkü her anlamda mükemmel bir kadın olduğunu düşünüyorum. Bugünün gözüyle düşündüğümüzde, kendi dönemi için büyük bir şirketin CEO'su yahut yönetim kurulu başkanı niteliğinde bir kadın... Üstelik kadına değer vermeyen bir toplumda yaşıyor. İnsan olarak o kadar üstün meziyetlere sahip ki... Aynı zamanda Hz. Peygamber (s.a.v)'i görüp, ticarette ahlakını deneyip, onu beğenen ve evlilik teklif eden bir kadın. Bütün bunları bir araya getirip düşündüğünüz zaman -kadınların geçmişe göre ileride olduğu düşüncesi konuşuluyor ya bugün- bence biz hâlâ ondan fersah fersah uzağız.

Bir kadın olarak aslında ne olabileceğimizle ilgili bu muhteşem örneğin üzerinde çok az duruyoruz. Bırakın o dönemin Arap toplumunu, bu çağın bile belki yüzlerce yıl ilerisinde olan bir kadından bahsediyorum. Bütün bunlarla birlikte Hz. Peygamber'e eşlik edişinde o kadar yüksek bir kalite var ki, bir eş olarak da benim çok hoşuma giden bir şeydir bu. O kalibrede olabilmek. Anneliği, o toplum içerisindeki duruşu, Peygamberimiz (s.a.v)'in ona olan sevgisi ve hürmeti, vefatından sonra düştüğü o derin keder... Her anlamda üzerinde durulması gereken bir şahsiyettir Hz. Hatice. Ona benzemek bizim haddimiz değil belki ama bir parça bile benzeyebilirsek ne mutlu...

Geçmişten aldığımız gücü geleceğe taşımaktır görevimiz

VakıfBank, Yanındaki Güç.

#YanındakiGüç

444 0 724 | vakifbank.com.tr

VakıfBank
Burası Sizin Yeriniz

/vakifbank

DOSYA: COĞRAFYA

SAYFA 50 101

DOSYA

TÜRKİYE BU COĞRAFYADAKİ TÜRBÜLANS VE KRİZLERLE MÜCADELE ETME NOKTASINDA ÇOK EŞSİZ BİR PERFORMANS GÖSTERMEKTEDİR.

PROF. DR. BURHANETTİN DURAN

ANADOLU DEYİNCE BENİM AKLIMA TÜRKÜLER, DEYİŞLER, BİLGE OZANLAR GELİR. ÇÜNKÜ BU TOPRAK, AVAM HAVAS HERKESLE SEVDALI BİR ŞİİRİN DİLİNDE KONUŞUR.

CEM SANCAR

İNSAN HİÇBİR ŞEYİN MAHKÛMU DEĞİL, BU SEBEPLE DOĞANIN DA MAHKÛMU DEĞİLDİR.

TEOMAN DURALI

BATI'NIN TEK EGEMEN OLMADIĞI BİR DÜNYA GİDEREK ETE KEMİĞE BÜRÜNÜYOR VE BU DÜNYANIN EN PARLAK KUTUPLARINDAN BİRİ DE TÜRKİYE...

BERCAN TUTAR

BAĞDAT 2003'TE ABD TARAFINDAN İŞGAL EDİLDİĞİNDE ŞEHİRDEKİ ON ELYAZMASI KÜTÜPHANESİ YAĞMALANMIŞ, "TASAVVURU MÜMKÜN OLMAYAN MİLLÎ BİR FELAKET" YAŞANMIŞTI.

CENGİZ TOMAR

SELEFİLİK TARİHTE YER ALAN "SELEF" YAHUT "SELEF-İ SALİHİN" GİBİ KAVRAMLARLA İLİŞKİLENDİRİLSE BİLE ETİMOLOJİK BENZERLİKTEN BAŞKA HİÇBİR BENZERLİKLERİ YOKTUR.

HİLMİ DEMİR

S-400 ALIMIN EN KRİTİK NOKTASI TÜRKİYE'NİN RUSYA'YA KAYMA ENDİŞESİ DEĞİL, S-400 SİSTEMİNİN TÜRKİYE İÇİN ASKERÎ REKABET ALANINDA "OYUN DEĞİŞTİRİCİ" BİR İŞLEVE SAHİP OLUP OLMAYACAĞIDIR.

MURAT YEŞİLTAŞ

COĞRAFYAYI KADERDEN KISMETE, KISMETTEN TECELLİYE DÖNÜŞTÜRECEK İMKÂN, İNSANIN KENDİ CEVHERİNİ KEŞFİNDEDİR.

BETÜL ÖZEL ÇİÇEK

İNSAN YAŞADIĞI YERE BENZER AMA YAŞADIĞI YERİ DE KENDİNE BENZETİR; COĞRAFYASININ TUTSAĞI OLUP OLMADIĞINI İSE GAYRETİ, İRADESİ BELİRLER.

BİROL BİÇER

DETERMİNİZM:

Evreninin işleyişinin ve evrende gerçekleşen olayların çeşitli bilimsel yasalarla belirlenmiş olduğunu ve bu belirlenmiş olayların gerçekleşmelerinin zorunlu olduğunu öne süren düşüncedir.

EDWARD W. SAID
(1935-2003)

Aslen Filistinli olan Edward Said, varlıklı bir ailenin çocuğu olarak Kudüs'te dünyaya geldi. 1948 yılında ailesi göçmen olarak Mısır'a yerleşti ve İngilizce dışında başka bir dilin konuşulmasının yasak olduğu seçkin bir koloni okulunda eğitim aldı. Bu eğitim sırasında kendisine "Avrupalı olmayan diğeri" olduğu öğretildi. 1978 yılında yayınlanan Oryantalizm kitabı üzerine çok konuşulan Said, birçok kitap kaleme almış bir isimdi ve New York'taki bir hastanede 67 yaşında hayata veda etti.

Bumerang:
Akasya, okaliptüs gibi sert ağaçların geniş çatallı dallarından yontulup kılıç keskinliği verilmiş kıvrık bir sopa biçiminde, atıldığı yerden geri dönebilen eski Mısır, Hindistan ve Avustralya'nın çeşitli bölgelerinde kullanılan bir av silahı.

Entegrasyon:
Bir araya gelerek birleşme, bütünleme.

Serazat:
Başıboş, özgür.

İnhiraf:
Eğilim, eğilme ve sapma anlamlarına gelmektedir.

İnkıraz:
Batma, çökme, çöküş, dağılma ve son bulma anlamına gelmektedir.

Otonomi:
Özerklik.

Statüko:
Öteden beri sürüp gelen ya da var olan durum.

Şümullü:
Birçok şeyi etkileyen ya da içine alan anlamına gelen kelime geniş kapsamlı olarak bilinir.

DOSYA SÖZLÜK

MERKANTİLİZM:

16'ncı yüzyılda Batı Avrupa'da başlamış ekonomik bir teoridir. Bu teoriye göre milletin refahı anaparanın miktarına bağlıdır. Ekonomik servet veya anapara devletin elinde tuttuğu, altın, gümüş miktarı veya ticari değer ile temsil edilir.

DOSYA KİTAP

Mukaddime
İBN HALDUN
DERGÂH YAYINLARI

Puslu Kıtalar Atlası
İHSAN OKTAY ANAR
İLETİŞİM YAYINLARI

Şarkiyatçılık
EDWARD W. SAID
METİS YAYINCILIK

Küresel Çağda Tarih Yazmak
LYNN HUNT
KÜRE YAYINLARI

DOSYA | **RÖPORTAJ**

TÜRKİYE OLMAK, DÜNYANIN TÜM MESELELERİNİ YAŞAMAK DEMEK...

RÖPORTAJ ::
LACİVERT YAZI İŞLERİ::
BURHANETTİN DURAN

BURHANETTİN DURAN KİMDİR?
Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1993'te mezun oldu. 2001-2009 arası Sakarya Üniversitesi'nde Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2010-2011 yıllarında ABD'de misafir öğretim üyesi olarak George Mason Üniversitesi'nde çalıştıktan sonra İstanbul Şehir Üniversitesi ve Ankara Sosyal Bilimler üniversitelerinin Uluslararası İlişkiler bölümlerinde profesör olarak dersler verdi. Halen İbn Haldun Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Prof. Dr. Burhanettin Duran, siyaset, strateji, ekonomi ve toplumsal alanlarda araştırmalar yürüten SETA koordinatörlüğünü de yapmaktadır. Türk düşünce tarihi, dış politika, İslamcılık, Avrupa, demokrasi ve sivil toplum gibi konularda akademik makaleler yayınlayan Duran'ın *19. Dönem Parlamento Tarihi* başta olmak üzere çeşitli kitaplarda imzası bulunmaktadır.

Günümüzde coğrafya denilince sizi herhangi bir şekilde ilgilendiren, etkileyen jeopolitik unsurların, aktörlerin, ilişkilerin bazen küresel boyuta ulaşan yapısının tüm örgüsünü anlamak gerekiyor. Söz konusu Türkiye olduğunda bu coğrafya ve bu örgü pek az ülkeye nasip olan bir çeşitlilik, karmaşıklık, derinlik ve genişliğe ulaşıyor. Türkiye'yi "Kuzey, Güney, Doğu ve Batı'nın birleştiği ve tüm sorunlarına maruz kaldığı ülke" olarak tanımlayan siyaset bilimci, akademisyen Prof. Dr. Burhanettin Duran tüm boyutlarıyla coğrafyamızı ve içinde dönenleri *Lacivert*'e yorumladı.

Türkiye ve etrafını saran coğrafyadaki jeopolitik örgüyü konuşacağız ama bu örgüyü anlamak adına İbn Haldun'a atfedilen meşhur söz ile başlayalım isterseniz: Coğrafya kader mi?

İbn Haldun'un yedi iklime ayırdığı bir coğrafya tasnifi var. Bunlar içerisinde orta iklime gelen bölgede daha mutedil ve kalıcı yönetimlerin, iktidarların olacağını söyler ve bunun üzerine bazı yorumlar yapar. Tabii coğrafyanın şekillendirici yapısı diye baktığımızda birçok düşünürün bunu temel alarak yorumladığını görüyoruz. Ancak burada "bu coğrafyada kaçınılmaz olarak otoriteler kurulur ya da savaşlar olur" sonucuna varacak bir determinizm kastediliyorsa doğrusu bu yorumun, Türkiye'nin performansıyla da baktığımızda aşılabilen bir tür yaklaşım, tecrübe olduğunu düşünüyorum.

Tabii şurası net: Coğrafyanın, iklimin ve içinde bulunduğumuz birçok kesişen bölgenin kaderinin bizi etkilediği doğrudur. İster I. Dünya Savaşı ister daha eski zamanlara gidin bunlar hep coğrafyadaki meydan okumalarla bağlantılıdır. Osmanlı İmparatorluğu yayıldığı dört kıtadaki meydan okumaları yönettiği sürece uzun süreli bir devlet oldu. Bunlara karşılık veremediğinde de yıkıldı. Bu anlamda Türkiye'nin karşılaştığı riskler, meydan okumalar, fırsatlar bizim "kaderimiz" diyebiliriz.

Etrafımızı saran coğrafya tek bir bölgeden ibaret değil? Jeopolitik açıdan bunların her birinin üzerimize ayrı etkisi söz konusu mu? Böyle bir coğrafyada yaşamak sizce ne anlama geliyor?

Açıkçası Türkiye olmak neredeyse dünyanın bütün meselelerini bir şekilde yaşamak demek... Dünyada milliyetçilik, merkanti-

TÜRKİYE'NİN İÇİNDE BULUNDUĞU COĞRAFYA AYNI ZAMANDA ONUN KADERİ

DOSYA

TÜRKİYE, ÇEVRESİNDEKİ BÜTÜN ÜLKELERİN TOPLAMI

lizmin öne çıkışı, mülteciler sorunu, insan hakları ve demokraside gerileme gibi sorunlar, savaşlar, silahlanma, bölünmüş toplumlar gibi aklınıza gelebilecek her mesele Türkiye'nin de içinde olduğu coğrafyada öne çıkan meseleler.

Türkiye sadece Ortadoğu, Kafkaslar ya da Balkan ülkesi değil; çevresindeki ülkelerin toplamı. Kuzey ve güneyin, doğu ve batının birleştiği ve onların sorunlarının da yaşandığı bir ülke...

Böyle olunca da hem büyük güçlerce dikkate alınması gereken önemli bir bölgesel güç hem de bir şekilde paylaşım kavgalarının verildiği Doğu Akdeniz ve Karadeniz'e doğrudan muhatap olan bir ülke. Kuzey ve güneyin, doğu ve batının birleştiği ve onların sorunlarının da yaşandığı bir ülke. Evet, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya aynı zamanda onun kaderi.

Bu aynı zamanda modernleşme tecrübemizde de gördüğümüz bir noktadır. Batılılaşma ve bir yönüyle bunun travması ama bir yandan da meydan okuması hâlen Türkiye'yi terk etmiş değildir. Baktığınızda Türkiye hâlen adeta "Avrupa'nın hasta adamı" muamelesine maruzdur. Bugün "Türkiye, Batı ekseninden kaymakta mıdır" tartışmalarının yürüdüğü bir dönemdeyiz. Bunca yıl geçmesine rağmen insan ister istemez düşünüp soruyor, "Coğrafya kader midir" diye.

Coğrafyamızla ilgimiz tek bir bölgeden ibaret değil; örneğin Türkiye'nin böyle bir konumda Filistin, İsrail, Irak'ın işgali, Kıbrıs'ta yaşananlar ya da Kuzey Irak ve Suriye'de küresel güçlerin kurdukları oyunlardan kendini muaf tutabilmesi söz konusu mu?

"Arap Baharı"ndan sonra İslam dünyasıyla gelişen ilişkilerimize,

TÜRKİYE'NİN KENDİ COĞRAFYASININ SORUNLARINI GÖRMEZLİKTEN GELME, İLGİLENMEME GİBİ BİR DURUMU YOKTUR. BİR KERE BU SEÇENEK DEĞİLDİR.

bizi de etkileyen etnik, mezhepsel ya da çatışmalı sorunlara bakılarak Türkiye'nin aslında bir Ortadoğu ülkesi olduğu söyleniyor. Kafkaslar ve Balkanlar'a da baktığımızda Türkiye, Ermenistan ile Azerbaycan'ın sorunlarından kaçamıyor. Bosna'nın kaderi bizimle yakından irtibatlı. İran'daki ve Irak'taki sorunlar hepimizi etkiliyor. Suriyeli mülteciler konusunda olduğu gibi yarın İran'da da mülteci krizi yaşanırsa ilk olarak biz etkileneceğiz. Bu şunu gösteriyor: Bu coğrafyada olmak bütün bu sorunlarla uğraşmayı gerektiriyor.

Görmezden gelinen Türkiye'nin uğraştığı bu sorunların büyüklüğü ve ciddiyetidir. İki ciddi iç savaş, 4 milyonu aşkın mülteci var, dünyanın en fazla mülteci alan ülkesi konumuna gelmişsiniz ve etrafınızdaki birçok paylaşım kavgasının odağında duruyorsunuz. Bir yönüyle NATO ve Batı dünyasının parçasısınız, öte yandan Rusya ile doğrudan muhatapsınız. Bunların hepsini bir araya topladığınızda PKK, DEAŞ gibi terör örgütleriyle mücadele eden ülke ve aynı zamanda demokrasisini ayakta tutan bir ülke.

Türkiye bu coğrafyadaki türbülans ve krizlerle mücadele etme noktasında çok eşsiz bir performans göstermektedir. Bu tür meydan okumalarla herhangi bir Avrupa demokrasisi karşılaşsaydı tek başına Türkiye gibi bir direnç gösteremezdi. Bu anlamda bu coğrafyanın özellikleri anlamında kökü derinlere inen bir devlet geleneği ve asıl önemlisi millet hafızası var. Hafızamız zaman zaman çeşitli travmalara maruz kalmış olsa bile bu coğrafya ile nasıl hâlleşileceğine, nasıl yüzleşilebileceğine dair bir tefekkürümüz var. Bu, zaman zaman milletimize atfettiğimiz ferasetin kaynağı olarak ortaya çıkmakta.

BATILILAŞMA VE BİR YÖNÜYLE BUNUN TRAVMASI AMA BİR YANDAN DA MEYDAN OKUMASI HÂLEN TÜRKİYE'Yİ TERK ETMİŞ DEĞİLDİR.

Ortadoğu, Balkanlar, Türki cumhuriyetler, Arap ülkeleri ya da Kuzey Afrika... Bizi tarihsel açıdan ve doğrudan da ilgilendiren bu coğrafya en azından 100 yıldır işgaller, darbeler, savaşlar, diktatörlüklerle malul durumda. Neden böyle? Bu coğrafyanın etkilerinden kaçabilir miyiz?

"Bu coğrafyada darbeler kaçınılmazdır" ya da benzeri başka bir şey üzerinden indirgemeci bakış açısını kabul etmediğimi söylemeliyim. Açıkçası "Ortadoğu'da neden demokratik rejimler yok" sorusu kapsamlı bir sorudur. "Neden Ortadoğu'da hep çatışma olmaktadır" sorusu da benzer bir kapsam içerir. Burada çoklu bir değişkenden bahsetmek gerektiğini düşünüyorum. Bölgenin sadece kültürüyle ya da birtakım etnik-mezhepsel bölünmüşlüklerle açıklanmasının doğru olmadığı kanaatindeyim. Ayrıca Ortadoğu'nun enerji kaynakları sebebiyle büyük güçler arasında bir çatışma alanı olduğunu asla ihmal etmemeliyiz.

Yine Batı hâkimiyetinin önce Osmanlı Devleti'ni parçalayarak sonrasında da bu parçalardan küçük küçük devletçikler kurarak, halkı bu topraklara yanlış bir şekilde yerleştirerek ortaya çıkardığı bir siyasi coğrafya söz konusu. Bu siyasi coğrafyanın gerçekliklerini gözetmeksizin öyle dengesiz bir siyasi yerleşme oluşturdular ki bu coğrafyanın istikrar içinde olması mümkün değil. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan siyasi coğrafya sürekli sorun yaşamaya meyilli bir şekilde kurulmuştur. Ulus-devlet olarak kurulan bu ülkeler kendi halklarının tamamının birlikteliğini sağlayacak millî kimliklerini oluşturamamışlardır. Bu coğrafyanın değerleriyle uyumlu bir millî kimlik bilinci gerçekleştirilememiştir. Ulus-devlet başarılı bir şekilde kurulamadı, yerine yeni bir şey de koyulamadı; kurulan devletler de işgaller sebebiyle parçalandı. İşte Irak ve Suriye'nin durumu ortada.

Özellikle Ortadoğu'nun kaderinde istikrarsızlık kaçınılmaz gibi...

Osmanlı devletinin yıkılmasından sonra Ortadoğu hiç iyi gün görmedi. Bölgenin kendi kaderini eline almasına müsaade edilmedi. Ne emperyal güçlerin I. Dünya Savaşı sonrası kurduğu bölgesel düzen ne post-kolonyal dönemdeki seküler Arap milliyetçiliği bölgenin sorunlarına çare olabildi. II. Dünya Savaşı'ndan sonra İsrail'in kurulmasıyla bölgede öyle bir siyasi coğrafya oluşmuştur ki bu coğrafyanın huzura ermesi, siyasi istikrara kavuşması neredeyse imkânsız hâle gelmiştir.

İç içe geçmiş işgallerin ve travmaların bölgesi olarak Ortadoğu'da öyle bir istikrarsızlık yerleşti ki buraya on yıllar boyunca sükûnetin geleceğini beklememek gerekir. Etnik, mezhebi ve milliyetçi rekabet bölge dışı güçlerin müdahaleleriyle öylesine karmaşık ve uzlaşılamaz bir yapı oluşturdu ki bu coğrafyada komşusundan emin olmak mümkün değil. İç bütünlüğü koruma tedirginliği ayakta kalan birkaç devletin bile ana gündemi durumunda.

Böyle bir coğrafyanın kıyısındaki Türkiye'nin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bölgede isyanlar, yabancı müdahaleler, ekonomik krizler, çatışmalar, bölünmeler o kadar süreklilik arz ediyor ki bu dalgaların içinde Türkiye'nin gerçekten istikrar adası olduğunu söyleyebiliriz ama tümüyle dışında kaldığını söyleyemeyiz. Suriye İç Savaşı Türkiye'nin iç türbülansını derinden etkiledi.

DOSYA

Burhanettin Duran

TÜRKİYE BU COĞRAFYADAKİ TÜRBÜLANS VE KRİZLERLE MÜCADELE ETME NOKTASINDA ÇOK EŞSİZ BİR PERFORMANS GÖSTERMEKTEDİR.

FOTOĞRAF :: DENİZ DOĞAN

FETİHÇİ ROMANTİZM DE, İÇE KAPANMACI REFLEKS DE GERÇEK DEĞİL

Peki, Türkiye bölgesel türbülansa nasıl tepki vermektedir?

Türkiye hem dünyayla uyumlu olabilecek ve küresel türbülansa cevap verebilecek hem de bölgeden kaynaklı yakın tehditlerini aşma noktasında bir mücadele yürütmektedir. Zaman zaman iç siyasette AK Parti'nin yürüttüğü politikaya ilişkin olarak birtakım seçenekler ortaya konmaktadır. Bunlardan biri; "Etrafımızdaki sorunlarla ilgilenmeyelim. Bu türbülans bizim bölgeyle fazlaca ilgilenmemizdendir. Kapılarımızı kapatalım" şeklinde. Tarihi iyi okumak lazım. Fetihçi romantizm de, içe kapanmacı refleks de gerçekçi değil. Osmanlı Devleti'nin yaşadıkları ve yıkılışı her ikisinin başarı imkanı olmadığını göstermektedir. Yani Türkiye bölgedeki sorunlardan, meydan okumalardan kopabilecek bir ülke değildir. Irak, Suriye ve İran'daki her şey birebir bizi etkiliyor. Dolasıyla AK Parti döneminde uygulanan "bölge ülkeleriyle yani coğrafyamızla ilgilenme siyaseti" aslında bir zorunluluktur. Türkiye'nin başarılı bir ulus-devlet olarak var olabilmesi etrafından gelen sorunlara cevap üretmesiyle mümkün.

Ticaret savaşları, ABD'nin küresel durumunun değişimi, Atlantik hattında çatırdama, şimdi Rusya ve ABD'nin yürüttüğü ambargolarla beraber yaşanan gerilim, Körfezdeki gerilim, İran-Suudi Arabistan kapışması vb. durumların hepsini beraber gördüğümüzde dünyada da bir türbülans söz konusu. Biz türbülansları her zaman önceden yaşayan bir ülke konumundayız. Bölgesel ve küresel türbülansın birleştiğini görüyorum. Bu dönemde Türkiye'nin kendi coğrafyasının sorunlarını görmezlikten gelme, ilgilenmeme gibi bir durumu yoktur. Bir kere bu bir seçenek bile değildir. Kısa vadeli rahat uğruna uzun vadede bölünmeyi kabul etmektir.

Coğrafyamıza dışarıdan giren ulus-devlet, pozitivizm, seküler hayat ve Batı fikrinin sonuna doğru yaklaştığımız söyleniyor. Belki komplo, belki hayal... Türkiye bu sona doğru nasıl bir hamle kurmalı ya da kuracak?

Sorduğunuz soruda iki düzlem var. Birinci düzlem Türkiye'nin de içinde bulunduğu bölgenin modernleşme tecrübesi. İkincisi de güncel siyasi rekabetlerin dünyası. Batılılaşma diye de adlandırılan uzun modernleşme sürecinde coğ-

rafyamız Avrupa modelinin kopyalanarak burada başarılı olmayacağını çok acı bir biçimde tecrübe etti. Ulus devlet pratiği burada kurulamadı ve hatta çeşitli yeni problemler ortaya çıkardı. Yeni etnik ve mezhebi çatışmalar üretti. Mesele bununla da kalmadı. Batı kurumlarını yerleştiremeyen coğrafyamız Batılı değerlerin iflasını gösterecek çok sayıda deneyimi peş peşe yaşadı. En sonuncuları "Arap Baharı"nda halkların demokrasi taleplerine karşı gösterilen ilgisizlik ve İsrail yayılmacılığına verilen destektir. Statükocuların desteklediği darbecilere Sisi gibi- Batı dünyasında gösterilen müsamahadır.

Hatırlayalım, Türkiye gibi Batı ile entegre bir ülkede bile 15 Temmuz gecesi Batı başkentleri sonucu bekledi. Bu örnekler Batı'nın liberal demokrasi değerlerini sadece kendisi için istediğini ayan beyan eyledi. Başka halkları kendi kendini yönetmeye layık görmüyorlar. Bu kavrayış Ortadoğu halklarının zihinlerinde derin bir yer etti. Bu anlamdaki Batı krizi çok uzun vadeli bir krizdir, iflastır.

Aynı ikiyüzlü yaklaşım Türkiye'ye karşı yoğunlaşıyor gibi. Türkiye'nin buna cevabını nasıl yorumlamalıyız?

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Batı medyasında ötekileştirilmesi ve Türkiye'yi sadece "Erdoğan'ın ülkesi" diye okuyan bu yaklaşım bize oryantalizmin zirvesini gösterdi. Eğer Edward Said yaşıyor olsaydı herhalde "Batı'daki Erdoğan-fobi" üzerinden yeni bir cilt yazması gerekecekti. Erdoğan reformla başladı. Batı dünyasıyla entegrasyonu önemsedi ki hâlâ ekonomik ve siyasi açıdan önemsiyor ama 2006'dan sonra aldığı cevap şu oldu: Sürekli Türkiye'yi dışlayan, Türkiye'nin karşılaştığı sorunları görmezden gelen, o sorunların büyümesine katkıda bulunan müttefikler.

EĞER EDWARD SAID YAŞIYOR OLSAYDI HERHALDE "BATI'DAKİ ERDOĞAN-FOBİ" ÜZERİNDEN YENİ BİR CİLT YAZMASI GEREKECEKTİ.

Böyle bir dönemde Erdoğan'ın cevabı reformla mücadeleyi birleştirmek oldu. Her alanda kendi ülkesini kalkındırmak, dünya standartlarına çıkartmaya çalışmak, bir taraftan da birçok güvenlik sorunuyla, bölünme tehdidiyle mücadele etmek zorunda kaldı. Bunları da millî menfaatlere göre yaptı. Bu çok zor bir denklemdir. Sadece coğrafyanın kaderiyle yüzleşmiyorsunuz, bu coğrafyayı bu kadere mahkûm edenlerle de yüzleşiyorsunuz. Burası çok büyük bir meydan okumadır. Tarih ileride bunu yazacaktır. Verdiği cevap da çok onurludur ve önümüzdeki yıllarda sürekli hatırlanacak, ilham olacaktır. Bunu garpzedelerin anlamasını beklemeyin. "Liberal değerlerin" ışıltısı sönmeye başlamışken bile reform ile mücadeleyi sentezleyen Erdoğan siyasetinin tarihî anlamına gözlerini kapayanların bir alternatif oluşturmasını beklemeyelim. Muvafık kopyalardan ötesine geçemezler. Velhasıl, Batı'ya bir cevap verememiş olmak, bu bölgede Batı'nın verdiği formüllerin çalışmaması ama kendi formülünü üretemiyor olmak da bölge halklarının en büyük sorunudur. AK Parti tecrübesini kolaylıkla mahkum edenlerin heybelerindeki formüller bölgeye uygun değil.

Son yıllarda Türkiye'ye hayli yükleniliyor. Otoriterleşme gibi ithamlar da yöneltiyorlar.

Türkiye gibi dinamik, orta sınıfı genişleyen, kendine has bir modernlik üreten bir ülkeye indirgemeci yaklaşımlarla bakamazsınız. Mesela Türkiye'yi demokratikleşme-otoriterleşme ikilemine koyamazsınız. Bu ikileme koyduğunuzda oryantalist bir bakış açısıyla "Türkiye demokrasiye layık değil, Türkiye bir Ortadoğu ülkesiymiş. Otoriter bir lider çıkıyor" dersiniz. Hâlbuki Türkiye hem geniş modernleşme tecrübesiyle hem coğrafyasının sorunlarına cevap veren istikrarlı ve mücadeleci iç yapısıyla ve liderliğiyle ama birtakım sorunları da kendi içinde yaşayan demokrasi olarak ortadadır.

Bizim bugün uğraştığımız sorunlar herhangi bir otoriter ya da totaliter Ortadoğu ülkesinin tecrübesi değildir. Bunlar, güçlü bir demokrasinin uğraştığı sorunlardır. Türkiye reformla mücadeleyi aynı anda yürüten bir tecrübeyi temsil ediyor ve buna devam etmek durumundadır. Başka türlü bu coğrafyanın sorunlarını aşamazsınız.

Türkiye'nin neler yapması, ne gibi stratejiler izlemesi gerekiyor?

Ben bu dönemi belirsizlikler, yeni fırsatlar ve riskler dönemi olarak görüyorum. Değişen dengeler, değişen ikili ilişkiler ve yeni konumlanmalar dönemindeyiz. Milliyetçilik ve merkantilizm yaygınlaşıyor diyoruz ama tersine bir bölgeselleşme ve küreselleşme sarkacına da gidebiliriz. Yeni konumlanma nerede olacak, henüz belli değil ama Türkiye açısından şöyle bir imkânımız var; 17 yıldır Türkiye'nin başında olup bütün bu dengeleri gören ve bu ilişkileri yöneten bir lider var ve O milletten aldığı destekle yeni konumlanmalara Türkiye'nin menfaatlerini gözeterek, yeniden tanımlayarak karar verebilecek ve Türkiye'yi götürebilecek bir konumda. Bunun Türkiye için bir fırsat olduğunu düşünüyorum. 15 Temmuz başta olmak üzere Erdoğan'a yönelik saldırıların bu imkânı Türkiye'nin elinden almaya yönelik olduğunu düşünüyorum. Erdoğan'sız bir Türkiye'nin yeni konumlanmalara Türkiye'yi taşımakta çok zorlanacağı, fırtınanın ortasında bir gemi gibi çatırdayabileceğini düşünüyorum. Bizi ne bekliyor derseniz ben bu belirsizlik ve türbülans döneminin devam edeceğini ve burada güçlü liderlikle ülkesini taşıyabilen, gemisini ayakta tutabilen kaptanların gelecekteki 10 yıllar içerisinde ülkelerine önemli katkı sağlayacaklarını düşünüyorum. ■

15 TEMMUZ

Demokrasi ve Milli Birlik Günü'nde
Aziz Şehitlerimizi Saygı ve
Minnetle Anıyoruz.

DoğuBiga
Madencilik

Ülkemizin geleceği için çalışıyoruz.

DOSYA | **MAKALE**

21'İNCİ YÜZYILI TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ ŞEKİLLENDİRECEK

BERCAN TUTAR

TÜRKİYE'NİN GENİŞLEYEN POLİTİK COĞRAFYASINDA KÜRESEL MASALLAR VE BÜYÜK ANLATILAR DÖNEMİ BİTTİ. HİBRİT VE ÇOK KUTUPLU BİR JEOPOLİTİKA DÖNEMİNDEYİZ. BATI'NIN TEK EGEMEN OLMADIĞI BİR DÜNYA GİDEREK ETE KEMİĞE BÜRÜNÜYOR VE BU DÜNYANIN EN PARLAK KUTUPLARINDAN BİRİ DE TÜRKİYE...

KÜRESEL MASALLAR VE BÜYÜK ANLATILAR DÖNEMİ BİTTİ

DOSYA

Afrika, Asya ve Avrupa'dan oluşan üç kıta arasında uzanan Doğu ve Batı uygarlıklarının kesişme noktasındaki eşsiz coğrafi konumunun yanında son yıllarda izlediği jeopolitik ve jeoekonomik siyasetiyle de küresel dengelerdeki ağırlığı giderek artan Türkiye bugün dünyada, uluslararası yeni düzenin burçlarından biri olarak görülüyor.

Ülkemiz 82 milyon 961 bin 805 olan nüfusuyla dünyada 19'uncu, 783 bin 562 kilometrekare yüzölçümüyle de 36'ncı sırada. Onca finansal saldırıya rağmen 2019 verilerine göre de hâlâ dünyanın ilk 20 ekonomisinden biri.

Jeo-kültürel anlamdaysa Türkiye, Çin ile beraber Batı-dışı modernleşme, post-seküler çağdaşlaşma ve alternatif kalkınmanın başarılı simgesi diye gösteriliyor.

Türkiye'nin yeni siyasi kadrolarının siyasi, ekonomik ve kültürel alanlardaki bu performansı, özellikle Atlantik dünyasındaki akademik çevrelerin tezleri kadar "gizli hükümet" denilen istihbarat kurumlarının raporlarına da konu olduğunu bilmeyen yok.

Özellikle entelektüeller ve medya elitleri, siyasi iktidarın 2002-2012 dönemini kapsayan ilk on yıllık icraatlarını "Batı dışı yükselişin sembolü" diye niteledi. 2013'ten sonra ise Türkiye izlediği bağımsız politikalar ve yeni savunma konseptiyle özellikle Batı dışı dünyanın referansı, İslam dünyasının ise gurur ve ilham kaynağı hâline geldi.

Adeta "siyah kuğu" işlevi gören Türkiye'nin sosyolojik, kültürel, tarihi ve dinî kimliğini demokratik değerlerle sentezlemede gösterdiği beceri, Batı'nın İslam dünyasına yönelik oryantalist bakışını tuzla buz etti.

Ancak zihinleri Anglosakson işgal ideolojisi ve Batılı efendilerin narkotik etkisi güçlü kavramlarıyla uyuşmuş olanlar, Türkiye'nin son yıllardaki performansını bu toprakların öz gücüne ve öz güvenine bağlamak yerine, bu millî başarımızı her tür meselede olduğu gibi yine "dış güçlere" mâl etme kolaycılığına saptı/sapıyor.

NATO, İslam Konferansı Teşkilatı, Medeniyetler İttifakı, Avrupa Birliği, BM ve IMF gibi uluslararası statükonun kurum ve organizasyonlarındaki son yıllarda artan etkinliğine rağmen Türkiye'nin bir anlamda bu kurumlarla simgelenen eski dünya düzenine isyan anlamına gelen "Dünya beşten büyüktür" söylemi ile Arap Baharı'ndaki siyasi liderliği, önyargı ve yanılgılarını değişmez tarihsel hakikatler olarak gören içimizdeki kolonyal zihniyete sahip Batıcı kesimlerin bakışını değiştiremese de Batılıların "pozitivist" kimyalarını alt üst etmeyi başardı.

Müslüman Türkiye, Budist Çin ve Ortodoks Rusya

Bu pencereden bakınca, sosyalist Çin dışında dünyanın şu sıralar en çok muhafazakâr ve demokratik modernleşmenin yıldızı olan Müslüman Türkiye'yi dikkatle izleyip yorumladığını görüyoruz. Çin, Konfüçyüs düşüncesini "sol modernizm ve devlet kapitalizmi" ile bütünleştirmede gösterdiği başarıdan dolayı övgü topluyor.

Türkiye ise Müslüman bir ülkenin demokratikleşip kalkınabileceğini dünyaya ispatladı. Bu bağlamda Müslüman Türkiye, Budist Çin ve Ortodoks Rusya, şu an uluslararası sistemde stratejik ve jeopolitik değerleri en yüksek aktörler konumunda.

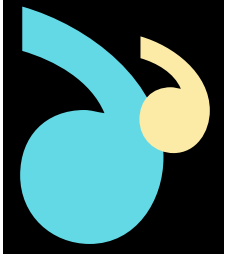

TÜRKİYE'NİN SOSYOLOJİK, KÜLTÜREL, TARİHİ VE DİNÎ KİMLİĞİNİ DEMOKRATİK DEĞERLERLE SENTEZLEMEDE GÖSTERDİĞİ BECERİ, BATI'NIN İSLAM DÜNYASINA YÖNELİK ORYANTALİST BAKIŞINI TUZLA BUZ ETTİ.

Küresel güç haritalarının yeniden çizildiği bir dönemde, gelecekteki pozisyonlarını korumak veya güç pastasından en stratejik payı kapmak için yarışan ABD, Rusya, Fransa, Almanya, İngiltere, Hindistan, Mısır, İran, Brezilya ve Endonezya gibi farklı ölçek ve coğrafyalardaki aktörler öncelikli olarak Ankara, Pekin ve Moskova ile bir ittifak kurmaya çalışıyor.

İsrail gibi ideolojik bariyerlerini aşamayan bazı ülkeler dışında kimse Türkiye'yi karşısına alma niyetinde değil. Çünkü geleceğin dünyasında söz sahibi olmak için yarışan bütün aktörler, 1 milyar 600 milyon nüfusuyla dünyanın en etkin demografik gücü konumundaki İslam âleminin siyasi lideri Türkiye ile "senkronize" hareket etmenin kendilerine nasıl bir dinamizm katacağının hesabı peşinde.

Türkiye neden Doğu'ya yöneldi?

Nitekim İngiliz *The Guardian* gazetesindeki makalesinde Philip Inman, "Hayal kırıklığına uğratılan Türkiye yüzünü doğuya çevirdi. Avrupalı liderler, dönüp geriye baktıklarında yaptıkları en büyük hatanın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasını engellemek olduğunu görecekler" serzenişinde bulunmuştu.

Yine ünlü yatırım ve danışmanlık şirketi PwC gibi birçok kurumun yıllardır hazırladığı raporlarda, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu "yeni dalga" ekonomilerin 2050 yılında Batı'yı geride bırakabileceği ve Türkiye'nin

Bütün aktörler İslam âleminin siyasi liderleri Türkiye ile "senkronize" hareket etmenin kendilerine ne nasıl bir dinamizm katacağının hesabı peşinde.

BÜTÜN AKTÖRLER İSLAM ÂLEMİNİN SİYASİ LİDERİ TÜRKİYE İLE "SENKRONİZE" HAREKET ETMENİN KENDİLERİNE NASIL BİR DİNAMİZM KATACAĞININ HESABI PEŞİNDE.

Avrupa'nın en güçlü ekonomisi olacağı tahminleri yapılıyor.

Tanınmış yatırım bankası Goldman Sachs gibi firmaların her yıl yayımlanan öngörülerine göre de Türkiye 2050'de en büyük 10 ekonomiden biri olacak ve küresel taşlar bu yeni gelişmeye göre yeniden dizayn edilecek.

Eldeki verilere göre yapılan bütün tahminlerde de geleceğin dünyasında ilk üç sırayı Çin, ABD ve Hindistan alırken onları Brezilya, Rusya, Endonezya, Meksika, İngiltere, Türkiye ve Japonya takip edecek. Fransa, Almanya ve Kanada ilk 10 ekonomi dışında kalacak.

Türkiye'nin jeopolitik ve stratejik ağırlığı da hesaba katıldığında küresel güç skalasındaki etkinliğimizin ilk ondan aşağı kalmayacağını kestirmek zor değil.

Geleceğe dair bütün yorumlar da gösteriyor ki Türkiye, yol haritası giderek netleşen "yeni dünya"nın tam kavşağında yer alıyor.

Gerçekten de Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu, Orta Asya, Kuzey Afrika, Hazar ve Akdeniz gibi jeopolitik kriz bölgeleri, hammadde kaynakları ve enerji yataklarının ya merkezinde ya da geçiş yolu üzerinde yer alan Müslüman ve demokrat Türkiye, hem mevcut uluslararası sistemin hem de gelecekteki olası dünya düzeninin ekonomik ve siyasal meşruiyetinin kilit aktörü konumunda.

Washington'un geçen yüzyılın ortalarından beri Türkiye'ye uyguladığı yakın markaj boşuna değil. ABD eski başkanlarından Bill Clinton, 1999 yılında TBMM'de yaptığı konuşmada bu ilginin nedenini "Türkiye'nin geleceği 21'inci yüzyılı şekillendirecek" cümlesiyle özetlemişti.

Yine 16 Amerikan istihbarat kurumunun 2000'lerin başında ortaklaşa yazdığı *Küresel Eğilimler 2030* isimli raporda da Türkiye'nin geleceğin küresel güç hiyerarşisinde "belirleyici aktör" olacağının altı çizilmişti.

Yeni güç merkezlerinin mücadelesi

Türkiye'nin bölgesindeki ve küresel güç hiyerarşisindeki pozisyonuna dair en eskisi 17 yıllık olan bütün bu sayısız yorum, değerlendirme, veri, rapor ve tahminlerden çıkan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkün:

- Süper güç ABD artık tek hegemon değil. Hatta "eşitler arasında birinci" konumunu bile kaybediyor.
- Dünyanın periferisinde yeni güç merkezleri ortaya çıkıyor.
- ABD'nin liderliğindeki "birinci dünya" (Atlantik İttifakı/ABD-AB) çözülürken Doğu Akdeniz, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da Türkiye; Pasifik ve Asya'da Çin ile Hindistan; Avrasya, Doğu Avrupa ve Ortadoğu'da Rusya; Latin Amerika'da ise Brezilya gibi yeni güç merkezleri ortaya çıktı.
- Daha önce de vurguladığımız gibi Soğuk Savaş'tan sonra çöken "ikinci dünya" (Rusya liderliğindeki sosyalist blok) yerine başını Türkiye ve Çin'in çektiği ve Rusya'nın da destek verdiği "yeni bir ikinci dünya" yükseliyor.
- Çin, Pakistan üzerinden İran Körfezi'ne, Myanmar ve Sri Lanka üzerinden Pasifik Okyanusu'na, Sudan ve Nijer yoluyla da Afrika'ya açılıyor/açılmak istiyor.
- Çin'in Asya kıtasındaki ticaret hacmi artık Pasifik ve Atlantik Okyanusları'nın iki yakasındaki (AB/ABD) ticaret hacmini çoktan geçti.
- Gözler, ABD liderliğindeki "birinci dünya" ile "üçüncü dünya"dan çok Türkiye, Rusya ve Çin liderliğindeki "yeni ikinci dünya"da.
- SSCB liderliğindeki eski ikinci dünya 1991'de çöktü. Şimdi, Türkiye, Rusya ve Çin'in liderliğini yaptığı "yeni ikinci dünya" dönemine girdik.
- ABD, Doğu Bloku ve Balkanlar'dan sonra şimdi

0212 610 10 10
kent.edu.tr
/istanbulkentedu

İSTANBUL KENT
ÜNİVERSİTESİ

de Ortadoğu, Latin Amerika ve Afrika'yı "kendi dünya sistemi"ne entegre etmenin mücadelesi içinde. Ancak birçok zorluk ve fiyaskoyla karşılaşıyor.

- AB ve ABD'nin geçen yüzyılda olduğu gibi küresel ekonomi ve siyasete tamamen hükmetme dönemi artık geride kaldı.
- ABD neden olduğu ve içinden çıkamadığı küresel sorunları Türkiye, Rusya ve Çin'in temsil ettiği dünya ile eşgüdüm hâlinde hareket ederek aşmanın planlarını yapıyor.

Küresel blokajı aşma sorunu

- Avrupa ve ABD artık küresel normları belirlemede ölçü olma niteliğini kaybediyor. Dünyanın farklı bölgelerinde farklı değerler ve kültürler kendi jeopolitik normlarını oluşturuyor.
- ABD ve Avrupa'nın askerî müdahale gücü de zayıflıyor. Çin'in yayılma politikasına engel olunamıyor. Rusya'nın Orta Asya'da yeniden "Sovyetleştirme" siyasetine karşı ise ABD'nin cılız itirazlar dışında geliştirdiği bir strateji yok. Bunun son örneği Ukrayna ve Suriye'ydi.
- ABD ve AB, Rusya ve Çin'in uluslararası blokajı karşısında kitlenmiş durumda. Washington, bu blokajı Türkiye yoluyla aşmaya çalışıyor. Ancak geldiğimiz aşamada Türkiye, bağımsız davranma kararı alarak ABD, Rusya ve Çin'e eşit mesafede ve kendi ulusal çıkarlarını önceleyen bir politika izlemeye başladı. Bu durum ister istemez en çok 'müttefikimiz' ABD'yi rahatsız ediyor.
- Bölgesel ve küresel krizlerle birlikte ABD'nin Rusya, İran, Çin ve Türkiye'ye karşı devreye soktuğu yeni ekonomik savaş ve yaptırım siyasetinin başarılı olması çok zor. Nitekim aynı siyaseti Venezuela'da devreye sokan ABD, erken havlu atmak zorunda kaldı.
- ABD ve Avrupa, yaptığı hatalarla Orta Asya, Kafkaslar, Balkanlar, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki tek can simidi olan Türkiye'yi neredeyse kaybetmenin eşiğine geldi.
- Stratejik otonomi şiarı ile hareket eden Türkiye'nin S-400 füzelerinin alımında da görüldüğü üzere ulusal fayda sağladığı anlaşmalara imza atması en çok da vesayet rejimine alışmış ABD'yi çileden çıkarıyor.
- Rusya ve Çin ise teknoloji transferini de içeren cazip anlaşmalarla, ortak askeri ve ekonomik ittifaklarla Orta Dünya'nın (Afrika ve Asya) kesişme noktasındaki Türkiye'yi yanlarına çekme gayreti içindeler.
- ABD sonrası dünyada çok kutuplu bir küresel sistem döneminin filizlenmesi bir bakıma Türkiye'nin de müttefik yelpazesini çeşitlendirmesinin önünü açtı.
- Geldiğimiz aşamada yeni küresel kutuplardan bir olarak görülen Türkiye, bu konumunun doğal sonucu olarak hem Avrupa ve ABD ile hem de Avrasya eksenindeki Rusya ve Çin ile son derece özerk ve bağımsız politikalar izliyor.

SOĞUK SAVAŞ'TAN SONRA ÇÖKEN "İKİNCİ DÜNYA" YERİNE BAŞINI TÜRKİYE VE ÇİN'İN ÇEKTİĞİ VE RUSYA'NIN DA DESTEK VERDİĞİ "YENİ BİR İKİNCİ DÜNYA" YÜKSELİYOR.

Savaş planlayıcıların Türkiye paniği

Küresel rekabetin giderek kızıştığı kritik bir dönemden geçerken artık şunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz... ABD'nin Türkiye'ye yönelik politikalarını belirleyen temel faktör, hâlâ İngiliz ve Fransızların yüz yıl önceki algılarına dayanıyor.

Batılı akıl, Türkiye'nin bölgesel ve küresel dengelerde artan nüfuzuna, Rusya ve Çin ile girdiği yeni ilişkilerle İslam dünyasına yönelik politikalarına tıpkı 1914-1918 arasındaki savaş planlayıcıları gibi yaklaşıyor.

Emperyal güçler bir asır önce Osmanlı'nın direnişinden nasıl çekindilerse şimdi de Türkiye'nin küresel statükoya karşı sergilediği dirençten ve yeniden ayağa kaldırmasından dolayı benzer bir panik içindeler.

Mısır'da darbe yaparak, Suriye'deki iç savaşı derinleştirerek, İhvan-ı Müslimin yerine DEAŞ'ı öne çıkararak, Kürt-Türk ittifakını bozmaya çalışarak ve Rusya ile jet krizini tezgâhlayarak Türkiye'yi hedef alan karşı devrim sürecini başlattılar.

Ancak başaramadılar. Devreye sokulan her tezgâh bir bumerang gibi dönüp onları vurdu. Küresel masallar ve büyük anlatılar dönemi bitti. Hibrit ve çok kutuplu bir jeopolitika dönemindeyiz.

Amerikan sonrası dünyada, kökü ırkçılığa kadar dayanan Kant'ın revize edilmiş kozmopolitanlığı yerine İbni Haldun'un ''asabiyesi" öne çıkıyor.

Herkes köklerine dönerek yeniden büyüyor. Neo-Konfüçyüs Çin, neo-Osmanlı Türkiye ve neo-Sovyet Rusya bugün Batı'ya değil daha çok birbirlerine bakıyor.

Batı'nın tek egemen olmadığı bir dünya giderek ete kemiğe bürünüyor ve bu dünyanın en parlak kutuplarından biri de Türkiye...

www.iddef.org

0212 621 0065

iDDEF
İNSANA DEĞER VEREN DERNEKLER FEDERASYONU

DOSYA | **MAKALE**

> İnsanlığın neredeyse başlangıcından bu yana var olduğu topraklarda yaşayan biri olarak hayatımda daha önce hiç geçmişi 1000 yıldan az bir şehirde yaşamamıştım. Hâliyle 100-200 sene önce kurulmuş bir şehri ciddiye almakta güçlük çekiyordum.

Coğrafya kısmettir

BETÜL ÖZEL ÇİÇEK

1000 YILLIK MEZARLARIN KARŞISINA OTURUR TEFEKKÜRE DALARSINIZ

DOSYA

COĞRAFYAYI KADERDEN KISMETE, KISMETTEN TECELLİYE DÖNÜŞTÜRECEK İMKÂN, İNSANIN CEVHERİNİ KEŞFİNDEDİR.

Artık yolun uğramaz bilirim toprağıma
Ömrüm yanıp yıkılmış harap ölüm sayfası
Sen orda hakikate çevirirken yalanı
Ah, yalana çevirdim ben burda hakikati

Sezai Karakoç

Neil Gaiman, yenilerde dizisi de çekilen *American Gods* isimli romanında, Amerika'nın maneviyat kabul etmeyen, kutsalı muhakkak güçsüzleştiren, yozlaştıran doğasından bahsederek burada hiçbir mukaddes olgunun barınamayacağından, eninde sonunda tükeneceğinden veya kendisinin kötü bir taklidi hâline geleceğinden dem vurur. Köklerine bağlı kaldıkları kadar köksüzleştirmeyi de bilen İngilizler'in Gaiman'ının bu eleştirel bakışını yabana atmamak gerekir. Nitekim Gaiman'ın romanı ve tespitleri, bir süre ikamet etmek durumunda kaldığımız bir Amerikan şehrinde bana kendini hep hatırlattı durdu.

İnsan ömrü boyunca hakikati pek farklı şekillerde deneyimleyebilir. Fakat, Amerika'nın, pek muteber olduğu şevkle dile getirilen bu meşhur sahil şehrinde yaşarken benim tecrübe ettiğim, hakikatin cevherinin sistematik ve amansız bir şekilde çürütülmesi gayretiydi. Hatta belki buna gayret bile dememek gerekir; zuhur eden, hiçbir gayrete gerek kalmadan olağan seyir içinde husule gelen bir çürüyüş ve tutunamayış hali idi. Bu sebeple, orada kalışım boyunca bu romanla beraber hatırımdan düşmeyenlerden biri de Sezai Karakoç'un "Simya" şiirinin son satırından devşirdiğim şu cümleydi: "Ah, yalana çevirmişsiniz siz burda hakikati".

Amerika, görenleri büyüklüğü ile yoruyor ilk aşamada. Her şey, her yer, hemen herkes o kadar büyük ki, kendinizi devler ülkesinde gibi hissediyorsunuz: Arabalar, yollar, evler, porsiyonlar, binalar, insanlar, sesler, doğa... Bu büyüklüğün yanı sıra bir de çokluk var, her şey çeşit çeşit ve mebzul miktarda; taşıyor, dökülüyorlar. Fakat bu büyüklükle beraber haşmet, bu çoklukla beraber bereket aradığınızda -ki ruh bunları arzu ediyor- bulmakta zorluk çekiyorsunuz.

Varışımın ikinci ayında, evlerine akşam yemeğine misafir olduğumuz Amerikalı antropolog, doğma büyüme yaşadığı ve çok sevdiğini söylediği şehri nasıl bulduğumu sorunca çok politik olamadım açıkçası, "Şehrinizde ve ülkenizde tekinsiz bir şeyler var" dedim, ne olduğunu henüz tam çözemesem de. Sonra farkına vardım, şehrin çok yeni bir şehir olmasıydı beni tedirgin eden; insanlığın neredeyse başlangıcından bu yana var olduğu topraklarda yaşayan biri olarak hayatımda daha önce hiç geçmişi 1000 yıldan az bir şehirde yaşamamıştım. Hâliyle 100-200 sene önce kurulmuş bir şehri ciddiye almakta güçlük çekiyor, arkeolojik bulgu olarak 100 sene önceki bir otelden çıkarttıkları küpeleri gösterdikleri zaman ister istemez yüzlerine gülüyordum. Onların arkeolojik olarak değerlendirdikleri olgular, bizim için hâlen sosyolojikti.

Amerika'nın gücü

Amerika yeniydi, evet ama bu yenilik maalesef yanında bir ferahlık getirmiyor. Belki de Amerika'ya yeni dememek, onun yerine şunu söylemek lazım: Orada hiçbir şey tam manasıyla eski değil. Fakat taze ve canlı da değil. Parlaklar ama nurlu değiller. Vinil her yeri sarmış, her şey poliüretanmış gibi. Bu sebeple, kendi kendine taze ve canlı kalamadığı için Amerika ve orada yaşayanlar hiç durmadan hareket etmeye ihtiyaç duyuyorlar. Kendi içlerinden gelen bir canlılıkları ve hareketleri olmadığı için kurdukları sistemde yaşlıya, hastaya, güçsüze, makbul olmayana yer yok. Gücünü yeninin, tazenin, gencin, güçlünün enerjisini sömürmekten alıyor çünkü bu ülke ve yerine onlara göz boyayıcı, oyalayıcı, maddi bir konfor alanı veriyor.

Romanı okumayı planlayanlar şimdiden beni affetsinler, Neil Gaiman, *American Gods*'ın sonunda, Amerika'nın bu tahrip edici ve içinden mukaddesatı püskürten hâline karşı durabilecek tek şeyin toprağın, tabiatın ta kendisi olduğunu ifade eder. Gerçekten Amerika'da, içinde hakikat barındıran varlık nedir diye etrafına bakan insan haşyet ve hayret uyandıran, âşık eden ve dehşete düşüren, ehlileştirilmemiş ve ehlileşmesi imkân dâhilinde olmayan tabiatı görür. Tabiat, her yerde olduğu gibi maneviyatın Amerika'da da tezahür

Adım başı bir kümbet, adım başı bir imaret-hane çıkar karşınıza, size devamlı bir şeyleri hatırlatırlar ama neyi hatırlattıklarını imkânı yok çıkartamazsınız, ancak

ADIM BAŞI BİR KÜMBET, ADIM BAŞI BİR İMARETHANE ÇIKAR KARŞINIZA, SİZE DEVAMLI BİR ŞEYLERİ HATIRLATIRLAR AMA NEYİ HATIRLATTIKLARINI İMKÂNI YOK ÇIKARTAMAZSINIZ, ANCAK HÜZÜNLE SEZEBİLİRSİNİZ.

noktasıdır. Belki de bu sebeple Amerika'da gerçek bir medeniyetin nüvelerini görmek istiyorsak yerlilere bakmamız gerekir. Onlar, tabiata karşı tutumları ile bu topraklarda maneviyatın tek tük kalmış temsilcilerinden gibidirler.

Amerika'da şümullü bir medeniyetin izlerine rastlamak güç olduğu için, her gelene bir süre sonra burası büyük bir köy izlenimi verir. Avrupalıların bile genelde Amerikalılara burun kıvırıp onları hor görmelerinin arkasındaki sebep bu düşüncedir. Bu büyük köyde vakit ayırmaya değen kelam edecek insanlar ise genelde yaşlıların, evsizlerin, kütüphane görevlilerin, azınlıkların ve göçmenlerin arasından çıkar çünkü onlar insanın hakikati ile ya temaslarını kaybetmemiş veya bu teması çektikleri sıkıntılarla yeniden kazanmışlardır. Yeniden kazanmışlardır çünkü içlerinde bulundukları coğrafya, artık onların sistem tarafından dışarıda tutulmalarına gerektiğine karar verip onları tükürüp atmıştır.

Belki memleketimde bazılarının, etrafındaki insanlara ve/veya kendisine bakıp gerçekleştirilmemiş bazı imkânlar için bu ülkede olmayı dilediği anların birinde ben de muhtelemen etrafımdaki, tüm bilgileri, erdemleri, okumaları ve gayretlerine rağmen acımasızca sistemin dışına atılan kişilere bakıp bu insanlar bizim vatanımızda doğsalardı onlar için birçok şey ne kadar güzel olur, nasıl güzel yeşerirlerdi diye düşünmekten kendimi alamıyor, bu insanların bu manadaki kısmetsizlikleri için elem duyuyordum.

Bir Selçuklu şehri, tüm Anadolu gibi

Yazının başında, bu coğrafyanın insanları olarak en az 1000 yıllık şehirlerde yaşadığımızı ve bunun ne büyük kısmet olduğunu bu nimetin elimde olmadığı anlarda anladığımı ifade etmeye çalıştım. Kısmetimin kaynaklarından biri de, doğduğum, ilk yıllarımı geçirdiğim, büyüklerimin yanına her sene gittiğim, memleketim dediğim yerdir. Burası bir Selçuklu şehridir, neredeyse tüm Anadolu gibi. Selçuklu şehrinin ruhu ise taştadır. Bu şehirlerde tabiatı, cevherini kaybetmemiş tabiatı, insan ile omuz omuza, yan yana dururken görürsünüz. O yüzden memleketimin taşlarına bakmak, dokunmak ağlatır insanı. Adım başı bir kümbet, adım başı bir imarethane çıkar karşınıza, size devamlı bir şeyleri hatırlatırlar ama neyi hatırlattıklarını imkânı yok çıkartamazsınız, ancak hüzünle sezebilirsiniz. İçinizde devamlı bir yitiklik hissiyle onlara bakar, 1000 yıl öncesini düşünmeye çalışırsınız.

Yılandan korktuğu için mezarını havaya diktiren bir hanım sultanın kapkaranlık, ıssız türbesinin serinliğinde, gözlerinizi mihraptaki taş oymalardan ayırmadan günümüzde bile insanlara hayrı dokunacak eserler bırakabilmenin nasıl bir şey olduğunu düşünür; bunun altında yatan niyetin halisliğini anlamaya çalışarak o zifiri odada, 1000 yılın sonunda belki de kemikleri bile kalmamış o hanım sultanın yanı başından ayrılmak istemezsiniz. Meydandaki bir caminin cümle kapısında ilmek ilmek yontulmuş, dantel gibi işlenmiş, büyüleyici ama yine de taşlığını yitirmemiş taşlara bakar, onları bu hâle getirecek kadar incelmiş bir zevke sahip insanların ellerini özlersiniz, o taşların arasına karışmak, onlar gibi olmak istersiniz.

Memleketimin en güzel yerlerinden biri de yine 1000 küsür yıllık kabirlerin olduğu mezarlıklarıdır. Mezartaşları eğrilmiş, birbirine yaslanmış, ihtiyar dişler gibi sivrilmiş, kararmışlardır; kiminin yazısı öyle siliktir ki unutulmuş bir düşün en son hatıra kırıntıları gibidir, kiminde ise hiçbir iz, hiçbir yazı kalmamıştır. O mezarların karşısına oturur, insan denen büyük ama aslında zerreden ibaret organizmanın bir parçası olmaktan ürpererek tefekküre dalarsınız. Mezar taşlarının başları üzerinde uzanan yüce, yaşlı ağaçlara, yanlarından geçen taş yollara, mezarlığı bir hayat merkezi, bir parka çeviren o şehrin insanlarına, her yerden akan sulara, mezarların üstünde biten otlara, çiçeklere bakarak 1000 kusür senedir orada yatanlardan biri olmayı arzu edersiniz.

Bu memleketin başında ise yalçın bir muhafız gibi, tüm şehri koruyan bir kalkan gibi bir dağ uzanır. Attığınız her adımda, başınızı her çevirdiğinizde, şehrin her yerinden göreceğiniz bu dağ, sessiz ama inkâr edilemez varlığı ile insana içinde barındırdığı yüceliği hatırlatır. Bir yandan da, "Nasıl benden kaçamıyorsan, her gün eninde sonunda bir şekilde beni görüyorsan, yaklaşmakta olandan da kaçamazsın" der.

Büyüklerimiz bize, Kuran-ı Kerim'de geçen meseli hatırlatarak bu dağın bilgi ve hikmet sahibi olduğunu, emanet kendisine teklif edildiğinde vazifenin büyüklüğünden dolayı titrediğini, bu sebepler sadece rabbimizin ayetlerinden biri değil, aynı zamanda onun velilerinden de olduğunu anlatmışlardır. Bu sebeple, içinde barındırdığı hikmetin şiddeti suretine yansır, bakıp da görmek isteyen gözler için memleketimin muhafızı olan, veli olan bu dağ, bir cazibe, bir çekim merkezi hâline gelir; gözlerinizi ondan alamaz, onu seyretmeye doyamazsınız. Nitekim, bu veli dağı seyri sayesinde açılan keşfi ile onu taşa nakşetmiş birinin eserini, her gün işe gidip gelirken binlerce İstanbullu, Süleymaniye'de görmektedir.

O hâlde, coğrafyayı kaderden kısmete, kısmetten tecelliye dönüştürecek imkân, insanın cevherini keşfindedir.

#AslaUnutma

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Demokrasi Kahramanlarını *Asla Unutmayacağız.*

“ *Namerdin kurşununa koşanlar, adımlarını kır at eyledi*
Hakk yoluna serilen canlar, Boğaziçi’ni sırat eyledi. ”

ALİNUR AKTAŞ
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

www.bursa.bel.tr | bursabuyuksehir | 444 16 00

Kaos ve darbe florası zengin bir coğrafya!

BİROL BİÇER

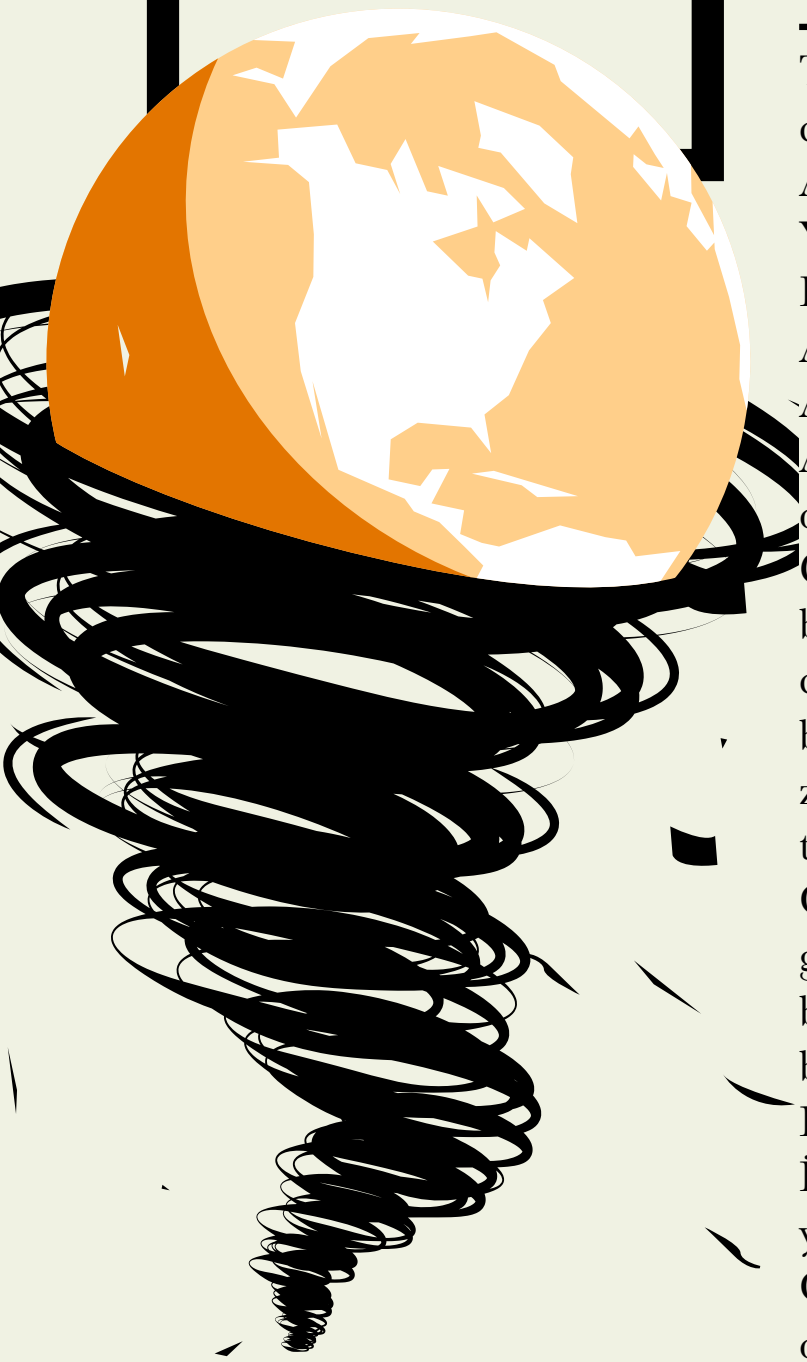

İnsan yaşadığı yere benzer

İnsan yaşadığı yere benzer, diyor şair. Türkiye de yaşadığı yere, coğrafyaya benziyor dersek abartmış olmayız. Türkiye'nin ve halkının yaşadığı coğrafya Anadolu ile kısıtlı değil. Anadolu bir anlamda etrafını kuşatan Yakın Doğu, Türki cumhuriyetler, Karadeniz, Slav dünyası, Ön Asya, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Arap coğrafyası, Balkanlar, Ege, Akdeniz, Avrupa'nın da coğrafi olduğu kadar kültürel bir kesişimi. Coğrafyamız bir nevi Osmanlı bakiyesi. İşte bu yüzden Türkiye bu coğrafi yapıların her birinde olan bitenle ayrı ayrı etkilenen ama aynı zamanda etkileyen bir ülke olarak tüm bu coğrafyanın bir yansıtıcısı… O sebeple Türkiye'de bir Anadolu görmenin yanında, bir Ortadoğu, bir Uzak Doğu, bir Kafkasya, bir Karadeniz, bir Akdeniz ya da Balkanlara rastlamak şaşırtıcı değil. İnsan yaşadığı yere benzer ama yaşadığı yeri de kendine benzetir. Onun yani coğrafyasının tutsağı olup olmadığını ise gayreti, iradesi belirler.

DOSYA

YAKIN COĞRAFYAMIZIN KADERİ

Coğrafya kaderimiz mi? İnsan mı coğrafyayı, coğrafya mı insanı belirler? Bu tavuk-yumurta ikilemini zahiri manasıyla tartışmak anlamsız... Zira bu çevresel şartların ve ortamın bireylere olduğu kadar devletler ve toplulukların hayatındaki büyük etkisini ve yönlendiriciliğini anlatan bir yakıştırma. "Tarihi öğrenmek için coğrafyayı öğrenmeye mecburuz" diyor bir siyaset bilimci. Tabii ki hiçbir şey gibi coğrafya da yüzde yüz kaderi belirlemez; zaten böyle bir düşünce olsa olsa kadercilik, şartlara teslim olmak, kötümserlik ve atalet anlamına gelir. Ancak coğrafyamızın en yakın kısımlarına bir baksak, mesela Ortadoğu'ya, mesela Ön Asya'ya; göreceğimiz manzara tam da bu anlama geliyor gibi. Yüzlerce yıl boyunca hukuk, adalet, güvenlik, esenlik, barış anlamına gelen bu coğrafyanın şimdi yansıttığı gerçekliğin başlıca unsurlarını saysak herhalde şöyle bir manzara çıkar ortaya: Hukuksuzluk, otoriter rejimler, diktatörler, darbeler, insani ve evrensel temel ilkelere aldırış etmeyen yönetimler, baskıcı rejimler, savaşlar, iç çatışmalar, işgaller, cehalet, adaletsizlik, zulüm ve bol kargaşa... Ama etrafımızı saran coğrafyanın büyük kesiminde bu manzara hâkim diye bu duruma teslim olacağımızı, sineye çekeceğimizi de kimse söyleyemez.

COĞRAFYANIN KURBANLARI: FİLİSTİNLİLER

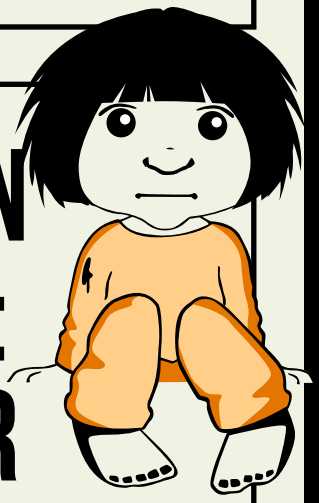

İçinde bulundukları coğrafya doğrudan kaderi olan hatta coğrafyaların kurbanı olanlar da var. Coğrafya kurbanları denilince benim aklıma ilk gelen Filistin ve Filistinliler... Filistin, coğrafyası en hızlı değişen, dünyada en hızlı toprak kaybeden ülke... Filistinlilerin vatanı sürekli küçülüyor. Son 60 yıldır coğrafyası öyle hızlı değişiyor ki şimdiden parçalanmış, bölünmüş ve her geçen gün toprakları azalan bir halkın memleketi burası. Neden mi coğrafyasının kurbanı... Filistinliler, Osmanlı hâkimiyetindeki Ortadoğu'da 400 yıl kadar dünyanın en güvenli topraklarında yaşıyorlardı tıpkı Araplar gibi. Ama 100 yıldır Osmanlı'nın asırlar boyu bu topraklarda kurduğu güvenceden mahrum, Türklerin 90 yıllık mecalsizliğinin, Arapların utanç veren aymazlığının, emperyalist Batı'nın ikiyüzlülüğünün ve Siyonizmin hak-hukuk tanımaz aç gözlülüğünün hüküm sürdüğü bir Ortadoğu coğrafyasında yaşıyorlar artık. Bu türden bir coğrafyanın getireceği nokta da, sunacağı kader de ne Filistinliler ne de diğerleri için başka türlü olmuyor. Böyle bir coğrafyanın sunduğu-sunacağı kaderin Iraklılar, Suriyeliler, Yemenliler, Libyalılar, Mısırlılar, Cezayirliler, Ürdünlüler, İranlılar ve diğerleri için çok da farklı olmadığını, olamayacağını defalarca gördük.

"VAAT EDİLMİŞ TOPRAKLAR" SAPLANTISININ ZEHİRLEDİĞİ DÜNYA PARÇASI

Coğrafya kader midir değil midir tartışılır ancak Siyonistler için bunun bir saplantı olduğu bir gerçek. Nil'den Fırat'a kadar olan "vadedilmiş topraklar"ın hayali ve emperyalistlerin desteğiyle Ortadoğu'ya yerleştirilen İsrail'in varlığı ve bugüne dek uyguladığı hukuk tanımaz politikalar bu coğrafyanın makûs talihinin de önemli belirleyicilerinden biri oldu. 1948'de uluslararası ve evrensel hukuk kuralları hiçe sayılarak İsrail devleti bu coğrafyada ilan edildiğinde sözde bu devletin amacı; "Dinî, etnik ve cinsî ayrım gözetmeden tüm vatandaşları için siyasi ve sosyal eşitliği temin etmek; inanç, düşünce, eğitim ve kültürel özgürlüğü tesis etmek; tek tanrılı dinlere ait tüm mukaddes mekânları korumak; Birleşmiş Milletler ilkelerine uymaktı". Aradan geçen 71 yılda ilan edilen bu niyetlerin bölgeye yansıması sadece insan hakkı ihlalleri, uluslararası hukukun ayaklar altına alınması, işgaller, ilhaklar, tacizler, ablukalar ve öldürülen insanlar oldu. İsrail, Ortadoğu'nun kalbine saplanmış bir kama. Haritadaki görüntüsü bile aynen böyle. Bu kamayı oraya saplayanlar yıllardır bu yarayı deşmeye ve derinleştirmeye devam ediyor. Bölgeyi zehirleyen, gerilimleri sürekli yükselten, bölünmeleri körükleyen, vicdanları dağlayan ve güvensizlik duygusunu giderek yaygınlaştıran bu durum, 100 yıldır olduğu gibi bu coğrafyanın özellikle Nil ile Fırat arasında yaşayan toplumların bundan sonraki kaderini de belirlemeye, olumsuz etkilemeye devam edecek görünüyor.

Geçmişin coğrafyasını diriltmek isteyen proje: İpek Yolu

İpek Yolu yüzlerce yıl boyunca üzerinde bulunduğumuz coğrafya ile birlikte atalarımızın da kaderini belirledi. Bu yol geçmişte dünya ticareti anlamına ve Batı'nın da kaderinin Doğuluların elinde tutulması anlamına geliyordu. Batı coğrafi keşiflere yönelerek İpek Yolu coğrafyasının belirlediği talihini değiştirince İpek Yolu ve onu çevreleyen geniş bir dünya parçası da dünyanın değişen konjonktürü ile 17 ila 20'nci yüzyıllar arasında gözden düştü, ihmal edildi.

Ancak tarihî İpek Yolu ile birlikte koca bir coğrafyanın da dirileceği günler yakın görünüyor. Dünya liderliği yarışına kendini kaptırmış görünen Çin'in "Yol ve Kuşak" adını verdiği dev ticaret ve iletişim ağı yüzlerce yıl öncesinin coğrafyasını diriltmeye yönelik bir proje olarak zuhur ediyor. Taş Devri'nden Antikite'ye uzanan tarihî İpek Yolu şimdi dev bir coğrafi yeniden doğuşu getirebilir ve 21'inci yüzyılda önemli bir kavşak noktasını teşkil ettiğimiz kaderini yeniden belirleyebilir.

"Bir devletin politikasını coğrafyası belirler" diyen Nopoleon Bonaparte'a kulan vermiş görünen Pekin'den Londra'ya uzanarak bu yolun Asya, Afrika ve Avrupa'yı birleştiren alt yapı çalışmaları ve dünya ekonomisinin yüzde 40'ını temsil eden 80 ülkeyi bağlayacak olan bu ağ bu yaşlı ve ihmal edilmiş coğrafyanın dirilişi anlamına gelebilir.

COĞRAFYA BİLİMİNİN SÖMÜRGECİ KÖKENLERİ

Coğrafya ile toplumların kaderi arasında doğrudan güçlü bir bağlantı var. Ne de olsa coğrafya demek büyük ölçüde "mekânın kontrolü" demek. Coğrafyayı inceleyen ve tanımlayan disiplin olan coğrafya ile sömürgecilik, kapitalizm ve emperyalizm arasında doğrudan bir bağ mevcut. Batı'da sosyal bilimlerin ve bilhassa coğrafya ilminin gelişmesinde sömürgeci yayılmacılığın büyük bir katkısı ve etkileşimi söz konusu... Hatta coğrafya biliminin Batı'da geliştirilen hâlinin Avrupa emperyalizminin bilimi olarak ortaya çıktığı ve "keşif coğrafyası, sömürge coğrafyası, tropikal coğrafya" gibi kategorilere ayrılarak kolonileştirilen ülkeler üzerinde tatbik edilen bir millî menfaat uygulaması olduğu açık.

Bunun en açık örneğini görmek için Avrupalı devletlerin başlattığı coğrafi keşifler dönemi sonrasında dünyanın o döneme dek bilinmeyen büyük kısmının keşfedilişiyle birlikte sömürgelere dönüştürülmesine göz atmak yeterli. Edward Said'in *Oryantalizm* ve *Kültür ve Emperyalizm* kitaplarında sömürgeciliği içinde coğrafya biliminin büyük ölçüde görev aldığı bir mekânsal tahakküm operasyonu olarak nitelemesi bu yüzden hiç tutarsız değil. Hélène Blais, Florence Deprest et Pierre Singaravélou gibi yazarlar da doktrinlerinde coğrafya ve mekânsal bilgilerle sömürgecilik arasındaki yoğun ilişkiyi vurgulayalar arasında bazılarıdır.

Yakın coğrafyamızın diktatoryal florası ve darbe bereketi!

Türkiye'nin etrafını sarmalayan coğrafyanın neredeyse tamamının politik geçmişine hatta bugününe bakınca göze çarpan ilk unsurlardan biri büyük kısmı bir zamanlar bereketli hilal olarak anılan bu toprakların en az Latin Amerika kadar darbeler açısından bereketli topraklara dönüştüğü gerçeği. Coğrafya kaderdir mottosunu ciddiye alacak olursak bu coğrafyanın kaderinde çok özel bir yeri bulunan askerî darbelerin bu bölgenin kaderinin -en azından bugüne dek- önemli bir parçası olduğu görülür. Kendimizi de istisna bırakmayarak şöyle kısa bir tur yapacak olursak; Mısır, Irak, İran, Ürdün, Suriye, Yemen, BAE, Etiyopya, Libya, Cezayir, Azerbaycan, Rusya, Yunanistan, Gürcistan, Eski Yugoslavya, Kuveyt, Romanya, Bulgaristan, Lübnan, Çeçenistan, Kıbrıs ve Türkiye... Kimi en az bir defa, kimi, defalarca askeri ve politik darbelere ya da darbe girişimlerine sahne oldu. Darbeler yetmediği gibi coğrafyamızı oluşturan devletlerin önemli bir kısmı yakın geçmişte ya da hâlihazırda cuntalar, otoriter rejimler, diktatörlükler, kukla yöneticiler, mutlakiyetçi monarşiler ya da cumhuriyet adı altında devrim konseyleri tarafından yönetildi/yönetiliyor. Çoğunda da iç çatışmalar, ayaklanmalar, hareketler eksik olmuyor. Bu ülkelerin büyük çoğunluğu Osmanlı'nın emperyalistler tarafından yıkılmasıyla Batılı güç odaklarınca kuruldu, sınırları çizildi, yöneticileri belirlendi ve sık sık Batılı ülkelerin eliyle darbelere maruz bırakıldı. Bu eğilimden Türkiye de muaf olamadı; benzer oyunlar ülkemiz üzerinde de oynandı. Mevcut duruma bakınca bu durumun bu bölgenin kaçınılmaz kaderi olduğunu düşünmemek elde değil.

DOSYA

BİR YANGIN YERİ: İSLAM COĞRAFYASI

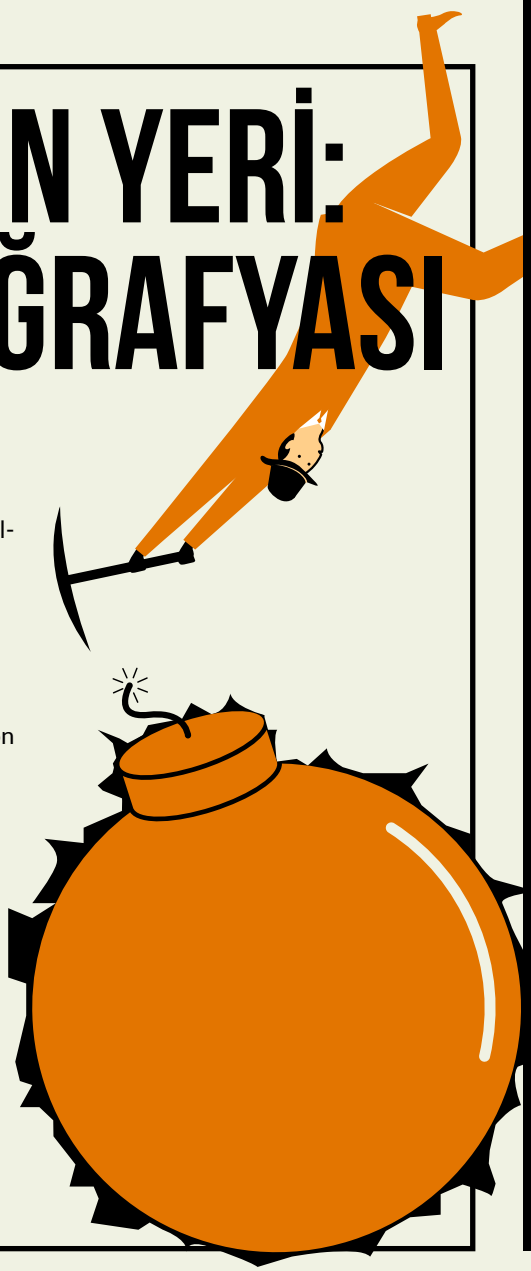

Büyük bir kısmı coğrafi yakınlık gösterse de, bütününü inancın belirlediği ve dünyanın birbirinden çok farklı iklim ve kültür kuşaklarına uzanmış bir yapı aslında İslam coğrafyası dediğimiz. Dile kolay; Ortadoğu, Anadolu, Balkanlar, Kuzey Afrika, Doğu Afrika, Hindistan ve civarı, Malezya, Endonezya, Hint Okyanusu, Orta Asya, Kafkaslar ve Güney Asya'ya yayılan, nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan oluşan ve İslam kültürü ile ciddi ölçüde şekillenmiş tam 27'si İslam'ı resmî din kabul etmiş 60'a yakın ülkeyi ve 1 milyar 650 milyon Müslümanı kapsıyor bu tanımlama. (Nüfusu içinde belli ölçüde Müslüman barındıran ülkeler dâhil edildiğinde bu ülkelerin sayısı 100'e, toplam nüfus ise 1,9 milyara çıkıyor) Osmanlı'nın bünyesinde büyük ölçüde tek bir bünyede temsil edilen bu coğrafya ve medeniyet, Osmanlı'nın dağılmasından sonra irili ufaklı onlarca ülke ve devlete bölündü. Ancak bu türden bir çoğalmanın rahmetten sayılıp sayılmayacağı hayli su götürür. İslam coğrafyasının günümüzdeki hâlini en iyi anlatan tanımlama "bölünme" ya da "nifak" olsa gerek. Bu bölünme birlik ya da bütünlüğü de ortadan kaldıran bir karmaşa ortamı olarak da değerlendirilebilir.

İnsanların değişen mikro coğrafyası

1900'lerin başında dünyada sadece 10 kişiden biri kentte yaşıyordu. Günümüzde bu oran yüzde 50'ye yaklaştı, 2050'de ise her üç kişiden ikisinin kentte yaşayacağı öngörülüyor. Bugün nüfusu 1 milyonu geçen şehirlerin sayısı 420, 10 milyonu geçenlerin sayısı ise 33 civarında. Yani yeryüzündeki her sekiz kişinin biri bu şehirlerde yaşıyor. Günümüzün en büyük eğilimlerinden biri kırsaldan kente ve büyükşehirlere olan bu göç... Bu aynı zamanda bireyler bazında bir mikro coğrafya değişimi. Bu göç dalgası beraberinde kentleri ve çevrelerindeki doğal yapıyı da çoğu zaman beton lehine, doğal yapı aleyhine değişime sürüklüyor. Bu yapının değişimi ekonomik yapıdaki dağlımı da değiştiriyor. Bu şehirleşme 2030 yılında dünyanın toplam servetinin üçte ikisinin nüfusu 1 milyonu aşan şehirlerde toplanmış olacağı anlamına geliyor.

COĞRAFYANIN TİRANLIĞI

Uluslararası ilişkilerde hâkim faktörün coğrafya olduğuna inanan tanınmış Yunan siyaset bilimci ve uzun soluklu siyaset adamı Andreas Andrianopulos coğrafyanın bir ülke üzerindeki etkilerine dair derin düşünceleri var ve o bunları şu başlık altında toplamayı uygun görmüş: "Coğrafyanın Tiranlığı". "Kendine özgü bir tarihsel yol arayışında ve millî psikolojik yönelimler benimsemesinde bir ülkenin kaderinin coğrafyası tarafından belirlendiğini herkes gözlemleyebilir" diyen Andrianopulos kendi ülkesinin millî psikolojisinin coğrafyası tarafından nasıl şekillendiğini şöyle anlatıyor: "Yunan devleti Osmanlı İmparatorluk yapısının radikal bir şekilde çöküşünün ve boşluğunu doldurmak isteyen hâkim güçlerin ihtiyaçlarının sonucunda kuruldu. Türkiye'nin yakınlığı Yunanistan'a -doğal çevre farklı olsaydı hiç gelişmeyecek olan- bir zihin hâli telkin etti hep. Ege'ye yayılmış binlerce adayı korumak için bir donanmaya sahip olmak çok büyük askerî harcamalar gerektirir zira. Oysa çok çeşitli ya da geniş topraklar ve muazzam bir okyanus gibi korunmak için büyük fiziki bariyerlere sahip Çin ve Japonya bunlar sayesinde tarihlerinde defalarca büyük istilalardan kurtulmayı başardılar. Oysa fiziki engellerin yokluğu Polonya, Avusturya, Litvanya ve Ukrayna gibi ülkeleri dış saldırılara ve fetih hedeflerine mahkûm ederek asırlar boyunca cezalandırdı.

Son 100 yılın toplumsal dönüşümleri

Binlerce yıl boyunca dünya denilince ilk akla gelen şu anki topraklarımızın tam merkezinde yer aldığı coğrafya oldu. Dünyayı etkileyen hemen her şeyin büyük kısmı bu topraklarda gerçekleşti, yaşandı, keşfedildi. Son 119 yıllık dilimde de dünyanın en büyük toplumsal-siyasi-kültürel değişimlerine, dönüşümlerine yine bu coğrafya şahit oldu ve her birinin etkileriyle yüzleşti. Kabaca şöyle bir sayacak olsak;

Osmanlı'nın siyasi bütünlük olarak ortadan kalkışı, I. ve II. Dünya Savaşları, Ermeni tehciri, Çarlık Rusya'sının yıkılışı ve Sovyet İhtilali, Osmanlı'nın bıraktığı boşlukta ortaya çıkan ve her biri kısa sürede masa başlarında kurulan onlarca Arap devletinin, emirliğin ortaya çıkışı, İslam dünyası ve emperyalizmin ezdiği toplumlar için direnişin işaret fişeği olan Kurtuluş Savaşı...

Yetmedi; Sovyetlerin çöküşünden sonra birçok yeni devletin bağımsızlığını ilan edişi, İsrail'in bölgeye yerleştirilişi ve devlet olarak ilanı, Filistin'in bitmek bilmeyen işgali ve Filistinlilerin direnişi, İran-Irak savaşları, petrolün dünyada enerji tahtına oturuşu ve petrol milyarderi şeyhlerin zuhuru, Balkanların sosyalist sistem altına girişi ve sonrasında sosyalizmin çöküşüyle Yugoslavya'nın dağılışı, yeni devletlerin ortaya çıkışı, Slav milliyetçiliği ve dökülen kanlar, Boşnak soykırımı, Ermenistan-Azerbaycan Savaşı, Karabağ işgali ve katliamlar...

O da yetmedi; Osmanlı'nın küllerinden laik bir demokrasinin doğuşu, Arap ülkelerinde sosyalist ve laik siyasi arayışların zuhuru, İran-Irak savaşıyla Yavuz Sultan Selim'den beri çıkan en büyük Şii-Sünni çatışması, sözde "Arap Baharı" denilen toplumsal ayaklanmalar, Lübnan iç savaşı, Baas partilerinin Arap toplumlarındaki yıkıcı ve bölücü etkisi, Irak'ın ABD ve müttefiklerince işgali, Suriye'deki iç savaş, Ortadoğu'da aşırılıkçı selefi hareketlerin ve din kisveli terör örgütleri El Kaide, DEAŞ vb. zuhuru, trajik mülteci ve göçmen akınları, petrol savaşları, Yemen'deki iç savaş ve dram ve daha bir sürü şey...

Saymakla bitmiyor; Türkiye'nin tam ortasında bulunduğu ve etkilerine her an maruz kaldığı coğrafya işte böyle bir şey.

MİLLÎ KARAKTERİN OLUŞUMU VE COĞRAFİ ŞARTLAR

Kimi sosyolog ve siyaset tarihçilerine göre denizlerle bağlantısı olmayan kara milletlerinin toplumları ayrıksı psikolojik karakterler geliştirerek genellikle zenofobi ve başkalarına karşı güvensizlik duygusu içinde sıkışıyorlar. Oysa ada ve kıyı milletleri İngiltere, Japonya, İspanya ve Hollanda gibi daha kozmopolit, daha dışa dönük, genişlemeye eğilimli ve agresif büyümeye daha meyilli oluyorlar. Örneğin coğrafi konumu nedeniyle soğuk denizler ve geniş karalarla çevrili Rusya devleti için bu durum asırlarca devlet asabiyeti hâline gelen "sıcak denizlere inme" stratejisini doğurduğu gibi, dış ülkelerle irtibatı engelleyen bu coğrafya Rus milletinin de yabancılara karşı güvensizlik ve dış hâkimiyete karşı asabi bir psikoloji doğuruyor.

Yabancı düşmanlığı ve ırkçılık... Tarihsel-toplumsal psikolojinin yanında günümüzde özellikle Batı ülkelerinde yayılma eğilimindeki bu akraba hastalıkların da tarihî nedenlerinden başlıcasını yine coğrafya teşkil ediyor.

iyilikte PAYINIZ OLSUN

27 yıldır olduğu gibi, bu yıl da iyilikte payınız olsun;
Kurban 6 kıtaya bayram olsun.

KURBAN BEDELİ **850₺**

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI
0212 631 21 21 www.ihh.org.tr

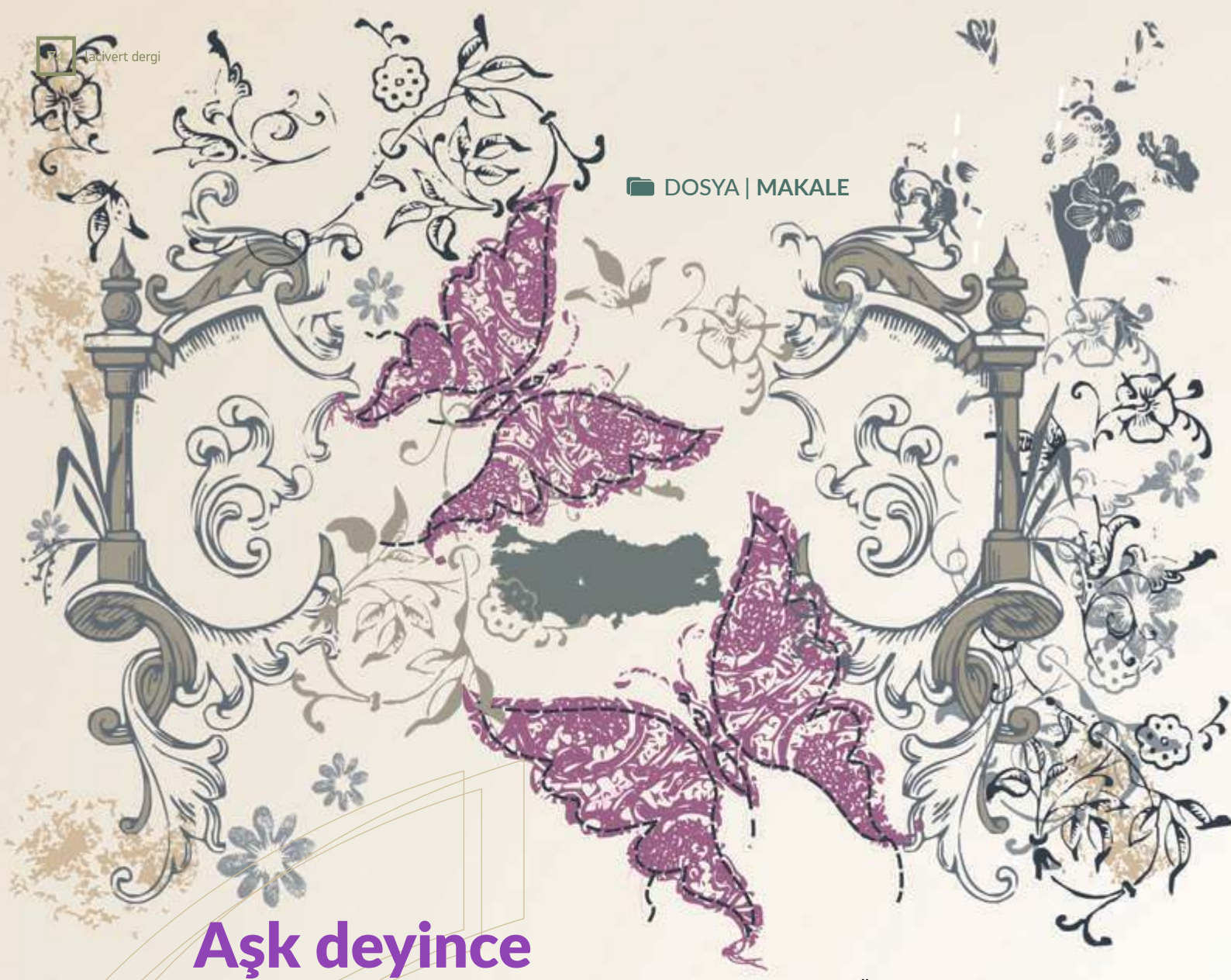

Aşk deyince dur düşün

CEM SANCAR

> ANADOLU DENEN VADİLER BÜTÜNÜ "DOSTLARIN, VELİLERİN" SÖZLERİYLE YANKILANIR. BİZİM GİBİ CUMHURİYET ÇOCUKLARI İÇİN BÜYÜK BİR CEHALET KUYUSUDUR O MUAZZAM KÜLTÜR. ÇÜNKÜ DÜNE KADAR KENDİNE, KÖKLERİNE, KÜLTÜRÜNE YABANCILAŞMIŞ BİR PROJENİN EVLATLARIYDIK.

Anadolu deyince benim aklıma türküler, deyişler, bilge ozanlar gelir. Çünkü bu toprak, avam havas herkesle sevdalı bir şiirin dilinde konuşur.

Mesela:

"Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa..."

Aşk, Anadolu'nun asıl kelimesidir. Küçük Asya ismiyle de tanınan cennete, Horasan'dan, Merv'den, her yönden gelen bilgelerin toprağı. En başta pir Ahmet Yesevî talebeleri heybelerinde aşkı da getirmişlerdir.

Öyle bir aşktır ki bu tutulanı deli divane etmiştir. Selçuklunun ilim erbabına hürmeti, Babürlerin sanatı, Safevilerin şiiri, Arap dünyasının sıkı âlimleri, Osmanlı'yı Osmanlı yapan Edebali'nin, Hacı Bayram'ın ilmi Anadolu milletiyle kaynaşmış ve buradan 'erenler' çıkmıştır. Ermiş insanlardır bunlar. Halk, dizlerinin dibinde oturmuş, kendilerine evliya demiştir. Evliya, veli demek, ermiş demektir.

"Velâyet" kelimesi ile aynı kökten gelen "veli", çeşitli anlamlara gelmektedir.

Veli; ilkbahar yağmurunun hemen ardından gelen taze yağmur demektir. İlkbaharda

DOSYA

peş peşe gelen bu yağmur "veli" diye isimlendirilir. Bu anlamda velâyet; iki veya daha fazla nesnenin aralarına yabancı bir şeyin giremeyeceği şekilde bir araya gelmeleri, senliği ve benliği aradan kaldıracak bir yakınlığa ermeleri demektir.

Bu manalardan hareketle veli, Allah ile arasına yabancı hiçbir şeyin giremeyeceği bir bağlantıyı kurmuş, sırra ermiş ve bu şuuru sürdüren kişi demektir.

"Sen çıkarsan aradan, kalır seni yaratan" şeklinde ifade edilen gerçek tevhidi birliği yakalayan ve yaşayan kimsedir.

Velilerin yankıları

Veli, düşmanın zıddıdır. Bundan dolayı dost anlamına da gelir.

Yani Anadolu denen vadiler bütünü "dostların, velilerin" sözleriyle yankılanır. Bizim gibi cumhuriyet çocukları için büyük bir cehalet kuyusudur o muazzam kültür. Çünkü düne kadar kendine, köklerine, kültürüne yabancılaşmış bir projenin evlatlarıydık. Bundandır hastalığımızın teşhisi Veysel'de yüzümüze çarpılır. Ardından Neşet Ertaş gelir karşımıza oturur:

"Cahildim dünyanın rengine kandım
Hayale aldandım boşuna yandım..."

Cehaletimiz derindir gerçekten. Bize Hollywood dekorlarında gösterilen kovboyların dünyasına -Kızılderililerden yana içimizde bir ukde yaşatsak da hayran olmuş, kanmışızdır. Öyle bir durumdur ki bu, Paris'te alkolden sürünmeyene sanatçı denmediği yıllar geçmiş, İngilizce yazmayana yazar adı vermek ayıplanmıştır.

Bunlar olmuştur. Gerçekten birçok eğitimli kuşak boşu boşuna yanmıştır, yıkılmıştır. Veysel, zamanın Ankara'sından "Ne lan öyle potur kasket" diyerekten "Muasırlar" tarafından kovulsa da, despotlar finalde toz olmuş, iç gözü parlayan o âmâ aşığın sözleri yılları aşmıştır. Aşar...

Bu ozanlara âşık demesi ondan mühimdir. Hakikate, Hakk'a âşık olmuş insanları işaret eder.

Sonra Mevlâna hikmetin kaynağından esmiş, hakkı yenmiş bir fikir deryasından yola çıkan Şems ile buluşup Anadolu irfanını zirvelere taşımıştır.

İbn Arabi konuşmuş, dağlar tepeler önünde eğilmiştir. Konevi hikmetin derinlerini faş etmiş, Niyazi Mısri beynimizi yerinden oynatan bir velayetname yazmış, muska olarak boynumuza asmıştır:

"Hakk ilmine bu âlem bir nüsha imiş ancak,
Ol nüshada bu Âdem bir nokta imiş ancak.
Ol noktanın içinde gizli nice bin deryâ,
Bu âlem o deryâdan bir katre imiş ancak.
Âdemliğini her kim bulduysa odur Âdem,
Yoksa görünen sûret bir gölge imiş ancak."

"Yüksek derinliklerin" memleketi

Somuncu Baba eşeğiyle garip gurabâya ekmek dağıtan kılığında gezmiş, sırrı ortaya çıkınca ortadan kaybolmuştur. Nesimi'nin sesini takip edersek 'melamet', kendini kınama hırkasını sırtına geçirmiş, kâh gökyüzüne çıkan, kâh yeryüzüne inen 'yüksek derinliklerin' memleketidir Anadolu.

Yunus Emre deyince zaten bütün mahlûkat kendine bir çeki düzen vermiştir. İrfanın, tasavvuf ruhunun bu serazad ozanı velidir. Saygıda kusur etmemek manevi itibara iyi gelir ve de gelmiştir.

Yörük atasıdır. Celaleddin Rumi hazretleri, "Nerede irfanda bir yol kat etsem önümde onun ayak izlerine rastladım" demiştir.

Yunus şöyle şakır:

"İşitin ey yârenler
Kıymetli nesnedir aşk.
Değmelere bitinmez,
Hürmetli nesnedir aşk.

Hem cefadır hem safâ
Hamza'yı attı Kaf'a.
Aşk iledir Mustafa,
Devletli nesnedir aşk.

Dağa düşer kül eyler,
Gönüllere yol eyler,
Sultanları kul eyler,
Hikmetli nesnedir aşk."

Kalp medeniyeti

Arap dünyasında selefi fanatizm ilahi düşünceyi dondururken, cahil cühela bir şeklî din anlayışı yayılıp toprağı çoraklaştırırken Anadolu yükselmiş ve asıl medeniyetin temsilcisi olmuştur!

Arada yüksek hikmeti anlayamayan bir "aklı evvellikten" üreyen hiddetli bir zevat ortaya çıkmış ve ilim irfanda gerilemeye neden olmuşsa da aşk deryası bunları yutmuştur. Misal kafa kesici, "katli vaciptir" deyici ham çangoloz kişiler, Yunus'un "kaynatırım kaynamaz" dediği "kaz" mecazının anlattığı kafalarca geri çağrılsa da, aynı kazlarca "kâfir" ilan edilen Sümbül Efendigiller şehrin ortasına bağdaş kurmuş, oturmuştur...

Anadolu aşk toplumudur. Allah'a âşık olmuş dervişlerin, insanı

Anadolu deyince benim aklıma türküler, deyişler, bilge ozanlar gelir. Çünkü bu toprak, avam, havas herkesle sevdalı bir şiirin dilinde konuşur.

ANADOLU DEYİNCE BENİM AKLIMA TÜRKÜLER, DEYİŞLER, BİLGE OZANLAR GELİR. ÇÜNKÜ BU TOPRAK, AVAM HAVAS HERKESLE SEVDALI BİR ŞİİRİN DİLİNDE KONUŞUR.

Kalbini yitirmiş, kalbi yürek ızgara gibi bir şey zanneden, aşkı pornografik resimlerle temsil eden bir kültürün veya kültürsüzlüğün hâkimiyeti vardır o caddelerde.

KALBİNİ YİTİRMİŞ, KALBİ YÜREK IZGARA GİBİ BİR ŞEY ZANNEDEN, AŞKI PORNOGRAFİK RESİMLERLE TEMSİL EDEN BİR KÜLTÜRÜN VEYA KÜLTÜRSÜZLÜĞÜN HÂKİMİYETİ VARDIR O CADDELERDE.

kâmil yolunda bir erginleşme, bir tamamlanma yolu olarak anlattıkları seyrisülukla yürümüş, seküler saldırılarının altından dipdiri pir ü taze çıkıvermiştir.

Batı ile Doğu'yu birleştiren bu ülke, Doğu ile Batı medeniyetini sentezleme yolunda bize güzergâhlar, yöntemler verir. Yalandan hümanizm ile 'Allah'ın halifesi olan insan' idraki arasındaki fark, akıl ile kalp arasında kurulması gereken ilişki gür nehirlerimizde bize doğru akar ve çağlayanlar hâlinde önümüze dökülür.

Kalp medeniyeti budur. Kalp medeniyeti İbni Rüşd ile Arabi'yi, Yunus ile Cezeri'yi aynı kapta haşreder.

Mesele bu pınara yönelecek vaktin evlatlarını bulmaktır. Ki bulur. Anadolu'dur bu, konuştu mu börtü böcek kulak kesilir.

Kesilecektir...

Kalbi yitiren kültür

Bu coğrafyada süren aşk iklimidir. Doğu böyledir. Sevdalıdır. Ya Batı?

Aydınlanma ile birlikte türlü bilgeleriyle, irfan işaretleriyle, tamamlanmış insana giden ilahi yolları arayan mütefekkirleriyle bağlarını koparan pozitivist hurafe, bilek damarlarını kesmiştir. Artık ne bir Saint Simon'dan bahsedilir, ne de Julien Benda'dan. Aşk deyince oralarda cinsel şeyler anlaşılır. Hatta taarruz edilmiş kadınlara "aşk kadını" denir.

Kalbini yitirmiş, kalbi yürek ızgara gibi bir şey zanneden, aşkı pornografik resimlerle temsil eden bir kültürün veya kültürsüzlüğün hâkimiyeti vardır o caddelerde.

Bu dekadansa, çürümeye karşı çıkan Batılıların olduğu doğrudur ama onlar da Mc Donalds ve tekno kafeler ormanında kaybolmuştur.

Dijital çağın sanal labirentlerinde kendini dağıtan insan, vekil hologramlarda aşkı ararken, tanrı yerine yazılımcıları koymuş, peygamber muamelesi yapılan Freud filanın psikiyatr pabuçları dama atılmıştır.

İnsansız bir robotik bilimle kafayı bozmuş düşünürlerse kaybolan maneviyatın benlik krizleriyle hazlara saldırmış, adsız alkolikler grubu orada parti kuracak çoğunluğa erişmiştir.

Bize gelince.

Kendilerini "bilimsel" dedikleri bir tür neo-Kemalist ideolojinin ürünü olarak gören günümüzün Batıcıl şehirlileri ise bedenlere tapınmanın dibine inmiş, kutsallarıyla iplerini koparmış, aşk diye sonunda "one night stand"lere varmış ve harap olmuştur.

Hepimiz; Karacaoğlan'ın "İncecikten bir kar yağar, tozar elif elif diye"sini, çapkın şair Elif adında bir kıza âşıkmış şeklinde anlatan resmî müfredatın paltosundan çıktık. Onun için kimsenin üstüne fazla gitmeye gerek yok.

Şair değilim ama bu nokta da artık şöyle yazmaya cüret edebilirim:

"Sana aşk diye anlattığımı bildiğin aşk mı sandın?
hani o magazinlerde boy boy fotoğrafları çıkan.
biz aşk deyince alnımızda bir ışık, göğsümüzde aydınlık.
geceleri inan lamba diye kullanırsın bizi.
ah şaka bir yana
bir dikkatli baksan göreceksin kalbimizi..."

Aklın kalple konuşması, aklın kalbi, kalbin aklıdır esas bilgi. Ruh ve madde arasındaki alâka yeniden aranmaktadır. Doğu ile Batının gerçek yüzleşmesi ve eksiklerini telafi etmesinin, feraha kavuşmanın içinde saklandığı define tam da orada, Anadolu'da gömülü durmaktadır ve gayret bizdendir.

"Yaraların, ışığın içeri girdiği yerdir.
Kendini küçük görmeyi bırak.
Sen yürüyen evrensin..."

ÖĞRENDİKÇE GÜZELLEŞİR DÜNYAN

İYİ BİR EĞİTİM SÖZÜ

444 97 98 | www.izu.edu.tr

/zaimuniv

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

DOSYA | **RÖPORTAJ**

HAYIR, COĞRAFYA KADER DEĞİLDİR!

RÖPORTAJ ::
BEYTULLAH ÇAKIR ::
PROF. DR. TEOMAN DURALI

PROF. DR. TEOMAN DURALI KİMDİR?
Felsefe-bilimci, akademisyen Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı 1947'de doğdu. 1973'te mezun olduğu İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne iki yıl sonra asistan oldu. Biyoloji felsefesi konusunda hazırladığı tezle 1985'te doçentliğe, "Kant'ın A Priori Bilgi İstidatı" başlıklı çalışmasıyla 1988'de profesörlüğe yükseldi. 1992-93 arası Kuala Lumpur Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi'nde ve 1994'te Viyana Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi sıfatıyla dersler verdi. 1999'a kadar Malezya'da misafir öğretim üyeliği görevine devam etti. İngilizce, Fransızca, Almanca, Latince, Yunanca, İtalyanca, Felemenkçe, İspanyolca, Rusça, Malayca gibi dillere hâkim olan Duralı hâlen İbn Haldun Üniversitesi felsefe bölümünde hocalık yapmaktadır. *Canlılar Sorununa Giriş*, *Yeniçağ Avrupa Medeniyetinden Çağdaş İngiliz-Yahudi Medeniyetine*, *Gılgamış Destanı*, *Çağdaş Küresel Medeniyet Anlamı/Gelişimi/Konumu*, *Sorun Nedir*, *Omurgasızlaştırılmış Türklük*, *Aklın Anatomisi* yayımlanmış eserlerinden bazılarıdır.

İbn Haldun'a atfedilen "Coğrafya kaderdir" tabirinde en veciz ifadesini bulan tarihî ve coğrafî şartların toplumları biçimlendirme etkisi konusunda düşünürlerin çoğu hemfikir. Eski Yunan filozof ve felsefecilerinden Orta Çağ düşünürlerine, Yakın Çağ'da yaşamış Montesqieu'den günümüz düşünürlerine dek hayli geniş perspektifte yankı bularak sosyal bilim ve disiplinlerin kuramlarını şekillendiren bu paradigmanın geçerlilik payı tartışılmaz da değil. Bu bakış açısını derinden sorgulayanlardan biri de felsefe-bilimin en yetkin isimlerinden Prof. Dr. Teoman Duralı. Coğrafî, fizikî, siyasi ya da kültürel şartların neticeyi belirlediğine dayanan bakış açılarının tersine o, devreye insan denilen "sınırsız bilinmeyenli denklem" girdiğinde olayların sonuçlarının belirlenemeyeceğini düşünüyor. Coğrafya ya da mekâna bağlı somut ya da soyut durumların toplumları ne kadar şekillendirdiğini Prof. Dr. Teoman Duralı ile konuştuk.

Meşhur bir vecize var: "Coğrafya kader mi?" Siyasi ve kültürel bağlamın dışında salt coğrafya ve doğa şartları açısından baktığınızda siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İnsan hiçbir şeyin mahkûmu değil, bu sebeple doğanın da mahkûmu değildir diyebilirim. En olmadık bölgelerde, olumsuz iklim şartlarında bile insanlar varlıklarını sürdürebilirler. Darwin, seyahatinde uğradığı Güney Amerika'nın en ucunda, "Ateş Ülkesi"nin (Tierra Del Fuego) yerlilerini gördüğü vakit çok hayret eder. Oranın soğuğunda, dehşet verici bir iklimde insanların çıplak yaşamaları ve buna rağmen hayatta kalmış olmaları buna bir örnektir. Sonra Kuzey Kutbu bölgesinde Eskimoların yaşadığı bölgelere geçtiğimizde yine olumsuz iklim şartlarına uyum sağlayan insanları görebiliyoruz.

Diğer canlıların aksine insan doğaya mahkûm değildir: Ne iklim ne de coğrafya. Benzer coğrafya şartlarında yaşayan insanlar birbirlerini andıran tepkiler gös-

İNSAN HİÇBİR ŞEYİN MAHKÛMU DEĞİL, BU SEBEPLE DOĞANIN DA MAHKÛMU DEĞİLDİR

DOSYA

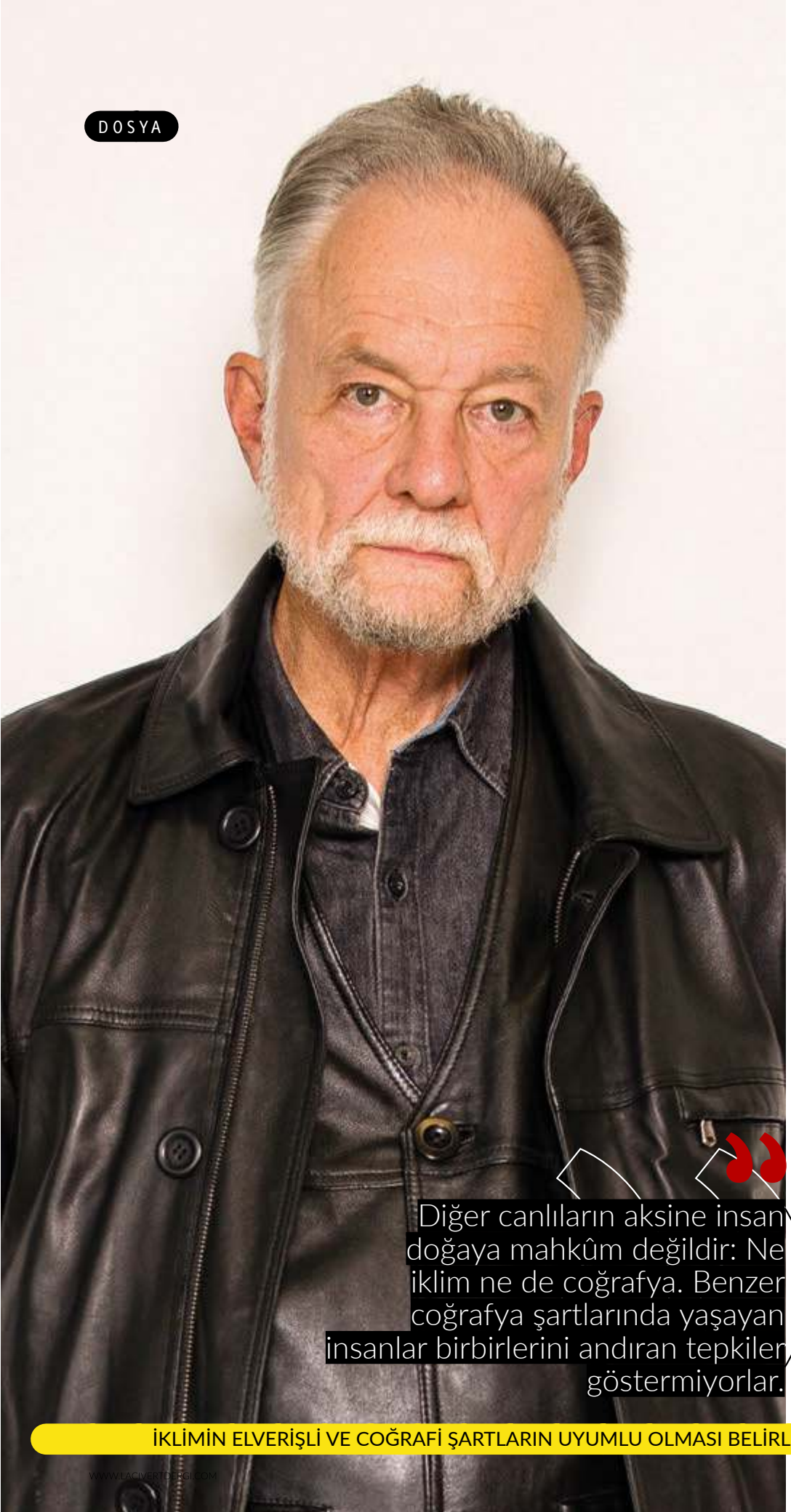

> Diğer canlıların aksine insan doğaya mahkûm değildir: Ne iklim ne de coğrafya. Benzer coğrafya şartlarında yaşayan insanlar birbirlerini andıran tepkiler göstermiyorlar.

termiyorlar. İngilizler öteden beri adada yaşarken, açık denizlere açılıyorlar fakat yine bir ada devleti olan Japonlar açık denizlere açılma ihtiyacı duymamışlardır. Japonlar kıyılarında balıkçılık yaparak hayatlarını sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Yine çok uzun kıyılara sahip Çinliler de seyahatlere çıkmalarına rağmen denizle çok büyük bir bağlantı kurmamışlardır. Oysa Kuzey Batı Avrupa ülkeleri eskiden beri denizle haşir neşir olmuşlar. Birçok örnek vardır denizle ilişkisi kuvvetli olan: Yunanlılar, Fenikeliler... Öte yandan yeryüzünde kıyısı olan pek çok toplum çok olmasına rağmen, hepsi aynı tepkiyi göstermemişler.

Denizlerde aynı durumda olmasına rağmen farklılıklar öne çıkabiliyor. Peki, bozkıra baktığımızda da farklılıklar söz konusu mu?

Aslında bozkırlarda, kendi aralarında daha büyük benzerlikler var. İklimden mi, coğrafi şartlardan mı, tarih boyunca sıkı temasları olduğundan mı kaynaklanıyor; açık bir biçimde belirtemiyoruz. İç Asya bölgesinde yaşayan toplumların birbirleriyle benzeşen yaşama tepkileri olmuştur. Yeme içme alışkanlıkları gibi konularda benzeşiyorlar. Hatta başka bir bozkırda mesela, Afrika bozkır toplumlarında, tarım toplumları benzer bir tavır gösterirler. Tarımın çok gelişmiş olduğu yörelerde; yeme içme ve ortaya konulan tavırlar açısından önemli benzerlikler var.

Başka toplumlar ile görece daha fazla ilişki kurmalarından kaynaklanıyor olabilir mi? Mesela ada toplumları daha izole olduğu için mi daha farklı yönelimleri olabiliyor?

İKLİMİN ELVERİŞLİ VE COĞRAFİ ŞARTLARIN UYUMLU OLMASI BELİRLİ BİR SONU YARATMAZ

Toplumu biçimlendiren baş etmenler

Toplumu belirleyip biçimleyen en başta gelen etkenler, tarihî ve coğrafi şartlardır(...) İnsan, hem canlı hem de kültür varlığı olarak geçmişin ürünüdür. Avami siyasi bir söze başvurursak, insan, hem doğal, hem toplumsal kalıtımı bakımından 'gerici'dir. Doğal kalıtımı cihetiyle anne-babası yoluyla en eski canlılara, çekirdeksiz hücrelere; başta dil gelmek üzre, kültür-toplum mirası vechesiyle ise, yaşadığı günden çok öncelere geri gider. Ne var ki, aynı zamanda 'ilerici 'dir de. Zira her anne-babanın çocuğu, ebeveynine birtakım iç -gen etik- ile dış -tip- özellikleri bakımından benzemekle birlikte farklıdır. Bu, kültür-toplum düzleminde de böyledir. Nesiller, birbirlerine bazı değerleri aktarırlar: Gelenekler. Ancak, her nesil, kendi değerler hazinesinde-:Görenekler -irili ufaklı değişiklikler yaparak birtakım kültür unsurlarını sonrakisine devreder. Sözünü ettiğimiz değerler, insanın elinin altında ve çevresinde bulduğu fizik, coğrafya, topoğrafya, iklim ile hava şartları ve hayvan ile bitki varlıkları çerçevesinde ve taş ile toprak cinsinden hammaddelerden yararlanılarak üretilirler.

Kaynak: Tarihin Dayanılmaz Ağırlığı

Medeniyetlerin Kesiştiği Coğrafya: Orta Asya Düzlükleri

Orta Asya'nın coğrafî hudutlarını bir çırpıda tayîn etmek imkânsızdır(...) Bu dağlarla, ormanlarla, çayırlarla ve bozkırlarla kaplı, sert iklimlerin hüküm sürdüğü açık denizlerden uzak, pek geniş, zorlu, engebeli arazî, güneydoğusundan güneyine, güneybatısı ile batısına doğru uzanan Çin, Hint, kadîm İran (Pers) ile Roma-Bizans gibi tarihin kaydettiği en parlak medeniyetleriyle çevrelenmiş bir bölgedir. Buranın bağrından sökün edip Avrasya anakarasının dörtbir yanına dal budak salmış olan sert, savaşçı ruhlu kişilerin oluşturduğu göçebe, yarı-göçebe, bozkır toplumlar, bölgenin sınır kesimlerinde adı anılan medeniyetlerle süreklice etkileşmişlerdir. Yine burası birçok konuda tarihe ilkleri yazdırmış bir bölgedir. Bunların başında, aşağı yukarı M.Ö. İkinci binden itibâren, atın binek hayvan olarak kullanılması gelir. Bunun yanında, ata binmeğe uygun giyecek (to]), eyer, üzengi, mahmuz v.s. saymak gerek. Ata binilerek, yer değiştirme, yol alma hususunda devrim yaratılmıştır. Muazzam mesâfeler, o devirlere göre, nisbeten pek kısa sayılabilecek sürelerde katedilebilir olmuşlardır(...) İklim ile topoğrafya şartları itibârıyla yeryüzünün en amansız yörelerinden biri olma özelliğini gösteren Orta Asya'nın erkeği, hattâ kadını da, sert, inatçı, tavîzsiz mizâçlıdır. Savaşmak irâdesi, ona ârız olmayıp onun cevheridir. Filhakîka, 1800lerin başlarında Malaya'da bir İngiliz memuru olup da insan tabiatını ilk elde iklimin tayîn ettiği kanâatını taşıyan John Turnbull Thomson, kanısını bize şöyle bir gözlem verisiyle temellendiriyor: "...Malaya'nın (Straits) mayıştırıcı, miskinleştirici, hûlyâlı havaları yerine, dostumuz Mekkavi, Altayların, adamı çelikleştiren berk ikliminde yetişseydi, (Hz) Ali'nin aman tanımaz mutaassıp takîpcisi ve tarafdarı olurdu."

Bahse konu olan, Türklerin "nevişahıslarına münhasır" bir tavırdır. Ele geçirdikleri toprakları onlar, anayurtlarına eklenmiş tâlî, ikincil bir ülke olarak görmemişlerdir. O yöreye yerleşip orasını yeni anayurtları diye kabul etmişlerdir; o kadar ki, geldikleri diyârı, yânî önceki, aslî anayurtlarını maşerî hâfızalarından çoğu kere silmişlerdir. Böylelikle uzun geçmişleri süresince defalarca yurt değiştirişler; bunun sonucunda da tarih boyunca farklı coğrafyalarda birçok yeni Türkeli' ortaya çıkmıştır. Her yeni Türkeli'nde Türk milleti, öncekisinden farklı bir kültür belirlenimine tâbî olmuştur. Ne var ki kimi temel özelliklerini, köklü değişmelere rağmen, her nasılsa, muhafaza etmişlerdir. Bu değişmez özelliklerin üçü, dil, devlet şeklinde teşkilâtlanabilme ile ordu yürütme yetisidir.

Kaynak: Toplu-Devlet Ülküsü Olarak Tarihte Türklüğün Oluşması

Evet, bu olabilir. Ada toplulukları ille de uzun mesafelere seyahat etme tavrında olmamışlar. Ada toplumlarından bazılarının birkaç defa girişimi olmuş; çok uzun mesafelere yelken açmışlar ama orada çakılıp kalmışlar, bir daha hareket etmemişler. Aynı şey İzlanda için de geçerli. Ataları Vikingler bir tarihte denizlerle çok iç içe yaşamış, uzaklara gitmişler ama sonra bakıyorsunuz ki, uzun yol denizciliğiyle ilişkilerini kesmişler. Kıyılarda balık tutmakla yetinmişler. Mesela, İngiltere Norveç gibi yakın yörelere dahi gitmemişler. Artık geç bir tarihte teknik ilerledikçe bahsettiğim bölgelere gitmişler. İlk defa Kuzey Amerika'yı keşfeden Vikingler olmasına rağmen İzlandalılar sonra bir daha Amerika'ya gitmemişler.

Genellikle İbn Haldun'a atfedilen "Coğrafya kaderdir" sözü birçok antik düşünürde de karşımıza çıkmakta. Bu sözün birçok düşünür tarafından söylenmesi ne anlama geliyor?

"Coğrafya kaderdir" sözünü Aristoteles de, Heredot da söylüyor fakat bu ilk akla gelen fikir ve kolaycılıktır. Bozkır toplumlarına baktığımızda yüzeysel bir benzerlik görülüyor. Oysa derinlere inildiğinde çok daha farklı şeyler görülebilir ama genellikle bu yapılmıyor. Yani coğrafya kader değildir!

"Coğrafya kader değildir" derken, coğrafyanın hiç etkisi yoktur demek istemiyorsunuz değil mi?

Kesinlikle! Hiçbir etkisi yok değil tabii ki. 1994 yılında Viyana'da, öğrencilerim ile Viyana'nın çevresindeki ormanları gezmeye gidiyorduk. Bir keresinde yanımızda Marksçı düşünceye sahip birisi daha vardı. Yürüyüşümüzde yağmur başladı, "Hocam, buralarda medeniyetin bu kadar gelişmesi şaşırtıcı değil. Tükür-

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
THE PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS
رئاسة الشؤون الدينية

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
TURKIYE DIYANET FOUNDATION
وقف الديانة التركي

KURBANINI PAYLAŞ

KARDEŞİNLE YAKINLAŞ

Yurt İçi
Kurban Bedeli
890₺

Yurt Dışı
Kurban Bedeli
725₺

SON GÜN

Bankalar
9 AĞUSTOS 2019

Müftülükler
10 AĞUSTOS 2019

ONLINE BAĞIŞ
bagis.tdv.org

ÇAĞRI MERKEZİ
+90 312 416 90 00

/DiyanetVakfi | /DiyanetVakfi | /turkiyediyanetvakfi | TDV Mobil Bağış

Teoman Duralı

FOTOĞRAF :: MUSTAFA SATMAZ

İNSAN FAKTÖRÜNÜ FİZİKLE KARIŞTIRMAMAK GEREKİR. FİZİK BELİRLİ NEDENLER, BELİRLİ SONUÇLARI ORTAYA KOYAR. İNSANLARIN VE HATTA CANLILARIN GENEL OLARAK DEĞİŞKENLİKLERİNİ BİLEMEYEBİLİYORUZ.

HER ŞEYİ COĞRAFYAYA YÜKLEMEMEK GEREK

sen tükürük ağacı bitecek, o derece verimli topraklar ve iklim mevcut" dedi. Ben de bunun Marksçı bir düşünce olduğunu söyledim ve bu tipik açıklamaların aslı esası olmadığını ekledim. İtirazımın sebebini sorduğunda ise şöyle açıkladım: Amerika ulusu aynı burası gibidir. Gerek iklim, gerek doğa görünümü açısından çok benzer. Fakat Kızılderililer binlerce yıl avcı toplayıcı bir hayatı sürdürmüşlerdir ve çadırlarda oturmuşlardır; devlet kurmamışlardır ve medeniyet ortaya çıkmamıştır. Oysa burada (Batı'da) medeniyetin en üst seviyesine ulaşmış insanlar. Dünyaya biçim veren bir tavır içindeler. Öne sürdüğün iddiaya vereceğim cevap ancak böyle olur. Bu dediğime yönelik birçok örnek var. Yeni Zelanda'nın da birçok bölgesi burayı andırır. Mesela, Maoriler bu medeniyetin binde birini gerçekleştirememiştir. Sonuç olarak, iklimin elverişli ve coğrafi şartların uyumlu olması belirli bir sonu yaratmaz. İnsan faktörünü fizikle karıştırmamak gerekir. Fizik belirli nedenler, belirli sonuçları ortaya koyar. İnsanların ve hatta canlıların genel olarak değişkenliklerini bilemeyebiliyoruz.

Tarımın oluşmasına bağlı olarak yerleşik hayat ve devletleşme sürecinin daha ziyade üç büyük bölgede (Mezopotamya, Çin'in doğusu ve İndus Nehri) çok etkili olduğunu görüyoruz. Bunların ortak özelliği sulak ve verimli araziler olması değil mi?

Tabii, mutlaka suya ve verimli araziye ihtiyaç var. İster kıyıda, ister bozkırda yaşanılsın olmazsa olmazlar vardır. Irmak boylarında, çölde yaşanılıyorsa vahalarda yer alınması gerekir. Arap şehirleri; Mekke, Medine gibi yerler... Belirli bir yere kadar coğrafyanın bir etkisi var. Fakat her şeyi coğrafyaya yüklememek gerekir. ■

Bingo

BİZİ TÜRKİYE'NİN
LİDER ÇAMAŞIR DETERJANI MARKASI
YAPAN TÜKETİCİLERİMİZE
TEŞEKKÜR EDERİZ...

*2018 yılı çamaşır deterjanı kategorisi IPSOS Hane Tüketim Paneli verilerine göre

Ortadoğu'nun yok olan kültürel mirası

CENGİZ TOMAR

> Ortadoğu tarih boyunca büyük bir devletin hâkimiyeti altına girdiği müddetçe (Pax Romana, Pax Islamica, Pax Ottomana) huzur bulmuş, parçalandığı ve küçük devletler hâlinde birbiriyle mücadele ettiği dönemlerde ise dış saldırılara maruz kalarak yağmalanmıştır.

DOSYA

BAĞDAT 2003'TE ABD TARAFINDAN İŞGAL EDİLDİĞİNDE ŞEHİRDEKİ 10 ELYAZMASI KÜTÜPHANE YAĞMALANMIŞ, "TASAVVURU MÜMKÜN OLMAYAN MİLLÎ BİR FELAKET" YAŞANMIŞTI.

İslam dünyasının Orta Çağ sonlarında yaşamış büyük düşünürü İbn Haldun'a atfetilir "coğrafya kaderdir" sözü. Hâlbuki meşhur eseri *Mukaddime*'de bu tür bir ibareye rastlanmaz. Ancak *Mukaddime*'nin genelini okuduğunuzda eserin bütününden böyle bir çıkarımda bulunmak ya da ana fikir çıkarmak mümkündür. Tarih boyunca pek çok bilim adamı, coğrafyanın ve dolayısıyla iklimin insan yaşamı ve tarihte belirleyiciği olduğunu iddia eden coğrafi determinizmi savunmuştur.

Özellikle Sanayi Devrimi'ne kadar "coğrafya kaderdir" ibaresinde bir dereceye kadar doğruluk payı vardı. Hemen hemen bütün medeniyetler insan yaşamına uygun olan orta kuşakta neşvü nema bulmuştu. Çok sıcak ya da çok soğuk iklim şartlarının olduğu bölgelerde büyük medeniyetler gelişmemişti. Ancak Sanayi Devrimi ve daha sonrasında bunun getirdiği sun'i iklimlendirme imkânı günümüzde Katar ve Dubai gibi +50 dereceye; Astana (Nursultan) gibi -50 dereceye uzanan iklim şartlarında modern şehirlerin kurulmasına imkân sağladı. Zaten medeniyet, ismiyle müsemma medine yani şehirden gelir.

Ortadoğu'nun kaderini ele aldığımızda da durum çok farklı değil. Dünya tarihinde pek çok ilk, uzun yıllardır hep kan ve gözyaşıyla anılan eski dünyanın merkezi Ortadoğu'da başladı. İlk tarım bu bölgede yapıldığı gibi ilk yerleşimler de bugün üzerinde Irak'ın bulunduğu Mezopotamya'da kuruldu. Tarihte ilk şehirler, ilk para, ilk alfabe, ilk kanunlar, ilk destanlar ve ilk ticaret kolonileri gibi pek çok inovasyon da Ortadoğu'da yapıldı. Mezopotamya (Irak), Verimli Hilal (Suriye-Filistin), Nil Vadisi (Mısır) ile Anadolu (Türkiye) Antikite ve orta çağda dünyanın en önemli medeniyet merkeziydi.

Semavi dinlerin bütün peygamberleri bu bölgeye gönderildi. Bölgenin, medeniyet merkezi olması yani kaderi, sık sık barbarlar tarafından yağmalanmasıyla sonuçlandı. Bu yağmaların en büyüğü ve bilineni 13'üncü yüzyıl ortalarındaki Moğol istilasıdır. Moğol istilası sonucu Batılı müsteşriklerin deyimiyle orta çağda İslam rönesansının merkezi Bağdat, Şam ve Halep ile Anadolu büyük bir yıkıma maruz kaldı.

Bu yağmaların ikinci dalgası Osmanlı Devleti'nin zayıfladığı 19'uncu yüzyılda gerçekleşti. Ortadoğu'da mevcut Grek-Romen kültürünün mirasına sahip olduğunu düşünen sömürgeci Avrupa devletlerinin; bir kısmı casusluk, bir kısmı bilimsel araştırma, bir kısmı petrol ve değerli maden arama bir kısmı da mevcut bu tarihî kültürü ortaya çıkarıp çalmak amacıyla kazılar başlattılar. Maalesef bugün British Museum, Louvre, Berlin ve Metropolitan gibi müzeler ile koleksiyonerlerin elindeki pek çok paha biçilmez obje o dönemde Osmanlı topraklarından kaçırıldı.

Bu yağmacı dalgaların sonuncusu ise 2000'li yılların başında ABD tarafından işgal edilen Irak ve ardından "Arap Baharı" süreçlerinde çıkan iç savaşlar nedeniyle Suriye, Libya ve Yemen gibi ülkelerde gözümüzün önünde cereyan etmekte.

Mürekkepten kararan nehirler

Medeniyetler beşiği olarak adlandırılan Irak'ta 10 binin üzerinde kültürel miras sahası bulunuyor. Bunlar 5 bin 500 yıllık Sümer şehirleri ile Akkad, Babil, Assur ve Partlara ait arkeolojik kalıntılardan orta çağ İslam tarihinin en önemli medeniyet merkezleri Bağdat, Basra, Kûfe, Musul ve Türkmen şehri Kerkük'e kadar uzanmaktaydı.

Medeniyetler beşiği olarak adlandırılan Irak'ta 10 binin üzerinde kültürel miras sahası bulunuyor.

MEDENİYETLER BEŞİĞİ OLARAK ADLANDIRILAN IRAK'TA 10 BİNİN ÜZERİNDE KÜLTÜREL MİRAS SAHASI BULUNUYOR.

ABD'nin 2003'te başlayan Irak işgalinin ardından Bağdat'ın nadir elyazmalarını içeren pek çok kütüphanesi yağmalandı. Bu, Bağdat'ın 13'üncü yüzyılda Moğollar tarafından tahribatının ardından en büyük kültürel tahribattı. 9 ve 10'uncu yüzyıllarda İslam dünyasının bilim ve kültür merkezi olan, kitapçılarıyla meşhur Bağdat, Moğollar tarafından işgal edildiğinde, kütüphanelerinde bulunan muhteşem elyazmaları Dicle'ye atıldığından, nehir bir müddet bu kitapların mürekkebinin çözülmesiyle siyah akmıştı. Bağdat 2003'te ABD tarafından işgal edildiğinde ise şehirdeki on elyazması kütüphanesi yağmalanmış, Irak Millî Kütüphanesi müdürünün deyişiyle "tasavvuru mümkün olmayan millî bir felaket" yaşanmıştı.

Bağdat'ın kütüphanelerinden yalnızca biri, müdürü ve çalışanlarının fedakârlığı sayesinde Moğolların modern versiyonlarının sebep olduğu bu akıbetten kurtulabildi. Yağmadan şans eseri kurtulan ve Abdülkadir Geylani'nin türbesinin bulunduğu külliyede yer alan Kadiriyye Kütüphanesi'nin müdürü; "Amerikalılar geldiğinde onlara fakir insanlar olduklarını ve ellerinde kendilerini korumak için iki kalaşnikoftan başka bir şey olmadığını söylediklerinde askerlerin çekip gittiğini ve günlerce bu çok değerli kitapları saklayıp korumak için gece gündüz kütüphanede beklediklerini" anlatır. Kütüphanede bulunan 85 bin civarındaki nadir eser arasında çok değerli müzehhep tarihi mushaflar mevcut. Bunlardan biri de Sultan Abdülaziz'in annesi Pertevniyal Sultan tarafından kütüphaneye hediye edilmiş.

O günden bu yana Irak'taki yağmalamalar sadece Bağdat'la sınırlı kalmadı. 2006'da Irak iç savaşı esnasında el-Kaide, 946 yılında Samerra'da inşa edilen ve Şiiler tarafından kutsal kabul edilen el-Askerî Camii'ni bombaladı. DEAŞ, 2014 yılında Tikrit'te haziresinde sahabe kabirlerinin de bulunduğu el-Erbain Camii ile 700 yılında inşa edilmiş bulunan Yeşil Kilise'yi havaya uçurdu. Aynı yıl Musul'da Yunus peygambere ait olduğuna inanılan tarihî türbe yer ile yeksan edildi.

2015 ise Irak kültürel mirası açısından tam bir felaket yılı oldu. Irak'ın UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan 4 bölgesinden biri olan antik Hatra şehri tahrip edildi. 2300 yıllık bir geçmişi olan; tapınak ve hamamlarıyla meşhur şehir buldozerlerle yıkıldı. Mezopotamya medeniyetinin en seçkin örneklerinden olan ve Musul'a 30 kilometre mesafedeki Nemrut (Kalhu) DEAŞ tarafından yerle yeksan edildi. Çok önemli eserlerin yer aldığı Musul Müzesi'nde pek çok nadide eser tahrip edildi. İslam öncesi ve sonrasına ait binlerce yazma eser barındıran Musul Kütüphanesi de bundan nasibini aldı ve pek çok elyazması DEAŞ tarafından yakılarak imha edildi. Musul'un batısındaki tarihî Telafer kalesi, tamiri imkânsız bir tahribata uğradı. 9'uncu yüzyılda yaşamış ünlü Arap şairlerinden Ebu Temmam'ın Musul'da kentin simgesi olan heykeli, militanların ilk ortadan kaldırdıkları eserlerden biri oldu. Bu örnekler Irak'ta tahrip olan veya kaçırılan tarihî mirasın çok küçük bir kısmı. Tahribatın tam boyutunu ise şimdilik kestirebilmek güç...

İşgallerin yok ettiği eserler

2011'den beri büyük bir iç savaşın yaşandığı, ülkenin yarısının göç ettiği Suriye'de (Verimli Hilal) durum daha da vahim. Tahrip olan ve kaçırılan eserlerden bize en çok tanıdık gelen ile başlayalım. Hepimizin Hz. Peygamber'in hayatından bildiği, *Çağrı* filmindeki sahneyle gözlerimizde canlanan, Rahip Bahira hadisesinin yaşandığı Suriye'nin güneyindeki küçük kent Busra'dan. Efendimizin bir ticaret kervanıyla daha çocukken geldiği Busra'da, Rahip Bahira tarafından peygamber olacağı anlaşılmıştı. Peygamberimizin devesinin ayak izinin korunduğu ve üzerine bir cami yapıldığı (Mebrekü'n-Naka) ve Rahib Bahira'nın kilisesinin

Hasene Sosyal Yardımlaşma Derneği
Akşemsettin Mah. Feyzullah Efendi Sok. No:2 Fatih-İstanbul
T +90 212 4388191
www.hasene.org.tr | info@hasene.org.tr | haseneorgtr

HASENE

Havale için banka bilgileri
Hesap Sahibi: Hasene Sosyal Yardımlaşma Derneği
Banka: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.
IBAN: TR16 0020 5000 0948 4436 4000 08 | BIC: KTEFTRISXXX
Açıklama: 2019 Kurban, Ad Soyad, Telefon

BİR KURBAN BİN ŞÜKRE VESİLE

790₺
KURBAN KAMPANYASI
10.06-12.08.2019

bulunduğu, aynı zamanda Roma İmparatorluğu'nun eyalet başkenti olan Busra, 1980 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girdi. Busra ayrıca 2'nci yüzyıldan kalma amfi tiyatrosu ve 13'üncü yüzyılda yapılmış Eyyubi Kalesi ile de meşhur bir şehir. Savaş öncesinde oldukça iyi korunmuş olan Busra, şu anda harabe hâline gelmiş durumda.

Üzerinde 6 bin yıldır yerleşim olan dünyadaki tek şehir konumundaki Şam (Dımaşk) ile devam edelim. Şam, Emevilerin başkenti. Eyyubi ve Memlüklerin eyalet başkenti. Osmanlıların Şam-ı Şerif olarak adlandırdıkları eyalet başkenti. Merkezinde Yavuz Sultan Selim'in yaptırdığı Selimiye Külliyesi ve İbn Arabi Türbesi; Kanuni Sultan Süleyman'ın Mimar Sinan'a tasarlattığı ve haziresinde son Osmanlı Sultanı VI. Mehmet Vahideddin ile son dönem Osmanlı hanedanı üyelerinin yattığı Süleymaniye Külliyesi (Tekiyye Süleymaniye); Osmanlı tipi camileri, mezarlıkları, tıbbiye ve hukuk mektepleri ile tipik bir Memlük-Osmanlı şehri. Şam'ın banliyöleri büyük hasar görmüş olmakla birlikte tarihî şehir ve kale nispeten korundu. Yine de kale ve sur içinde, hava akınlarından dolayı önemli tahribat var.

Osmanlılar döneminde İstanbul ve Kahire'den sonra bölgenin üçüncü büyük şehri olan Halep, maalesef Suriye'de en çok yıkıma uğrayan tarihi şehir. Halep Kalesi, sur içi, özellikle Halep Kapalı Çarşısı ve Emevi Camii, büyük ölçüde tahrip edildi.

1980 gibi erken bir dönemde UNESCO Dünya Kültür Listesi'ne giren Palmira (Arapça adıyla Tedmür), Suriye'nin en önemli antik kenti. M.Ö. 2000'den itibaren çöl ortasında ticaret kervanlarının uğrak yeriydi. Romalılar, Bizans ve Müslümanlar tarafından kullanılan şehir, 16'ncı yüzyılda terk edilmişti. Kalıntıları oldukça iyi korunan Palmira, DEAŞ hâkimiyeti ve tahribatının ardından Suriye rejimi ordusu tarafından ele geçirilerek, kalesi karargâh olarak kullanılmaya başlandı. DEAŞ tarafından mozoleler, sütunlar ve kemerleri yağmalandı, tapınaklara büyük zarar verildi.

BAĞDAT, MOĞOLLAR TARAFINDAN İŞGAL EDİLDİĞİNDE, KÜTÜPHANELERİNDE BULUNAN MUHTEŞEM ELYAZMALARI DİCLE'YE ATILDIĞINDAN, NEHİR BİR MÜDDET BU KİTAPLARIN MÜREKKEBİNİN ÇÖZÜLMESİYLE SİYAH AKMIŞTI.

Yağmalanan coğrafya

Suriye aynı zamanda bir kaleler ülkesi olarak onlarca orta çağ kalesine ev sahipliği yapıyor. Bu kalelerin en önemli iki tanesi Haçlılar dönemine ait Hısn Kalesi (Crac des Chevaliers) ile Eyyubiler döneminden Selahaddin Kalesi. Her ikisi de orta çağdan kalma iyi korunmuş kaleler olarak UNESCO Kültür Mirası Listesi'ne 2006'da girmişti.

Humus şehri yakınlarındaki, orijinali Arap kalesi olan ve Haçlı Hospitalier (İsbitâriyye) Şövalyeleri tarafından yenilenerek karargâh olarak kullanılan Crac des Chevaliers, dünyada en iyi korunmuş Haçlı kalesi unvanını taşımaktaydı. Arslan Yürekli Richard ile özdeşleşmiş Crac des Chevaliers, iç savaşta ağır hasar gördü; kalenin camisi de yıkıldı. Lazkiye yakınlarındaki Selahaddin (Sahyun) Kalesi ise Bizans, Haçlı, Eyyubi ve Memlük dönemlerine ait özellikleri barındıran bölgedeki en zarif kaleydi. O da yoğun tahribata uğradı ve yağmalandı.

Bunların dışında açıkta bulunan arkeolojik pek çok alan, tarihî köyler ile müzeler tahrip edilerek yağmalandı. Yağmalanan eserler arasında paha biçilmez objeler bulunuyor. Bunlar arasında Hama Müzesi'nde bulunan ve M.Ö. 8'inci yüzyıla tarihlenen altın kaplama bronz Arami Tanrıçası heykeli en fazla bilinenlerden.

Suriye'de 20 civarında müze mevcut. Ancak pek çok eser, Şam'daki Millî Müze'de sergileniyor. Şam'daki müzeye henüz bir zarar gelmemiş olmakla birlikte Humus, Hama, (Caber Kalesi Müzesi olarak bilinen) Rakka, Deyr-i Zor ve Maaratu'n-numan Müzeleri çoktan yağmalanmış. Rakka Müzesi'nden yağmalanan eserler arasında M.Ö. 3000 yılına uzanan Tanrı İştar heykeli ile Afamya'daki (Apamea) Roma dönemi mozaik ve sütunları önemli yer tutuyor. Yemen'in ise UNESCO Dünya Kültür Mirası listesindeki tarihi evlerinin durumu meçhul... Ortadoğu'dan yağmalanan pek çok tarihi obje Batı'daki koleksiyonerlerin elinde gizlenmekte. Sanırım ortaya çıkmaları uzun yılları alacak ya da hiç ortaya çıkmayacak.

Yazımızın sonunda "coğrafya kader mi?", "coğrafyanın kaderi mi?" sorusuna tekrar dönelim. Bu bölge tarih boyunca büyük bir devletin hâkimiyeti altına girdiği müddetçe (Pax Romana, Pax Islamica, Pax Ottomana) huzur bulmuş, parçalandığı ve küçük devletler hâlinde birbiriyle mücadele ettiği dönemlerde ise bu tür dış saldırılara maruz kalarak yağmalanmıştır. Tıpkı Abbasilerin parçalanmasının ardından 13'üncü yüzyılda da Moğol istilasına uğraması, Osmanlıların 19'uncu yüzyılda zayıflamasının ardından tarihî ve kültürel eserlerinin yağmalanması gibi, bugün de mezhebî ve etnik sebeplerle birbiriyle mücadele eden Ortadoğu devletleri ABD ve Rusya gibi dış güçlerin işgaline uğramış ve terör örgütlerinin cirit attığı bir kaos ortamına sürüklendi. O zaman bu sorunun cevabını siz verin. Coğrafya kader mi? Yoksa yaşadıklarımızda bizim de payımız var mı?

Zəfəran
RESTAURANT
Azerbaycan Mutfağı'ndan
Geleneksel Lezzetler
AJWA Hotel Sultanahmet
Piyer Loti Caddesi No:30 Sultanahmet / İstanbul - 0212 638 22 12
www.zeferan.com.tr

TÜRKİYE'NİN S-400 TERCİHİ VE MUHTEMEL SONUÇLARI

MURAT YEŞİLTAŞ*

> Türkiye'nin karşısında S-400 hava savunma sistemlerinin alımıyla ilgili çetin bir sınav söz konusu. Zira ortada yönetilmesi gereken bir kriz, sonuçlarının iyi hesaplanması gereken bir politik tercih ve en azından kötü senaryolar için birkaç çıkış planına ihtiyaç var. En önemli soru ise: S-400 tercihi Türkiye'nin stratejik kimliğinde bir dönüşüme işaret ediyor mu?

Son üç yıllık dönemde Türkiye, dış ve güvenlik siyasetinde çetin ve zorlu bir dönemden geçti ve hâlen geçmeye devam ediyor. Türkiye ve Rusya arasında ilişkilerin uçak düşürme hadisesinden sonra dibi görmesinin hemen ardından Türkiye uluslararası bir komplonun kurbanı olmaktan son anda kurtuldu. Başarısız askerî darbe girişimin hemen ardından Ankara-Moskova arasında hızlı bir yakınlaşma süreci başlarken Türkiye, Batı özellikle de Washington ile hızlı bir güven bunalımı sürecine girdi. Darbe sonrası Moskova Türkiye'nin derin ulusal güvenlik kaygılarını giderici daha pratik hamlelerde bulunurken, Washington Ankara'nın ulusal güvenlik sorunlarını daha da derinleştiren taraf oldu.

DEAŞ'ın Türkiye'de terör saldırılarını arttırdığı ve yerel ağını güçlendirmeye yönelik bir strateji benimsediği kritik bir dönemeçte Ankara DEAŞ'ın Türkiye'nin Suriye sınırında yer alan varlığını ortadan kaldırmak için ABD ile birlikte askeri operasyon planı yaparken Washington'un isteksizliği ya da muğlak tavrı nedeniyle son anda Rusya ile anlaşarak Fırat Kalkanı

S-400 TÜRKİYE'NİN BATI İTTİFAKINDAN KOPMASI ANLAMINI MI TAŞIYOR?

Harekâtı'nı başlatmıştı. Washington ise bu sırada YPG'yi DEAŞ ile mücadele kapsamında daha fazla güçlendirdi ve alan kontrolünü genişletti. Bununla da yetinmeyen Washington yönetimi, Türkiye için Suriye'nin kuzeyinde derin bir ulusal güvenlik sorunu oluşturdu.

Ankara ise doğal olarak, ABD'nin derinleştirdiği güvenlik krizini Moskova ile çözmeyi tercih etti. Afrin'deki PKK varlığını temizlemeyi hedefleyen Zeytin Dalı Harekâtı Moskova ile uzlaşarak gerçekleşti.

Ancak günün sonunda Türkiye, Moskova ile Washington arasında kendi yolunu çizmeyi başardı. Afrin, Fırat Kalkanı, İdlib bağlamında Soçi uzlaşısı, Fırat'ın doğusunda ABD ile yürütülen müzakereler ve muhalif askeri grupları tek bir çatı altında toplamayı başarması ve Astana süreci düşünüldüğünde Türkiye Suriye'de öyle ya da böyle bir aktör olmayı başardı. Bu süreç, Türkiye'nin dış ve güvenlik siyasetinde yıpranmasına neden oldu ancak kriz yönetme, manevra yapma, esnek olma ve gerektiğinde güç kullanma, hemen vazgeçmeme ve müzakere etme gibi diplomasinin birçok aracını daha etkin kullanmayı da öğretti.

Çetin bir sınav: S-400

Şimdi ise Türkiye'nin karşısında S-400 hava savunma sistemlerinin alımıyla ilgili yeni ama daha çetin bir sınav söz konusu. Benzer süreçleri bu sefer S-400 tercihi ile yaşayacak görünüyor. Asıl soru ise bu konuda da Türkiye kendi yolunu çizebilecek bir formül üretebilecek mi? Zira ortada yönetilmesi gereken bir kriz, sonuçlarının iyi hesaplanması gereken bir politik tercih ve en azında kötü senaryolar için birkaç çıkış planına ihtiyaç var.

Bunlardan ilkini, S-400 tercihinin Türkiye'nin dış politika tercihlerinde de bir değişikliğe neden olacak ölçüde sonuç üretip üretmeyeceği oluşturuyor. Diğer bir ifadeyle, sanıldığı gibi S-400 tercihi Türkiye'nin stratejik kimliğinde bir değişime işaret ediyor mu? Daha açık bir soru sormak gerekirse, S-400 Türkiye'nin Batı ittifakından kopması anlamını mı taşıyor?

Gerçekte S-400 alımı Türkiye'nin tehdit değerlendirmeleriyle uygunluk gösteren ve belirli ölçülerde Türkiye'nin hava savunma kabiliyetini arttıracak bir tercih olarak ortaya çıktı. Türkiye'nin de içinde yer aldığı birçok farklı jeopolitik dinamiği barındıran geniş bir bölgede silahlanma yarışının arttığı, Türkiye'nin diplomatik ilişkiler ağının bölgesel ölçekte daraldığı ve sıcak çatışma bölgelerinin Türkiye'yi doğrudan etkilediği bir dönemde Türkiye'nin zayıf bir hava savunma sistemine sahip olması S-400 kararının ilk bakışta rasyonel gerekçelerini oluşturuyordu.

Ancak S-400 alımının asıl tetikleyici dinamiklerinden birini Türkiye ile Batı, özellikle de Washington ile Ankara arasındaki güven bunalımı oluşturuyor. Dolayısıyla S-400 sadece askerî-teknik ve jeo-stratejik değerlendirmenin bir sonucu olarak değil aynı zamanda jeopolitik bir değerlendirmenin bir sonucu olarak belirlenmiş durumda. Yani, algılar ve beklentiler Türkiye'nin tercihlerini belirledi.

Eğer S-400 tercihi politik bir kararın ya da Washington ile Ankara arasındaki güven bunalımın, algıların ve beklentilerin sonucu olarak ortaya çıktıysa, o zaman söz konusu tercih Türkiye'nin stratejik kimliğinde bir dönüşüme işaret ediyor mu? Zira S-400 tercihi Türkiye'nin ABD ve NATO ile olan ilişkisini yeni bir forma sokma ihtimali taşıyor ve günün sonunda bu tercih Türkiye'nin dış politika kimliğinin değişmesine de neden olabilir.

Stratejik kimlik değişimi mi?

Ancak salt bir savunma sistemi bu sonucu ortaya çıkarabilir mi? Bu oldukça abartılı bir yaklaşım. Zira stratejik kültür ya da dış politika kimlik, tarihsel ve son derece sosyolojik bir olgudur; uzun bir tarihsel süreç boyunca oluşur. Stratejik kültür aynı zamanda coğrafi konumun bir parçası olarak geliştiği için ülkelerin adeta DNA'sı gibidir. Rusya, Türkiye'nin stratejik kültüründe kaymaya neden olacak bir aktör olmaktan çok söz konusu stratejik kültürün pekişmesi işine yarayan bir aktör olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla S-400, Türkiye'nin stratejik kültüründe bir kaymaya neden olacak ölçüde önemli bir değişken değildir.

Öte yandan Batı Türkiye'nin stratejik kültürünün, dolayısıyla da stratejik kimliğinin oluşumunun hem parçası hem de tamamlayıcısıdır. Bu stratejik kültürün yapısal bazı kodları olduğu kadar yapısal olmayan normatif yanları da söz konusudur. Bu nedenle başlı başına S-400 tercihi stratejik kimliğin dönüştüğünü bize göstermez; asıl yaşanmakta olan Türkiye'nin stratejik özerklik arayışının neden olduğu yeni ilişki biçimidir.

S-400 bu arayışın dışa vurumunun sadece bir parçası olarak anlaşılmalıdır. Yoksa S-400 Türkiye'nin stratejik kimliğinin kristalize olduğu bir örnek

S-400 ALIMININ EN KRİTİK NOKTASI TÜRKİYE'NİN RUSYA'YA KAYMA ENDİŞESİ DEĞİLDİR. S-400 SİSTEMİNİN TÜRKİYE İÇİN ASKERÎ REKABET ALANINDA "OYUN DEĞİŞTİRİCİ" BİR İŞLEVE SAHİP OLUP OLMAYACAĞIDIR.

değildir. Öte yandan, S-400 Türkiye'nin savunma ve askeri kabiliyetinin sadece bir kısmını oluşturmaya adaydır. Dolayısıyla, Türkiye'yi Rusya'ya güvenlik alanında bağımlı hâle getirmesi mümkün değildir. Daha da önemlisi, Türkiye yurt dışı hazır alım modeline dayanan bir füze savunma sistemi almak için Moskova ile askerî bir ittifak oluşturmuş değildir.

Dolayısıyla S-400 alımın en kritik noktası kimlik ya da Türkiye'nin Rusya'ya kayma endişesi değildir. Kritik nokta, S-400 sisteminin Türkiye için askerî rekabet alanında "oyun değiştirici" bir işleve sahip olup olmayacağıdır. Bu da krizin nasıl yönetileceğinden daha çok sonuçlarının hesaplanmasıyla ilgili olmak zorundadır.

S-400 alımı maliyet üretir mi?

Bir ülkenin askerî kapasitesi birçok faktörün bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Klasik askerî kapasite, arzu edilen hedeflerin harp sahasında etki ortaya çıkarabilme kabiliyetidir. Savaşma hazırlığı, sürdürülebilir bir kabiliyet ve kuvvet yapısından oluşan üç temel sütunu vardır. Hava savunma, askerî kapasitenin birçok boyutundan sadece birini oluşturmaktadır ve bütün sistemlerin birleşmesinden oluşan bir kompleks niteliğindedir. S-400'lerin tek başına Türkiye için askeri sektörde oyun değiştirici bir işlev görmesini beklemek doğru bir yaklaşım olmaz. Ancak mevcut jeopolitik gelişmeler düşünüldüğünde Türkiye'nin elini rahatlatacak bir kabiliyet olacaktır.

Türkiye'nin hâlihazırdaki hava savunma sistemindeki açıklar ve eksiklikler düşünüldüğünde Türkiye'ye caydırıcı bir üstünlük sağlayacaktır. Özellikle Akdeniz merkezli yeni jeopolitik gelişmeler dikkate alındığında bu üstünlük dış politikada bir rahatlama sağlayabilir. Ancak, S-400 sistemlerinden dolayı ABD-NATO-Türkiye arasındaki gerginlik orta vadede Türkiye'nin asıl askerî alandaki caydırıcılık araçlarının zayıflamasıyla da sonuçlanabilir. Zira S-400 alımı eğer beraberinde ABD tarafından askeri düzeyde bir ambargo sürecini doğuracaksa tek başına S-400 alımı beklenen stratejik katkıyı sağlamak yerine daha fazla maliyet üretebilir.

Bu maliyetlerden biri kuşkusuz beşinci nesil savaş uçağı olan F-35 programından Türkiye'nin çıkarılması ya da sipariş verdiği uçakların teslimatının geciktirilmesi ya da iptal edilmesidir. Burada Türkiye'nin önümüzdeki 10 yıl içerisinde kuvvetler bazında tehdit kütüphanesini oluşturarak söz konusu tehditlerin caydırılması için hazırlıklarını yapmış olması gerekir. Öte yandan Türkiye'nin savunma sanayii kapasitesi kendi kendine yeterlik düzeyi istenilen seviyeye ulaşmamıştır. Savunma sektörünün lokomotif kurumlarının ve firmalarının da bu sürece dair planların yaparak alternatif tedarik zincirini şimdiden oluşturmuş olmaları gerekir. Dolayısıyla, Türkiye'nin krizin tırmandığı anda krizi yönetimine, krizin derinleştirdiği dönemde ise sonuçlarına dair şimdiden hazırlık yapması gerekir.

Dış politika tercihleri boşlukta oluşmaz. Her kararın arkasında bir neden ve karar alma süreci vardır. Bir kere karar alındığında bu kararlar, tıpkı kararın alınma sürecinde olduğu gibi boşlukta operasyonel hâle gelmezler. S-400 tercihi bu anlamda bir istisna oluşturmamaktadır. Türk dış politikasının hâlihazırdaki meydan okumaları oldukça karmaşık görünmektedir. Bu meydan okumaların aşılabilmesi için S-400 sonrası döneme dair yol haritasının şimdiden oluşturulması gerekir.

* Doç. Dr. SETA Güvenlik Çalışmaları Direktörü

Lacivert'i Takipte Kalın

Her ay farklı bir tema ile insana ve hayata dair birçok konuya değinen Lacivert, okurunu iyiyi ve güzeli görmeye davet ediyor. Lacivert'te yer alan yazılardan bölümler ve Lacivert Dergi adına merak ettiğiniz her şey @lacivertdergi hesabında.

WWW.LACIVERTDERGI.COM | lacivertdergi | @lacivert_dergi

DOSYA | MAKALE

VATAN DENİLEN COĞRAFYA

SELAHADDİN E. ÇAKIRGİL

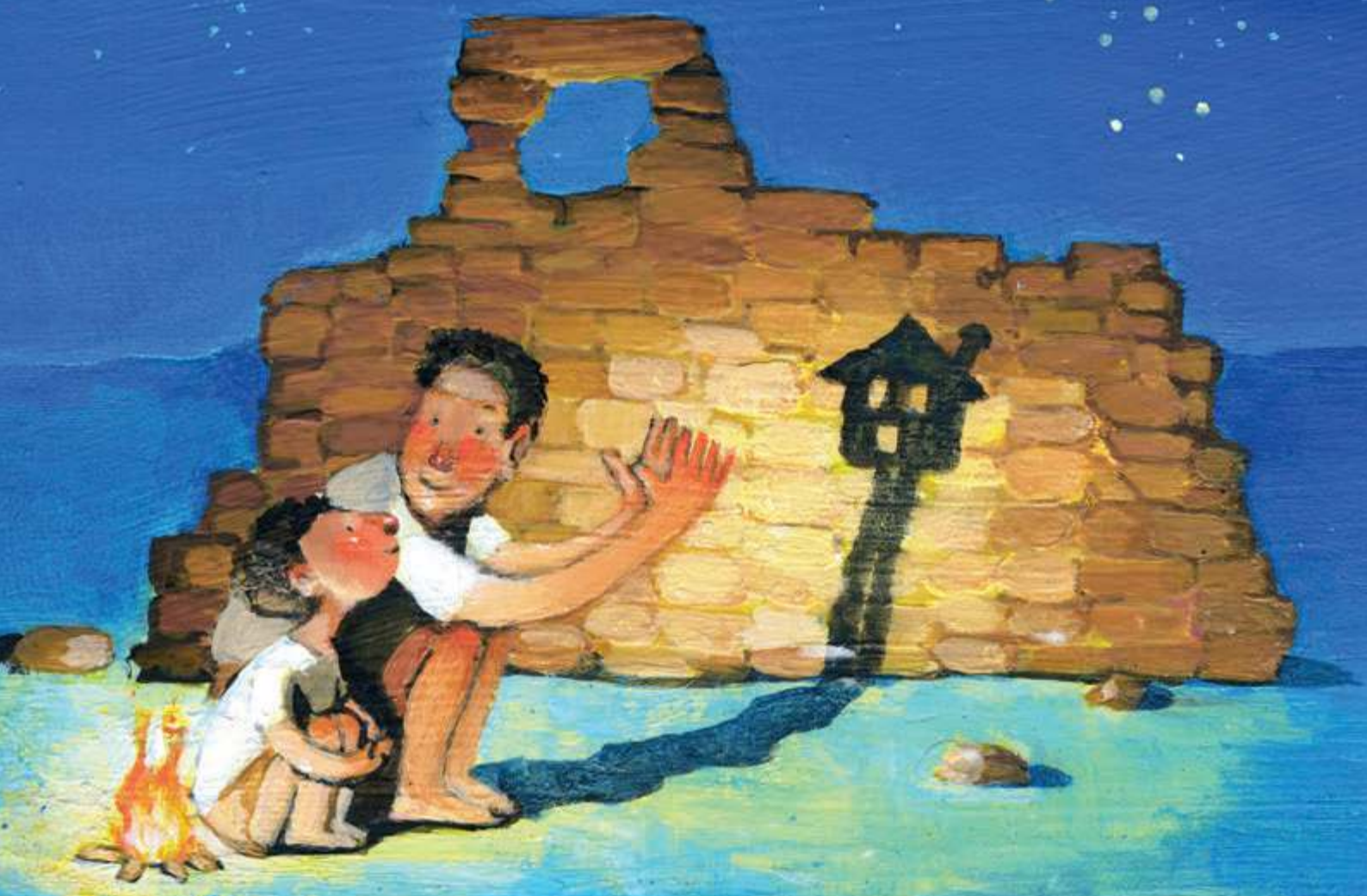

KİŞİ KENDİ HAYATININ ASIL SAHİBİ VE YÖNLENDİRİCİSİ DEĞİLDİR

DOSYA

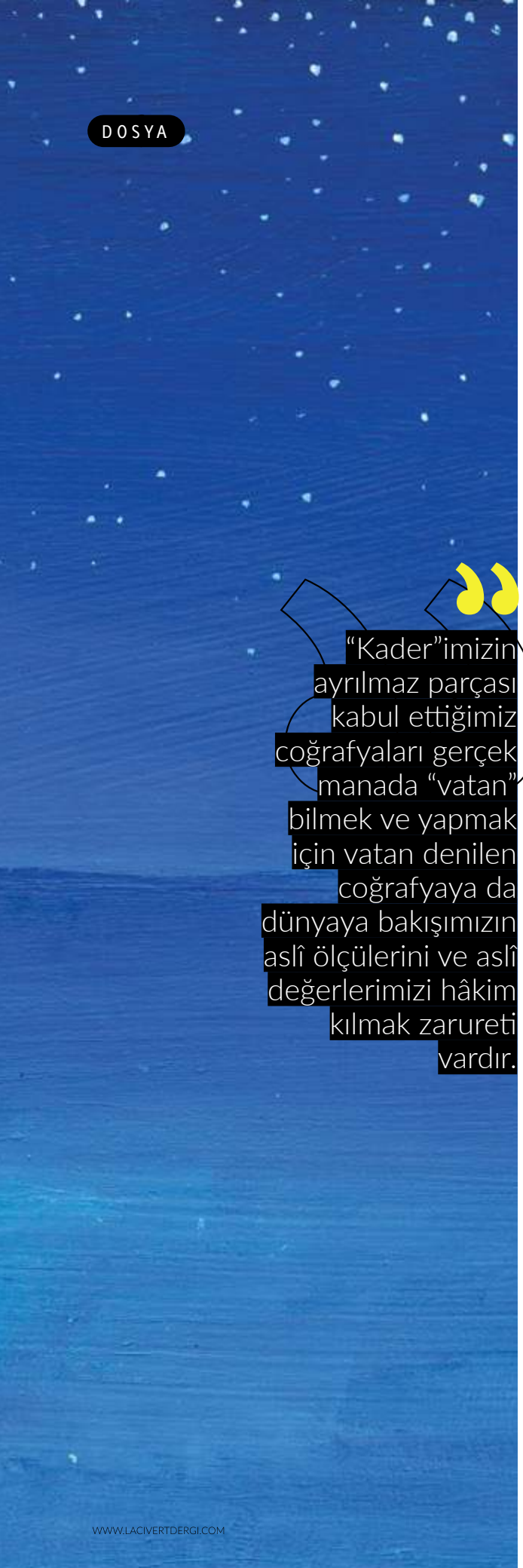

> "Kader"imizin ayrılmaz parçası kabul ettiğimiz coğrafyaları gerçek manada "vatan" bilmek ve yapmak için vatan denilen coğrafyaya da dünyaya bakışımızın aslî ölçülerini ve aslî değerlerimizi hâkim kılmak zarureti vardır.

Cevabının verilmesi son derece zor bir soru çünkü ap-açık olanın izah edilmeye kalkışılması, o açık olanı anlaşılmaz hâle getirebilir. (Bu girizgâh cümlesi de, daha başta verilen bir cevaptır.)

Biz yine de, sorunun iki unsuru olan "kader"ve "coğrafya" terimleri üzerinde duralım biraz.

"Kader nedir?" sorusuna itikadi, ideolojik ya da felsefi uzun tartışmaları tekrarlayarak cevap vermeye kalkışmak, hem bu yazının hacmini aşar hem de konuyu daha bir karmaşıklaştırır.

Müslüman halkın dilinden düşürmediği kültüründe ve hatta inanç sisteminin özü olan Amentü metninde yer alan, "(...) ve bil'kaderi, hayrihi ve şerrihi min'Allah'u Tealâ... (...) /... kaderin, hayır ve şerrin Allah'u Tealâ tarafından geldiğine (...) iman ettim" ibaresi göz önüne alındığında, "kader" kelimesinin açıklamasını yapmak daha kolaylaşır.

Gerçi, halk kitleleri, bilerek-bilmeyerek yaptıklarının veya yapmadıklarının/yapamadıklarının sonucunu da "kader"e bağlar; amma, açıktır ki, kader, insanın kendi hayatının ortaya çıkması, şekillenmesi ve sonlanmasında, dünyadan hangi yaşta, nerede ve nasıl ayrılacağına dair kendi aklı, iradesi veya duyguları açısından hiçbir ilgisi-bilgisi/etkisi/katkısı olmadan hayatına yön veren, "irade ötesi/dışı ve insan üstü" gücü ifade eder.

Çünkü hiç kimse, ana-babasını, doğduğu zamanı ve mekânı, ırkını, derisinin rengini, cinsiyetini, dünyaya geldiği ve içinde büyüyeceği sosyal çevreyi ve ne kadar yaşayacağını ve ne zaman öleceğini belirleyemez. (Avrupa rasyonel düşünce ve felsefesinde önemli isimlerinden büyük filozof ve matematikçi René Descartes'ın, "Akıllı insan 100 yaşına kadar yaşar" dediği; ama o kadar akıllı ve akılcı kabul edilmesine rağmen, 54 yaşında ölürken, büyük bir ruhi çöküş ve hayal kırıklığı yaşadığı anlatılır.)

Ya da, bizde ünlü "35 Yaş" şiirinin şairi Cahit Sıtkı Tarancı, "Yaş otuzbeş, yolun yarısı eder..." derken, herhalde 70'lere varacağını düşünmüştü; 46'sında öleceğini bilseydi, o rakamı yazmazdı.)

Kaderin üstünde bir kader vardır

Yani açıktır ki kişi, kendi hayatına, yetiştiği çevre ve aldığı terbiye ve eğitim seviyesine ve idrak kabiliyetine ve müşahede gücüne göre, aklının erdiği veya duygularının yönlendirdiği şekilde farklı tavırlar-tepkiler geliştirse bile; kendi hayatının asıl sahibi ve yönlendiricisi değildir.

Hayatı bütünüyle "bilimsel" yöntemlerle izah etmek iddiasında olan materyalistler, son kertede, birçok şeyi izah edemeyip, "tesadüfler zinciri" izahına tutunurlar. Hattâ, mükevvenâtın /evrenin ilk ortaya çıkışında bir yaratıcıyı kabul etmemek için, her şeyin, ne ve nasıl olduğu bilinmeyen bir "Big Bang/ Büyük Patlama"yla ortaya tesadüfen çıkıverdiğini iddia ederler.

Bir gayb aleminin olduğuna ve Tanrı (Müslümanlıkta Allah) inancına bağlananlar ise, mükevvenât'taki/evren'deki her şeyin insan aklının erişemeyeceği (bilinemez değil, insan idrakini aşan) bir "yaratıcı" tarafından var edildiğine inanmaktadırlar ki bizim kültür ve inanç dünyamızın

en etkin kavramlarından birisi olan "kader" de işte budur ve bu kavram, yaratıcının iradesi olarak, hayatı izahta zorlandığımız her yerde önümüze yeni ufuklar açmaktadır. "Allah nûrus'semâvâtu ve-l'arz.../ Allah, semâların, sonsuz evrenin ve arz'ın nurudur!" (Kuran-ı Kerim, Nûr Suresi, 35. âyet meâli)

Bu konuyu, Sezai Karakoç, "Kaderin üstünde bir kader vardır / .../ Gün batsa ne olur, geceyi onaran bir mimar vardır" mısralarıyla ne kadar güzel izah etmektedir.

Evet, "kader" böylesine meçhulümüz ama hayatımız üzerinde böylesine etkili ve bütün akli ve hissi hesaplarımızı, umutlarımızı, hayallerimizi bir anda sıfırlayabilen bir "insan iradesi ötesi ve üstü bir güç" olarak da her an karşımızda. Elbette ferd veya cemiyet olarak hayatımız üzerinde hiçbir etkisi olmayan, iradesiz varlıklar değiliz, irademiz ve de his ve sezgilerimizle bile hayatımızın akışını değiştirecek etkinlikte fiillerimizi yönlendirebiliriz, ama sezgi veya duygularımızla hiç ilgisi olmayan ve önleyemeyeceğimiz-beklemediğimiz etkenler ve oluşlar da hayatımızı bütünüyle değiştirebilir ve hatta sonlandırabilir. Böyleyken kim, ben "kader"imi kendim belirlerim diyebilir?

Kader inancına sığınan insan boşluğa, umutsuzluk girdabına düşmüyor; tam tersine ve kendi iradesiyle yönlendirmesi de bulunmayan sebeplerden dolayı karşısına çıkan felaketlere daha güvenli şekilde direnebiliyor. Çünkü bu kavram muazzam bir teselli limanı mahiyetindedir. Kader gibi güvenilir bir limanları olmayanlar ise, çaresizlik içinde umutsuz çırpınmalara, depresyonlara ya da intiharlara sürükleniyorlar.

Peki, coğrafya nedir?

Kader, evreni anlamakta bir boşluk bırakmamak için akıl yoluyla kavranılması da hem gerekli ve hem de çetin olan bir terimken "coğrafya" nedir ve o da insan için bir "kader" midir?

Coğrafya terim olarak, bir ferdin ya da bir halkın, toplumun yerküre üzerinde, doğduğu, yaşadığı ve hayatını geçirmeyi benimsediği, sadece kendisine ait değil, ecdadının mirasını da taşıdığına inandığı ve sahiplendiği bir arz parçası. Hiç kimse de kendi iradesiyle belirlediği bir zaman, mekân ve coğrafyada dünyaya gelmiyor. Elbette irademizi kullanacak hâle geldikten sonra birtakım mekân değişiklerine gideriz- gidebiliriz ama aileden ve sosyal hayattan aldığımız eğitim ve öğretimlerin de dışında, dünyaya geldiğimiz coğrafyaların üzerimizdeki görünen-görünmeyen yığınla etkilerinin şekillendirmesine de tâbiyizdir. Farkında olmadan o coğrafyalar tarafından da şekillendiririliz.

Göçebe hayatı yaşayan kişi ve toplumlar ise, değişik yerlere göçmeyi, her mevsimde bir ayrı yerde konaklamayı, geniş coğrafyaları kendilerinin bir vatanı ve "kader"i olarak görürler ama onlar istisnai bir durum oluştururlar.

Vatan ya da coğrafya

Ama binlerce yıllık bir geçmişe uzanan insanın tarihinde, zaman tünelinin herhangi bir kesitinde, filan anne-babadan, filan dil grubundan, filan deri rengiyle doğması, yaşaması, ölmesi esnasında, bir kişi veya toplumun "asıl yaşama alanı" olarak bağlandığı mekânın adıdır, vatan ya da coğrafya. Pek azı müstesna, insan topluluklarının ezici bir ekseriyeti, vatan dedikleri coğrafyayı kendileri belirliyorlar değil. Doğuştan kendilerinin ve cetlerinin vatanı olan coğrafyalarda buluyor insanlar ve toplumlar, kendilerini... "Ben yaşayacağım vatan ve coğrafyayı kendim belirlerim" diyen insanlar hem çok azdır hem de cetlerinin topraklarından, hatıralarından, kültürlerinden koptuklarını, bütün o geçmişi terk ettiklerini iddia etseler bile, o cetlerinin coğrafyalarına ait kültürler, inançlar, hâtıralar ve hatta efsaneler bile, yeni coğrafyaları vatan edindiklerini söyleyenleri terk etmezler.

İNSANLAR CEDLERİNİN TOPRAKLARINDAN, HÂTIRALARINDAN, KÜLTÜRLERİNDEN KOPTUKLARINI, BÜTÜN O GEÇMİŞİ TERKETTİKLERİNİ İDDİA ETSELER BİLE, CEDLERİNİN COĞRAFYALARINA AİT KÜLTÜRLER, İNANÇLAR, HÂTIRALAR VE HATTA EFSANELER BİLE ONLARI TERKETMEZ.

Evet, cemiyet hâlinde yaşamak zorundaki bir canlı olan insan için, yaşadığı arz olarak, coğrafya, kaderinin kaçınılmaz asli unsurlardan birisidir. Hatta hiç de imrenilecek bir yerde olmasa bile, insanoğlu için, vatan coğrafyaları azizdir.

Bu durum insana bazen tuhaf bile gelebilir. Nitekim denizlerin, göllerin, nehirlerin kenarlarında, ormanlık, yeşil, verimli, ılıman coğrafyalarda yaşayanlara, çöllerde veya ziraata elverişli olmayan dağlık yerlerde yaşayanlar imrenerek baktıkları gibi, bunun tersi de olabilir...

Çünkü her insan ve halkın diğerleriyle tıpatıp aynı olduğu söylenemez. Her kişi veya halkın, kendi tarihî geçmişinden tevarüs ettiği, miras aldığı birçok zenginlikler, gelenekler, yaşama tarzları, zevkler vardır ki, onlar ancak belli coğrafyalarda asli manasına kavuşur-yeşerirler.

Ve öyle coğrafyalar vardır ki, insan oralarda yaşayabilir ama oraları vatan edinemediği için kaderinin yaşama alanı olarak kabul edemez. Nice coğrafyalar vardır ki, tarih boyunca deprem vs. gibi tabiî âfetlerin ve savaş gibi beşerî felaketlerin anayurdu olarak bilinirler ama toplumlar kendi kaderlerinin ayrılmaz bir

DOSYA

HER KİŞİ VEYA HALKIN, KENDİ TARİHÎ GEÇMİŞİNDEN MİRAS ALDIĞI GELENEKLER, YAŞAMA TARZLARI, ZEVKLER VARDIR Kİ, ONLAR ANCAK BELLİ COĞRAFYALARDA ASLİ MANASINA KAVUŞUR-YEŞERİRLER.

parçası bildikleri o coğrafyaları bir vatan olarak bildiklerinden, o felaketlerin tekrarlanacağını bildikleri hâlde, genelde o yerlerden kopmazlar ve o yaşama alanlarından aldıkları lezzeti başka coğrafyalarda bulamadıklarını ifade ederler.

Vatan kabul edilen coğrafya

Nitekim, insanlık tarihinin en kanlı savaşları genelde "Balkan-Kafkas-Ortadoğu" üçgeniyle Avrupa üzerinde şekillendiği hâlde, bu coğrafyalarda her şeylerinin savaşlarda yakılıp yıkılması ve tahrip olması ve yeniden yapılmasından sonra yeniden yıkılacağı konusunda tarihî tecrübelerle beslenilmesine rağmen, toplumlar yine bu coğrafyaları asıl vatanları olarak kabul ederler. Çünkü orada yaşayan sadece kendileri değildir, geçmişleri, kültürleri, inançları, hâtıraları biline-biline, hâlâ da en fazla bu coğrafyalar yaşamı alanı olarak tercih ediliyorsa bu, işte o tarihî geçmişe bağlılıkla coğrafya arasında yok edilemez derin bağların var olması yüzündendir.

Bu coğrafyalardaki halklar tarih boyunca olduğu gibi, bundan sonra da savaşların en büyük kurbanları olacaklarını bile bile, bu coğrafyaları terk edip başka yerlere gitmemektedirler. Çünkü bu coğrafyalar, o halkların kaderinin bir aslî unsuru olarak telâkki edilmektedir.

İnsan zaman zaman, geçmişte ve gelecekte yaşamak isteyebilir; "Keşke, o muhteşem devirleri ben de yaşamış olsaydım" ya da, "Keşke 100-200 sene sonraki insanlığın hangi merhalelere varacağını görmek imkânı bulsaydım" diye içinden geçirebilir. Kendi hayatımızda da, "'Keşke o günleri, o hadiseleri, o trajik felaketleri, faciaları görmeseydim, yaşamasaydım" diye hayıflandığımız veya "Keşke o mutlu ânımız hiç son bulmasaydı" gibi temenni ettiğimiz hallerimiz hep olmuştur ve olur.

Nitekim, merhûm Mehmed Âkif de bir dörtlüğünde şöyle der:

"Virâneler bekçisi baykuşlara döndüm,
Gördüm de hazânında, bu cennet yurdu
Gül mevsimini göreydim, bülbül olurdum,
Yâ Rabb, beni erken getireydin, n'olurdu?"

Ancak, bu şairane bir tasavvurdur. Bizim hayatımız, genel çerçevesiyle sadece mekân olarak değil, zaman olarak da, irademizin dışında şekillenir ki, Müslümanlar bu durumu kısaca "takdir-i ilâhî" olarak isimlendirirler. Bu terkibdeki takdir kelimesi de kader kelimesiyle aynı köktendir.

Bu manada, kaderimizin ayrılmaz parçası kabul ettiğimiz coğrafyaları gerçek manada "vatan" bilmek ve yapmak için, vatan denilen coğrafyaya da dünyaya bakışımızın asli ölçülerini ve asli değerlerimizi hâkim kılmak zarureti vardır. "Vatan" kavramı toplumların kendi aslî ve vazgeçilemez değerleri üzerine oturtulamazsa, o coğrafyalar sırf tabiî, tarihî güzellik ve zenginlikleri veya askerî ya da jeo-politik ve stratejik gereklerle benimsenmesiyle, gerçek manada bir vatan coğrafyası olmak özelliğini de koruyamaz. Tarihte nice vatan coğrafyaları vardır ki, taşıdıkları zaaflar yüzünden üzerinde yaşayan toplumların yok olmasını kaçınılmaz hâle getirmiş ve yok olmak da o toplumların kaderi şeklinde tecelli etmiştir.

Ancak, kaderin mahiyetinin kavranması tarih boyunca da tartışılmış, çok farklı yorumlara konu olmuştur. Bu bakımdan, kişi, onu da belirleyen bir en yüce ve külli iradenin mutlaka var olduğuna inanıp O'na bağlanmayı asli hareket noktası veya mihveri görmezse; kendisini hayatta hiç iradesi olamayan, rüzgârların önünde veya kendi dışındaki etken ve güçlerin elinde sağa-sola sürüklenen bir kuru yaprak durumunda görebilir.

İşte bu noktada, Müslüman insanlar, "Allah'tan başka ilâh, tanrı, her şeyi bir yaratan, bir bütün olarak şekillendiren yoktur" gibi geniş bir manayı içeren "Lailaheillallah" formülüne tutunur. Bu aynı zamanda en güçlü bir "özgürlük manifestosu"dur ki, şairin dediği de işte tam budur:

"Allah'a kul olduk, kaalûbelâ'da,
Bu yolda verilmiş ikrârımız var
Üç günlük ömür için fâni dünyada
Kula kul olmamak kararımız var!"

Selefilik ve düşünce krizimiz

HİLMİ DEMİR

> İslam coğrafyasında, çağımızda dinî düşünce katı ve modernist Selefiliğin arasında sıkışmıştır. İslam düşüncesi din ve gelenek arasında kurduğu ilişkiyi Selefiliğin köktenci tarih yorumundan kurtarmak, eleştirel tarih yorumuyla geleneğin yeniden inşası arasındaki gerilimi aşmak zorundadır.

İLK TEMEL BİLGİMİZ ŞU OLMALIDIR: SELEFİLİK BİR MEZHEP DEĞİLDİR

DOSYA

2010 tarihinden itibaren Selefilik, Ortadoğu ve İslam üzerine yazan herkesin en çok başvurduğu kavramlardan biri oldu. Son zamanlarda Selefilik konusunda oldukça fazla yazı yayımlandı. İlahiyattan uluslararası ilişkilere ve güvenlik çalışmaları uzmanlarına kadar birçok farklı disiplinin ilgi odağı oldu. Son yılların en popüler konusu hâline geldiğini söyleyebiliriz. Bu konuda Henri Lauzière, *The Making of Salafism: Islamic Reform in the Twentieth Century* adlı eserinin Selefilik açısından oldukça kıymetli bir çalışma olduğunu söyleyebilirim.

Selefiliğin akademi camiasının yoğun ilgisini 2014 yılından itibaren özellikle de son üç yılda çekmeyi başarmış olmasının en önemli nedeni DEAŞ terör örgütü olmalı. 2013'ten itibaren adını duyurmaya başlayan DEAŞ terör örgütü, selefiliğin DEAŞ ile birlikte gündeme gelmesi üzerinde düşünülmeden alelacele birçok şeyin söylenmesine de neden oldu. Akademisyen ve uzmanlar birden bire kendilerini, Selefilik tartışmasının içinde buldular. Sağdan soldan yazılanları, üzerinde düşünülmemiş tarihsel analizleri hızla piyasaya sürmeye başladılar. Selefiliğin ne olduğu konusunda zaten karışık olan kafalarımız iyice karıştı.

Selefilik derken neden bahsediyoruz? Bir örgütten mi? Bir ideolojiden mi? Bir mezhepten mi? Yoksa sosyal bir hareketten mi? Kuşkusuz bu atıfların her biri farkı referans çerçevelerine gönderme yapar. Mezhep onu teolojik olarak tanımlarken sosyal bir hareket olarak görmek siyasal bir çerçeve içinde tutar. Bu yüzden çok temel bazı bilgilerden başlayarak bu konudaki kafa karışıklığını gidermeye çalışalım. Öncelikle en temel bilgiden başlayalım.

Selefilik tarihte yer alan "selef" yahut "selef-i salihin" gibi kavramlarla ilişkilendirilse bile etimolojik benzerlikten başka hiçbir benzerlikleri yoktur. Selefi olduğunu iddia edenlerin bu terimlerle kendilerine meşruiyet kazandırmaya çalışmaları Selefiliğin "selef" ya da "selefi-i salihin" ile aynı olduğu anlamına gelmez.

Nedeni oldukça basittir, tarihte "selef" kelimesi oldukça teolojik bir tanımlamaya sahiptir. Bu tanımlama gelenekte oldukça sınırlı, dar bir dini gelenekle ilişkilidir. Daha çok ehli hadis, ehli eser dediğimiz ve Allah'ın el, yüz gibi haberî sıfatları ile ilgili tartışmalardan kaçınan tavrı tanımlamak için kullanılır.

Müslüman düşünce tarihinde 18'inci yüzyıla kadar kendisine Selefi diyen ya da es-Selefiyye diye bir mezhebe, bir öğretiye bağlı olduğunu iddia eden hiçbir gruba rastlanmaz. "Selef" yahut "selefi-i salihin" tanımlaması bir mezhebi, bir grubu değil daha çok sahabe ve tabiin asrını ve o asırda yaşayan âlimlerin bazı

konulardaki bireysel görüşlerini ifade etmek için kullanılmıştır.

"Selefimiz şöyle düşünüyor" gibi ifadeler ne bir grubu ne bir öğretiyi ne de bir mezhebi ifade eder. Selefilik kendisinin İslam'ın bu ilk iki neslinin takipçisi olduğunu göstermek için bu kelimeyi kullanmıştır. Yoksa Selefilik "selef" yahut "selefi-i salihin"den türememiştir. Bizim mezhepler tarihi literatüründe, "Selefiyye" diye ne bir ekol ne de bir mezhepten bahsedilir. Bu nedenle ilk temel bilgimiz şu olmalıdır: Selefilik bir mezhep değildir.

Selefiliğin yayılması

Selefilik İslam dünyasında 19'uncu yüzyılda duyulmaya başlandı. Bundan önce çok fazla kullanılan bir tanımlamaya sahip değildir. Selef olarak yapılan atıflar ise yukarıda dediğimiz gibi çok dar anlamıyla teolojikti. Muhammed bin Abdulvehhab ve Vehhabiliğin köklere dönüş çağrısı, İngiliz ve Fransız sömürgesinde olan İslam dünyasındaki Arap entelektüellerden de karşılık buldu. Hanbelilik ve İbn Teymiyye üzerinden İslam'ı tasavvuf, kelamî mezhepler ve geleneğin ağır yükünden arındırma çabası muhtemelen Osmanlı kültür havzasından da kurtuluşun reçetesi olarak kabul görür.

Söz gelimi Hayreddin el-Alusi, Mekke'den Bağdat'a döndüğünde İbn Teymiyye mirasının ihyası için çalışmaya başlar. *Cilaü'l-aynayn fî muhâkamat el-Ahmadeyn* adıyla İbn Teymiyye muhalifi olan İbn Hacer el-Heytemi'yi eleştiren bir kitap kaleme alır. Vehhabilik'le başlayan İbn Teymiyye'nin fikirlerini yayma misyonu böylece Irak'a taşınmış olur. Bu görevi yeğeni Mahmut Şükrü el-Alusi (1857-1924) amcasından devralır.

Bu yıllar gerçekten oldukça ilginçtir. Matbaa Mısır ve Şam'a yeni girmiştir ama hızla İbn Teymiyye'nin eserleri basılmaya başlar. Öyle ki âlimler birbirlerinden İbn Teymiyye'nin kitaplarını ister. Konsolosluklar İbn Teymiyye'nin yazma eserlerine aracılık eder. Mekke, Şam ve Bağdat'ta hızla İbn Teymiyye'nin fikirleri ile Vehhabi fikirler yan yana taraftar bulur.

Bir diğer Şamlı âlim ünlü Bitâr ailesinden Abdurrezzak Bitar'dır. Reşid Rıza, onun için "Şam'da Selefi okulunun muhyii (canlandırıcısı)" tabirini kullanır. Hanefi bir aile olan Bitâr ailesinden Abdurrezzak Bitar 1885'in ilkbaharında Muhammed Abduh ile yazışmaya başlamıştır. Torununun; "Dedem Selefiliği 1887'lerde 50 yaşında iken benimsemiştir" şeklindeki sözü Abduh'un etkisini gösterir.

Şam'daki bir diğer önemli Selefi ve İbn Teymiyyeci damar da Cemaledin Kasımi'dir (1866-1914). Özellikle 1890 yılından sonra âdeta mezheplere ve geleneğe savaş açan Kasımi, Selefiliği yeniden diriltmek için bir mücadele başlatır. Iraklı Selefi âlim Mahmud Şükri Alusi ile mektuplaşarak İbn Teymiyye ve Ahmed bin Hanbel'in fikirlerinin kadrinin bilinmediği konusunda dertleşmektedirler. İnsanların bid'atlere dalarak Selefiliği unutmasından yakınırlar. Bu mektupların birinde Alusi insanların selef akidesine uyanları Vehhabi olarak isimlendirdiğini, bunun çok önemli olmadığını, İbn Teymiyye ve Ahmed bin Hanbel'in fikirlerine sarılanların Vehhabi olarak isimlendirilmesinin yerilecek bir şey olmadığını söyler.

Böylece açıkça Mekke, Bağdat ve Şam hattında Vehhabilik'le Selefilik iç içe geçmeye başlar. Açıkça kendisini Selefi olarak anan Cemaleddin Kasımi, Mısır'da Reşid Rıza ve ekibiyle bir araya gelerek Abdülhamid'in baskısından uzaklaşmış olur. Böylece Selefiliğin doğuşunda yeni bir kale daha kazanılmıştır. Kahire'de Muhammed Abduh ve Reşid Rıza Selefiliğin yeni mimarlarıdır. Abdulaziz bin Suud, Suudi Arabistan Krallığı'nı kurarak 1932 yılında devletin resmî olarak Vehhabi mezhebinin öğretilerine tabi olduğunu ilan ettiğinde Reşid Rıza'nın İbn Suud'dan mali destek aldığını, *el Menar* tefsirini bu destekle tamamladığını eserinin mukaddimesinde bizzat kendisi itiraf eder.

SELEFİLİK TARİHTE YER ALAN "SELEF" YAHUT "SELEF-İ SALİHİN" GİBİ KAVRAMLARLA İLİŞKİLENDİRİLSE BİLE ETİMOLOJİK BENZERLİKTEN BAŞKA HİÇBİR BENZERLİKLERİ YOKTUR.

Böylece Vehhabiliğin katı dindarlığından İslâmî ihya ve ıslah hareketlerine doğru genleşen Selefilik, Osmanlı'nın yıkılışı ile başlayan entelektüel krizi aşmanın da bir yolu olarak görülür. Öyle ki İstanbul ulema sı arasında da karşılık bulur. Osmanlı son dönem âlimlerinden İzmirli İsmail Hakkı'nın Modernist Selefiyye'den etkilenerek Selefiliği bir mezhep olarak Ehl-i Sünnet'in bir kolu olarak zikreder. Maalesef bu hatalı tasnif yıllar sonra Diyanet, imam hatip ve ilahiyat çevrelerinde karşılık bulur.

Oysaki Gümüşhanevi hazretlerinin *Câmi'u'l-Mutun* diğer bir deyişle *Ehli Sünnet İtikadı* adlı eserinin takdiminde hem de *Tam İlmihâl-Se'âdet-i Ebediyye* adlı eserde Selefiyye'nin modern bir inhiraf hareketi olduğu, asla "selef" ya da "selef-i salihin" ile karıştırılmaması gerektiği kati bir suretle söylenmişti. Yine Erol Güngör *İslam'ın Bugünkü Meseleleri* adlı eserinde Selefiliğin tasfiyeci ve dar karakterine dikkat çekerek İslam düşüncesinde bir krizi tetiklediğini söyler. Doğruyu söylemek gerekirse İzmirli'nin bu tasnifinin ilahiyat

DOSYA

BİR AYAĞINIZ VERİLİ, SAĞLAM VE TEST EDİLMİŞ BİR GELENEĞE BASMADAN ASLA GELECEĞİ İNŞA EDEMEZSİNİZ. GEÇMİŞ VE GELECEĞİ KUŞATARAK ANCAK BÜYÜK BİR MEDENİYET KURULABİLİR.

ve Diyanet çevrelerinde karşılık bulması da 2000'li yıllardan sonra olmuştur.

2000'lerden 2013'lere geldiğimizde Ehl-i Sünnet'in bir kolu olarak görülen Selefilik, DEAŞ ile birlikte birden radikal ideolojilerin din yorumu olarak karşımıza çıkar. Hatta Diyanet, DEAŞ ile ilgili yazdığı kitapçıkta Selefiliğe karşı bu sefer sert bir tutum takınır fakat yine de bastığı ilmihalde Selefiliği bir mezhep gibi göstermeye devam etmektedir. Bütün bunlara rağmen sanırım Selefiliğin yaşadığımız krizlerle ilişkisini görmek her şeyden daha önemlidir.

Selefilik neden kriz üretir?

Birincisi, "kaba köktenci tarih okuması"dır. Bu okumaya göre tarih sürekli kötüye gitmektedir. Bu yüzden dinî düşünce ilk üç asra göre her asırda yeniden test edilmeli, ayıklanmalı ve otantik, sahih çizgisine geri döndürülmelidir. İkincisi "ılımlı köktenci tarih okuması"dır. Bu okumaya göre dinî düşünce sürekli devlet, ulema, iktidar, ilişkileri ile manipüle edilmekte ve bozulmaktadır. Metinle metni yorumlayan arasına giren gelenek metnin sahih anlamını bozmaktadır. Bu yüzden metne aracıları çıkararak yeniden dönmek ve sahih, otantik anlamı yeniden keşfetmek gerekir. Bu iki yorumun da ortak paydası geleneği aradan çıkarmak ve yerine kendi dinî yorumlarını ikame etmektir. "Bütün yorumlar yanlış yorumsa" hiçbir yorumun doğruluğu asla bilinmeyecektir. İkisi de "put kırıcı"dır, hurafeden arındırıcıdır ve aslından aydınlanmacıdır.

Üçüncüsü tasfiyeci karakteridir. Modernizm'le karşılaşmadan bu yana Müslüman entelektüeller anlamlı buldukları "nerede hata yaptık" sorusuna öyle sarıldılar ki, bu hatanın tarihî kesitlerini belirlemek adına "kırılma modeline" uygun olarak İslam düşünce tarihini yeniden inşa ettiler. Bazen geleneği ve geçmişi sırtlarından atmaları gereken bir ölü ağırlığı olarak gördüklerinden ondaki hastalıkları tespit etmeye çalıştılar. Bazen de geçmişte yaşanmış sapmaları tespit ederek, tarihin altın çağına, asr-ı saadete, sıfır noktasına geri dönebileceklerini tahayyül ettiler. Oysa ne geçmiş kendisine dönebileceğimiz bir şeydir ne gelecek geçmiş olmadan kurulabilecektir. Bir ayağınız verili, sağlam ve test edilmiş bir geleneğe basmadan asla geleceği inşa edemezsiniz. Geçmiş ve geleceği kuşatarak ancak büyük bir medeniyet kurulabilir.

Oysa Selefi ideoloji verili, mevcut kazanımları bozulmadan sapkınlığa, cahiliyeden tağuta kadar geniş bir yelpazede kısmen yahut kökten reddederek yok etmeyi tercih eder. Bu değişim ya da yok etmek için kullanılacak araçlar ya siyasi yahut siyaset dışı olacaktır. Siyaset verili durumu meşrulaştıracağından Selefilik toplumsal değişim için ya apolitik bir tavrı benimseyecek yahut onu siyaset dışı araçlarla değiştirmeyi tercih edecektir. Bu da şiddetin kutsanmasına yol açar. Bu yüzden el-Kaide gibi örgütler de şiddet araçlarıyla bu değişimin gerçekleşebileceğini iddia etmişlerdir.

Düşünsel ve entelektüel alanda ise katı ve radikal Selefiliğin dinin anlaşılmasında tevil denilen yorum mantığına değil lafzi/literal anlama bağlı kalması, dinin daha sabit ve statik bir biçimde anlaşılmasına yol açmıştır. Burada dinin farklı yorum biçimlerine müsaade edilemez. Bu yorum biçimleri bazen aşırı biçimde din dışı (Şiilik ve Alevilik gibi) kabul edilir. Felsefeye, eleştirel düşünceye, tasavvufi tefekkür biçimine, din adına karşı kor. Dini salt formel ve biçimsel kalıplarla tanımlar böylece de dini düşüncenin felsefi, estetik ve ahlaki alanlardaki açılımlarına müsaade etmez. Estetikten anladığı şaşaa, gösteriş, cüsse gibi unsurlar taşıyan aşırı modern, lüks tüketimdir. Giyim ve mimaride buna düşkünlük her yerde temaşa edilebilir.

Çağımızda dinî düşünce katı ve modernist Selefiliğin arasında sıkışmıştır. Birincisi dini salt formel ve biçimsel kalıplara indirgeyerek dinî düşüncenin felsefi, estetik ve ahlaki alanlardaki açılımlarına müsaade etmemektedir. İkincisi ise geleneği aradan çıkarıp her şeyi metin merkezli bir düşünceyle yeniden inşa etmeye çalışarak düşünceyi köksüzlüğe terk etmektedir. İslam düşüncesi din ve gelenek arasında kurduğu ilişkiyi Selefiliğin köktenci tarih yorumundan kurtarmak, eleştirel tarih yorumuyla geleneğin yeniden inşası arasındaki gerilimi aşmak zorundadır.

dünyadan portreler/ haberler

BİROL BİÇER

2019

01

HİNDİSTAN

TASMIDA

ÜNİVERSİTEYE GİREN İLK ARAKANLI MÜLTECİ KIZ

Tasmida, 22 yaşında Arakanlı bir Müslüman kız. 2005'te henüz altı yaşındayken ailesiyle Myanmar'dan göç ederek canını kurtarmış ve önce Bagladeş'e, ardından da Hindistan'a iltica etmiş. Tasmida bugün Hindistan'da yaşayan 40 bin Arakanlı Müslümandan sadece biri. Şansı, Arakanlı mülteciler arasında üniversitede okuma şansı yakalamayı başaran ilk kız olması. Doğduğu ülkesinde vatandaş bile sayılmayan milyonlarcası gibi bir ilkokula başlama şansını ancak Bangladeş'te bulan Tasmida azmi ve çalışkanlığı sayesinde Hindistan'da bir ilki başardı ve bir üniversiteye girebilen ilk Arakanlı mülteci kız oldu. Bilgisayar ve Hintçe alanında okuyacak olan Tasmida'nın bu şansa kavuşması ise kolay olmadı. Sürekli yer değiştirmeler, hayatlarındaki belirsizlikler, sık sık ara verilen eğitim, fakirlik, öğrenilmesi gereken yeni diller ve benzerleri gibi küçük yaşta evlendirilme çabaları gibi birçok engel arasında bunu başardı.

02

BİRLEŞİK KRALLIK

MUHAMMED SALAH

İSLAMOFOBİYE EN ÇOK GOLÜ, EN İYİ ÇALIMI O ATIYOR

Liverpool'un Mısırlı yıldızı Muhammed Salah, futbol hayatını sürdürdüğü İngiltere'de İslamofobi illetiyle defalarca yüzleşti. Ancak araştırmalar gösteriyor ki Liverpool taraftarlarının gönlünde taht kuran başarılı ve sempatik futbolcunun bizzat kendisi İslamofobiye ilaç olmuş görünüyor. ABD'li Stanford Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre Muhammed Salah'ın Liverpool kulübü ile anlaşma imzaladığı günden bu yana Liverpool'da nefret suçları yüzde 19 oranında düşüş kaydederken, Müslüman karşıtı sosyal medya paylaşımlarının da yarı yarıya azaldığı görülüyor. İngiltere'deki ilk caminin yöneticisi Mumin Khan bu araştırma sonucunu şöyle değerlendiriyor: "Muhammed Salah hem kamuoyundaki hem de taraftarlardaki Müslümanlara yönelik olumsuz algılar duvarını yıktı. Buradaki Müslüman toplumu için de çok olumlu bir model ortaya koydu."

03

ABD

FATOUMATA CAMARA

KENDİ DEDEKTİFLİĞİNİ YAPAN MÜSLÜMAN KIZ

Afro-Amerikalı, siyahi ve başörtülü Müslüman bir hanım olan Fatoumata Camara, bu yazın başında New York'ta kalabalık bir grup tarafından cinsiyetçi ve ırkçı nitelikli bir nefret saldırısına mağruz kaldı. Hakaretlere uğradı, başörtüsü zorla çıkarıldı, yumruklandı, tekmelendi, burnu kırıldı ve yüzü gözü kanlar içinde hastanelik edildi. Üstelik tüm bunları polis gördü ve müdahale etti. Ancak Bronx savcılığı ve polisleri soruşturma dahi açmadan olayı savsakladılar. "Kanıt yok" bahanesine sığınan savcılık ve emniyetin bu lakaytlığı 22 yaşındaki genç kadının ıstırabını daha da artırdı. Bunun üzerine kendi soruşturmasını kendi yapmaya karar verdi. Polisin yapmadığını yapıp, bir dedektif gibi delil topladı; saldırıya uğradığı yerlerdeki mağazalara gidip güvenlik kameralarının kayıtlarını araştırdı ve bulduklarını polise verdi. Bu defa polis ve savcılık onu geri çeviremedi. Şimdi kendi çabasıyla elde ettiği bulgulardan suçluların ortaya çıkarılmasını bekliyor.

04

SUUDİ ARABİSTAN-BAE-MISIR

"İSLAM ÜLKELERİ"NİN UTANÇ VEREN SESSİZLİĞİ

Buna sessizlik bile denmez; zulmü, insan haklarını, inanç özgürlüğünü ayaklar altına alan ve dindaşlarını kamplara kapatan Çin'i bir de alkışlıyorlar. Alkışlayan kim mi? İsrail, ABD, Myanmar ya da AB değil; Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır yani "İslam ülkeleri"... Müslümanlara karşı son dönemde oldukça kötü bir sicile sahip olan Donald Trump bile bu durumu eleştirirken ve ABD'nin uluslararası düzeydeki inanç özgürlüğü temsilcisi Sam Brownback Doğu Türkistan'da Müslüman 1 milyondan fazla Uygur Türk'ünü toplama kamplarına kapatan Çin karşısında İslam ülkelerinin sessizliği ve Çin'in dolaylı tehditleri karşısındaki ezikliği karşısında hayal kırıklığı yaşadığını itiraf ederken aynı ABD'nin şu sıralar pek yakın müttefiki olan üç otoriter rejim Suudi Arabistan, BAE ve Mısır sessiz kalmakla yetinmeyip bir de Çin'i onurlandırıyorlar. Örneğin Mart ayı başında İslam İşbirliği Teşkilatı "Müslüman vatandaşlarına gösterdiği ihtimam"dan dolayı Çin'i tebrik eden bir karar benimsedi. Suudi veliaht prensi Muhammed Bin Salman da üzerine tüy dikip Uygurlara yönelik zulümleri "Çin'in terörizm ve aşırılıkçılığa karşı mücadele faaliyetleri hakkı" olarak savunmaktan geri durmadı. Brownback bu insanlık utancı" karşısında yüksek ses çıkaran birkaç İslam ülkesini ise samimiyetle tebrik etti ki bunların başında Türkiye geliyordu.

05

İSRAİL

YAPTIĞI YETMEDİ ÜZERİNE TRUMP ADIYLA TÜY DİKTİ

Uluslararası hukuka göre hiçbir ülkenin işgal yoluyla toprak kazanması mümkün değil. Bunun yeryüzünde tek bir istisnası var: Yıllardır Filistinlilere ait toprakları işgal ederek sınırlarını genişleten ve BM'nin aleyhteki binlerce kararını umursamayan İsrail. Siyonist devlet buna, işgal ederek Suriye'den kopardığı Golan Tepeleri'ni de dâhil etti. Bu yılın Mart ayında ABD başkanı Donald Trump, İsrail'in askeri güçle işgal ettiği topraklardaki "egemenliğini" resmen tanıdığını ilan ederek büyük bir hukuk ihlaline imza attığı gibi Ortadoğu'ya ve dünya barışına bir mayın bombası daha ekmiş oldu. İsrail'in hukuka aykırı işgalini tanıyan ABD'nin hukuka aykırı tanıma kararından sonra İsrail Golan'da gayrimeşru yerleşim birimi yapma kararı aldı ve temellerini de geçtiğimiz ay attı. İsrail şimdi bu hukuksuz işgale verdiği destek için Donald Trump'a şükran nişanesi olarak buraya inşa edeceği yerleşim birimlerine Trump Tepe anlamına gelen Ramat Trump adını veriyor. Böylelikle skandalların ve rezaletlerin politikacısı Trump'ın adı uluslararası ve hukuk dışı bir rezaletle daha simgeleşirken, İsrail'in de yaptığı yetmemiş gibi üzerine bir de Trump'la tüy dikmiş oluyor.

06

ABD-KANADA

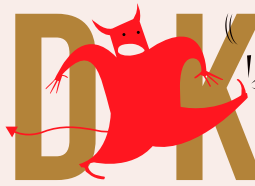

ŞAKA İLE BAŞLAYAN ŞEYTAN TAPINAĞI LAİKLİK İÇİN MÜCADELE EDİYOR

ABD'de bir dinî hareket var ki en önemli amacı tanrı inancına dayalı dini hareketleri etkisiz hâle getirmek. 2013 yılında iki arkadaş tarafından Hristiyan Amerikan muhafazakarlığıyla alay etmek için bir şaka olarak başlatılan, Baphomet adı verilen şeytana tapmayı öngördüğü için ateist de olmayan Şeytan Tapınağı aradan geçen 6 yılda şaka maka derken olayı ciddiye alanların artıp 100 bin mensuba ulaşmasıyla gerçekten bir dinî harekete dönüştü. Hatta tanrı tanımadığı hâlde kısa bir süre önce bu yılın Şubat ayında ABD'de resmen din statüsüne de kavuştu. Başta gelen uğraşı muhafazakâr Hıristiyanlıkla mücadele olan Şeytan Tapınağı şu sıralar aklın üstünlüğünü, ifade özgürlüğünü savunuyor ve giderek politik bir aktivizm hüviyeti de kazanmaya çalışıyor. Tapınağın yüksek komite üyelerinden Chalice Blythe dinî hareketin en hızlı büyüdüğü ve mensup kazandığı dönemin "laikliğin elden gitmeye başladığı" Trump'ın ABD Başkanı seçilmesinden sonrasına denk geldiğini ifade ediyor ve şöyle diyor: "İktidardaki dinci fanatikler devlet ile kilise arasındaki ayrımı ortadan kaldırmak istiyorlar. Biz de bunu engellemek için mücadele edeceğiz."

07

KÜRESEL

MÜSLÜMANLAR TEBLİĞLE DEĞİL DOĞUMLA ÇOĞALIYOR

Dünyada inançlı sayısı açısından en hızlı büyüyen din İslam. Washington merkezli Pew Araştırma Merkezi'nin son dönemde yaptığı küresel çaplı araştırma da bu durumu teyit ediyor. Dünyanın 2015 verilerine göre yapılan araştırmaya göre mevcut durumda yeryüzündeki Müslüman sayısı 1 milyar 800 milyon. Bu, dünyada her 4 kişiden birinin Müslüman olduğu anlamına geliyor. Bu rakamın çok küçük bir kısmını yani 3,5 milyonu ABD'de, 19 milyonu Avrupa'daki Müslümanlar teşkil ediyor. 2 milyar 170 milyon nüfusa ulaşan Hıristiyanlıktan sonra dünyadaki en kalabalık dinî nüfusu teşkil eden ancak mensup sayısı en hızlı artan din olan İslam'ın bu yayılma ile 50 yıl içinde dünyanın en büyük nüfusa sahip olmasına kesin gözüyle bakılıyor. Bu Müslümanların başarısı gibi görülebilir ancak bu büyümenin nedeni tebliğ faaliyetleri ya da ihtida edenlerin çokluğun değil Müslümanların diğerlerinden daha fazla çocuk yapmaları...

İNSAN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN GENEL ÇERÇEVESİ:

Neyi bilebiliriz ve neyi yapabiliriz tartışmasını hatırlamak

EKREM DEMİRLİ

> Mutlak ve mükemmel anlamda özgür olan Allah'tır. Bu bakımdan özgürlüğün bilgisi Allah'tan bize geldiği gibi özgür olmak, Allah gibi bilmek, O'nun gibi güçlü-kudretli olmak, O'nun gibi yapabilmek demektir.

KÖLE, "AYAKLARI ÜZERİNDE DURAMAYAN" İNSANDIR

BİR MÜSLÜMAN İÇİN İNSAN ÖZGÜRLÜĞÜ İLE TANRI'NIN İRADESİ-KUDRETİ ARASINDAKİ İRTİBAT EN CİDDİ KONUDUR.

"İnsan: mecburen özgür varlık: Bir taşı yukarı fırlatsak 'iradem ile çıkıyorum' derdi."
İbnü'l-Arabi

"Özgür olmasak neyi kaybederdik: Hiç!
Daha az tartışır, daha çok hayal kurardık."
Anonim

"İnsan özgür müdür, değil midir" sorusu kadar mühim bir konu, "kimden veya kime karşı özgürüz" sorusu olabilir. Başka bir anlatımla özgürlüğün tanımını bilmeden konuşmak bizi sahih bir neticeye erdirmez. "Biz ne zaman/nasıl özgür oluruz veya özgürlüğümüzü kime karşı elde ederiz" sorusu özgürlüğün tanımı için cevaplamamız gereken soruların başında gelir.

Özgür olmayan insanlar her zaman var olagelmiş, hiç kuşkusuz! Özgürlüğünü tamamen yitirmiş insanlara köle denir; köleler tarihin her döneminde var olduğuna göre özgürlük hakkındaki ilk düşünceler onları hesaba katarak ortaya çıkmış olmalıdır. Köle, kendisi veya başka bir şey/kişi hakkında karar alamaz, iradesiyle hareket edemez, kendi başına tasarrufta bulunamaz. Günlük bir deyimle "ayakları üzerinde duramayan" insandır o. Özgürlükten söz ederken arzularını gerçekleştirmek veya hayat için gerekli kararları alabilmekten söz ederiz. Demek ki özgürlüğün ne olduğunu anlamak için gerekli kavramlardan biri "irade" yani arzularımızı gerçekleştirebilme salahiyetidir.

Peki, özgür insan kimdir? Kölenin sahibi olan insan, "özgür insan" örneği olarak düşünülebilir mi? Köle için ideal hayatlardan biri sahibinin hayatıdır muhtemelen: İradesiyle hayatını yaşayabilen, kararlarını alan-uygulayan biri olarak sahip kölenin özgürlük ufkunu belirler. Kölenin sahibi kendi hayatı üzerinde olduğu kadar başkalarının hayatı hakkında da karar alabilir. Bu durumda özgürlük telakkimiz, karar verme imkânı olmayan köle ile karar verebilen ve uygulayabilen iradeli sahibinin karşılaştırılmasıyla şekillenir fakat bu ayrıştırmayla özgürlük bahsini yerli yerine oturtmuş olabilir miyiz?

Düşünce tarihinin en çetrefilli konularından biri olan özgürlük meselesi üzerine nice tartışma "köle ve sahibi" ayrımı ile anlaşılabilir mi? Hiç kuşkusuz hem kavramın muhtevası hem yol açtığı tartışmalar cihetiyle bakarsak, köleye göre özgür olan insan özgürlüğün basit bir kısmını temsil eder. O kadar ki bazı özgürlük yorumlarına göre-mesela nefsin arzularına karşı özgürleşmek anlamında bir erdem olarak özgürlükte köle sahibinden daha özgür sayılabilir.

Mutlak özgür olan Allah'tır

Peki, nedir bu özgürlük meselesi? Özgürlük hakkında konuşmak; hayat hakkında konuşmak, insan ve onun umutları-korkuları üzerine düşünmek, insanın yeryüzündeki serüveni üzerine akıl yürütmek demek olduğu kadar insanın ne umabileceği ve ne olabileceği hakkında konuşmak demektir. Özgürlük üzerine konuşmak insan ahlakı üzerine konuşmak, hatta ahlaki bir varlık olarak insan üzerinde konuşmak demektir. Özgürlük üzerine konuşmak "düşünen bir canlı" olarak insanı anlamak, irade ile düşünce arasındaki irtibatı keşfederek insanın dünyadaki müstesna yerini tespit demektir. Özgürlük üzerine konuşmak doğada insanın yapayalnızlığını konuşmak demektir; belki özgürlüğe olan düşkünlüğümüz hatta mecburiyetimiz bizi yeryüzünde yalnız kılan en önemli yönümüzdür.

Hepsinden önemlisi özgürlük üzerinde konuşmak Allah hakkında düşünmek ve konuşmaktır. Çünkü gerçekte bizi özgürlüğe âşık kılan ve zihnimizi şekillendiren esas bilgi Allah hakkındaki düşüncemizdir. Mutlak ve mükemmel anlamda özgür olan Allah'tır. Bu bakımdan özgürlüğün bilgisi Allah'tan bize geldiği gibi özgür olmak, Allah gibi bilmek, O'nun gibi güçlü-kudretli olmak, O'nun gibi yapabilmek demektir.

Özgürlük meselesi günlük hayattaki basit gözlemlerden ortaya çıkarak temel bir düşünce sorununa doğru evrilmiştir: Bir düşünce meselesi hâline geldikten sonra da insanın tabiat ile ilişkisi başta olmak üzere yaşadığı çevre, var olduğu dil-tarih, beşeri ve doğal çevresi gibi onunla ilişkili her konuyla ilişkili hâle gelmiştir. Zamanla bu konuların bazıları daha öne çıkmış, bazıları ikincilleşmiş olabilir: her hâlükârda özgürlük, insan ile öteki kişi veya şeylerin sınırlarını belirleyen temel konu olmuştur. Bu itibarla özgürlük insanın kim olduğunu düşünürken bakmak zorunda olduğumuz kavramdır: "Ben kimim" sorusu özgürlük üzerinden anlaşılabilir.

Özgürlüğün bir yönü de ahlak alanında ortaya çıkar: Özgürlüğü en çok kuşların gökyüzündeki "serbest" uçuşlarıyla betimleriz: Kuş kadar hafif olmak ve özgür uçmak bedenin ve doğanın sınırlarını aşmak hayalini bir ideal gibi ufkumuza yerleştirir. Bedenle ilişki fiziksel bir ilişki değil, aynı zamanda ahlak teorilerine göre, ahlaki bir sorundur. Beden ve onun dünyası, arzularımızı ve zaaflarımızı teşkil ederken ruhumuz insanlık erdemlerini ve hakiki olanı temsil eder. Beden ile ruh arasındaki gerilim -bazen akıl veya arzu da denilebilir- ahlakın istikametini belirler.

İnsan, bedenin arzularını tedbir ederek insanlık gayesine doğru yürümekle yükümlü varlıktır. Aslında özgürlükle hedeflediğimiz saadet ve kemal bu yolculuğun bittiği yerde kendini gösterecektir. İnsanın ahlaki varlık oluşu, mevcut durumu ile nihayetinde varabileceği maksat arasındaki çelişki üzerine kuruludur. Her insan mevcut hâline göre daha yüksek maksada varabilir: Kuvvenin fiile taşınması ise ahlaki bir yöntemle mümkündür. Bu yönüyle "insan nedir" sorusunun cevabı, "insan ne olabilir" sorusunun cevabı bulununca verilebilir. Ahlaki bir varlık olmadan insan tanımı tamamlanmış değilken ahlaki varlık hâline gelmeden özgürlüğü de anlamış olmayız.

İnsan neyi bilebilir?

Müslümanlar erken dönemden itibaren insan özgürlüğü meselesini ele alırken konunun iki yönlü olduğunu fark ettiler: Birincisi "insan neyi bilebilir" sorusunda odaklanan bir takım tartışmalara yol açmışken öteki "insan neyi yapabilir" sorusunda odaklanmıştı. Özgürlük denince daha çok aklımıza ikincinin gelmesi (yapabilme özgürlüğü ve imkânı) zihnimizi meselenin odağından uzaklaştırır. Neyi bilebiliriz ve neyi yapabiliriz sorusu özgürlük meselesinin dinî düşünce geleneğindeki ana konusudur.

Meselenin bu şekilde ele alınması bütün düşünce tarihinin doğal seyrini de bize gösterir. Bilgi teorisinin en ciddi konusu neyi bilebiliriz sorusuydu. Bilgi dediğimiz şey ile duyguları, temennileri veya edebiyatı, sanatı ayrıştırmak gerekir: İnsan pek az şey bilir fakat her şey hakkında konuşmak ister. Bilgiyi duyguya katmak veya arzuları gerçek sanmak zihnimizin en ciddi yanılsamasıdır. Zihnin ilk görevi bilgiden bilgi olmayanı ayrıştırmaktır. Bu nedenle insanlar "bilgi nedir" ve "bilgiye benzeyen nedir" sorusunu ciddi sorun olarak ele alarak insanın bilebilme-yapabilme imkânlarını tahlil etmişlerdir.

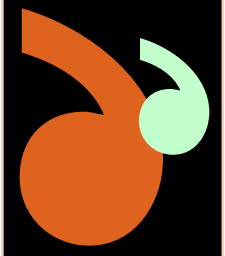

İNSANIN AHLAKİ VARLIK OLUŞU, MEVCUT DURUMU İLE NİHAYETİNDE VARABİLECEĞİ MAKSAT ARASINDAKİ ÇELİŞKİ ÜZERİNE KURULUDUR.

Bununla birlikte dinî düşünce tarihinde özgürlük bahsi bugünkü gibi karmaşık bir çerçevede tartışılmamıştı. Günümüzde tartışılan kamusal alan, devlet ve bireyin ilişkisi veya bireyin yaşadığı sosyo-kültürel dünyayla irtibatı gibi sorunlar yeterince fark edilmemişti. O dünyada özgürlük denilince daha çok Tanrı ve tabiat karşısında insanın özgürlüğü sorunu anlaşıldı. En önemli konu da Tanrı ve insan ilişkisiydi: İrade-i cüziyye ve irade-i külliyye meselenin can damarını teşkil ediyordu.

Bugün ortaya çıkan karmaşık sorunları klasik dönemdeki kavramlarla ve yaklaşımlarla tartışabilmek mümkün görünmüyor. Her şeyden önce klasik dönemde özgürlük sorunu çok dar bir bağlamda ve bireysel alanla ilgili tartışılıyordu. Bu tartışmalar evvelemirde bilgi-eylem imkânları seklinde ortaya çıksa bile zamanla yeni boyutlar kazanmıştı. Dinî düşüncenin bu alandaki en ciddi meselesi insanın özgürlüğünü ele alırken Tanrı'nın özgürlüğünün sınırlanması endişesiydi. Buna mukabil Tanrı'nın kudretini kabul ederken de insanın yükümlü olduğunu açıklayabilmek gerekiyordu.

Müslüman düşünürler birkaç teori üzerinde bölünmüşlerdi ki bu teoriler hâlihazırda geçerliliğini büyük ölçüde korur: Birincisi mutlak bir kaderciliği savunarak insanın özgürlüğünü reddeden "cebri" eğilimdi. Buna mukabil özgürlüğü savunan Mutezile geliyordu. Onlar kelimenin hakiki anlamıyla İslam toplumundaki özgürlükçü ahlakçılardı: İnsanın

SUFİLERE GÖRE ÖZGÜRLÜĞE ULAŞABİLMEK; ARZULARI YENMEYE, TOPLUMUN, TARİHİN VE BELKİ MEKÂNIN ÜZERİMİZDEKİ ETKİLERİNDEN KURTULMAYA, GERÇEK ANLAMDA BİREYSELLİĞE ULAŞMAYA, DÜNYEVİ BAĞLARDAN KURTULMAYA BAĞLIDIR.

hem bilebilme hem yapabilme özgürlüğünü savunuyorlardı.

Mutezilenin hareket ettiği nokta insanın sorumlu olabilmesi için özgür olmasının gerekliliğidir. Onlar bu düşünceye herhangi bir tabiat araştırması veya teorisinden değil, daha çok dinî düşünceyi şekillendirdikleri ilkelerden ulaşmıştı: Adalet! Her şeyden önce Allah hakkındaki iyimserlikleri –Allah, mutlak âdildir- onları böyle bir kanaate taşıdı. Allah insanı sorumlu kılmışsa onu özgür kılmış olmalıdır. Başka bir anlatımla özgürlüğün nedeni sorumluluktu. Bu gerçekte bir açıklama olmaktan çok var sayımdı.

Mutezilenin yaklaşımı Müslüman cemaat içinde ciddi bir sorun teşkil etmedi. Onlar daha çok "vaat-vait" gibi ahirette Tanrı özgürlüğünü sınırlayan kavramlardan söz etmeye başlayarak ibadeti "Tanrı-insan sözleşmesi"ne dayandırdıklarında veya ilahi kelamın tabiatı üzerinde konuştuklarında tepkiyle karşılaştılar. İki tavır arasında ehl-i sünnetin paradoksal tutumu ise meseleyi çözümsüz noktaya yerleştirdi: Özgürlüğü asla izah edemeyeceğiz! Ehl-i sünnete göre insan haddi zatında özgür olmamakla birlikte özgürmüş gibi yükümlüdür.

Tasavvuf başka bir açıdan meseleleri gündeme getirdi. Tasavvuf insan, toplum ve tarih ilişkisini ele aldığı kadar daha çok insan arzuları ile insanın ulaşabileceği kemal arasındaki çelişkiye dikkatimizi çekerek ahlaklanarak özgürleşmeyi savundu. Sufiler insan özgürlüğünün karmaşık bir mesele olduğunu göstermekle çok büyük katkı sağladılar. Onlara göre özgürlüğe ulaşabilmek; arzuları yenmeye, toplumun, tarihin ve belki mekânın üzerimizdeki etkilerinden kurtulmaya, gerçek anlamda bireyselliğe ulaşmaya, dünyevi bağlardan kurtulmaya bağlıdır. Sufiler çevremizin üzerimizdeki etkilerini en çok dil ile tesis ettiğini fark eden zümre idi.

Belli bir dönemde verimli sonuçlar ortaya çıksa bile artık bu tartışmalar günümüzde özgürlük meselesiyle ilgili tartışmalar karşısında çok yetersiz kalır. Her şeyden önce klasik İslam düşüncesinde siyaset, toplum ve birey ilişkileri temel bir mesele olarak tartışılamadı. Devlet ve iktidar karsısında insanın durumu sınırlı konular üzerinden ele alınmakla yetinildi. Hiç kuşkusuz başka bir durum da beklenemezdi çünkü söz konusu kurumlar modern kurumlar olduğu kadar sorunlar da önemli ölçüde yenidir.

Söz konusu kurumların ve sorunların teşekkül ettiği dönemlerde ise meselelere katkı sağlayabilecek düşünce geleneği kalmamıştı. Bu bakımdan Müslüman aydınlarca özgürlük meselesi sınırlı ve sığ bir zeminde ele alınabilmektedir. Hâlbuki özgürlük sorunu pek çok alt başlığıyla birlikte yeni sorunlar ve kavramlar ortaya çıkartarak en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

Öte yandan özgürlük meselesini ele alırken yeni yaklaşımları hesaba katmak gerekir. Bu meyanda sosyal bilimlerin getirdiği tahlil yöntemleri, üretim-tüketim ilişkileri üzerinden özgürlük ve insanın zihni imkânları meselesi ciddi bir sorun olarak ortadadır. Psikolojide insan davranışlarını köklerini tahlil eden yaklaşımları hesaba katmak gerekir. Zihin felsefesi ve düşünme melekesi üzerindeki tartışmalar insanın bilgi ve yapma imkânlarını yeni gözle ele almayı gerektirmektedir.

Müslüman düşünürler için özgürlük meselesinin kadim sorunları her zaman gündemde kalacaktır, bunda tereddüt yok. Bir Müslüman için insan özgürlüğü ile Tanrı'nın iradesi-kudreti arasındaki irtibat en ciddi konudur. Ancak bu meseleleri ele alırken insanın insanla, tabiatla toplumla, devletle, en nihayetinde insanın kendisiyle ilişkisi meselesi ihmal edilmemelidir.

Sinsi tehlike: "WATTPAD"

ZEYNEP TEMİZER ATALAR

> Ailelerin çocuklarının bilgisayarları ya da telefonları başında ne yaptıklarına dikkat etmeleri gerekiyor. Eğer çocuklar, son derece çiğ bir cinsellik ve şiddet tasarımları içeren hikâyeler yazıyorsa yani dürtüler yoğun bir şekilde ortaya çıkıyorsa, bir uzmandan destek almalarında fayda olabilir.

GİDEREK DAHA ÇOK DİKKAT ÇEKMEYE BAŞLAYAN TEHLİKELİ BİR PLATFORM: "WATTPAD"

Sanki zaman artık çok daha hızlı akıyor. Nesil farkı giderek azalıyor. Değişen zamanın getirdiği yeniliklere ayak uydurmada zorlanma hâli anne baba ve çocuk arasında olurken, şimdi nerdeyse kardeşler arasında yaşanıyor. Bu nedenle akan zaman içinde atlanılan, fark edilmeyen yahut olması gerekenden çok daha az dikkat edilen parçalar kalabiliyor.

Bunlardan biri de; sinsi sinsi ilerleyen ve oldukça büyük bir tehlikenin habercisi olduğunu düşündüğüm, çok yeni olmayan fakat gençler arasında giderek daha fazla dikkat çekmeye başlayan bir platform: "Wattpad"!

Giderek artan bu popülariteyi son zamanlarda kitap fuarlarında dikkatinizi çeken o çocuk-ergen izdihamından da tahmin edebilirsiniz. Hani "Bu kadar kalabalık hangi yazara böyle" diye söylendiğiniz, sonrasında "Aa, bu da kimmiş, e bu yazar da daha çocukmuş, Allah Allah" diye devam ettiğiniz o anlar var ya, işte o "yazar"lar bu Wattpad denen siteden, o "hayranlar" da bu platformun takipçileri arasından çıkıyor.

Konuyu araştırıp elde ettiğim bilgileri sizinle de paylaşayım. Bu site aslında 2006 yılında kuruluyor. Çıkış amacı da insanların yazdığı hikâyeleri, metinleri başka insanlarla da paylaşacakları bir sosyal ağ oluşturmak. Bu durum özellikle 13-17 yaş aralığındaki ergenlerin ilgisini çekiyor. Çünkü bu site sayesinde hem alternatif bir sosyal medya ağına giriyorlar hem bir gruba ait olma ihtiyaçları karşılanıyor hem de kendilerini bir içerik üreterek başarılı hissediyorlar.

Eğer yazdıkları hikâyeler, ağın içindeki diğer okuyucular arasında öne çıkarsa, yayınevleri bu fırsatı kaçırmıyor ve hemen bu hikâyelerin kitabı çıkıyor. İşte o kitap fuarlarındaki anlam veremediğiniz ergen kalabalığı da bu yazarlara ait imza günlerinden dolayı oluyor.

Sansürsüz paylaşımlar

Aslında bu, çok başarılı bir strateji çünkü ergenlik dönemindeki bir gencin bütün ihtiyaçlarını karşılıyor. Aileden uzaklaşıp arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirebileceği, takdir edileceği, onaylanacağı ve duygusal gelgitlerini, isyanını, çatışmalarını sansür olmadan özgürce ifade edebileceği, üstelik de ücretsiz bir alan sağlıyor. Bu nedenle de oldukça fazla rağbet görüyor. Hatta çocuğunu kitap okuyor ya da kitap yazıyor zanneden ebeveynler de bu durumdan hiç şikâyetçi olmuyorlar. Yani anne babanın da farkında olmadan onayladığı bir bataklığın içine kolayca giriveriyorlar.

Başlangıç noktası oldukça sevimli görünse de, zaman içinde bu masum durum giderek tehlikeli bir hâl almış durumda. Çünkü bu sitedeki hikâyelerin büyük kısmı oldukça ağır pornografik metinlerden, şiddeti öven, bunu daha "havalı" gösteren hikâyelerden oluşuyor ve yazıların içeriği ile ilgili hiçbir denetleme mekanizması yok. Üstelik bu hikâyelerin altına yazılan popülist yorumlar yahut beğeni sayıları da oldukça endişe verici.

Aslında yazıların içeriğindeki cinselliğin, şiddetin yoğunluğunun ya da asi, yalnız ve kimseye ihtiyacı olmayan karakterlerin varlığının oldukça anlaşılır bir tarafı olduğunu düşünüyorum. Yazarların kendilerinin de ergenlik döneminde oldukları düşünüldüğünde, metinlerin içeriği de bu dönemin genel yatkınlığını yansıtıyor.

Bu dönemdeki bir gencin cinselliğe merakının olması, karşıt davranışlar geliştirmesi ya da "benim kimseye ihtiyacım yok" tavrı, bir yanıyla oldukça normal. Dolayısıyla hikâyelerde geçen bu karakterlerin de, takipçi kitlesinin nerdeyse tamamının ergen olduğu bu grubu besliyor olması anlaşılabilir.

Normal olmayan tarafı ise, bu tür dürtülerin, metinlerde oldukça çiğ bir şekilde ifade ediliyor olması. Yani ergenlik dönemindeki bir genç cinselliği merak edebilir bu merakını gidermek için ilgili yazıları okuyabilir yahut kendi de yazabilir. Fakat yazdığı yazılarda sınırsız bir cinsellik tasviri yapıyorsa yahut zamanının büyük kısmını ağır pornografik yayınlar okuyarak geçiriyorsa, orada durup düşünmek gerekebilir.

Bu platformda da hikâyelerin büyük kısmı, antisosyal davranışlar sergileyen, silah, bıçak yahut sopa gibi şiddet amaçlı nesneler taşıyan, yeri geldiğinde bunları kullanan, riskli davranışlar sergileyen, hırsızlık yapan, mafya yahut çete gibi gruplarda bulunan, anne babasından ayrı yaşayan ve oldukça rahat, sınırsız bir cinsel hayata sahip olan ana karakterlerden oluşuyor.

Üstelik bu ağır pornografi ve şiddet içeriklerine kolayca ulaşıp okuyabilen, yaşı çok daha küçük bir başka çocuk da bu durumdan travmatik bir şekilde etkilenebiliyor. Çünkü bu metinler hiçbir denetlemeden geçmeden, sansürsüz bir şekilde yayınlanıyor!

"Aa, bu da kimmiş, e bu yazar da daha çocukmuş" dediğiniz o "yazar"lar bu wattpad denen siteden, o "hayranlar" da bu platformun takipçileri arasından çıkıyor.

"AA, BU DA KİMMİŞ, E BU YAZAR DA DAHA ÇOCUKMUŞ" DEDİĞİNİZ O "YAZAR"LAR BU WATTPAD DENEN SİTEDEN, O "HAYRANLAR" DA BU PLATFORMUN TAKİPÇİLERİ ARASINDAN ÇIKIYOR.

WATTPAD SİTESİNDEKİ HİKÂYELERİN BÜYÜK KISMI OLDUKÇA AĞIR PORNOGRAFİK METİNLERDEN, ŞİDDETİ ÖVEN HİKÂYELERDEN OLUŞUYOR VE HİÇBİR DENETLEME MEKANİZMASI YOK.

NESİL FARKI GİDEREK AZALIYOR

“Ben yazar oldum”

Neyse ki bu konu yavaş yavaş yetişkinlerin gündemine girmeye başlıyor. Bu durumun ciddiyetini ve tehlikesini fark eden Yeşilay gibi birçok kurum, kuruluş ve uzman konu hakkında yazılar yazmaya, aileleri uyarmaya çalışıyor. Bu konuda özellikle iki gruba daha büyük bir iş düşüyor. Bunlardan biri aileler; çocuklarının bilgisayarları ya da telefonları başında ne yaptıklarına, metin okuyor yahut yazıyor olsalar dahi içeriğinin ne olduğuna dikkat etmeleri gerekiyor.

Eğer çocukları, son derece çiğ bir cinsellik ve şiddet tasarımları içeren hikâyeler yazıyorsa yani dürtüler yoğun bir şekilde ortaya çıkıyorsa ailelerin bir uzmandan destek almalarında fayda olabilir. Çünkü bu, çocuklarının iç dünyasında da yolunda gitmeyen bazı durumların olduğuna işaret edebilir. Çocuklarının bu tür hikâyeler okuduğunu görüyorlarsa da bunu hemen durdurmaları gerekiyor. Ne okudukları, okuduklarından ne anladıkları ve akıllarında kalan hikâyelerin neler olduğu konusunda konuşmak, çocuklarının bu süreçten ne kadar etkilendiği konusunda ipucu verebilir.

Diğer grup ise yayınevleri; ticari menfaati çocukların ruhsal sağlıklarının önüne koymamaları ve hikâyelerin içeriklerini uygun bir sansürleme düzeneğinden geçirmeden yayınlamamaları gerekiyor. Bu tür içeriklerle popüler olmanın ve çok erken yaşlarda gelen “ben yazar oldum” yanılsamasının uzun vadede çok daha zararlı bir geri dönüşü olacağını hesaba katmaları gerekiyor.

Aslında bu yahut benzeri bir platform düzenli olarak kontrol edilse, gerekli düzenlemeler yapılsa, her yaştan kişi için oldukça işlevsel bir alan olabilir. Kişiler kendilerini yazı yazma konusunda geliştirebilir, böylece daha üretken olabilir, buradaki hikâyelerden yola çıkarak daha fazla kitap okuyabilir ve zamanlarını çok daha faydalı bir iş için kullanmış olabilirler.

Bu da ancak gençlerin dünyasına giren, o dünyayı önce anlayan sonra bu dünyaya doğru dokunuşlar yaparak, gelişimleri için en uygun formu vermek için çaba sarf eden yetişkinlerle mümkün olabilir sanırım, ne dersiniz?

HEM İNDİRİMLİ HEM HEDİYELİ ABONELİK FIRSATI

1001 İCAT DÜNYAMIZDA İSLAM MİRASI

Lacivert Dergi'ye şimdi abone olun derginiz **1 yıl boyunca 120 TL yerine 100 TL'ye kargoyla kapınıza gelsin.**

*Aboneliğiniz ile birlikte fiyat artışından etkilenmeden derginizle birlikte gelen "1001 İcat-Dünya İslam Mirası" kitabının keyfini çıkarın.

WWW.LACIVERTDERGI.COM

lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi

TURKUVAZ DERGİ

WhatsApp Bilgi Hattı: 0552 357 00 00

HEMEN ARAYIN 444 88 81

SÖYLEŞİ

Türk aydınları Evliya Çelebi'yi inanarak okurlarsa kârlı çıkarlar

EVLİYA ÇELEBİ BİR SEYYAH, MACERAPEREST, HER TÜRLÜ TEHLİKEYE ATILABİLEN BİR ADAM. BİZ EVLİYA ÇELEBİ'DEN İSTESEK EN AZ 10 TANE INDIANA JONES FİLMİ ÇIKARIRIZ.

SEYAHATNAME KENDİ TÜRÜNÜN DÜNYADA EN ORİJİNAL ESERİ SAYILABİLİR

SÖYLEŞİ :: RAŞİT ULAŞ :: HAYATİ DEVELİ

Bitmez tükenmez tarihî ve kültürel bir mirasın içinde yaşıyoruz. Hiç tarihi olmayan devletler kendilerine sun'i tarihler yaratıp bunu da dünyaya pazarlarken biz maalesef elimizdeki gerçeği değerlendiremiyoruz. Mesela Evliya Çelebi... Dünyada başka bir milletin Evliya Çelebi'si yok. Yalnızca önümüze parlatılarak sunulmuş isimler var. Dev bir coğrafyayı karış karış dolaşan ve tanıklık eden büyük gezginin yazdığı *Seyahatname*'yi okuyan kaç kişi var acaba Türkiye'de? Bir elin parmaklarını geçer mi? Belki... Bu sayıda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi ile büyük seyyah Evliya Çelebi'yi konuştuk...

Evliya Çelebi kimdir?

Evliya Çelebi hakkında ayrıntılı bilgiye sahibiz çünkü *Seyahatname*'si otobiyografik bir anı kitabı özelliği taşıyor. Nerede, ne zaman doğduğunu günü gününe anlatır ve hayatının türlü safhaları hakkında bilgi verir. Evliya'nın hayatıyla ilgili emin olmadığımız iki önemli husus var. İlki gerçek adının ne olduğu... Evliya adının onun mahlası olduğunu düşünüyoruz çünkü Osmanlı arşiv kayıtlarında Evliya Çelebi diye bir zat yok. Bunun mahlas olduğunu düşünüyoruz ama emin değiliz. İkinci husus ise nerede ve ne zaman öldüğü... Bu ikisinin dışında o dönemde yaşayan bir insan için oldukça ayrıntılı bilgiye sahibiz. Bu bilgilerin de büyük ölçüde tamamını kendi eserinden çıkarıyoruz.

Evliya Çelebi 1611'de 25 Mart günü İstanbul'da doğdu. İstanbul'un fethinde bulunmuş ve o zamandan beri İstanbul'da yaşayan üst tabaka bir aileye mensuptu. Medrese eğitimi dâhil zamanın gerekli gördüğü eğitimleri aldı. Hafız olarak yetiştirildi ve kurra hafızı oldu. Yedi okuma tarzında derece yaptı. Kuyumculuk, nakkaşlık, hattatlık, spor gibi farklı alanlarda da bilgi ve beceriye sahipti. Bilahare aldığı hafızlık eğitimi, sesinin güzel oluşu, musikideki kabiliyeti, doğuştan sahip olduğu güzel sohbet etme, söze dayalı espri yapabilme gibi yetenekleri onun saraya nedim olmasını sağladı. Nedim, padişaha arkadaşlık eden, ona güzel espriler ve hikâyeler anlatan, bir anlamda onu sözlü olarak eğlendiren kimseye denir.

Saraya alındıktan sonra üç yıl kadar da Enderun da eğitim görmeye devam etti. Burada Osmanlı'nın bürokrasi eğitimlerini tamamladı. Yaşı otuzlara geldiğinde Evliya Çelebi, o dönemdeki Osmanlı aydını gibi üst seviyede eğitim almış bir fertti. Aldığı eğitim bütün eserini, dünyaya bakışını ve dünyayı bize anlatışını belirledi. Bildiğimiz kadarıyla hiç evlenmedi çünkü sürekli seyahat hâlindeydi ve uzun süreli yerleşik bir hayatı olmadı. Baba tarafından soyunun Kütahya'ya dayandığını biliyoruz. Kendisi soyunu "Türk-i Türkan", yani "Türklerin Türk'ü" diyerek Hoca Ahmet Yesevî'ye kadar bağlar. Anne tarafından Abaza'dır. Annesinin yakın akrabası olan Melek Ahmet Paşa onun seyahatleri boyunca hamiliğini yapmıştır. O taraftaki akrabalarını önemser. Erkek ve kız kardeşlerinin olduğunu biliyoruz, bunlardan bahsediyor. Dediğim gibi evlendiğine, çocuğu olduğuna dair eserinde herhangi bir malumat zikretmediği için evlenmemiş olduğunu varsayıyoruz.

Bir Osmanlı aydını olduğunu söylüyorsunuz. Nasıl bir görevi vardı, neler yaptı?

Evliya Çelebi bir bürokrat olmamıştır. Mesela müezzinlik, ulaklık yapmıştır, gümrük memuru olarak çalışmıştır, vergi toplayıcılığında görev almıştır. Yaptığı temel işler bunlardı. Bu görevleri karşılığında bugünkü gibi resmi bir bordroya bağlı maaş aldığını zannetmiyorum. Büyük ölçüde çeşitli hediyeler, savaş ganimetleri ile geçinmiştir. Bunlarla beraber zaman zaman hatırı sayılır bir şekilde zenginliğe ulaştığını farz ediyoruz.

***Seyahatname* nasıl kaleme alındı?**

Evliya Çelebi köklü bir ailede dünyaya geliyor ve babası 100 yılı aşkın bir ömür sürmüş. Hatta dedesi de öyleymiş. Kendisi de atalarının uzun bir ömre sahip olduğunu söyler. Babasını konağına imparatorluğun çeşitli yerlerinden önemli subaylar, askerler, gazi dervişler gelirmiş. Bu konakta ve diğer mekânlarda

Evliya Çelebi sürekli olarak imparatorluğun değişik yerlerinden savaş hikâyeleri, inanılması güç olaylar gibi oldukça egzotik hikâyeler dinliyor. Bu onda gezip görme arzusu uyandırıyor ve zamanla bu tutkuya dönüşüyor. Ailesine bir yerlere gitmek istediğini söylüyor ama ailesi buna izin vermiyor.

19 yaşında bir rüya görüyor, Ahi Çelebi'deki meşhur rüya. Rüyasında Peygamber Efendimizi ve sahabeleri görür. Sabah namazının sonunda "Şefaat ya Resulallah" yerine "Seyahat ya Resullulah" der. Duası kabul edilir ve seyahatler güya böyle başar. Aslında böyle başlamıyor. Bu rüyayı görünce etrafına anlatıyor. Rüyadan 10 sene sonra, yaklaşık 30 yaşındayken ilk seyahatine çıkıyor. O dönemde 30'lu yaşlar bir insanın kemale erdiği, evlendiği, çalıştığı yaşlardır ama Evliya Çelebi'nin eğitimi devam etmektedir ve belirli bir işi yoktur henüz.

Bir gün babasından izinsiz kaçak olarak Mudanya'ya, Mudanya'dan Bursa'ya gider ve bu onun ilk gezisidir. O gezideyken babası da bir rüya görür. Rüyasında Bursa'da türbesi olan Emir Sultan ona der ki: "Sen bu gence izin ver, seyahat etsin." Bunun üzerine babası, Evliya Çelebi'nin seyahatine razı olur. Ardından kendisi bir rüya görür. Rüyasında Sa'd bin Vakkas Evliya Çelebi'ye der ki: "Birçok yeri gezeceksin, seyyah ve âlim olacaksın. Gördüğün yerleri yaz." Ertesi sabah Evliya Çelebi kalkar ve rüyasını Kasımpaşa Mevlevihanesi'nin şeyhine yorumlatır. O da onun meşhur bir seyyah olacağını müjdeler, nasihatlerde bulunur, gördüklerini mutlaka yazmasını söyler. Bursa'dan geldikten sonra babası da artık seyahat etmesine izin verir ve ona der ki: "Gittiğin yerleri mutlaka bir seyahatnamede yaz." Yani ona gördüklerini yazma görevi üç safhada verilmiştir.

Ne kadar sürüyor seyahati?

50 sene kadar sürmüş bir seyahat var. Birinci ciltte İstanbul'u anlatır. Oradaki tek seyahat sur içinin dışında bulunan Eyüp, Beşiktaş, Rumeli ve Anadolu Kavağı, Üsküdar ve Kadıköy bölgesinin anlatıldığı seyahatlerdir. 50 yıl süren bu seyahatlerin her safhasını kronoloji olarak günce şeklinde yazmış değildir. Bunun mümkün olması da pek akla yatkın değil çünkü o günün seyahat şartları buna müsaade etmez. Eşkıya tehdidinin, kaçırılma, ölüm tehdidinin bulunduğu emniyetli olmayan yollarda at üzerinde, savaşların arasında, düşmandan kaçarken ya da onları kovalarken elinizde bir tomar defterle seyahat edemezsiniz.

Ömrünün sonlarına doğru nihayet temel arzusu olan hacca gitti. Dokuzuncu ve son ciltte bu yolculuğunu ve haccı anlatır. Sonra Mısır'a döner ve oraya yerleşir; son cilt Mısır, Kuzey Afrika ve Nil boyunun anlatımıdır. Mısır'da öldüğünü tahmin ediyoruz. *Seyahatname*'yi de burada kaleme aldı. Oturdu, kafasındakileri düzene soktu, en baştan başlayarak anlattı. Bunların büyük bir çoğunluğu hatırattı çünkü daha birinci ciltte 50 sene sonra karşılaştığı bir adamdan merhum diye bahseder. Sultan Murat'tan merhum diyerek bahseder ama anlattığı dönemde daha Sultan Murat ile tanışmamıştır. Buradan yola çıkarak eserin hatırat şeklinde kaleme alındığını anlıyoruz.

Seyahatname'de gördüğü şehirleri, binaları, bölgenin coğrafi özelliklerini yazarken kendinden önce yazılmış kaynaklardan da faydalandı. Onun orijinalitesi üslubundaki orijinallik, detaylara olan dikkati, çok geniş bir alanda çok ince ayrıntılara dikkat ediyor olmasıdır. Evliya Çelebi gittiği bir yeri sistematik olarak kalesinden başlayarak camileri, mescitleri, mektepleri, hamamları, çeşmeleri, medreseleri anlatır, sonra da insanlarının tiplerine, kadın ve erkeklerin kıyafetlerine, isimlerine, bölgede üretilen ürünlere dair bilgiler verir. Hemen her yeri aynı şekilde anlatır. Daha sonra orada gördüklerini anlatır ki onların çoğu kendi yaşadığı olaylardır.

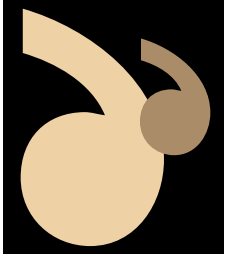

ONUN PROFESYONEL İŞİ SEYYAHLIKTIR. "SEN KİMSİN" DİYE SORULUNCA "BEN SEYYAH-I ÂLEM EVLİYA ÇELEBİ'YİM" DER.

Müsveddeleri olduğu için birtakım notlar aldığı anlaşılıyor. Elimizdeki nüshadan anlayabiliyoruz. Geniş imparatorluk coğrafyası ve Viyana, Slovenya, Almanya'nın güneyi, Kuzey Karadeniz, İran gibi imparatorluk dışında çıktığı yerler yer alır. Bugün belki sayısı 40'a, 50'ye yakın halkın etnografik durumu, dilleriyle ilgili yegâne bilgilerin olduğu çok enteresan folklorik ve tarihî bilgilerin anlatıldığı bir metindir. Kendi çağına dair şahitlikleri ise Evliya Çelebi'nin eserini yaşadığı dönem için bir tarih kaynağı hâline getirir. Zaten kataloglarda ve eski metinlerde eserden Seyahatname diye değil, Tarih-i Evliya diye bahsederler fakat Evliya Çelebi kendi eserine *Seyahatname* der. Onun profesyonel işi seyyahlıktır. Sen kimsin diye sorulunca "Ben seyyah-ı âlem Evliya Çelebi'yim" der.

***Divanü Lugati't-Türk* gibi, *Dede Korkut* gibi, *Atabetü'l-Hakayık* gibi, *Kutadgu Bilig* gibi klasik eserlerimiz var. Bunların hepsi kendi alanında öneme sahip. Seyahatname'nin önemini nasıl anlatabiliriz?**

Seyahatname kendi türünün dünyada en orijinal eseri sayılabilir. Bunu ben bir Türk olarak söylemiyorum. Evliya Çelebi hakkında çok yetkin araştırmalar yapmış olan Robert Dankoff da aynı şeyi söyler. 10 ciltten oluşan *Seyahatname*, dünya edebiyatının muhtemelen en geniş seyahatnamesidir. Çok farklı halkların, bugün tanımadığımız halkların diline dair gündelik yaşayışlarına, âdetlerine dair çok

10 ciltten oluşan Seyahatname, dünya edebiyatının muhtemelen en geniş seyahat kitabıdır.

10 CİLTTEN OLUŞAN *SEYAHATNAME*, DÜNYA EDEBİYATININ MUHTEMELEN EN GENİŞ SEYAHAT KİTABIDIR.

FOTOĞRAF :: KORAY IŞIK

enteresan bilgileri bize bırakmıştır ki bunların önemli bir kısmının doğru olduğunu işin uzmanları ortaya koymuştur.

Evliya Çelebi dünya edebiyatının en önemli isimlerinden biri sayılmalıdır. Batı edebiyat tarihçileri daha çok "eurocentrik" bakış açısıyla yazdıkları için onlar için Marco Polo daha önemlidir. Bizden belki İbn Battuta ve İbn Fadlan'dan biraz bahsederler. Evliya Çelebi'yi görmezden gelebilirler ama Seyahatname hakikaten hem hacim hem çeşitlilik açısından oldukça orijinal bir eser. Bizim kendi literatürümüzde de seyahatnameme kültürümüz var ama Evliya Çelebi gibi 10 ciltlik bir seyahatname yazan yok. Seyahatname kabul edilebilecek çeşitli eserler var ama kendisini doğrudan doğruya seyyah addeden başka bir yazarımız yok.

Bütün ömrünü seyahat için harcamış bir insandan bahsediyoruz. Savaşa giderken de temel gayesi insanlara gördüklerini anlatmaktı, hacca giderken de bunu yapıyor. Bir taraftan at üzerinde adam kovalıyor, bir taraftan da sağa sola bakıyor, kitabıma ne yazabilirim diyor. Ömrünü seyahate yoğunlaştırmış bir adam. Bunu da edebi bir dille, bir bütünlük içerisinde yapmış. Böyle bir eser bir daha kolay kolay yazılmaz, böyle bir adam da kolay kolay dünyaya gelmez. İçimizden kaçımız bütün ömrünü seyahat için harcar? Harcasa kendini nasıl finanse eder? Bu gibi adamlar zaman zaman dünyaya gelir. Bize bir Evliya Çelebi gelmiş, seyahatname türünde böyle bir eser vermiş. Bunun kıymetini bilmek ve bunu dünya literatürüne tanıtmak, kabul ettirmek gerekir.

Planlanan ve yapılmasını istediğiniz çalışmalar var mı?

Türk entelektüeli Evliya Çelebi'yi 20'nci yüzyılın başlarında tekrar keşfetti ama bu biraz yanlış bir keşif oldu. Batı'daki bir neşirden yola çıkarak Evliya'nın anlattığı inanılması güç hikâyelere odaklandığınızda Evliya Çelebi'yi inanılması güç bir adam olarak algılıyorsunuz. Kafanıza böyle bir karakter yerleşiyor. Evliya Çelebi'yi "Erzurum'da kedi damdan dama atlarken soğuktan donmuş, bahar gelince tekrar miyav diyerek yaşamaya devam etmiş" diyen bir adam olarak algılıyorsunuz. Hâlbuki Evliya Çelebi böyle bir şey demiyor. Diyor ki; Erzurum çok soğuktur. Halkı soğuğu anlatmak için latife yollu böyle bir hikâye anlatırlar. Halk anlatır diyor, halk da bunu gerçeklik olarak anlatmıyor, şaka olarak anlatıyor. Biz buradan Erzurum'un soğuk bir yer olduğunu anlıyoruz.

Sonuçta büyük bölümü Osmanlı İmparatorluğu döneminde, son iki cildi cumhuriyet döneminde bu metinler tekrar neşredildi ama bu eksik, sansüre uğramış ve dili değiştirilmiş bir neşirdi. Ondan bir iki sadeleştirme yapıldı, biz hep o sadeleştirmeleri okuduk. Seyahatname gibi metinler sürekli okunması gereken metinlerdir. Tanpınar, *Beş Şehir*'de Ankara'yı anlatırken derdi ki; "Türk aydınları Evliya Çelebi'yi inandırıcı bulmuyor. Ben Evliya Çelebi'yi hep inanarak okudum ve hep kârlı çıktım." Evliya Çelebi'yi çok beğenir Tanpınar. Türk aydınları da inanarak okurlarsa kârlı çıkacaklardır.

Evliya Çelebi bir seyyah, maceraperest bir adam. Her tehlikeye atılabilen bir adam... Biz Evliya Çelebi'den istesek en az 10 tane Indiana Jones filmi çıkarırız. O kadar değişik hikâyeler vardır içerisinde. Birilerinin bunu alıp bu bakış açısıyla senaryolar üretmesi lazım. Çocuk filmleri üretmesi lazım... İnşallah ileride daha da güzel olacaktır. Elimizde böyle bir metnin olması büyük bir kazançtır. Yapılması gereken şey mantıklı seçmeler yaparak, doğru metinler yayımlayarak Türk entelektüellerinin Evliya Çelebi'yi inanılır bir kaynak olarak görmelerini temin ederek onu önce Türk edebiyatının, sonra dünya edebiyatının saygın isimleri arasına sokmamız lazım. Biz kendimize saygı göstermeyi öğrenirsek dünya da ona saygı gösterecektir. Evliya Çelebi kendisini İstanbullu, Müslüman ve Türk olarak tavsif eder. Aynı zamanda da dünya insanıdır. Başka kültürlere kötüleyici bir bakış açısıyla bakmaz. ■

Montesquieu'nun kayıp mektupları

HAKKI ÖCAL

Kader konusunda iki görüş:

Rahşan hanım ve Abdurrahman bey

> OĞUZ ATAY'IN "TUTUNAMAYAN" KAHRAMANLARININ DÖNÜP-DÖNÜP; "BAT DÜNYA, BAT!" DEMELERİ BOŞUNA DEĞİL.

Kader, cezaevlerini boşaltarak yer açmak ve belki biraz da para tasarruf etmek isteyen siyasetçi tarafından icat edilmiş bir kavramdır dersek, çok yanlış olmaz. Hatta bu konudaki güvenilir kaynaklar, mucitler arasında rahmetli Bülent Ecevit'in değerli eşi Rahşan Ecevit hanımefendinin bulunduğunu bile söylerler. Tarihe "Rahşan Affı" olarak geçen, 4616 sayılı "Şartla Salıverme ve Erteleme Yasası", 22 Aralık 2000'de çıkartılmıştı.

Her ne kadar af yasasının çıkartılmasında, gerçek etken, cezaevlerinde sürdürülen ölüm orucu eylemlerini sona erdirme arzusu idiyse de Rahşan Hanım, eşine çıkarttırdığı bu yasayı "kader mahkumları" için hazırladığını söylemişti.

O tarihten beri Türk Dili ve Edebiyatı'na "kader" kavramı "mahkûm" kavramı ile irtibatlı ve iltisaklı bir tarzda girmiş bulunuyor.

Gerçi ilahiyatçılar, toplumbilimciler ve tarihçiler, 14'üncü yüzyılda yaşamış olan Veliyiddin Abdurrahman ibn Muhammed ibn Ebu Bekir Muhammed ibn El Hasan'ın (ki biz kendisine, dedesinin adıyla, kısaca Haldun'un Oğlu anlamında "İbn Haldun" diyoruz), "kader" kelimesinin icadı payesini Rahşan Hanım'ın elinden aldığını söylerler ama ülkemizde bilim siyasetin birkaç adım gerisinden geldiği için

BELİRLEYİCİ FAKTÖRLERİN BELİRLEME FONKSİYONU BELİRLİ DEĞİL!

KADER DEDİK, İBN HALDUN'A GÖRE, "ÖNCEDEN BELİRLENMİŞ" OLMAKLA BİRLİKTE, ANCAK OLDUKTAN SONRA "KADERMİŞ" DİYE ANILABİLİR. RAHŞAN HANIM İSE, BÜTÜN TÜRK FİLMLERİNDE OLDUĞU ÜZERE, OLMADAN ÖNCE DE KADERİ KADER SAYIYOR.

İLİM TEKTİ, ONU İNSANA ALLAH ÖĞRETİRDİ

biz kader kelimesini mahkûm kelimesine bağlama şerefini milletçe elimizde tutmaya devam edeceğiz.

İbn Haldun, kişilerin geleceğini belirleme işlevini elbette Allah'a veriyor, ama bunu yaparken daha çok İslam felsefesinde geçerli "sebeplere tevessül etme" anlayışından hareket ediyor. Aslında Rahşan hanımdan farklı bir iş yapmıyor. Rahşan hanım o zamanki demeçlerinde geçen "garipler" ifadesiyle, bazı kişilerin kendi geleceklerini belirleme çabasında kendilerinin değil, kendi dışındaki faktörlerin etkili olduğunu söylüyordu. İbn Haldun da sadece kişilerin değil, koca koca aşiretlerin ve hatta devasa kentlerin ahalisinin gelecekleriinin adeta kendi dışlarında, kendi iradelerine rağmen, başka faktörler tarafından belirlendiğini öne sürüyordu.

Rahşan hanım, bilinçli bir tarzda kelimelere dökmemekle birlikte, bu faktörler arasında, hatta en başında, sosyal (ve onun bir parçası olarak, ekonomik) ilişkileri sayıyordu; ama o kadar.

Kafanı dağıtma!

Elbette Sayın Rahşan Ecevit'i bir İbn Haldun derinliğinde analiz yapmadığı için suçlayacak değiliz ama Kadı Abdurrahman (insan 20 yaşında mahkemeye yargıç olarak atanırsa, elbette ömür boyu "kadı" diye anılır), o zaman geçerli olan bilim anlayışına göre, bilimin her dalında eğitilmişti. O zamanın bilim anlayışı esasen tek bir bilim varsayıyordu. Şimdiki gibi biyoloji, sosyoloji, tıp, astronomi, kimya, ilahiyat, mantık, iklim-bilim, dil-bilim gibi kimine göre ikiye, kimine göre dörde, hatta modern tasnif sistemlerinde 10'a ayrılan dallarda 16 ayrı bilim "alanı" yoktu.

İlim tekti, onu insana Allah öğretirdi; sen okumaya Tevrat, İncil veya Kuran ile başlardın; sonra da gidebildiğin kadar giderdin. Kimi o dalda, kimi bu dalda daha çok okuma yapardı; ama sonuçta hepsi "âlim" (bilim insanı) sayılırdı. Rahşan hanım -Allah uzun ömür versin- 1923'te doğup, ilk, orta ve liseyi Ankara'da okumuş ve Robert Koleji iyi derece ile bitirmişti. Elbette o zamanların lisesi ile bugünün üniversitesi bile karşılaştırılamaz ama yine de bir İbn Haldun eğitimi görmemişti.

İbn Haldun'un zamanında insan "Ben felsefeci olacağım. O hâlde felsefe kitapları okuyayım; tıp ile ilgilenmeyeyim" demezmiş. Nitekim İbn Haldun, İbn Sina'nın tıp ve tababet felsefesi kitaplarını da okumuş, İbn Rüşd'ün mantık, felsefe ve dil bilimi kitaplarını da. (Şimdi öyle bir şey yapsanız, önce tez danışmanınızdan iyi bir azar işitirsiniz, "Kafanı dağıtma!" diye...)

Neyse, dönelim kadere. Mahkeme yargıcı olarak atandığına göre, Kadı Abdurrahman, bugünkü ifadesiyle hukukçu muydu? Hayır. Peki neydi? Tarih Felsefecisi. Peki, birileri onun sosyolojinin kurucusu olduğunu neye dayanarak söylüyorlar? Elbette

bugünkü anlamıyla toplumbilimsel analizler yapmasına dayanarak. Bu tür analizleri ondan önce yapan olmadığına (yaptı ise de buna dair bir kitap yazmadığına) göre, İbn Haldun sosyolojinin de kurucusu olmuş oluyor.

İlim böyle tek kökenli olunca, âlim de çok yönlü olabiliyor ve istediği alanda derinleşebiliyordu. Nitekim İbn Haldun'a da kimse "Sen yargıç kadrosundasın; tarih, felsefe, sosyoloji gibi işlere karışma!" dememiş olmalı ki, hayatının daha ileri dönemlerinde de zaman zaman yargıçlık yapmakla birlikte, bugün tarih felsefesi, sosyoloji ve siyaset bilimi alanlarında kurucu olmasını sağlayan okumalar yapmış, eserler yazmıştır.

İbn Haldun hakkında çok kitap yazılmış, çok makale kaleme alınmıştır ama kendisi bütün bu bilimleri başlatan sadece bir büyük ve altı küçük kitap yazmıştır: *Ders Kitabı* (*Kitab al-Ibar*) gibi iddiasız bir başlık taşıyan bu büyük kitabın elimizde "Giriş" kısmı ile altı bölümü bulunuyor. Ama ne giriş! (İbn Haldun Üniversitesi Yayın Bölümü başkanı Savaş Tali zaman zaman yeni yazmaların bulunduğunu ve sayının arttığını söylüyor.)

Batı dillerine Prolegomena adıyla çevrilen bu eser hakkında 2270 adet (Google'da endeksli) kitap var. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısı on binlerle ölçülüyor.

Kadere dönelim diyoruz ama galiba yazının kaderinde kadere dönememek var! Kader dedik, İbn Haldun'a göre, "önceden belirlenmiş" olmakla birlikte, ancak olduktan sonra "kadermiş" diye anılabilir; Rahşan hanım ise, bütün Türk filmlerinde olduğu üzere, olmadan önce de kaderi kader sayıyor. İbn Haldun, belirleyicilerin varlığına işaret ediyor; ama bu belirleyicilerin ne kadar belirleyici olacağını asla önceden belirlenmiş saymıyor. Belirleyici faktörlerin belirleme fonksiyonu belirli değil! Belirleyici olabilecek şeylerin belirleyici olması için belirli sebeplerin olması, hazır bulunması ve insanın (ya da toplumun) bu sebeplere tevessül etmesi gerekli.

SUÇLU RAHŞAN HANIMIN GARİP-GUREBASI DEĞİL, ONLARI BU KADERE MAHKÛM EDENDİR. O, HER NE İSE?

"Kim kaderci?"

Kişinin kader mahkûmu olması, Rahşan hanıma göre, elinde değil. Yani kader mahkûmu olacaksan olursun. İbn Haldun'a göre bu mahkûmiyet, önceden belirlenmiş değil; bir ölçüde yaşadığın yerin havasına suyuna, yılda düşen ortalama yağmur miktarına ve aldığın gıdanın ne kadar hayvansal ne kadar bitkisel protein içerdiğine bağlı. Garip ama öyle!

Rahşan hanıma (ve 18'inci yüzyılın sonlarından bu yana birçok aydına) göre, yaşadığınız sosyal çevre sizin kadere mahkûmiyetinizi size rağmen belirliyor; sizin bunu değiştirmek gibi bir imkânınız yok. Kendilerinden bu kadar "kadercilik" beklenmeyecek bu grubun bazıları agnostik (bilinemezci), bazıları doğrudan nihilist ve hatta ateist olan modern, hatta post-modern çağdaş aydın olan üyelerinin zorunlu bir sonuçlanma fikrine kapılmaları şaşırtıcıdır. İbn Haldun gibi, sonuçta "İslam âlimi" olan bir kadının, her şeyi ile bağlı olduğu Allah inancının yanında, kişilerin meslek seçimi gibi mikro bir konudan, ulusların geleceği gibi makro bir konuya kadar, sosyolojiyi, hukuku, felsefeyi iklime, gıdaya, havaya bağlaması daha az şaşırtıcı değil tabii.

Şimdi o zaman soralım bir daha: Kim kaderci? Kim dünya olaylarını dünyaya ait sebeplerle açıklıyor? Kim, insanın elini kolunu bağlı sanıyor; kim insana en geniş anlamda belirleyicilik atfediyor? Tabii eli-kolu bağlı insan, bir noktada çaresizdir ve o ölçüde de masumdur. Hele kendi kararıyla, kendi tercihleriyle değil, bilemediği bir şeylerin, tanımadığı kimselerin, yani onların eylemleri sonucu suça itilmişse, eh artık bu durumdan utanacak olan kişinin kendisi değil kaderidir.

Oğuz Atay'ın "Tutunamayan" kahramanları, Selim Işık, Turgut Özben, Süleyman Kargı, Metin Kutbay, Nermin Özben ve Günseli Ediz'in dönüp-dönüp; "Bat dünya, bat!" demeleri boşuna değil. Suçlu Rahşan hanımın garip-gurebası değil, onları bu kadere mahkûm edendir. O, her ne ise?

Cem Karaca'yı delirten şeyler, garip-gurebaya da suç işletiyor olabilir mi? Örneğin, "kırmızı ışıkta geçen şoförler, boşverli türküler, denize düşen uçaklar" vs? Hatta "Napolyon, Sezar ve Hitler"? Eh böyle olunca, bu insanları ve şeyleri tutup mahkemeye çıkartamayacağına göre, bunların delirttiği, katil veya hırsız ettiği kişileri masum sayıp, kaderi mahkûm edip işin içinden sıyrılmak daha kolay değil mi? Hem kolay hem de daha merhametli. Daha insancıl.

Ne hikmetledir bilinmez, İbn Haldun, belirleyici faktör olarak son derece seküler laik bir analizle, kentlilerin, köylülere göre daha uygar olmalarından tutun, gelenek görenek ve giyim-kuşama kadar bir yığın dünyevi sebep sıralıyor. Hava, su... Sıcak-soğuk... "Eğer beğenmediğin bir durum varsa başka iklime gitseydin" demek, kaderi değil, irade sahibi insanı sorumlu tutmak daha az mı insancıl?

Hiç sanmam...

CEM KARACA'YI DELİRTEN ŞEY GARİP GUREBAYA DA SUÇ İŞLETİYOR OLABİLİR Mİ?

HEM İNDİRİMLİ HEM HEDİYELİ ABONELİK FIRSATI

10 DVD'LİK DÜNYA SİNEMA SETİ

Lacivert Dergi'ye şimdi abone olun derginiz **1 yıl boyunca 120 TL yerine 100 TL'ye kargoyla kapınıza gelsin.**

*Aboneliğiniz süresince fiyat artışından etkilenmeden derginizle birlikte 10 DVD'lik bu muhteşem setin keyfini çıkarın.

FİLMLER:

- Bridget Jones 2: Mantığın Sırrı
- Billy Eliot
- U-571
- Fidel'in Yüzünden!
- Hayalet Köpek: Samurayın Yolu
- Cinema Paradiso
- Son İmparator
- Aşk Her Yerde
- Neredesin Be Birader?
- Bir Erkek Hakkında

WWW.LACIVERTDERGI.COM

lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi

TURKUVAZ DERGİ

WhatsApp Bilgi Hattı: 0552 357 00 00

HEMEN ARAYIN 444 88 81

MISIR'DA MEŞRUİYETİN BEKÇİSİ: Muhammed Mursi

YUNUS ARSLAN

"Meşruiyeti korumanın bedeli benim kanımsa şayet, bu vatan uğruna hiç gözümü kırpmadan kendimi feda etmeye hazırım. Sadece Allah rızası için..." demişti Mursi. Öyle de oldu.

"Bir kişi önemli değildir; bir şahıs değil, önemli olan vatandır" diye sesleniyordu Muhammed Mursi, hem halkına hem dünyaya darbe öncesi yaptığı tarihî konuşmasında. Sesini duyuramıyordu. Sanki onu duymak istemeyenlerle doluydu etrafı. Sesini duymak istemeyenlerden biri de Yüksek Askerî Konsey'den savunma bakanı olarak atadığı Abdulfettah Sisi'ydi. Mursi'nin güvenerek bizzat kendi göreve atadığı ve birlikte çalıştığı Sisi, Mısır'ın demokratik seçimle gelen ilk cumhurbaşkanını deviren ve koltuğuna kurulan kişi olarak tarihe geçti.

Nasıl olmuştu da demokrasiye geçmek için çabalayan Mısır yeniden bir darbeyle karşılaşmıştı? Mursi'yi neden istememişlerdi? Her şeyi anlamak için hikâyenin en başına gitmek gerekiyor.

Mısır'ın demokratik yollarla seçilen ilk cumhurbaşkanı olan Muhammed Mursi, 8 Ağustos 1951 tarihinde Şarkiye'de dünyaya geldi. İlköğrenimini doğduğu şehirde aldıktan sonra Kahire Üniversitesi'nde mühendislik eğitimini tamamladı. Eğitimine devam etmek için gittiği ABD'de, 1982 yılında Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde mühendislik doktorasını tamamladı. ABD'de bir süre daha akademik çalışmalarına devam ederek 1985'te Northridge Kaliforniya Eyalet Üniversitesi'nde doçent unvanı kazandı. Akademik faaliyetlerini Zagazig Üniversitesi'nde sürdürmek üzere ülkesine döndü. Birçok üniversitede de araştırmacılık yapan Mursi, metalürji alanında çalıştığı NASA'da uzmanlaştı ve bilimsel çalışmalara bulunduğu katkılarla başarılı bir bilim adamı oldu.

"BEN MEŞRUİYETİN BEKÇİSİYİM"

Akademik çalışmalarının yanında gençlik yıllarından itibaren İhvan-ı Müslimin (Müslüman Kardeşler) hareketi içinde yer alan Mursi, 1977'de katıldığı hareketin 1982'den itibaren siyasi kanadında görev almaya başladı. 1995'te Gençlik Konseyi'ne seçildi. 2000 yılında Mısır Temsilciler Meclisi'ne aday gösterilip girmesiyle siyasi hayatı da öne çıkmaya başladı. 2000-2005 yılları arasında milletvekilliğinde bulunan Mursi, İhvan-ı Müslimin mensuplarının yasal olarak seçime katılmaları mümkün olmadığından, parlamentoya bağımsız siyasetçi olarak girdi. 5 yıl boyunca Mısır Halk Meclisi üyeliği yaptı ve 2011 Mısır Devrimi'ne muhalif bir lider olarak destek verdi. 30 Nisan 2011 tarihinde İhvan-ı Müslimin'in kurduğu Hürriyet ve Adalet Partisi'ne başkan seçildi.

İlk seçilmiş cumhurbaşkanı

Kurulan parti yeni bir ideolojik hareket değildi, aksine köklü bir geleneğe dayanıyordu. Âlim, bilgin ve eğitimci olan Hasan el-Benna tarafından 1928 yılında kurulan İhvan-ı Müslimin dinî ve siyasî amaçlarla toplumsal bir hareket oluşturmak için kuruldu. Yıllarca Müslümanların siyasi varlığı için mücadele eden İhvan-ı Müslimin'in yasal olarak tanımlanan bir partiye dönüşmesi ancak 2011 devrimi ile gerçekleşti. Hürriyet ve Adalet Partisi'nin 2012 seçimlerindeki ilk adayı Hayrat Şatır'ın adaylığı düşürülünce, yerine Mursi geçti ve ikinci tura kalarak oyların yüzde 51,7'sini alarak Mısır'ın 5'inci, ülkenin ilk seçilmiş cumhurbaşkanı oldu.

Göreve başlar başlamaz yargı ve bürokrasiye takılan işleri hızlandırmaya çalıştı. Devrik lider Hüsnü Mübarek döneminden kalan kalıntıları kaldırmak için her çevre ile işbirliği ve diyalog içinde oldu. Radikal kararlar alarak yoluna devam etmeye çalışsa da birçok konuda yargı engeline takıldı. Aynı zamanda halk arasında bir karışıklık başlamaya başlamıştı. Mübarek taraftarları artık protesto gösterilerine dahi başlamıştı. Amaçları seçimle gelen Mursi'yi itibarsızlaştırmaktı. Fakat o, çalışmalarına ara vermeden hızla devam etmeye çalışıyordu. Yeni anayasa taslağı yazmakla görevli kurucu meclisin tamamlamasıyla 1 Aralık 2012'de anayasa referandumuna gidileceği bildirildi. 15-22 Aralık tarihlerinde, iki aşamalı yapılacak olan referandum karışık bir ortamda gerçekleşse de, ilk aşamada yüzde 57, ikinci aşamada yüzde 64 oranında "evet" ile kabul edildi. Mursi'ye karşı alınan tavır iyice sertleşmeye başladı ve Mübarek'in devrilmesine sebep olan Tahrir Meydanı bu kez Mursi karşıtlarınca doldurulmaya başlandı. 30 Haziran 2013 tarihine gelindiğinde ise muhalifler darbeye giden yolu açmışlardı.

> MURSİ DAHA İLK CELSEDE HAYKIRARAK DÜZMECE MAHKEME HEYETİNİN YÜZÜNE BİR TOKAT GİBİ ŞU SÖZLERİ ÇARPMAKTAN ÇEKİNMİYORDU: "BU BİR MAHKEME DEĞİL, BİR DARBE."

Direnişin meydanı: Rabia

Mursi'nin destekçileri Mısır Ordusu tarafından katledilmeye başlandı. Askerlerin 16 Ağustos'taki müdahalelerinde 173 kişi hayatını kaybetti. Mısır Ordusu sivillere karşı keskin nişancılar, hava saldırıları, gaz bombaları gibi türlü yollarla topyekûn savaş açmıştı adeta. Meydanlarda kurulan hastaneler ateşe verildi, doktor ve hastalar can verdi. 2015 yılında Ulusal İnsan Hakları Konseyi tarafından hazırlanan raporda Mısır'ın meşru cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'ye karşı askerî darbe sonrası 30 Haziran 2013 ila 31 Aralık 2014 tarihleri arasında 2 bin 600 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı.

Mursi'nin göreve gelişinin yıl dönümünde 30 Haziran'da başlayan eylemler sonrasında 3 Temmuz'da Mısır ordusu yönetime el koydu. Ancak Mursi, davasından vazgeçmediği gibi halka darbeye karşı çıkma çağrısında bulundu. Davasına sadık bir insandı ve o tarihi konuşmada halkına şöyle sesleniyordu: "Sakın ola kimse sizi aldatmasın, sakın ola oyuna gelmeyin. Sakın meşruiyeti heder etmeyin. Benim için değil, ben meşruiyetin bekçisiyim. Ben sizlere bunu açıklıyorum."

Yavaş yavaş öldürdüler

Darbe sonrası Mursi derhal hapsedildi. Onu ölüme mahkûm etmek üzere kurgulanan mahkeme başladığında Mursi daha ilk celsede haykırarak düzmece mahkeme heyetinin yüzüne bir tokat gibi şu sözleri çarpmaktan çekinmiyordu: "Bu bir mahkeme değil, bir darbe." Ancak haykırışı duyulmadı, ne de olsa idamını bekleyenler, isteyenler vardı.

2017 Ağustos ayında iki defa şeker krizi geçirmesinin ardından şuurunu kaybedecek hâle gelmişti. Avukatları aracılığıyla "Tedavi masraflarımı kendim karşılayayım" demesine rağmen ihtiyacı olan insülin takviyesi darbeci yönetim tarafından engellendi. Sağlık durumu giderek kötüleşiyordu. 17 Haziran 2019'a gelindiğinde cumhurbaşkanı seçilmesinden yedi sene sonra duruşma sırasında şaibeli bir şekilde fenalaşarak herkesin gözleri önünde Hakk'a yürüdü. Darbe öncesi yaptığı konuşmada dediği gibi sadece Allah rızası için mücadele etti: "Meşruiyeti korumanın bedeli benim kanımsa şayet, bu vatan uğruna hiç gözümü kırpmadan, bu ülkenin istikrarı için kendimi feda etmeye hazırım. Sadece Allah rızası için..."

DÜNYA SİNEMASINDA İSTANBUL

MESUT AYTEKİN

> Yavuz Turgul'un sevdasıdır İstanbul. Baran'ın yitiğini aradığı, Muhsin Bey'in musiki ve İstanbul beyefendiliğini koruduğu, Nazım Bey'in hâlen öğretmeye devam ettiği, Ali Osman'ın bozulmadığı, mahallenin abisi olduğu yerdir burası. Ama yalnızca Türk sinemasına değil yabancı filmlere de ev sahipliği yaptı.

İSTANBUL'DA HER SOKAK NEREDEYSE ÇEKİME HAZIR BİR PLATODUR SANKİ

Her sokak neredeyse çekime hazır bir platodur İstanbul'da. Bu yüzden Türk sinemasının birçok filmine, dizilerin nerdeyse yüzde doksanına yarenlik eder. Doğal mekân havası yapımcıları set kurmaktan kurtarırken; sıcak, samimi yapıları filme ya da diziye doğallık ve değer katar. Gerçeklik duygusu cam ekrandan ister istemez evlere yayılır ve insanlar yaşamadıklarını yaşarken hayal dünyalarında tek tek dolaşırlar İstanbul'u...

Yavuz Turgul'un sevdasıdır İstanbul. Baran'ın yitiğini aradığı, Muhsin Bey'in musiki ve İstanbul beyefendiliğini koruduğu, Nazım Bey'in hâlen öğretmeye devam ettiği, Ali Osman'ın bozulmadığı, mahallenin abisi olduğu yerdir burası. O sokakların kokusuna hayrandır Turgul ve neredeyse bütün filmlerini İstanbul'a adar. Hakkını da verir doğrusu. Türk sinemasında birçok film gerek yapım şirketlerinin İstanbul'da olması, oyuncuların kolay bulunabilmesi, yapım masrafları gerekse de güzel ve doğal mekânlar nedeniyle hep İstanbul'da çekildi.

Yalnızca Türk sinemasına değil yabancı filmlere de ev sahipliği yaptı İstanbul. Tenten'in, Şarlo'nun, Killing'in konuk olduğu 1950'lerin hızlı zamanları sonrası yabancı sinemacıların birçok kere mekânı oldu. İtalyan, Amerikan, Hintli, İspanyol, Fransız, Alman sinemacılar İstanbul'un sanatsal ve mimari yapısından, renkli kalabalığından yararlandılar.

Farklı mekân arayışları ile birlikte I. Dünya Savaşı sonrası dünya sinemasında tercih edilen ülkelerden biridir Türkiye. İstanbul ise 1950'lerden sonra keşfedilerek popüler bir şehir olur sinemada. Bazı filmler dünya sinema endüstrisinde yoğun ilgi görüp Türkiye'nin tanıtımına büyük katkı sağlarken bazı filmler sessizce vizyona girip sinema tarihi içinde kaybolmuştur.

James Bond geldi açın kapıları

İstanbul'u sinema anlamında dünyaya tanıtan film, 1963 yapımı *Rusya'dan Sevgilerle* filmi oldu. Şu meşhur James Bond'un arzı endam ettiği filmlerden biridir *Rusya'dan Sevgilerle*. 33 yaşındaki Sean Connery ikinci kez Bond rolüyle beyazperdedir. Usulca sokulup o meşhur tanışma sahnesini onun ağzından dinleriz: "Bond, James Bond." Sultanahmet, Ayasofya, Galata Köprüsü, Boğaz ve Kız Kulesi'ni görürüz filmde. Bond, tarihî mekânlarda casuslarla kovalamaca oynarken yine bir gizemin peşindedir. Galata Köprüsü'ndeki seyyar satıcılardan simit alır, Boğaz turu yapar.

Bununla birlikte yönetmenliğini Sam Mendes'in yaptığı James Bond'un 23'üncü macerası *Skyfall*'da (2012), Bond yine İstanbul'a uğrar. Daniel Craig'in 3'üncü defa James Bond'u canlandırdığı filmde, Javier Bardem ve Ralph Fiennes oynamaktadır. Bir taraftan geçmişiyle yüzleşen M, diğer taraftan James Bond'un sadakatini sınar. Bond'un önemli görevi ise saldırıya uğrayan MI6'yı büyük tehlikeden kurtarmaktır. Açılış sahnesiyle ilgi çeken *Skyfall* daha çok Kapalı Çarşı'daki sahneleri ile konuşuldu ve özellikle tarihî çarşının çatısındaki motosiklet sahneleri tarihi yapıya zarar verdiği gerekçesi ile oldukça eleştirildi.

Yönetmenliğini Jules Dassin'in, senaristliğini Monja

İTALYAN, AMERİKALI, HİNTLİ, İSPANYOL, FRANSIZ, ALMAN SİNEMACILAR, İSTANBUL'UN SANATSAL VE MİMARİ YAPISINDAN, RENKLİ KALABALIĞINDAN YARARLANMIŞ, BU DOĞAL TABLOYU FİLMLERİNDE FON OLARAK KULLANMIŞLARDIR.

Danischewsky'nin yaptığı 1964 yapımı *Topkapı* filmi İstanbul'un önemli tarihî eserlerinden biri olan Topkapı Sarayı'na başrolü verir. Türk-Amerikan ortak yapımı filmde Arthur Simon Simpson, Walter Harper, Cedric Page'in yanı sıra Senih Orkan, Ahmet Danyal Topatan gibi Türk oyuncular da rol alır. Filmin müziklerini *Susuz Yaz*'ın da (1964) müziklerine imza atan Yunan besteci Manos Hacidakis yapar. Film, casus romanları yazarı Eric Ambler'ın 1962 tarihli *Gün Işığı* (*The Light of Day*) romanından uyarlanmıştır.

İstanbul'u es geçmeyen casuslardan biri de Jackie Chan'dir. Chan, Bei karakteriyle *Altın Yumruk İstanbul'da* filminde İstanbul'u birbirine katar. Teddy Chen'in yönetmen koltuğunda oturduğu film Hong Kong yapımıdır.

Yine Kapalı Çarşı'nın başrolde olduğu filmde İstanbul, çeşitli manzaraları, Galata Köprüsü, sokakları, hamamları ile arz-ı endam eder. Jackie Chan, çatılardan zıplayarak, kapıları kırarak, ortalığı devirerek gerçekleri arar.

Bollywood rüzgarı İstanbul'da da esti

Amerikalı, İngiliz, İtalyan ve Fransız sinemacıların yanı sıra Hintlilerin de uğradığı bir yer oldu İstanbul. Dünyanın en çok film üreten sinema endüstrilerinden biri olan Bollywood, milenyum sonrası Türkiye ile daha da yakınlaştı. Doğu'nun mistik ülkesi müziklerini de alarak İstanbul'un başrol oyuncularından biri olduğu *Misson İstanbul*'u 2009 yılında çekti. Aksiyon türündeki film, iş hayatında başarılı ancak özel hayatında aynı başarıyı yakalayamayan muhabir Vigas Sagar'ın, İstanbul merkezli bir haber kanalından aldığı iş teklifiyle değişen hayatını konu alıyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'nin tanıtılması için yabancı filmlere destek verdiği projelerinden biri olan film, Boğaz'dan Haliç'e, Sultanahmet'ten Yerebatan Sarnıcı'na kadar pek çok tarihî ve turistik mekânda çekildi. Vapurların, tramvayların, plazaların harmanlandığı film İstanbul'un hem modern hem de tarihi yönüne vurgu yapıyor.

Yarış 2 filmi de hem Hindistan'da hem de dünyada Türkiye ve İstanbul'un tanıtımı noktasında büyük rol oynamıştır. Hintli yönetmen kardeşler Abbas ve Mustan Burmawalla tarafından çekilen *Yarış 2*'de Anil Kapoor, Saif Ali Khan, Kareena Kapoor, Deepika Padukone, ve John Abraham gibi ünlü Hint oyuncular rol aldı. Çekimleri İstanbul çoğunlukta olmak üzere Antalya ve Kuzey Kıbrıs'ta yapılan aksiyon ve gerilim türündeki başarılı filmde Ayasofya, Bozdoğan Kemeri, Veli Efendi Hipodromu, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü ve Galata Köprüsü bol bol görülür. Film, Hindistan'daki 3 bin 200 sinemanın yanı sıra ABD, İngiltere, Avusturalya, Dubai gibi 50 ayrı ülkede gösterime girmiştir.

İSTANBUL'U SİNEMA ANLAMINDA DÜNYAYA TANITAN, BİR JAMES BOND FİLMİ OLAN 1963 YAPIMI "RUSYA'DAN SEVGİLERLE"DİR.

Filmin ünlü başrol oyuncularından Anil Kapoor'un şu sözleri sinemanın tanıtıma katkısı noktasında kayda değerdir: "Bence Türkiye, gelinebilecek en güzel rotalardan biri. Size her şeyi sunuyor. Manzaranın dışında çok etnik, mistik ve ham bir havası var. İnsanlar, miras, köken ve tarih sizi büyülüyor. Bütün bu yapılar, Boğaz muhteşem. Tabii yemekler de güzel. Aradığım her şeyi bir arada buldum burada. Normal şartlarda ikinci kez gittiğiniz bir yer için bu kadar heyecanlanmazsınız ama burada her seferinde yeni ve ilginç deneyimler yaşayabiliyorsunuz."

İstanbul'un tarihî, doğal ve turistik güzelliklerine yer veren diğer Hint filmlerini de şu şekilde sıralayabiliriz: *Guru* (2007), *Ajab Prem Ki Ghazab Kahani*

(2009), *Dookodu* (2011), *Game* (2011), *Ek Tha Tiger* (2012), *Baby* (2015), *Gangster* (2016).

Önde hikâye fonda İstanbul

Bahsettiğimiz bu filmlerin dışında pek çok önemli film İstanbul'u mekân olarak kullanmış, hikâyelerine derinlik katması için ondan yararlanmıştır.

Gary Oldman, Tom Hardy, Colin Firth gibi usta oyuncuların yer aldığı *Köstebek* (*Tinker Tailor Soldier Spy*-2011), Soğuk Savaş sonrası İngiliz istihbaratının iç hesaplaşmasında İstanbul'a da yer verir. Fransız, İngiliz, Alman ortak yapımı film ünlü polisiye yazarı John Le Carre'nin aynı isimli romanından uyarlanmıştır.

Naomi Watts, ve Clive Owen'ın başrolünü paylaştığı Haluk Bilginer'inde rol aldığı *Uluslararası* (*The International*-2009) Süleymaniye Camii, Kapalı Çarşı ve Yerebatan Sarnıcı'nın da yer aldığı tarihi mekânlarda çekilmiştir. Amerikan, Alman, İngiliz ortak yapımı olan film açılışını 2010 Berlin Uluslararası Film Festivali'nde yapmıştır. Uluslararası bir bankanın kirli işlerini açığa çıkarma konusunda kararlı olan Sallinger, bu amaçla New York, Berlin, Milan'dan sonra İstanbul'da sona eren bir maceraya atılır.

Agatha Christie'nin Pera Palas Oteli'nin 411 numaralı odasında kaleme aldığı *Şark Ekspresinde Cinayet* (*Murder On The Orient Express*) romanını 1974 ve 2017 yıllarında iki defa sinemaya uyarlanır. Son uyarlama filminde Johnny Depp, Michelle Pfeiffer, Willem Dafoe, Judi Dench ve Penelope Cruz gibi ünlü isimlerin rol aldığı film, İstanbul'dan yola çıkan ve Paris'e gitmekte olan Doğu Ekspresi'ndeki bir cinayetin çözüm sürecini konu alır.

İstanbul Mısır Çarşısı ve genel İstanbul manzarasının yer aldığı *Hitman*, Ajan 47'nin maceralarını konu almaktadır. Aksiyon yüklü *Hitman* aynı isimli popüler bilgisayar oyunundan uyarlanmıştır. Başrollerinde Robert Knepper, Timothy Olyphant ve Olga Kurylenko vardır.

Ajan filmlerinden ayrı olarak *Aşkın Yaşı Yok* (*The Rebound*-2009) isimli bir romantik komedi filmine de ev sahipliği yaptı İstanbul. Başrolünde Catherine Zeta Jones ve Justin Bartha'nın oynadığı filmin afişinde Ortaköy Camii (Büyük Mecidiye Camii) ve 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün yer aldığı yer alıyor.

Net 2,0'da (2006) ise bilgisayar programcısı Hope Cassidy (Nikki Deloach) Türkiye'ye gelir kendisine Demet Akbağ eşlik eder.

Velhasılı kelam adını saymadığımız birçok film geçer İstanbul'da ancak dünya çapında bir türlü sinema kenti yapamayız şehrimizi. Bürokratik engeller yeterli çekim platolarının yapılamaması ve organizasyon eksiklikleri dünyanın bu bacasız sanayisine engel olmaktadır. Tarihe, ülkemizde Çanakkale'de not düşüldüğü hâlde Meksika'da çekilen *Truva* buna en açık örnektir?

Bu bağlamda tüm güzelliklerimizi, kültürümüzü dünyaya tanıtmalı, yurt dışındaki kara propagandalara sinema gibi kültür endüstrilerinin en önemli taşıyıcıları ile cevap vermeliyiz. Geçen aylarda meclisten geçen sinema kanunu bu anlamda atılan önemli adımlardan birisidir. Dünya'da tek başkent olsaydı o da İstanbul olurdu sözüne yakışır film karelerinde buluşmak duamız olsun...

* Film bilgileri *sinemalar.com*'dan alınmıştır.

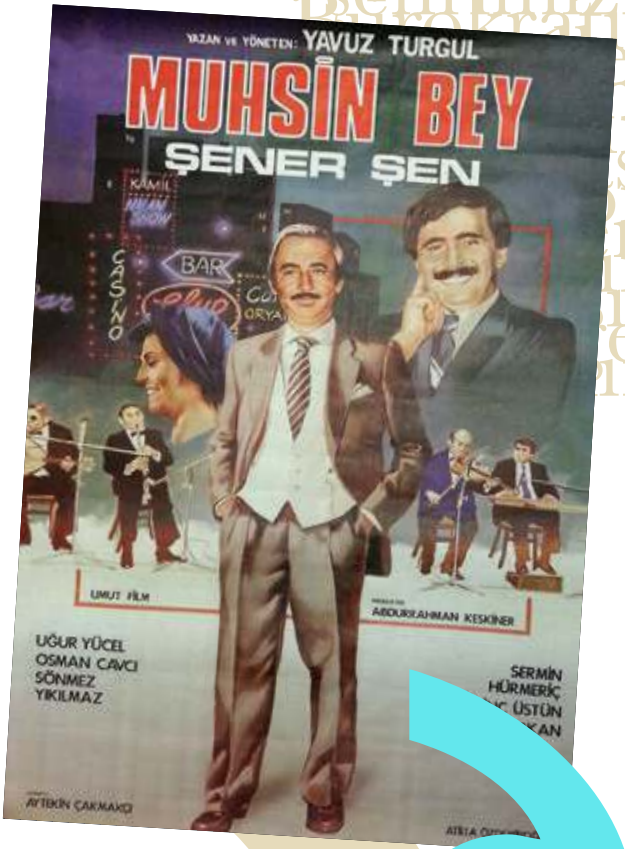

ADINI SAYMADIĞIMIZ BİRÇOK FİLM GEÇER İSTANBUL'DA ANCAK DÜNYA ÇAPINDA BİR TÜRLÜ SİNEMA KENTİ YAPAMAYIZ ŞEHRİMİZİ. BÜROKRATİK ENGELLER YETERLİ ÇEKİM PLATOLARININ YAPILAMAMASI VE ORGANİZASYON EKSİKLİKLERİ DÜNYANIN BU BACASIZ SANAYİSİNE ENGEL OLMAKTADIR.

DOSYA | MAKALE

Türkiye Alın Yazısıdır

SEMA AKHAN
(Ankara Hümeyra Ökten Yükseköğretim Yurdu, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, 3. Sınıf öğrencisi)

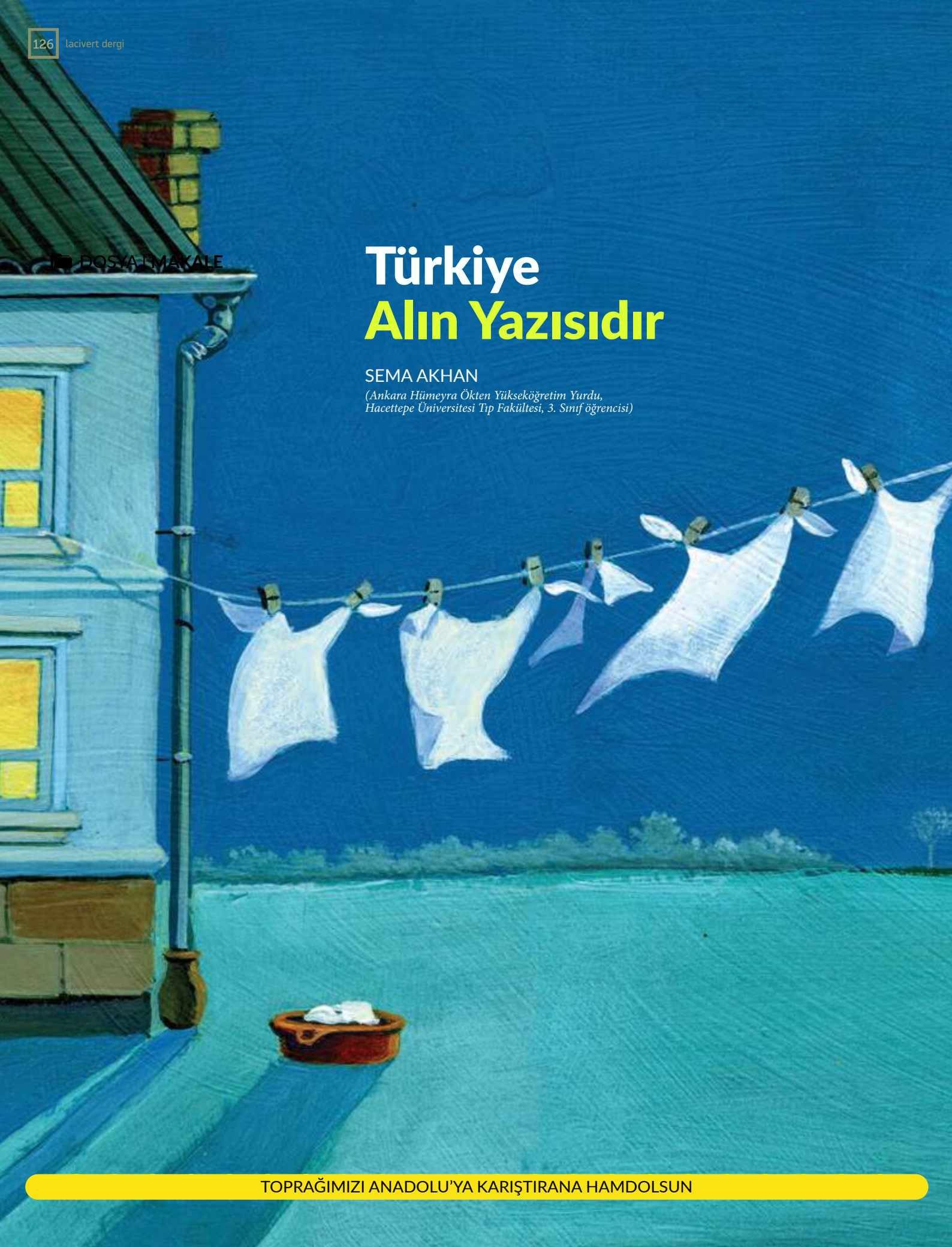

TOPRAĞIMIZI ANADOLU'YA KARIŞTIRANA HAMDOLSUN

DOSYA

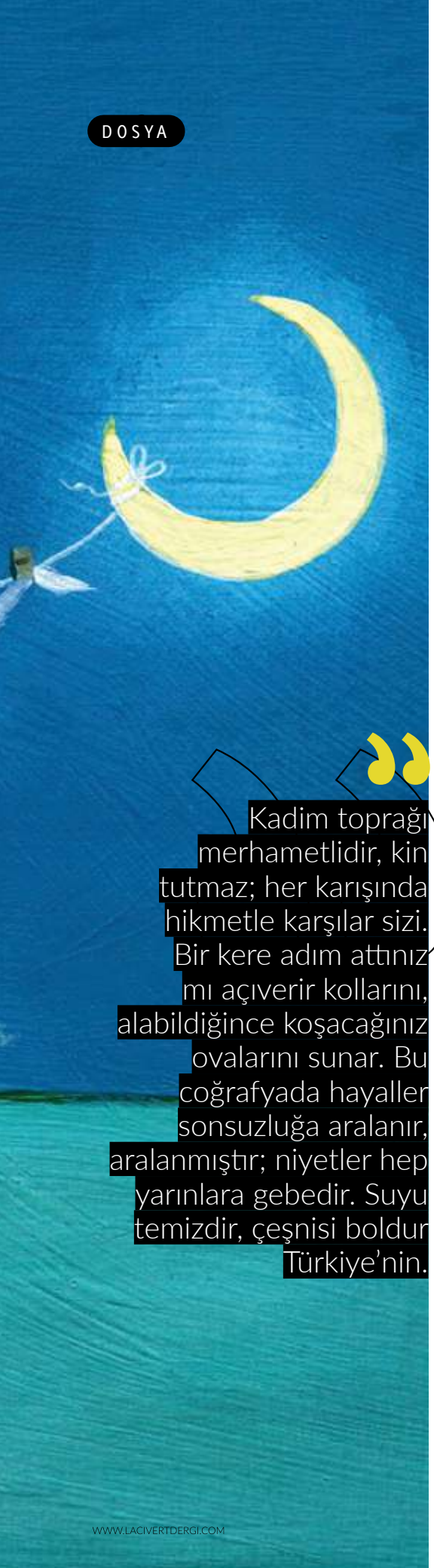

> Kadim toprağı merhametlidir, kin tutmaz; her karşında hikmetle karşılar sizi. Bir kere adım attınız mı açıverir kollarını, alabildiğince koşacağınız ovalarını sunar. Bu coğrafyada hayaller sonsuzluğa aralanır, aralanmıştır; niyetler hep yarınlara gebedir. Suyu temizdir, çeşnisi boldur Türkiye'nin.

Ankara'dan Mersin'e bir otobüsle yol alıyorum. Yağmurun cama vuruşu güzel bir ezgi oluveriyor, ömrümü seyre dalıyorum.

Geldik ve gidiyoruz...

Bakınca, dünyadaki varlığımızdan gayrı bir başlangıcı olan, sonunu dahi kestiremediğimiz bir yolculuk, ömür. Yürüyüşü görünenden ibaret sayarsak yanılgıya düşmüş oluruz. Uykularımızda bile âlemlere yol alıyoruz. İnsan, bu dünyada bir seyyah olarak var oluyor. Her birimiz attığımız adımların ve yürüdüğümüz yolun mahsulüyüz. Andan beri değiliz ancak bir mazinin hamuru olduğumuz gerçeği de kaçınılmaz. Tercihlerimizden ziyade nasiplerimizin çizdiği meçhul bir hatta yol alıyoruz. "Coğrafya kaderdir" bilirsiniz, bu yolu biz seçmedik.

"Türkiye ne yolcudur ne han. Yolun kendisidir o. Yolcu gider, han yıkılır, yol kalır" der İbrahim Tenekeci. Yolumu seviyorum, bilhassa kendimi nasiplilerden sayıyorum. Neden mi? Deryaları vardır, kapısı ummana açılır. Kıyısından kalbine sarp dağlar uzanır. Memleketimin zorluğundaki güzelliğe vurulursunuz. Kadim toprağı merhametlidir, kin tutmaz; her karşında hikmetle karşılar sizi. Bir kere adım attınız mı açıverir kollarını, alabileceğine koşacağınız ovalarını sunar. Bu coğrafyada hayaller sonsuzluğa aralanır, aralanmıştır; niyetler hep yarınlara gebedir. Suyu temizdir, çeşnisi boldur Türkiye'nin.

Lakin yol kadar yoldaşlık da mühimdir. Adım atarsın amenna; ancak yürümeye birlik gerektir. Güç olur, umut olur, nefes olur yoldaş. Nasıl gidileceğini, nerede soluklanacağını, nereye varacağını şekillendirir. Düşersin kaldırır, yeri gelir seni sana hatırlatır. Zorluklara birlikte göğüs gerilir, mutluluk da beraberdir. Sarp dağların rüzgârıyla, denizin meltemi bir olur mu? Ovanın yolunu asfalta benzetsek güzelliğinden eser kalır mı? Asırların tarihi, inancı, duaları yoğurmuştur bizleri. Camilerimizden ezan okunur ama eşiğinin yanı başında bir kilise de muhakkak bulunur. Komşumuzda aş pişer, kokusu pencereye varmadan tabağı kapıda biter.

Şivelerimiz vardır, selam dahi çeşit çeşittir. Bir hüzün çöker, kaç dilden ağıt yakılır bu ülkede.

Türkiye'yi, Türkiye yapan da budur. Renk renk ipliklerden güzel ve ahenkli bir kumaş dokunmuştur. Sımsıkı bağlıdır birbirine, hangi ipi çekeyim desen bozulur. O deliği ne başkası tamamlar ne de telafisi kolay olur. Sökük birbirini takip eder.

İki hafta kadar önce Alev Alatlı'nın güzel bir nasihati tevafuk olmuştu, bu yazıya kısmetmiş. "Ey Oğul! Bilesin ki akılla anlaşılamaz, pergele cetvele gelmez bu ülke. Kendine has bir kimliği vardır, Türkiye'ye sadece iman edilir." Durum daha güzel ifade edilemez sanırım.

Bununla birlikte hafıza-i beşer nisyan ile maluldür, her daim hatırlamak da gerekir. İman bir yürekte tek başına kalmaz. Derdi çağırır, azmin kapısını çalar. Sabra haber salar. Dünün sancısı neyse bugün de aynıdır. 1992'nin Saraybosna'sı bugünün Suriye'sidir.

İnsanlar değişir, fırsatlar ve kavgalar biçim değiştirir. Mutlak gerçek hep aynıdır. Yolcu, bulunduğu yol ile kaimdir. Türkiye yalnızca çizilmiş sınırların içindeki bizlerin değil; merhametin, iyiliğin, insanlığın ana vatanıdır. Hakikatin meftunu olan herkesin yolu bir yerde Türkiye'ye düşer. Göğsüne umut yüklü bir yumru oturur, omzuna kılıçtan keskin yük binmiştir. Bu yolda var olmak alın yazımızdır; attığımız her adımda, kabul olunmuş duaların "amin"i saklanır.

Toprağımızı Anadolu'ya karıştırana hamdolsun...

Allah vatanımızın, tarihimizin, bize verilen nimetlerin ağırlığını idrak edebilmeyi, ömrümüzü bu yolda istikamet üzere harcayıp hakkıyla amel edebilmeyi hepimize nasip etsin.

düşünen sporcu

SERKAN AKKOYUN

Futbol bir andır, o da şimdidir

> "Her şeyin sosyolojisi" konu başlığı altına sığınan bu yazıda, futbol oyununun aslında dünle ya da yarınla değil, tam olarak içinde bulunduğu anla ilgilendiğini anlatmaya çalışıyorum...

"FUTBOLUN HANGİ AN OLDUĞUNU BİLEMEZSİNİZ"

Ünlü felsefeci Heidegger teknolojiden hiç hazzetmese de kendi gibi Alman olan dönemin en büyük futbolcusu Franz Beckenbauer'i izlemek için odasında gizli bir televizyon bulundurmuş. Belki dönemin imkânları gereği "Kaiser" lakaplı futbolcuyu bir daha izleme şansı olmayacağı için o "an"ın peşinden gidiyordu ama günümüzde de bir futbol maçının tadını çıkarmanın tek yolu hâlâ o anı yaşamaktan geçiyor.

Hiç kimse oynanmış bir maçın tamamını (ki bu en az 90 dakika ediyor) oturup da baştan sona izlemek istemiyor, hatta 2-3 dakikalık özetler bile insanlara uzun geliyor. Nedeni mi? Çünkü bilincimiz kaçan anın farkında. İnsan zihni, anda alamadığı hazzı, anın -günümüzün kitleselleşen tabiri ile- 'cosplay'i olacak tekrar yayını ile tadamayacağını çok kolay ayırt edebilecek düzeyde.

Yarınları içinde bulunduğun an belirler

Öte yandan futbolun öne çıkan "an"ı, *Ölü Ozanlar Derneği*'nin "carpe diem"i gibi bir şey değil. Daha doğru söylemek gerekirse, "anı yakalamak" olarak bilinen

DÜŞÜNEN SPORCU

STADA GİTTİKLERİ HÂLDE MAÇI CEP TELEFONLARININ EKRANLARINDAN İZLEMEK ZORUNDA KALAN TEKNOLOJİ BAĞIMLILARINA ÜZÜLMEMİZ GEREKİR. BİR "AN" ANCAK BU KADAR UCUZ KAÇIRILABİLİR ÇÜNKÜ.

"carpe diem" çoğunluğun yorumladığı gibi bir şey değil. Kitlenin görüşünün aksine, futbolun an kavramında yarınlar da vardır. Hatta yarınlarını da içinde bulunduğun an belirler. Örneğin; 20 sene sonra şampiyon olmaya hazırlanan bir takımın, 10 sene boyunca formasını giymiş en iyi oyuncusu ve kaptanı, bir anda "ân"dan koptu, ayağının kayması nedeniyle topu kaptırarak takımının gol yemesine neden oldu. Sonuçta da şampiyonluğu kazanamadılar. Ânın içinde yeterince olabilseydi, takımının yarınlarında travmatik bir şampiyonluk hasreti, taraftarlarında da hayat boyunca şampiyonluk görmemişlik özlemi olmayacaktı.

"Futbol bir andır ancak hangi an olduğunu bilemezsiniz"

Yıllar sonra aynı takımı bir kez daha şampiyon olmaya yaklaştıran ancak başaramayan teknik direktörünün "Futbol bir andır ama hangi an olduğunu bilemezsiniz" minvalinde, aslında oldukça derin anlamlar içeren bir cümlesi vardır. İşte futbolun ya da alt başlık açmamız gerekirse maçın "hangi ân" olduğunu bilme ihtimalimiz olmadığı için tamamının içinde olmamız gerekir. (Olmak ya da olmamak, şimdi meselemiz bu mu?)

Bu yüzden de futbol bir andır ve o an da şimdidir... Şimdidir... Hayır şimdidir... Ve şimdidir... Kimse "kutsal at kuyruğu" lakaplı ünlü futbolcunun bir Dünya Kupası finalinde penaltı kaçıracağını düşünemezdi. Ama o günün anı, o penaltının kaçtığı andı işte. Günümüzde o maça dair belki de çoğu kimse penaltıların kaç kaç bittiğini bile hatırlamaz ama kaçan penaltıyı maçı izlemeyenler hatta maçın oynandığı yıllarda doğmamış olanlar bile bilir. Yazının girişinde dediğimiz gibi; kimse şimdi oturup da o maçı baştan sona izlemez. Penaltı atışlarını ise Youtube'dan açıp izlemek kimileri için (mesela bu yazının sahibi) bir ritüeldir.

İnsan "ân"a dair hiçbir şey bilemez

Aslında futboldaki "ân"ı bu kadar değerli yapan oyunun temelini oturttuğu "bilinmezlik" ilkesidir. Eğer yasa dışı işlere girmiş ve maçların sonuçlarını önceden ayarlayan bir çetenin üyesi değilseniz; futbol maçlarında birazdan ne olacağına dair hiçbir şey bilemezsiniz. Tahmin edebilirsiniz. Öngörüde bulunabilirsiniz. Hatta dedikleriniz doğru da çıkabilir. Ancak bilemezsiniz.

İnsan "ân"a dair hiçbir şeyi bilemez. Sevdiğiniz restaurant'a giderken böyle bir bilinmezlik taşımazsınız mesela. Beğendiğiniz şarkıcının konseri, yönetmenin filmi ya da yazarın kitabı sizi bu denli tedirgin etmez. Tamam, onlara dair de şüphe duyabilirsiniz. Tuttuğunuz takımın maçına giderken içinizi kaplayacak tek şeyse "bilinmezlik" olacaktır. Bu yüzden stada gittikleri hâlde maçı cep telefonlarının ekranlarından izlemek zorunda kalan teknoloji bağımlılarına üzülmemiz gerekir. Bir "ân" ancak bu kadar ucuz kaçırılabilir çünkü...

Tam yerinden çekilmiş bir şut... Doğru zamanlamada yapılmış bir oyuncu değişikliği... İhtiyaç anında gelen destek tezahüratları... Topun yönünü değiştiren yerdeki süs balonu... Kramponların dişlerinin altından kayan çim... Penaltı pozisyonu sırasında gözüne toz kaçan hakem... Kimi gerçekçi, kimi anlamsız ama hepsi futbolun "ân"ı işte... O yüzden yarınlarımız için "ân"ı kaçırmayan maçlara çıkmak lazım.

FUTBOL BİR ANDIR VE O AN DA ŞİMDİDİR

la ci vert

Dilediğiniz zaman iptal garantisi!

Toplu ödeme yapmadan abone olma kolaylığı!

Aylık abonelik ücreti faturanıza yansısın ya da TL bakiyenizden düşsün!

LCV yazıp 4177'ye SMS atın derginiz her ay 8,5 TL'ye adresinize gelsin!

1 SMS İLE DERGİNİZ ELİNİZDE!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
@lacivert_dergi
instagram.com/lacivert_dergi

Bu servisten bütün operatörler faydalanabilir. Lacivert'e abone olmak için LCV yazarak 4177'ye SMS yollamanız yeterlidir. 4177'ye gönderilen her SMS 0,50 TL olarak ücretlendirilir. Aylık dergi abonelik ücreti faturalı hatlardan 5,20 TL olup faturaya yansıtılır, ön ödemeli hatlarda 5,20 TL'lik tutar TL bakiyesinden tahsil edilir. Belirtilen fiyatlara KDV ve kargo ücretleri dahildir. Dergi aboneliği, abonelik iptal edilmedikçe en fazla 1 yıl boyunca aynı fiyat üzerinden devam eder. 12 sayının sonunda abonelik otomatik olarak sona erer. Lacivert aboneliğini iptal etmek için IPTAL LCV yazarak 4177'ye SMS gönderilmesi yeterlidir.

TURKUVAZ DERGİ

HEMEN ARAYIN 444 88 81

NUN Bilgiyle Buluşturur
5. Sınıf ve Lise Hazırlık
Kabul Sınavı
3 Ağustos
ib
modeliyle
dünya çapında
başarı
NUN'da!
NUN
OKULLARI
0216 686 1 686
nunokullari.com
/ nunokullari

Çünkü bu toprakların şiiri “Korkma!” diye başlar

15 Temmuz 2016 gecesi ülkemizin dört bir yanında ve Acıbadem binamızda hayatlarını feda eden şehitlerimizi saygı ve minnetle anıyoruz.

15 TEMMUZ

Türk Telekom